

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

ANALÝZA NÁŘEČÍ V OBCI BECHYŇSKÁ SMOLEČ

AN ANALYSIS OF REGIONAL DIALECTS SPOKEN IN BECHYŇSKÁ SMOLEČ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.

Autor bakalářské práce: Lucie Janečková, Bohemistika v praxi, 3. ročník

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2008

ANOTACE

Analýza nářečí v obci Bechyňská Smoleč

Tématem práce je rozbor nářeční situace v obci Bechyňská Smoleč patřící do nářeční podskupiny jihozápadočeské. Materiál k analýze byl čerpán z nahrávek běžně mluvené řeči od tří generací (staré, střední a nejmladší). Nejprve je provedena hláskoslovná, tvaroslovná a lexikální analýza jevů mluveného jazyka.

Cílem práce je posoudit současný stav dialektu v této lokalitě, stupeň zachovalosti nářečí a vliv nadnářečního útvaru, obecné češtiny.

An Analysis of regional dialects spoken in Bechyňská Smoleč

This study analyses the actual state of the language dialect in Bechyňská Smoleč. This dialect belongs to the southwestern-bohemian dialectal subgroup. The material comes from recordings of spoken language of three generations (old, middle, the youngest). The study consists of the phonetic, morphological and lexical analysis of spoken language phenomena.

The work aims to examine actual state of the dialect in chosen region, the extent of its survival and the influence of overdialectal form, the vernacular Czech language.

KLÍČOVÁ SLOVA

nářeční situace, jihozápadočeská podskupina, interdialekt obecná čeština, hláskosloví, tvarosloví, příznakové rysy, pravopis fonetický

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. PhDr. Marii Janečkové, CSc., za odborné vedení, cenné rady a pomoc při realizaci této práce.

Dále děkuji všem komunikantům, kteří mi poskytli významný jazykový materiál a byli ochotni se mnou spolupracovat.

Mé poděkování patří také Mgr. Jitce Růžkové za důležité hodnocení a připomínky k realizaci bakalářské práce a dále Bc.Václavu Růžkovi za pořízení fotografií a za technickou realizaci.

Touto cestou bych chtěla poděkovat i rodičům, kteří mě po celou dobu vytváření bakalářské práce podporovali skvělým rodinným zázemím.

OBSAH:

ÚVOD.....	6
HISTORIE BECHYŇSKÉ SMOLČE.....	8
FRANTIŠEK CUŘÍN.....	14
I. TEORETICKÁ ČÁST	19
1. NÁŘEČÍ, NÁRODNÍ JAZYK, OBECNÁ ČEŠTINA.....	20
2. CHARAKTERISTIKA JIHOZÁPADOČESKÉ PODSKUPINY.....	24
3. SPOLEČNÉ ZNAKY ČESKÝCH NÁŘEČÍ V UŽŠÍM SMYSLU	29
3.1 HLÁSKOSLOVNÉ ZNAKY	29
3.2 TVAROSLOVNÉ ZNAKY.....	33
3.3 ZNAKY PŘESAHOJÍCÍ V RŮZNÉ MÍŘE STŘEDOČESKOU OBLAST.....	35
II. VÝZKUMNÁ ČÁST	37
1. GENERACE.....	37
2. GENERACE.....	48
3. GENERACE.....	59
ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	68
SLOVNÍČEK MLUVY 3. GENERACE.....	73
VYSVĚTLENÍ NĚKTERÝCH POJMŮ	75
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	77
III. PŘÍLOHY	79
SEBRANÉ TEXTY	79
FOTOGRAFIE BECHYŇSKÉ SMOLČE	177

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zabývám analýzou mluvy v obci Bechyňská Smoleč. Cílem práce je zjistit používání nářečí v běžné řeči a ovlivňování mluvy obecnou češtinou u tří generací (mých vrstevníků, generace rodičů, generace prarodičů) a také popsat převažující charakteristické rysy, které jsou typické pro mluvu místních obyvatel. Komunikanty jsem vybírala podle věku a brala jsem v úvahu jejich aktuální společenskou situaci – student, pracující, důchodce.

Veškerý jazykový materiál, který je použit v bakalářské práci, jsem sama shromáždila, a to v průběhu roku 2007 až do března roku 2008. K získávání potřebného jazykového materiálu jsem používala diktafon, kde je zřetelně slyšet monolog nebo dialog zúčastněných komunikantů i jejich výslovnost. Celkem jsem pořídila 14 záznamů (viz příloha). Všichni komunikanti žijí od narození v Bechyňské Smolči, a proto nahrávání záznamů nepůsobilo problémy. Situaci ulehčoval i fakt, že jsme se všichni osobně znali, a tak jsem komunikanty mohla navštěvovat v domácím prostředí. Rozhovory byly nejdříve strnulé, ale po několika minutách již vše probíhalo spontánně. Všichni komunikanti o nahrávání dopředu věděli a souhlasili s ním.

Tématem nahrávek bylo nepřipravené vyprávění a pro snazší komunikaci jsem vybírala témata, o kterých se komunikanti nebáli mluvit a která dobře znali. Pro každou generaci jsem připravila několik otázek, které jim byly blízké. Pro první generaci, tj. generaci svých vrstevníků, jsem vybrala otázky týkající se především jejich dětství, školy, plánů do budoucna, ve druhé generaci, tj. generaci rodičů, jsem se ptala opět na dětství, na školu, ale také na práci. V poslední, třetí generaci, tj. generaci prarodičů, jsem směřovala otázky též na dětství, mládí a obecně na minulost. Již při prvním poslechu se projevil generační rozdíl. Mluvčí první generace v začátku nahrávání s mluvením váhali, ostýchali se, hledali vhodné výrazy a mnohdy vzpomínali, co by ještě dodali, druhá generace proti

první generaci již mluvila plynuleji a častěji se zastavovala u vzpomínek na dětství, Třetí generace, která byla tématy vedena do minulosti, si ráda zavzpomínala především na dětství a mládí a její rozhovory byly daleko obsáhlejší než rozhovory dvou předešlých generací.

Nahrané rozhovory jsem poté z diktafonu převáděla do psané podoby, použila jsem proto pravopis fonetický, aby byl zřetelně vidět výskyt nářečí nebo obecné češtiny. Ovšem v psané podobě zvukového záznamu nejsou patrné mimojazykové prostředky (mimika, gesta, zabarvení hlasu).

Mým úkolem bylo sledovat hláskoslovnou, tvaroslovnou a lexikální stránku namluvených textů tří generací.

Po úvodu jsem zařadila část týkající se historie obce Bechyňská Smoleč a stručnou vzpomínku na významného jazykovědce, profesora Františka Cuřína, rodáka z naší obce. Bakalářskou práci jsem dále rozdělila na část teoretickou, v níž podávám charakteristiku nářečí jako součásti národního jazyka, vymezuji hlavní rysy nářeční podskupiny jihozápadočeské a rysy nářeční podskupiny středočeské, a na část výzkumnou, v níž je podán rozbor textů tří generačních skupin. Ve výzkumné části uvádím pouze jevy, které se, na rozdíl od teoretické části, v nahraných záznamech skutečně vyskytly. Závěr shrnuje výsledky mé analýzy. Na konec práce jsem připojila slovníček mluvy 3. generace, kapitolku o vysvětlení pojmů z textu a seznam použité literatury. Součástí bakalářské práce jsou i textové přílohy, které přesně zachycují zaznamenanou mluvu komunikantů, a fotografie obce.

HISTORIE BECHYŇSKÉ SMOLČE

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na mluvu obyvatel svého rodiště, obce Bechyňská Smoleč, která nářečně patří do podskupiny jihozápadočeské. Bechyňská Smoleč se nachází na kopci přibližně 17 km od města Tábor a 8 km od města Bechyně. Obcí prochází první elektrifikovaná trať u nás, uvedená do provozu v roce 1903 českým vynálezcem Františkem Křižíkem. Z obce je poměrně dobrý výhled na město Bechyně, vrcholky Šumavy a na jadernou elektrárnu Temelín. Co se týče obecní správy, patří k sousední obci Sudoměřice u Bechyně, kde je nejbližší pošta, obchod i základní škola.

Přesný rok vzniku obce jsem bohužel nenašla, ale mohu citovat alespoň toto: *Ze starších dějin obce jest velice málo známo. Roku 1432 – 1450 patřila obci Tábořské a roku 1530 dne 24. září prodali Adam a Jaroslav ze Šternberka Smoleč Křištofovi z Vamberka a od té doby jsou osudy Smolče spjaty s Bechyní. Registra gruntovní, jinak purkrechtního panství bechyňského uvádějí, že roku 1636 patřila Smoleč ku rychtě Černýšovické.*¹

Na internetu se mi podařilo najít původní název obce, a to *Smolletsch* z roku 1828, kde se uvádí, že název pochází z německého jazyka, ale toto tvrzení nesouhlasí s mnohem důvěryhodnějším pramenem Antonína Profouse. Ve vzpomínkách mé babičky se také traduje, že se obec nejdříve jmenovala pouze Smoleč, ale protože často docházelo k záměnám (hlavně v poštovních službách) za Píseckou Smoleč, úřady obec pojmenovaly Smoleč u Bechyně. Tím upřesnily umístění obou obcí. František Cuřín uvádí jiný původ názvu obce, jde o odvození od osobního jména *Smolek*, popřípadě *Smolka*. Stejně tvrzení o původu názvu obce se objevuje i v knize *Místní jména v Čechách* od Antonína Profouse. Lidově se říká *ta Smoleč* – čili ženský rod a vzor píseň, *do Smolče*, objevují se i tvary *smoleckej* nebo oslovení obyvatele *Smolák*. Než se název obce úplně ustálil, prošel několika změnami. Tvar *Smoleč* vznikl přivlastňovací příponou *-jě* ze jména či příjímí

¹ <http://www.iri.cz/vuc/tabor/text.htm>.

Smolka a znamenal *Smolkův*, tj. dvůr. Tvar *Smolče* vznikl přivlastňovací příponou *-ja* z téhož příjmení a znamenal *Smolkova*, tj. ves. Toto je doloženo již v roce 1383 jako *Smolczae* nebo roku 1397 *Smolconic*.² V současné době se jmenujeme Bechyňská Smoleč.

V nynější Bechyňské Smolči je postaveno 63 rodinných domů a bydlí zde 166 obyvatel.³ Pokud tyto údaje srovnáme s minulou dobou, získáme odlišné poznatky. Počet domů a obyvatel: *roku 1842 bylo zde 24 domů a 205 obyvatel, roku 1914 - 29 domů a 110 obyvatel, roku 1920 - 29 domů a 116 obyvatel, roku 1926 zde bylo 33 domů a 203 obyvatel.*⁴

Jelikož je Bechyňská Smoleč již dlouhá staletí obklopena lesy, poli i loukami, obyvatelstvo se zde zabývalo hlavně zemědělskou činností - chovem dobytka, pěstováním obilí a brambor, prací v lese. Některá mladá děvčata sloužila i u místních sedláků jako děvečky.

Historickou památkou obce je malá kaplička z roku 1863, zvaná návesní kaple, zasvěcená sv. Panně Marii. Na domech v nejstarší části Bechyňské Smolče je dochovaný původní stavitelský sloh, tzv. jihočeské selské baroko. Tyto požadavky splňují domy čp. 1,3,4,6,7,10,16,21,25,26,28. Tato část obce je také vyhlášena Vesnickou památkovou zónou. Na území obce převládá typická zděná blatská architektura se zdobenými štítovými průčelími, proto jsou tyto roubené stavby zvláštností a jsou doporučeny k návrhu na zápis do ÚSKP.⁵ Venkov se seznamoval s barokem jednak z měst, jednak z architektur četných zámků, ale i panských dvorů, které se zakládaly jako samoty nebo s malými zámečky přímo ve vsích. Lidová architektura se mění z dřevěné ve zděnou převážně teprve od druhé poloviny 18. století. Z baroka vycházejí např. symetrické dispozice širokých průčelí

² Profous, A., Svoboda, J.: *Místní jména v Čechách, 4. díl*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1957, str. 115.

³ Kronika Bechyňské Smolče.

⁴ <http://www.iri.cz/vuc/tabor/text.html>.

⁵ www.npu.cz/download.php?FNAME=1111596003.upl&ANAME=vyr33102.pdf&MODNAME.

výstavných statků, jejichž střed vytváří brána vjezdu do dvora se štítem a dvěma bočními brankami. Po stranách stojí obytné stavení a např. špýchárek, obojí se stejnými štíty. Tvary detailů i ornamentika patří ovšem výlučně lidovému umění (označovanému někdy názvem „selský barok“) a pro jeho specifičnost nelze tyto detaily používat jako pomůcky pro přesnější datování; naopak na štítech a orámováních nebo na hlavních klenácích bran nacházíme letopočty někdy až překvapivě pozdní, zhusta z druhé poloviny 19. století.⁶

Vzhledem k tomu, že se v obci stavěly domy sice postupně, ale často ne vedle sebe, nacházejí se tyto architektonické památky roztroušené po vsi. Proto tyto skvosty můžeme najít i mezi novostavbami. Barokní dominantou vsi je tzv. náves, která je tvořena deseti domy stojícími vedle sebe, přilehlým rybníčkem a kapličkou.

Jako v každé vesnici, tak i u nás, se dodržují některé tradice. Mezi nejdůležitější a nejstarší tradice, které se v naší obci dodržují, patří chození koledníků vždy o Velikonocích. Malí i velcí hoši si opatří vrbové proutky, upletou z nich pomlázky, ozdobí je pentlemi a vždy dopoledne na Velikonoční pondělí uštedří pár ran děvčatům. Ta jim za to věnují výslužku do košíčku v podobě malovaných vajíček nebo sladkostí. Mají tak jistotu, že do příštího roku neuschnou a budou hezká a zdravá. Občas je z průvodu koledníků slyšet zvuk řehtačky.

Na čarodějnice, tj. vždy 30. dubna, se na hřišti sejdou všichni mladí a z přivezených klád postaví jednu velkou hranici. Na samý vrchol pak umístí čarodějnici, kterou zpravidla vyrábějí děvčata na konstrukci dřevěného kříže ze starých a nepotřebných hadrů a vycpávají ji senem. Tato tradice znamená, že se lidé loučí se zimou a těší se na jaro. Samozřejmě i zde se trochu odráží konkurence a závist. Chlapci z vedlejších vesnic se vždy snaží hranici zbořit. Proto se hranice hlídá od odpoledne až do večera, kdy se při setmění zapálí.

⁶ Herout, J., *Staletí kolem nás*, Panorama, Praha 1981, str. 177 – 178.

Před 1. májem se na návsi z ohoblovaného vysokého kmene stromu staví májka, která značí mládí a vítání jara. Májka se stává rovněž terčem útoků chlapců z nedalekých obcí.

Vždy 1. června se na hřišti koná Den dětí. Smolečské ženy zde připraví několik her pro malé i větší děti. Pokud si v nich děti vedou úspěšně, získávají určitý počet bodů, které potom mohou vyměnit za drobné dárky, bloky, propisky nebo malé hračky.

Nyní už jen občas konanou tradicí je chození Barborek dne 4. prosince. Barborky jsou postavy, které vypadají jako bílé paní, protože mají přes sebe přehozenou bílou látku, případně bílé prostěradlo. Děti jim recitují básničky nebo zpívají písně a za to dostanou jako odměnu sladkost. Úlohy Barborek se v naší obci ujímají mladá děvčata.

K nejznámější a nejoblíbenější tradici patří 5. prosince Mikuláš, anděl a čert, kteří v pozdním odpoledni navštěvují děti. S těmito pochůzkami je spjata nejenom řada písní a koled, ale i zvyků. Čert nikdy nenaděluje, ale má krásnou divokou masku a jeho příchod je slyšet už z dálky podle charakteristického chrastění řetězem. Dětem naděluje Mikuláš nesoucí velkou nůši, nebo anděl, avšak teprve až po přednesení básničky nebo po zazpívání a slibu, že se neposlušné děti do příštího roku polepší.

Poslední tradice se naplňují o Vánocích, 24. prosince, kdy vybraní místní lidé převlečení za Pannu Marii, Josefa a ostatní pomocníky, vezou Ježíška (to bývá obvykle panenka v kočárku) a s nimi jde pes. Obcházejí rodiny ve vesnici, aby popřáli vše dobré na Vánoce a k Novému roku svým sousedům a přátelům. Tato tradice je velmi oblíbená, neboť se často podává sklenička dobrého pití nebo peníze.

Ve své práci bych ráda uvedla ještě další zajímavosti týkající se naší obce. Např. až do roku 1962 se v místním kulturním domě pravidelně promítaly filmy. Poté si lidé začali kupovat první černobílé televizory a o promítání už nebyl zájem. Televizory v rodinách vytlačily společné posezení ve vesnickém kině. V roce 1970 vznikl ve Smolči oddíl, který

sdužoval místní mládež. Dostal jméno Lesní Robinsoni a oddílovou vedoucí se stala Alena Prokšová. Ta se místním dětem věnovala opravdu intenzivně, všechen volný čas dávala ve prospěch oddílu. Organizovala pro děti turistické výlety, nacvičovala s dětmi divadlo a scénky, básničky na oslavu Mezinárodního dne žen, která se každoročně konala vždy 8. března v kulturním domě. Členové oddílu ale také pomáhali obci tak, že chodili na brigády, uklízeli prostranství kolem zastávek autobusu a vlaku.⁷ V roce 1974 v obci vznikla místní organizace Československého svazu žen, která měla 28 členek. První akcí, kterou tento spolek pořádal, byl Babský ples, Den dětí a dětský karneval. Ale nejen to. Ženy organizovaly zájezdy pro své sousedy, zejména do divadel, zvelebovaly náves, sázely okrasné stromy a květiny.

Pro konec devadesátých let byly ve Smolči charakteristické svatby. S těmi se doslova roztrhl pytel. Svatebnímu obřadu vždy předcházelo stavění brány, kterému se říkalo *šťandrla*. Svobodní mládenci z vesnice dojeli do lesa pro dva smrky, ozdobili je barevnými fábory a uprostřed spojili prknem opatřeným nápisem „Mnoho štěstí novomanželům“. Potom byli pozváni do kulturního domu, kde se většinou pilo, hrálo a zpívalo až do rána. To bylo zpravidla ve čtvrtek a v sobotu byla svatba. Když svatebčané odjížděli ze Smolče k obřadu, natáhla se přes cestu stuha, každé auto muselo zastavit a svatebčané vhodili do připraveného klobouku nějaký peníz. Tomu se říkalo „*dávat šraňk*“.⁸

Bechyňská Smoleč se též může pochlubit význačným rodákem, profesorem Františkem Cuřínem, předním jazykovědcem, který patřil k zakladatelům české historické dialektologie, k badatelům v onomastice a v historickém vývoji českého jazyka. Působil jako vysokoškolský učitel a organizátor odborného života.⁹ V Bechyňské Smolči však

⁷ Kronika Bechyňské Smolče.

⁸ Kronika Bechyňské Smolče.

⁹ <http://kcjl.modry.cz/studenti/slovník/Curin%20Frantisek.doc>.

prožil jen své mládí a poté odešel studovat do Prahy. Jako pedagog pak působil např. ve Vrchlabí, Frýdku-Místku, v Hradci Králové, v Praze i v Českých Budějovicích.

FRANTIŠEK CUŘÍN

Informace obsažené v této kapitole jsou čerpány ze tří čísel časopisu *Naše řeč*.¹⁰

Tento významný jazykovědec se narodil 30. ledna 1913 v Bechyňské Smolči. Během svého života se stal zakladatelem české historické dialektologie, předním badatelem v onomastice, vysokoškolským učitelem a organizátorem odborného života, tedy výraznou osobností naší jazykovědy.¹¹

Původ z jihočeského prostředí byl podkladem jeho zájmů dialektologických.¹² Důvěrná znalost rodného nářečí a poučení i podněty, kterými na tehdejšího studenta táborského gymnázia zapůsobil profesor Josef Straka, Gebauerův žák a badatel o jazyce Štítného a Komenského, velmi záhy předurčily jako oblast Cuřínova celoživotního zájmu historickou jazykovědu a dialektologii. Už za gymnaziálních let, při získávání prvních badatelských zkušeností v táborském archivu, kde zkoumal jména obyvatel starého Tábora, se mu počala obě vědní odvětví prolínat a přistoupilo k nim další, onomastika.

Na pražské filozofické fakultě studoval v letech 1932 – 1937. Za bezpečné slavistické vzdělání, kterého se mu dostalo, vděčil vynikajícím učitelům, zvláště O. Hujerovi, M. Weingartovi a E. Smetánkovi. Nejdůležitější bylo ovšem Cuřínovo setkání s V. Šmilauerem, mezi jehož první posluchače patřil. Šmilauer zahájil své pražské působení cyklem přednášek věnovaných onomastice a Cuřína přivedl do jeho posluchárny vyhraněný odborný zájem. Natrvalo však učitele a žáka sblížila příbuznost vědeckého i lidského založení. Šmilauer byl recenzentem téměř všech Cuřínových knižně vydaných prací a řady sborníkových statí.

¹⁰ *Naše řeč* 56, 66, 72.

¹¹ Racková, M.: *František Cuřín sedmdesátiletý*. NŘ 66, 1983, s. 96.

¹² Šmilauer, V.: *Šedesátiny Františka Cuřína*. NŘ 56, 1973, s. 104.

Absolventu fakulty, který už měl za sebou publikační křest (*O přechylovací příponě -ova /-ová*, NŘ 20, 1936, s. 106-111) bylo nabídnuto, aby vstoupil do tehdejší Kanceláře slovníku jazyka českého. Cuřín dal přednost dráze středoškolského učitele, patrně i po příkladu J. Straky, uznávaného odborníka a člena České akademie věd a umění, a nastoupil nakrátko službu v Praze a ve Frýdku-Místku. Jeho trvalejšími působišti se potom stala gymnázia ve východních a severovýchodních Čechách – ve Vysokém Mýtě, v Kostelci nad Orlicí a v Hradci Králové. Z Vrchlabí, kde učil až do roku 1954, odešel na Pedagogickou fakultu UK do Prahy. Léta středoškolského působení nepovažoval za promarněná, s uznáním vzpomínal na vysokou úroveň pedagogických sborů většiny škol, které poznal (např. na vysokomýtském gymnáziu se setkal s význačným klasickým filologem a překladatelem O. Vaňorným, školu řídil další klasický filolog, překladatel Lucretia, A. Kolář).

Cuřínova odborná činnost se v těchto letech dále rozšiřovala. Spolu s tematikou, která mu byla nejvlastnější, totiž historická dialektologie a historická i současná onomastika, se jeho tehdejší publikované studie věnují otázkám kultury jazyka, seznamují se současným stavem severovýchodočeských nářečí, popř. hodnotí starší zprávy o jejich vývoji. Cuřín se zabýval i jazykem autorů, kteří ze severovýchodního regionu pocházeli nebo jej v literárním díle zobrazovali. Jeho zájem poutalo především dílo Klicperovo, k jehož rozboru a srovnání s jazykem Máchovým se později vrátil, nikoli ovšem z hlediska regionalistického, ale s cílem objasnit vývoj spisovného jazyka dvacátých a třicátých let 19. století. Touto statí a pozdější prací o jazyce obrozeného dramatu přispěl Cuřín významně k poznání dějin spisovné češtiny v době národního obrození. Neuzavíral se podnětům z prostředí, ve kterém žil, ale těžiště badatelských plánů zůstalo nezměněno. Pokračoval ve shromažďování archivního materiálu, a aby mohl uskutečnit své záměry v plném rozsahu, započal bez ohledu na organizační nesnáze a odzbrojující rozsah úkolu

excerpovat *tereziánský katastr*.¹³ Již za svých středoškolských let si vytvořil pevnou základnu pro své pozdější práce: všechny prázdniny věnoval studiu *tereziánského katastru* (1713 – 1722), vybíral ze statisíců jmen tam obsažených taková, která svědčila o místním nářečí. Postupně pak zvládl i *katastr josefský* (1785 – 1789) a velkou řadu dokumentů jiných.¹⁴

Uznávaná hodnota Cuřínovy odborné práce a učitelské úspěchy ho přivedly do několika autorských kolektivů řady učebnic češtiny. V souvislosti s tím začala i jeho spolupráce s časopisem *Český jazyk a literatura*, do kterého vstoupil problematikou výuky slohu a metodickými pokyny k učebnicím, na jejichž tvorbě se podílel. Dále přispíval nejen články o vyučování češtině, ale i zasvěcenými recenzemi významných bohemistických prací.

Od příchodu na pedagogickou fakultu v Praze rozvíjel Cuřín všechny okruhy své práce s podivuhodnou energií. Byl inspirátorem a spoluúčastníkem bohemistické aktivity tehdejšího *Ústavu pro další vzdělávání učitelů*, nelitoval času ani námahy spojené s nesčetnými přednáškami, semináři a školeními pro učitele češtiny i pro pracovníky mladých pedagogických institutů. Léta prožitá mimo centra vědecké práce vtiskla totiž jeho dalšímu dílu stálý rys: zřetel k potřebám výuky češtině na všech typech škol, pocit osobního podílu odpovědnosti za zvýšení její úrovně.¹⁵

Tolik bych uvedla k Cuřínovu životopisu a k zaměření v jeho vědecké a badatelské činnosti. Dále bych ráda věnovala pozornost jeho vydaným publikacím.

Téměř současně vycházejí v roce 1964 dvě rozdílné, a přesto charakteristické Cuřínovy publikace. První, učebnici *Vývoj jazyka a dialektologie*, zpracoval pětičlenný

¹³ Racková, M.: *František Cuřín sedmdesátiletý*. NŘ 66, 1983, s. 96-97.

¹⁴ Šmilauer, V.: *Šedesátiny Františka Cuřína*. NŘ 56, 1973, s. 104.

¹⁵ Racková, M.: *František Cuřín sedmdesátiletý*. NŘ 66, 1983, s. 97-98.

kolektiv vedený Cuřínem (byl autorem staročeského hláskosloví a části tvarosloví i přehledu vývoje spisovného jazyka). Je především jeho zásluhou, že tato učebnice spolehlivě pomáhá generacím adeptů bohemistiky pronikat do základů historického poznání jazyka. Podobného charakteru je i pozdější příručka *Vývojové tendence v současné spisovné češtině* (Praha 1969; v dalším přepracování spolu s J. Novotným dostala název *Vývojové tendence současné spisovné češtiny a kultura jazyka*) a dále publikace *Regionální prvky ve vyučování českému jazyku* (Praha 1973), které jsou vlastně výzvou k tvůrčí motivační práci učitelově.

Na rozdíl od tohoto typu je monografie *Historický vývoj označování rodiny a rodinné příslušnosti v českých nářečích* (Rozpravy ČSAV, Praha 1964) výrazem autorovy potřeby a schopnosti rozšířit hranice oboru. Opírá se o bohatý materiál získaný rozsáhlým průzkumem archivních pramenů od nejstarších období až po 18. století. Mimo jiné je zde posouzena funkce patronymické přípony *-ovic* jako prostředku pro tvoření kolektivního označení rodiny. Cuřín měl kromě svého materiálu k dispozici také výsledky synchronních jazykovězeměpisných prací, prověřil dosavadní hypotézy o vývojové dynamice sledovaného jevu a dospěl k serióznímu konečnému výkladu.

V krátkých lhůtách pak následovaly další dvě Cuřínovy knihy *Studie z historické dialektologie a topomastiky Čech* (Praha 1967) a *Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen* (Praha 1970), které byly přijaty jako spolehlivý základ disciplíny u nás zatím soustavněji nerozvíjené, i když obecně považované za velmi potřebnou. Historická dialektologie se může opírat o vypracované metody i obecné zásady zkoumání a nadto o spolehlivý výklad jevů. Autor potvrzuje tezi pozdního nářečního rozrůznění Čech (období 14. – 16. století je nejvýznamnější, ale proces pokračuje dále) a staví se tedy skepticky k vlivu někdejších kmenových hranic na současné izoglosy; zjišťuje vytváření dvou velkých celků, jihozápadního a severovýchodního (a středočeského

přechodu mezi nimi), ale důrazně poukazuje na složitost a podstatnou odlišnost starších fází vývoje jednotlivých jevů od stavu dnešního nebo doloženého v 19. století.¹⁶

V oboru topomastiky zdůraznil Cuřín význam pomístních, zvláště pozemkových jmen. Pro označování terénních útvarů měl lidový jazyk zvláště bohatství výrazů. Cuřín např. zjistil, že jména *Hlava*, *Kloub*, *Brah* se dávala oblým vrchům, jména *Lopata* rovným polím ve svahu, *Necky* údolím.¹⁷

Za svého působení na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích byl František Cuřín pověřen přípravou dalšího dílu věnovaného jazyku z ediční řady *Jihočeská vlastivěda*. Sestavil autorský kolektiv tak, aby okruh odborného zájmu jeho členů byl spolehlivým předpokladem pro vznik sborníku podávajícího co nejvýstižněji charakteristiku jihočeského regionu po stránce jazykové. Jednotlivé jeho části jsou věnovány nářečí, místním jménům a některým typickým jihočeským slangům.

I když neuspokojivý zdravotní stav nedovoľoval Františku Cuřínovi dále pokračovat ve výuce budoucích učitelů, nezůstával stranou pedagogického dění. Stále aktivně spolupracoval s časopisem *Český jazyk a literatura*, kde pravidelně informoval čtenáře o obsahu nových čísel časopisů *Naše řeč*, *Slovo a slovesnost* a recenzoval odborné publikace.

Jeho skvělé nadání, originalita myšlenek, láska k jazyku, úžasná pracovitost, učitelské umění i jeho lidská ušlechtilost vytvořily z něho výraznou a krásnou postavu naší vědy.¹⁸ Zemřel 13. září 1988 ve svých 75 letech.

¹⁶ Racková, M.: *František Cuřín sedmdesátiletý*. NŘ 66, 1983, s. 98-99.

¹⁷ Šmilauer, V.: *Šedesátiny Františka Cuřína*, NŘ 56, 1973, s. 105.

¹⁸ Bachmannová, J.: *František Cuřín 1913-1988*, NŘ 72, 1989, s. 101-102.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. NÁŘEČÍ, NÁRODNÍ JAZYK, OBECNÁ ČEŠTINA

Ve své práci vycházím především z odborných publikací prof. Františka Cuřína, který se narodil v naší obci a byl jedním z našich předních dialektologů.

NÁŘEČÍ

Dialektologie je odvětví jazykovědy, které se zabývá studiem nářečí, dialektů. Nářečím přitom rozumíme víceméně ustálenou místní obměnu celonárodního jazyka, zeměpisně vymezitelný soubor jazykovědných prostředků, který slouží jako nástroj dorozumívání pouze části národa, a to jen v oblasti běžného denního styku. Každé nářečí má jednak znaky, které jsou společné pro celou jazykovou jednotku (nářečí vyššího řádu, celonárodní jazyk), k níž dané nářečí patří, jednak znaky, jimiž je charakterizováno jako samostatná nářeční jednotka. Všechny znaky kteréhokoli nářečí jsou navzájem spjaté, tvoří ucelený systém (strukturu).

Tak např. a za původní a v koncovce 1. sg. substantiv typu *žena* je charakteristické nejen pro všechna česká nářečí v širším smyslu (nářečí českého jazyka, jimiž se mluví v Čechách, na Moravě a v české části Slezska), ale i pro spisovný jazyk. Naproti tomu s a za původní á v koncovce 1. sg. substantiv typu *nůše* se dnes nesetkáváme v českých nářečích v užším smyslu (nářečí českého jazyka, jimiž se mluví pouze v Čechách a na malé části západní Moravy) a ve spisovné češtině (*nůše, růže – noša, růža*).

Takto chápaná nářečí označujeme jako místní (lokální, teritoriální) neboli zeměpisná (geografická).¹⁹

První soubornou prací o českých a slovenských nářečích jsou A. V. Šembery *Základové dialektologie československé* (Víděň 1864). Další významnou studií, tentokrát jen o nářečích na Moravě a v české části Slezska, je dvojdílná *Dialektologie moravská* Fr.

¹⁹ Cuřín F. a kol., *Vývoj českého jazyka a dialektologie*, SPN, Praha 1977, s. 157.

Bartoše (Brno 1886 a 1895), kterou po stránce lexikální doplňuje jeho *Dialektický slovník moravský* (Praha 1906). Z počátku se dialektologové omezovali na pouhé shromáždění a utřídění nářečního materiálu. Teprve koncem 19. století přistoupili k jeho analýze a výkladu. Hlavní pozornost badatelů soustřeďovalo na sebe hláskosloví a tvarosloví.

V české dialektologii sehrála významnou úlohu tzv. „brněnská škola“, spjatá se jmény B. Havránka a Fr. Trávníčka, soustředěná kolem dialektologické komise při Matici moravské.²⁰

PŘEHLED SKUPIN NÁŘEČÍ: (Jaromír Bělič, *Nástin české dialektologie*, 1972)

1. NÁŘEČNÍ SKUPINA ČESKÁ V UŽŠÍM SMYSLU

- Středočeská podskupina
- Jihozápadočeská podskupina
- Severovýchodočeská podskupina
- Jihovýchodočeská (českomoravská) podskupina

2. NÁŘEČNÍ SKUPINA STŘEDOMORAVSKÁ (HANÁCKÁ)

- Jižní středomoravská podskupina
- Centrální (severní) středomoravská podskupina
- Západní okrajové úseky středomoravských nářečí
- Východní středomoravská nářečí

3. NÁŘEČNÍ SKUPINA VÝCHODOMORAVSKÁ (MORAVSKOSLOVENSKÁ)

- Jižní (slovácká) východomoravská podskupina
- Severní (valašská) východomoravská podskupina
- Západní okrajové úseky východomoravských nářečí
- Kopaničářská nářečí

²⁰ Cuřín, F. a kol.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. SPN, Praha 1977, s. 158.

4. NÁŘEČNÍ SKUPINA SLEZSKÁ (LAŠSKÁ)

- Jižní (moravská) podskupina slezských nářečí
- Západní (opavská) podskupina slezských nářečí
- Východní (ostravská) podskupina slezských nářečí

5. NÁŘEČÍ POLSKO-ČESKÉHO SMÍŠENÉHO PRUHU

NÁRODNÍ JAZYK

Jazyk slouží jako nástroj dorozumívání všem příslušníkům daného společenství (národnost – jazyk národnosti, národ – národní jazyk) ve všech oblastech lidské činnosti.

Nářečí slouží pouze části daného společenství, a to jen v oblasti běžného denního styku. Jeho dorozumivací úkon je tedy podstatně užší než dorozumivací úkon jazyka.²¹

O národním jazyku mluvíme dnes tam, kde se určité společenství na základě shodných podmínek ekonomických, politických a kulturních vyvinulo v samostatný národ a pociťuje svou kulturní a historickou odlišnost. Uživatelé každého nářečí se cítí příslušníky národa, v jehož rámci se vyvíjejí, a své nářečí pociťují jako jednu z místních podob, obměn nadřazeného národního jazyka.

Mezi nářečími a spisovným jazykem je vztah velmi úzký. Spisovné jazyky vznikaly z nářečního základu, a to zpravidla z nářečí té oblasti, kde bylo hospodářské, politické nebo kulturní centrum. Spisovná čeština se začala utvářet ve 12. století. Jejím základem se stalo středočeské nářečí, jímž se mluvilo v Praze a okolí.²²

²¹ Cuřín F. a kol.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. SPN, Praha 1977, s. 159.

²² Cuřín, F. a kol.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. SPN, Praha 1977, s. 160.

OBECNÁ ČEŠTINA

Rozdíly mezi jednotlivými nářečími se stírají (neutralizují) a dochází k míšení řeči. Stírají se především výlučně znaky menších nářečních jednotek, zatímco znaky společné pro větší oblasti jsou celkem odolné. Postupným stíráním výlučných nářečních znaků se vytvářejí útvary nadnářeční, zachovávající jen nejzákladnější znaky příslušné nářeční skupiny. Jsou to tzv. obecná nářečí, interdialekty. Podoba jednotlivých interdialektů není ovšem tak pevná jako podoba místních nářečí, proto jsou v rámci interdialektu možné různé místní, krajové odchylky.

Obecná čeština, i když je od původu interdialektem českých nářečí v užším smyslu, má vlivem hospodářské, politické i kulturní síly pražského centra nad ostatními interdialekty převahu a proniká i mimo oblast české nářeční skupiny, především do velkých měst, kde se podílí na utváření běžné mluvy. Protože vývoj přitom zároveň směřuje ke sblížení se spisovným jazykem, dostává se obecná čeština svou podobou stejně jako svou funkcí do těsné blízkosti hovorové podoby spisovného jazyka. Vývoj obecné češtiny jako celonárodní běžné mluvené podoby českého jazyka není ovšem zdaleka dovršen. Ustupující nářečí a interdialekty nezanikají beze stopy. Některé znaky pronikají do běžné mluvy.²³

²³ Cuřín, F. a kol.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. SPN, Praha 1977, s. 163.

2. CHARAKTERISTIKA JIHOZÁPADOČESKÉ PODSKUPINY

Jihozápadočeská nářečí, sousedící od jihu s nářečími středočeskými a na východě přesahující do jihozápadního cípu Moravy za Třešť, Telč a Dačice, mají některé znaky společné celé podskupině, v jiných však se mezi sebou liší zejména západnější a východní část této oblasti, takže se někdy mluvívá zvláště o nářečích západočeských a nářečích jihočeských. Řada jevů se kromě toho vyskytá v nestejném územním rozsahu jen ve větší nebo menší části celé jihozápadočeské podskupiny, popřípadě jejich rozsah v jazyce a hojnost jejich výskytu jsou v různých nářečích různým způsobem omezeny. Přejechy mezi jihozápadočeskými nářečími a sousedními podskupinami jsou proto značně plynulé a stupňovité; celkově lze říci, že charakteristických znaků přibývá a zesilují se směrem k okrajům starého osídlení.²⁴

Protože vycházím z publikací jazykovědce prof. Františka Cuřína, charakteristiku jihozápadočeské podskupiny omezují pouze na hranice Jihočeského kraje, *i když jsme si vědomi, že jde jen o hranice správní, nikoli jazykové, národopisné, sociologické aj.*²⁵, jak píše výše uvedený autor.

Při vši specifičnosti jihočeského jazykového regionu je jeho dnešní situace dána téměř výhradně příslušností k stále silněji nivelizovanému celku vlastního českého nářečí (v Čechách) : to vyplývá ze stále výraznější integrace jazykovězeměpisného obrazu Čech (s přiléhající západní Moravou) na tzv. obecně české základně, k níž se připojují příznakové varianty nářečí, regionální, nebo úzce lokální. Těchto příznakových oblastních rysů přibývá v zásadě ve směru od středu Čech k jejich okrajům, kde u některých nejstarších lidí místy podnes zachovala mluva ráz opravdové nářeční soustavy. Tyto příznakové varianty okrajových úseků dnes ovšem v běžném užití pouze koexistují s prvky centrálními a spisovnými – stejně jako příznakové rysy širšího jihočeského regionu v rámci

²⁴ Bělič, J.: *Nástin české dialektologie*. SPN, Praha 1972, s. 224.

²⁵ Cuřín, F. a kolektiv: *Jihočeská vlastivěda*. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice 1986, s. 7.

jihozápadočeské nářeční oblasti. Frekvence těchto regionalismů či užších dialektismů je i v intimních projevech již poměrně malá a stále klesá : často už nelze ani z delšího úseku řeči poznat příslušnost textu k určitějšímu místu jihozápadočeské oblasti, ač v tradiční vrstvě tzv. nejstaršího zjistitelného stavu byl až donedávna právě tento region poměrně jednoznačně rozčleněn sítí nesčíslných izoglos (hranic jednotlivých diferenčních nářečních jevů) do řady drobných relativně zcela homogenních nářečních jednotek – mikrodialektů. Nad integrační sílu obecně české nivelizace, projevující se tlakem středočeského sousedství, vystupuje totiž v poslední době prakticky všeobšíhlý jednotící vliv spisovného jazyka, zahrnující ovšem celé naše jazykové území bez rozdílů.²⁶

V celkových pohledech na nářečí českého jazyka – v průkopnických systematických *Nářečích českých* od B. Havránka z let třicátých a v jazykově a zeměpisně obohaceném *Nástinu české dialektologie* od J. Běliče z konce let šedesátých – byla „jihočeština“ začleňována především do vztahů k situaci lidové mluvy v Čechách.

Jihočeskou oblastí rozumíme široké konzervativní jazykové úkrají Čech, vymezené celkem jednoznačně již i přírodním a sídelně geografickým rámcem. Osou kraje je horní a střední tok Vltavy, přibírající zde zprava Malší a Lužnici s Nežárkou a zleva Otavu s Volyňkou a Blanicí (každé z jmenovaných povodí vytváří i zvláštní jazykový rajón). K tomuto užšímu jihočeského celku se na severovýchodě pojí úsek na horní Želivce a jižněji pak severo-jíže orientované povodí Moravské Dyje se Želetavkou, které tvoří zvláštní přechodové stupně mezi jižními Čechami a západní Moravou především po stránce jazykové. Z jihu je jihočeská oblast ohraničena horopisně nejrázněji pásmy Šumavy a Novohradských hor.

Na jihočeském území, zaujímajícím asi třetinu tradičního českého jazykového území v Čechách, se odehrával odedávna dvojí jazykový vývoj : jednak souboj regionálně

²⁶ Cuřín, F. a kol.: *Jihočeská vlastivěda*. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice 1986, s. 9.

jihočeských vývojových tendencí s vývojem centrálním, spočívající často jen v odporu vůči pronikajícím inovacím, jednak vlastní obměňování jazykových prvků, probíhající zpravidla na užší regionální základně a soustřeďující se okolo určitých úseků a jejich středisek. Jako příklad prvního typu lze uvést neprovádění diftongizace typu *sejto*, *zejskat*, *cejtit*, jako druhý typ vývoj přípony *-ovic* v *-ojc*, *-ouc*, *-uc*. Celkovou zeměpisnou situací je dáno, že hranice jazykových rozdílů probíhají většinou zhruba paralelně směrem od severozápadu k jihovýchodu, jsouce odstupňovány od centra k jihu.²⁷

Následující hláskoslovný a tvaroslovný přehled rysů jihozápadočeské podskupiny tvořím dle *Nástinu české dialektologie* od Jaromíra Běliče (1972).

Pro všechna nebo pro většinu jihozápadočeských nářečí jsou příznačné hlavně tyto společné znaky: Disimilace zubnic v případech typu *zapljajte*; zbytky í / ej po ostrých sykavkách v případech jako *cítit*, *sítko* ; podoby místních a rodinných jmen typu *Horaždojce*, *Novákojc* ; zachování rozdílu mezi tvary 2. a 3., 6. p. jednotného čísla ženského rodu tvrdého sklonění přídavných jmen a rodových zájmen, např. *s tí druhí strani* / *na tej druhej straně* ; nesklonné tvary přídavných jmen přivlastňovacích typu *tatínkovo bratr*, *sestra* ... ; vyrovnání koncovky 6. p. jednotného čísla mužského a středního rodu měkkého sklonění rodových zájmen se skloněním tvrdým, např. *vo našom*, *f čom* ; tvar si v 2. os. jednotného čísla slovesa „být“ ve funkci spony i osobního morfému v složených formách minulého času ; sestava koncovek –ou, –í, –ají (-aji, –aj) v slovesných tvarech 3. os. mn. č., např. *nesou*, *kupjou*, *prosí*, *umí*.

Převážně jen v západních jihozápadočeských nářečích se kromě toho vyskytují rysy jako vkladné j před *t'*, *d'* v zavřených slabikách, např. *ajt'*, *tejd'* ; v 1. (popř. též 4.) p. mn. č. podstatných jmen životného mužského rodu nejčastěji koncovka –í, např. *chlapí*, *sedláci.*. ; koncovka –om v 3. p. mn. č. podstatných jmen mužských a středních, omezeněji též

²⁷ Cuřín, F. a kol.: *Jihočeská vlastivěda*. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice 1986, s. 10.

ženského rodu, např. *chlapom, kuřatom, kravom* ; rozdíl mezi tvarem 1. p. množného čísla mužského životného rodu přivlastňovacích zájmen a tvary ostatních rodů, např. *naší kluci / naše stroje, krávi*, proti *naše kluci, stroje*.

Pro jižní a východnější jihozápadočeská nářečí jsou dále příznačné zejména disimilace ve skupinách sykavek, polosykavek a zubnic v případech typu *bejzubej, uj zase, babijce, přej domem* ; v rozkazovacím způsobu sloves typu *prosí – prosit* podoby *proš, vož, pušť, prošte, vošte, pušte*.

V menších úsecích jihozápadočeské podskupiny se vyskytují některé další jevy, zčásti příznačné jen pro dané oblasti, zčásti společné s jinými nářečími, třeba i značně odlehklými. Z hláskoslovných znaků sem patří např. zbytky úplné neexistence g, projevující se jednak substitucí *k* za *g* v slovech cizího původu, jako *brikáda, cikareta*, jednak pravidelnou změnou *h* místo *g* vzniklého asimilací znělosti, např. *hdo, hbelík* ; skupina *mj* proti většinovému *mň* za dřívější *m´* v případech jako *mjesíc, mjesto* ; dále změna *šč, sc, stř* v *chč, chc, chtř*, např. *rochcestí*, a *tř (stř)* v *kř (skř)*, např. *křílet, křemcha / skřemcha* ; důsledné nebo časté *i-, í-* bez *j-* na začátku slova v případech jako *ít, iskra, ídlo*. Na jednotlivá slova je omezeno *r* proti spisovnému *ř*, vyskytující se porůznu např. ve výrazech *horejší / hořejší* nebo *parez, rezanka*.

Z tvaroslovných jevů stojí za zmínku poněkud hojnější výskyt *-u* v 3.p. jednotného čísla tvrdých podstatných jmen mužského životného rodu, např. *g doktoru* ; míšení zájmenných tvarů *mje / mňe, tě* a *mi, ti*, zčásti též *se* a *si* v 2., 4. a 3. pádě ; vyrovnání tvarů tvrdých rodových zájmen v nepřímých pádech množného čísla s měkkým skloněním, např. *tich, tím, tíma* ; tvary rozkazovacího způsobu v 1. a 2. os. množné na *-ime, -ite* u sloves, jejichž 2. os. jednotného čísla končí na *-i*, např. *pošlime, pomodlite se*. Jako přesah od východu se jeví skupiny *pj, bj* v typu *poupjata, holoubjata*.

Nářečí chodské se vedle znaků společných širší oblasti vyznačuje, zčásti spolu s přilehlými sousedními úseky, zejména dost běžnou změnou $d > r$ mezi samohláskami, např. *d'erek, poruška, buru* ; i hojnějším výskytem podob jako *svarba, pormáslí, karlec* ; objevujících se v lexikalizovaných případech též v jiných nářečí, dále poměrně častým protetickým $h-$, např. *hučitel, houvrat', habi* ; podobami vyrovnanými ve prospěch přehlásky také v případech jako *smít se, přít, vokřít* a v neposlední řadě i délkou samohlásky v zájmených tvarech *náše, váše*.

Nářečí doudlebské má - rovněž zčásti ve shodě se sousedními úseky – mj. zachovány zbytky měkkých retnic nebo stopy po nich před *i*, např. *p'ivo, bab'ička, b'ílej* ; ve 4. pádě zájmena 1. os. se však vedle *mje* vyskytá také podoba *me*. Ve skupinách „neznělá souhláska + v “ nastává postupná asimilace znělosti, např. *kfočna, tfúj* ; výslovnost *o-* na začátku slova bývá na rozdíl od ostatních českých nářečí bez protetického *v-* např. *oheň, oko* ; *ej* za dřívější *aj* je i v případech *lejce / lejc, mlejší, snejší* ; v 3. pádě množného čísla podstatných jmen mužského a středního rodu bývá koncovka *-om* ; delší tvary zájmena 2. os. jednotného čísla a zájmena zvrtného v 3., 6. pádě mají podobu *tebe, sebj*e atd.

3. SPOLEČNÉ ZNAKY ČESKÝCH NÁŘEČÍ V UŽŠÍM SMYSLU

Tyto znaky přesahují v různé míře středočeskou oblast, kde byl vytvořen spisovný český jazyk. Zaměřuji se na charakteristiku a následné uvedení hláskoslovných a tvaroslovných znaků z rozhovorů svých komunikantů. Používám fonetický pravopis, aby jednotlivé rysy byly dostatečně průkazné. Jako podklad pro podchycení všech důležitých hláskoslovných a tvaroslovných znaků i jako metodický návod mi slouží publikace manželů Jančákových *Mluva českých reemigrantů z Ukrajiny* (2004). Příklady, které pracovně uvádím v této kapitole, pocházejí ze jmenované publikace. Termín reemigrant označuje člověka, který emigroval do určitého státu, ale navrátil se zpět do vlasti.

3.1 HLÁSKOSLOVNÉ ZNAKY

3.1.1 í za staré é (*dobří mlíko*)

Tento jeden ze základních hláskoslovných jevů českých nářečí v užším smyslu má na mateřském území stále největší frekvenci, a to jak v kmeni, tak v koncovkách. Uvádím několik příkladů ve fonetickém pravopisu, na kterých je změna zřetelně vidět: *kolípka*, *polířka*; *kiselí zelí*, *dlouhí*, *malí ženi*.

3.1.2 ej za staré ý (*starej mlejn*)

Také diftongizace patří k jevům stále velmi frekventovaným. Dochází k ní jak v základech slov: *tenkrát strejček jel*; *může bejt krupobití*, tak v adjektivních koncovkách: *sklep mňeli takovej velikej venku postavenej*; *von je takovej bílej*.

Pokud jde o předponu *vý-*, má už podobu nediftongizovanou: *mňeli vířodu*; *do slunce vířodu*. Doklady s předponou *vej-* jsou velmi omezené: *tak mi poslali vejslušku*; *dostali sme malej vejďelek*; *ke konci roku bila vejplata*; *v míse se nechal vejškrabek* (vyškrábané těsto). Starší lidé ještě používají slovo *vejminek* a *vejmluva*.

Tento jev se také běžně vyskytuje u adjektivních příjmení mužského rodu životného: *to bil Novotnej; d'eda se menoval Černej*. Lidové podoby českých obcí se však zpravidla nepoužívají: *d'eda je vod Visokího Míta*.

3.1.3 Protetické *v-* před *o-* (*von, vokno*)

V rovině tradičního dialektu je tento jev ve všech pozicích stále velmi živý, a to nejen ve slovech gramatických: *yono je, yot plotu ke plotu, co yo tom chceš říct, yoňi yodešli*, ale i v ostatních případech, u plnovýznamových slov bezpředponových i předponových: *yořechi nám pomrzli, tihle yokna sou zachovalí, tam yokinka bili malí, mňela yožralu, to bilo vobložení, yokopávali sme zahrátku,; yokážu ti kníšku, děti se jen yotočili, sám yocut' yodjel, diš se to viyoře*.

Často se uchovává protetické *v-* v zemědělské terminologii. Nejde jen o běžná slova jako *yobilí, yoves, yohrapki, yorat, yopráte*, ale zejména o staré názvy např. částí vozu *yošter, (ta) yobrtel, (to) yoje* atd.

Tento třetí nejvýraznější rys nářeční a běžné nespisovné mluvy začíná však mít na mateřském území oslabenější frekvenci, protože plnovýznamová slova nově pronikající ze spisovného jazyka (např. odborné termíny jako *ozdravovna, operovat*) protetické *v-* nemají.

3.1.4 Výslovnost skupiny *sh-* jako *sch-* (*schod'it, scháňet*)

Také progresivní asimilace při vyslovování skupiny *sh-* zcela odpovídá běžnému úzu v českých nářečích v užším smyslu: *von se po tom aňi nescháňel, jeho kosti uš asi schňili, seno sme ňegdi aňi neschazovali, při velkim vohňi nám schořela chata*.

3.1.5 Zánik koncového -l v přičestí minulém činném sg. maskulina (řek, nes)

Ve shodě s většinovým stavem v Čechách jsou tvary *l*-ového přičestí v sg. mask. bez koncového -l : *tak von tam trochu pomoch; to bich tehdá neřek; tadi ribňík zamrs; špek se upek; fšechno lidem dones.*

3.1.6 Znělostní asimilace regresivní

Slovem asimilace (česky též *spodoba*) se v jazykovědě označují hláskové změny, které vznikají většinou kvůli zjednodušení výslovnosti. Týká se sousedních párových souhlásek znělých a neznělých. Jedná se o přizpůsobení jedné hlásky jiné hlásce, většinou sousední. Obvykle předcházející souhláska je ovlivněna následující. Přizpůsobená (asimilovaná) hláska může měnit své různé vlastnosti (znělost, palatálnost, místo tvoření v mluvidlech, tón hlásky apod.)

Spodoba znělosti se týká kombinací všeho druhu, bez ohledu na způsob tvoření slov a na pozici ve slově: např. *gdo – kdo, fšechno – yšechno* ... K asimilaci slov dochází i na rozhraní dvou slov vyslovených bez pauzy: např. *tag dál - tak dál*.²⁸

Tento jev můžeme najít často ve všech pozicích slov, a to jak na začátku slova, uprostřed, na konci slova a také na švu slov.

3.1.7 Artikulační asimilace

Rozdíl mezi dvěma souhláskami s odlišnou artikulací je vyrovnáván buď *spodobou* artikulačního místa, nebo *spodobou* artikulačního způsobu. Většinou se tento problém týká souhláskových záměn *č > š* (*čtvrtí – štvrtí*), *š > č* (*menší - menčí*), *s > c* (*velikánská – velinkáčká*), *ts > c* (*d'etskí – d'eckí*) a méně časté změny *h > d* (*tadihle, taidle*). Tato změna se vyskytuje na začátku i uprostřed slova. Jde o spojení souhlásek závěrových (*t, d*)

²⁸ Junková, B.: *Vybrané kapitoly z fonetiky a fonologie*. PF, České Budějovice 1991, s. 60.

s úžinovými (s, z; š, ž) a v tomto případě se připustí zjednodušená výslovnost polozávěrových souhlásek (c, č ; dz, dž) znělých i neznělých. Obě souhlásky je možné vyslovovat na hranici předložky a jména: např. *nad sebou* – *nat sebou*, *pod zemí* – *pot zemí*, *od ženi* – *ot ženi*.²⁹

3.1.8 Afereze

Vypouštěním hlásky na počátku slova dochází ke zjednodušování souhláskových skupin. Např. se nevyslovuje náslovné *j-* : *sem* – *jsem*, dále jiná souhláska: *kaňička* – *tkanička*.

3.1.9 Vypouštění některých hlásek (elize)

Tento jev je velmi častým typem změn hlásek v proudu řeči. Dochází k vypouštění souhlásek ve složitějších konsonantických skupinách uvnitř slov, např. české běžné *japko* – *jablko*, *šveska* – *švestka*; dále dochází k vypuštění souhlásek před samohláskami, např. *třea* – *třeba* a k vypuštění samohlásek v koncovce: např. *nejvíc* – *nejvíce*. Sporadická je elize konsonantů, často *j*, *h*, *v*, v rychlé mluvě např. *toim nedaruju* – *to jim nedaruju*.³⁰

3.1.10 Krácení dlouhých samohlásek (*prosim, pánum*)

V češtině se týká především *ú* a *í*, ostatní dlouhé samohlásky jsou kráceny zcela výjimečně: *prosim*, *řikám*, *sedím*, *vidím*; *dolu*, *domu*, *pánum*, *bratrum* ... Z fonetického hlediska lze toto používání zdůvodnit silnou svalovou námahou při jejich artikulaci.³¹ Tento jev se zřetelně vyskytuje jak v základu, tak v koncovce slova.

²⁹ Junková, B.: *Vybrané kapitoly z fonetiky a fonologie*. PF, České Budějovice 1991, s. 62.

³⁰ <http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/fonetika/materialy/ch07s03.html#d0e9402>.

³¹ Junková, B.: *Vybrané kapitoly z fonetiky a fonologie*. PF, České Budějovice 1991, s. 55.

3.1.11 Nadměrné dloužení samohlásek (*pívo, móře*)

Tento jev je častý na konci vět hlavně před pauzou, např. *Co to jé? A có?* Vliv na dloužení samohlásek má též důraz, např. na *pívo, móře, bóže*, ale i emocionální zabarvení slov. Tento jev můžeme pozorovat v základu slov a také na konci slov.

3.2 TVAROSLOVNÉ ZNAKY

3.2.1 Koncovky *-ama, -ema, -ma* v 7. pl. všech typů substantiv (*klukama, nůšema, vjecma*)

Tyto koncovky 7. pl. užívané pro všechny tři rody jsou charakteristické téměř pro celou českou jazykovou oblast: *takovejdlema vozama přijeli Němci*.

3.2.2 Vyrovnání tvarů 6. a 7. sg. maskulin a neuter tvrdých adjektiv (*vo / z dobrim*)

V souhlase s nářečním územ v Čechách mají oba uvedené pády společný, původně lokálový tvar s koncovkou *-ím*, která je zde důsledně krátká: *ve vosmim měsíci, na takovim těškim vozejku, nečim to polejete, ňákim takovim, co prasata pjekňe chlamstaj.*

3.2.3 Jednotné zakončení 1., 4. a 5. pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů a splynutí životných a neživotných tvarů 1. pl. adjektiv a zčásti i rodových zájmen (*ti dobří kluci, voňi ti rohlíki, holki*)

Také tento jev se řadí k českým nářečím v užším smyslu, která v nominativu pl. adjektiv a zájmen nerozlišují životnost a rod: *ti mladí to neumňej, bejci sou přivázaní, bili to takoví starí d'edečki, voňi ňekerí ti ženckí na to mňeli takoví motički.*

3.2.4 Vyrovnání koncovky *-í* v 2., 3. a 6. sg. femininních adjektiv a rodových zájmen (*u tí dobrí, k tí dobrí, vo tí dobrí*)

Tento rys je společný jednak pro středočeské nářečí, jednak i pro severní a severovýchodní oblast Čech. Objevují se zde unifikované tvary v singulárové flexi adjektiv s koncovkou *-í* (typ *tí dobrí*), a to podle tvaru genitivu. Izoglosa tohoto jevu odděluje od tohoto areálu oblasti východnější, kde naopak nastalo vyrovnání opačné, ve prospěch původních tvarů 3. a 6. pádu. (typ *tej dobrej*) : *z druhí strani, dva s tamí strani, chod'ili do českí školi, naseli cibule tí slatčí, dávaj se tři do jední sazenice, ve starí škole, na zelení louce*.

Také se zde objevují i tvary na *-ej*, ale ty jsou poměrně vzácné : *f tej peci; s tej stolice to šlo ven, bil sem v ruskej armádě*.

3.2.5 Vynechávání pomocného slovesa v 1. os. sg. i pl. při zájmenném podmětu

Také tento méně nápadný jev (užívaný ovšem dubletně vedle typu *já sem šla – já šla, mi sme nemohli – mi nemohli*) patří k charakteristickým rysům českých nářečí v užším smyslu: *já skusil dost, já bil eště menčí, já to eště všecko taková umněla, já dicki čekala honem*.

3.2.6 Tvar *seš* v 2. os. sg. slovesa „být“ jako slovesa existencionalního i ve funkci spony (*seš tam, seš špinavej*)

Uvádím další příklady, které jsou společné se severovýchodní částí : *ti seš sama, ti seš mne povinej do smrti všechno pomoct, ti seš takovej divnej, ti seš ale šikovná*.

3.2.7 Morfém -s v 2. os. sg. v složených formách minulého času a tvary *ses, sis* u zvratných sloves (*dals mu to, česala ses, vzala sis to*)

Stejně jako tvar *seš* jsou důsledně vytvořené i slovesné formy s morfémem -s typu: *dals mu to, kams to dal*, které na mateřském území rovněž odpovídají úzu severovýchodní poloviny Čech. Uvádím další příklady: *nemñels to d'elat, vodešlas a voňi přišli, nemochs to aňi stlouc, kam bis je dala, žencká jaks to dokázala*.

Větší frekvence těchto typů souvisí také s tím, že se formou druhé osoby nahrazují věty s neurčitým podmětem. Podobně se tak děje i v ruštině.

3.2.8 Zakončení 3. os. pl. indikativu prézenta sloves 4. a 5. třídy

Slovesné tvary s koncovkami *-ej* (u typů 4. třídy *prosej, trpjej, sázej*) a *-aj* (u typu 5. třídy *d'elaj*) vytvářejí jednu ze základních izoglos vymezujících severovýchodočeskou oblast a oddělují ji tak od oblasti středočeské s koncovkami *-eji, -aji*. V současné době však i ve středočeské oblasti koncovky *-ej* a *-aj* výrazně pronikají jako rys interdialektický, a to nejen např. do mluvy pražské mládeže, ale i středočeské venkovské mládeže. Například: *voňi se nám d'ivjej, voňi je neučej, taki si vo tom povídaj; řikaj, že slejzaj*.

3.3 ZNAKY PŘESAHUJÍCÍ V RŮZNÉ MÍŘE STŘEDOČESKOU OBLAST

3.3.1 Zkrácení samohlásky v koncovkách *-im* (*dřívim – nosim – dobrim*) a *-um* (*hochum*)

Krátká samohláska v koncovce *-im* se objevuje v 7. pádu typu „stavení“ : *takovim kováním, s přesazováním to nešlo*, dále se objevuje v 6. a 7. pádu tvrdých i měkkých adjektiv: viz nahoře 5.2.2 a u zájmen: *to sem eš'e mñela po vlasním tátovi, to se d'elalo na ručním mlejtku, tam sem bila s tím nejmenším, každý si je pas po svim*. Krátká samohláska

v koncovce *-im* se objevuje i v 1. os. sg. sloves: *gdi přijeli, tak to nevím, na todle voko nevidím, já to neumím.*

Koncovka *-um* je ve 3. pádu pl. substantiv: *semlít to prasatum, může se to dát králikum i prasatum.*

3.3.2 Výslovnost *c, č* místo *s, š* (*žencká, lepčí*)

Výslovnost tohoto typu, která je na českém území vázána na mluvu staré generace a která v novější době vlivem pronikající spisovné výslovnosti ustupuje, je proti očekávání u některých mluvčích nedůsledná: *tohleto je lepčí, jak to lepčí udělat, menčí cera moje, žencká, loňckej, to bila pancká zem.*

3.3.3 Přípona *-íno* ve jmenných tvarech přičestí minulého trpného (*máme vaříno*)

Podoby participia *n-ového* při vyjadřování výsledného stavu se zdloženou samohláskou na *-íno*, které odpovídají většinovému stavu v Čechách, jsou doloženy s kolísáním, to znamená se spisovnými dublety na *-eno* : *vodevříno > otevřeno, uvaříno > uvařeno, upečíno > upečeno, sklizíno > sklizeno, vimlácíno > vimláceno.*

3.3.4 Přípona *-ejc* v komparativu příslovčí (*pozdějc*)

Ve shodě s většinovým stavem v Čechách se komparativ příslovčí nejčastěji tvoří příponou *-ejc* : *lechčejc, pozd'ejc, teplěj.* Kromě této přípony se objevuje méně častá přípona *-ej* : *pozd'ej.*

II. VÝZKUMNÁ ČÁST

1. GENERACE

V textech 1 – 5 se objevily tyto hláskové a tvaroslovné rysy mající celočeský charakter, tedy rysy společné se středočeskou nářeční podskupinou a některé z nich přesahující středočeskou oblast. Komunikanti z této generace jsou studenti středních nebo vysokých škol. Jejich věk je 17, 20, 21, 22 a 23 let. Trvale žijí v Bechyňské Smolči, ale školu navštěvují v Táboře, Českých Budějovicích, Praze a Brně. Ti studenti, jejichž škola se nenachází blízko domova, zůstávají přes týden v místě studia. Pak je možné, že je jejich mluva částečně ovlivňována místem dočasného pobytu.

Ad. 3.1.1 *í* za staré *é* (*dobří mlíko*)

V základu slova: *převlíkla mňe* (1.t., 16. ř.)³² ; *vlítla na nás* (1.t., 69. ř.) ; *míň lidí* (3.t., 34. ř.), *čaj s mlíkem* (4.t., 51. ř.);

V koncovkách adjektiv a zájmen:

v nominativu a akuzativu sg.: *je možní* (1.t., 32. ř.), *praktickí viučování* (1.t., 40. ř.), *bilo to strašní* (1.t., 88. ř.), *nebilo slušní* (1.t., 95. ř.), *to bilo kontrolovaní* (1.t., 104 ř.), *je to jasní* (1.t., 114. ř.), *slušně placení* (1.t., 175. ř.), *celí dopoledne* (2.t., 4. ř.), *neňi to špatní* (3.t., 51. ř.), *fšeobecní* (gymnázium) (4.t., 19. ř.), *je to složití* (4.t., 149. ř.), *je to rozd'elení* (4.t., 188. ř.), *takovího silního* (4.t., 206. ř.), *je to dostupní* (4.t., 225. ř.), *je to takoví hektickí* (5.t., 110. ř.), *rušní mňesto* (5.t., 112. ř.), *je to takoví chudí prostě holí* (5.t., 115. ř.), *druhího pomlouval* (1.t., 127. ř.), *úsporní, bespeční, levní auto* (5.t., 128. ř.), apod.;

v genitivu sg.: *chod'il do mateřské školki* (1. t., 2. ř.), *mího domova* (1.t., 4. ř.), *něco takovího* (1.t., 41. ř.), *kolem tí pátí šestí* (1.t., 86. ř.), *z jední vesnice* (2.t., 26. ř.), *do určitího*

³² Vysvětlení zápisu v závorce: např. 1.t. , 4.ř – číslice před písmenem *t* značí číslo textu ; číslice před písmenem *ř* upřesňuje, o jaký řádek v textu se jedná. V tomto případě se daný znak nachází v 1. textu na 4. řádku.

vjeku (3.t., 2. ř.), *do púl jední* (4.t., 9. ř.), *do černího oblečení* (4.t., 210. ř.), *do neznámího prostředří* (5.t., 102. ř.);

v dativu a lokálu sg.: *f sedmí tříďe* (1.t., 39. ř.), *na tí samí škole* (1.t., 46. ř.), *f osmí tříďe* (1.t., 63. ř.), *na Petřínskí rozhledně* (1.t., 71. ř.), *d'íki visokí škole* (1.t., 148. ř.), *na mím oboru* (1.t., 172. ř.), *na Hlubokí* (3.t., 41. ř.), *v devátí tříďe* (3.t., 43. ř.), *ňákim tričku vitahaním* (4.t., 213. ř.), *vesňickímu (životu)* (5.t., 108. ř.);

v nominativu/akuzativu pl.: *hrozní klepi* (1.t., 50. ř.), *povíní víletí* (1.t., 71. ř.), *krátkí dní* (1.t., 85. ř.), *matematickí předmňeti* (2.t., 55. ř.), *bojoví sporti* (2.t., 58-59. ř.), *teroristickí útoki* (2.t., 76. ř.), *úplně zbiteční* (2.t., 78. ř.), *na žádní hri* (3.t., 8. ř.), *podobní záležitostí* (3.t., 69. ř.), *spojovaní tříďi* (4.t., 145. ř.), *animovaní komedije* (4.t., 196. ř.), *tlustí linki* (4.t., 206. ř.), *citliví voči* (4.t., 208. ř.), *centimetroví linki* (4.t., 209. ř.), *zapomenutí úkoli* (5.t., 37-38. ř.), *virazní (nehodi)* (5.t., 96. ř.);

v příslovci: *poprví* (1.t., 179. ř.).

Ad. 3.1.2 ej za staré ý (starej mlejn)

V základu slova: *bejvala eště tma* (1.t., 15. ř.), *začal zabejvat* (1.t., 64. ř.), *musel bejt* (1.t., 81. ř.), *tejden* (1.t., 83. ř.), *prolejski na hřišti* (3.t., 15. ř.), *přemejšlela sem* (4.t., 21. ř.), *vejrosci* (4.t., 25. ř.), *šli sme se umejt* (4.t., 59. ř.), *rozdejchali* (4.t., 159. ř.), *prolejšački* (5. t., 5. ř.), *bál sem se vejšek* (5.t., 6. ř.), *cejťili sme se* (5.t., 21. ř.);

V koncovkách adjektiv, číslovek a zájmen složené deklinace:

nominativ/akuzativ sg.: *ňákej rok* (1.t., 13. ř.), *takovej vijevenej viplašenej* (1.t., 36. ř.), *takovej přepadlej* (1.t., 37. ř.), *poctatnej (rozdíl)* (1.t., 52. ř.), *ňákej maminkovskej* (1.t., 59-60. ř.), *pjeknej bordel* (1.t., 69. ř.), *spokojenej* (1.t., 74. ř.), *pokáranej*, *hodnej* (1.t., 77-78. ř.), *velkej skok* (1.t., 80. ř.), *celej*, *ťeškej* (1.t., 83-84. ř.), *hroznej průšvich* (1.t., 105. ř.), *žádnej zájem* (1.t., 118. ř.), *druhej den* (1.t., 119. ř.), *schopnej* (1.t., 128. ř.), *dobrej skutek*

(1.t., 131. ř.), *d'esnej suchar* (1.t., 134. ř.), *účelovej stil* (1.t., 146. ř.), *jinej stil* (1.t., 166. ř.), *dospjelej človek* (1.t., 168. ř.), *hororovej zážitek* (3.t., 8. ř.), *volnej čas* (4.t., 12. ř.), *tajnej sen* (4.t., 28. ř.), *bakinghemskej palác* (4.t., 46. ř.), *kritej bazén* (4.t., 106. ř.), *každej rok* (4.t., 140. ř.), *celkovej hluk* (4.t., 165. ř.), *človek je zviklej* (4.t., 167. ř.), *bestarosnej vjek* (5.t., 2. ř.), *koupák je špinavej* (5.t., 8. ř.), *namazanej chleba* (5.t., 14. ř.), *besproblémovej* (5.t., 41. ř.), *bil hustej* (5.t., 46. ř.), *takovej zmatenej* (5.t., 47. ř.), *bil sem malej* (5.t., 77. ř.), *naštvanéj* (5.t., 93. ř.), *ňákej nešťasnej* (5.t., 96. ř.), *vistrašenej* (5.t., 100. ř.);

genitiv pl.: *do zelenejch vjecí* (1.t., 139. ř.), *skautskejch akci* (1.t., 156. ř.), *nevinejch lidí* (2.t., 77. ř.);

dativ a lokál pl.: *na ňákejch gotickejch obrazech* (4.t., 117. ř.), *k ťem špatnejm zvikúm* (4.t., 127. ř.);

instrumentál pl.: *takovejma vjecma* (1.t., 64. ř.), *s takovíma oblíbenejma dvouma spolužačkama* (1.t., 66. ř.);

Ad. 3.1.3 Protetické v- před o- (von, vokno)

vo co eště de (1.t., 11. ř.), *voblečeňi* (1.t., 145. ř.), *vona mňě převlíkla* (1.t., 16. ř.), *vobvikle sem nebrečel* (1.t., 18. ř.), *votpoledne* (1.t., 25. ř.), *vopustím* (1.t., 89. ř.), *vosobňi volno* (1.t., 108. ř.), *vostatňím se nelíbí* (1.t., 125. ř.), *vodepínací kalhoti* (1.t., 139-140. ř.), *vopčas vifoťit* (1.t., 149. ř.), *vocat' mám příhodu* (1.t., 158. ř.), *vobičejnej* (1.t., 196. ř.), *po vobjed'e* (2.t., 2. ř.), *navobjedvali* (2.t., 5. ř.), *vosumnást* (2.t., 19. ř.), *vovlivněná* (2.t., 64. ř.), *vod vosmi* (4.t., 8. ř.), *votpoletki* (4., 9. ř.), *vobrečela* (4.t., 19. ř.), *vobjet, ale s objedem* (4.t., 54. ř.), *vodjeli* (4.t., 54. ř.), *probjehnout se vokolo* (4.t., 130. ř.), *do vopchodu* (4.t., 131. ř.), *votpočinu si* (4.t., 171. ř.), *pod vočima* (4.t., 206. ř.);

Ad. 3.1.4 Výslovnost skupiny *sh-* jako *sch-* (*schod'it, scháňet*)

schrnovala vilet (1.t., 75. ř.), *gdiš to schrnu* (1.t., 154. ř.);

Ad. 3.1.5 Zánik koncového *-l* v přičestí minulém činném sg. maskulina (*řek, nes*)

nemoch zústat pozadu (1.t., 43. ř.), *ňegdo mu uktrat* (1.t., 119. ř.), *jak sem to řek* (1.t., 154. ř.), *gdo tu třídu vet* (3.t., 39. ř.);

Ad. 3.1.6 Znělostní asimilace regresivní

Na začátku slova: *gdi sem chod'il* (1. t., 2. ř.), *fšichňi* (1.t., 28. ř.), *fstávejte chlapci* (1.t., 99. ř.), *spívala sem* (4.t., 143. ř.) apod.;

V základu slova: *blíska domova* (1.t., 4. ř.), *takle blíska* (1.t., 4. ř.), *tagže* (1.t., 7. ř.), *ale ňegdi* (1.t., 18. ř.), *na prochášku* (1.t., 25. ř.), *opcházet pokoje* (1.t., 99. ř.), *ňigdo* (1.t., 102. ř.), *přetkládaj* (1.t., 166. ř.), *cífkí* (1.t., 181. ř.);

Na konci slova: *spomínám hrozňe rát* (1.t., 2. ř.), *já sem to'íš* (1.t., 2. ř.), *hnet přes plot* (1.t., 3. ř.), *diš už sem* (1.t., 6. ř.), *te' sem potkal* (1.t., 29. ř.), *kamarát* (1.t., 35. ř.), *prúšvich* (1.t., 46. ř.), *domof* (1.t., 89. ř.), *provas* (1.t., 127. ř.), *vječí klit* (2.t., 35. ř.), *boti na potpatku* (2.t., 45-46. ř.);

Na švu slova: *problém bil f tom* (1.t., 3. ř.);

Ad. 3.1.7 Artikulační asimilace

uš sem vječí (1.t., 6. ř.), *štiri měsíce* (1.t., 35-36. ř.), *štirikrát* (1.t., 62. ř.), *třištvrtě na sedum* (1.t., 98. ř.), *ve štvrtáku* (1.t., 165. ř.), *vječí klit* (2.t., 35. ř.), *přectavovat si* (2.t., 56. ř.), *ocťehujem se* (2.t., 66. ř.), *nejmenčí* (3.t., 2. ř.) ; *mňeskímu* (životu) (5.t., 108. ř.);

Ad. 3.1.8 Afereze

já sem (1.t., 2. ř.), *to sou* (1.t., 8. ř.), *spomínám si ešte* (1.t., 8. ř.), *vo co ešte de* (1.t., 11. ř.), *menovala se* (1.t., 27. ř.), *neska* (1.t., 38. ř.), *dem napsat* (1.t., 44-45. ř.), *esli se mejem* (1.t., 101. ř.), *mñeli ceru* (4.t., 56. ř.);

Ad. 3.1.9 Vypouštění některých hlásek (elize)

Na začátku slova: *dicki* (1.t., 4. ř.) ; *diš uš* (1.t., 6. ř.);

V základu slova: *ňákim spúsobem* (1.t., 12. ř.), *ňák* (1.t., 12. ř.), *ňákej rok* (1.t., 13. ř.), *d'eali sme* (1.t., 23. ř.), *pže matematika* (1.t., 34-35. ř.), *protže* (1.t., 46. ř.), *rači* (1.t., 56. ř.), *f tom řínu* (1.t., 85. ř.), *kuli* (kvůli, 1.t., 157. ř.), *zlášť* (1.t., 177. ř.), *součáski* (1.t., 179. ř.), *třea* (1.t., 177. ř.), *budou šťasní* (1.t., 191. ř.), *támle* (1.t., 195. ř.), *vlasňúma rukama* (1.t., 198. ř.), *jesli to víde* (1.t., 206. ř.), *f postate* (2.t., 8. ř.), *visvječení* (4.t., 3. ř.), *gdiš to vemu* (4.t., 4. ř.), *v devíce* (4.t., 16. ř.), *zavoali* (4.t., 18. ř.), *to mi příde* (4.t., 80. ř.), *účasñila sem se* (4.t., 140. ř.);

Na konci slova: *maj rozum* (1.t., 53. ř.), *víc starostí* (1.t., 53. ř.), *poznávaj* (1.t., 55. ř.), *řikaj* (1.t., 134. ř.), *přetkládaj* (1.t., 166. ř.), *do kina zajdem* (2.t., 42. ř.), *že to berem* (2.t., 75-76. ř.), *lid'i se znaj* (3.t., 63-64. ř.), *d'elaj spolu* (3.t., 64. ř.), *zabíraj* (4.t., 5. ř.), *nemaj místo* (4.t., 18. ř.), *plánujem* (4.t., 119. ř.), *aš budem* (4.t., 134. ř.), *moc neznaj* (4.t., 149. ř.), *co dávaj* (4.t., 157. ř.), *nezavřem (okno)* (4.t., 163. ř.), *užijem si* (4.t., 198. ř.), *dohodnem se* (5.t., 116. ř.);

Ad. 3.1.10 Krácení dlouhých samohlásek (prosim, pánum)

V základu slov: *muj dúm* (1.t., 5. ř.), *nedavno sem si spomñel* (1.t., 9. ř.), *muj kamarát* (1.t., 35. ř.),

ve slovesných tvarech: *mislim si* (1.t., 15. ř.), *musim mít* (1.t., 20. ř.), *nevím* (1.t., 24. ř.), *tuším* (1.t., 34. ř.), *sem si říkal* (1.t., 45. ř.), *vopustím* (1.t., 89. ř.), *mluvím* (1.t., 94. ř.), *fšichňi se znaji* (1. t, 123. ř.), *tahnou za provas* (1.t., 127. ř.), *snažím se* (1.t., 148. ř.), *přicházím* (1.t., 151. ř.), *uvidím* (1.t., 152. ř.), *skončím* (1.t., 165. ř.), *podíval* (1.t., 204. ř.), *podívat se* (1., 205), *jezdím sem* (2.t., 42. ř.), *nikam nechodím* (2.t., 43. ř.), *učím se* (4.t., 5. ř.), *připravím si* (4.t., 12. ř.), *sliším* (4.t., 72. ř.), *řeším se* (4.t., 151. ř.), *sedím v lavici* (4.t., 164. ř.), *bojím se* (4.t., 181. ř.), *nosím šati* (4.t., 201. ř.), *zhrozím se* (4.t., 210. ř.);

Na konci slov: *prchnout domu* (1.t., 5. ř.), *paňi učitelki* (1.t., 5. ř.), *to teda neňi ten muj dúm* (1.t., 5. ř.), *vjenuju se skautum* (1.t., 150. ř.), *zařím mi to de* (4.t., 2-3. ř.), *nešlo to zase tak špatní* (5. t., 43. ř.);

V koncovkách zájmen, číslovek, adjektiv: *přišel sem s tím* (1.t., 10. ř.), *ňákim spúsobem* (1., 12), *kterim* (1.t., 54. ř.), *tím vlakem* (1. t., 65. ř.), *ve volnim čase* (1. t., 147. ř.), *nucení ňekim* (1.t., 170. ř.), *za ňečim* (1. t., 172. ř.), *na mim oboru* (1. t., 177 ř.), *pod ňečim* (1., 187. ř.), *přet tím* (2.t., 2-3. ř.), *na prvňim stupňi* (2.t., 11. ř.), *v ňákim tričku vitahaním* (4. t., 213. ř.), *v celim penzionu* (5.t., 140. ř.), *na druhim stupňi* (4.t., 142. ř.), *s tím dojízďeňim* (4.t., 150. ř.);

Ad. 3.1.11 Nadměrné dloužení samohlásek (*pívo, móře*)

sed'eli sme tam štiří (4. t., 80. ř.), *do drogérie* (4.t., 156. ř.), *třebá já nevím* (5.t., 52. ř.);

Ad. 3.2.1 Koncovky -ama, -ema, -ma v 7. pl. všech typů substantiv (*klukama, nůšema, vjecma*)

s řema d'etma (1.t., 17. ř.), *slečnama a takovejma vjecma* (1.t., 64. ř.), *s takovíma oblíbenejma dvouma spolužačkama* (1.t., 66. ř.), *za holkama* (1.t., 112. ř.), *vlasníma rukama* (1.t., 198. ř.), *přet pár minutama* (1.t., 209. ř.), *s řima kamarádama* (2.t., 9. ř.),

vovlivňená *řema* televizníma seriálama (2.t., 64. ř.), *se svíma* kamarádama (3.t., 3. ř.), *víleti s rodičema* (3.t., 13-14. ř.), *bili sme s klukama* (3.t., 41 ř.), *s určitejma třema* čtyřma lidma (3.t., 45. ř.), *za památkama* (4.t., 66. ř.), *s řima učiteľema* (4.t., 88. ř.), *přespával s náma* (4.t., 107. ř.), *s počítačema* (4.t., 224. ř.), *s takovejma zraňeňíma* (5.t., 143. ř.);

Ad. 3.2.3 Jednotné zakončení 1., 4. a 5. pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů a splynutí životných a neživotných tvarů 1. pl. adjektiv a zčásti i rodových zájmen (*ti dobrí kluci, voňi ti rohlíki, holki*)

takoví velkí míče (1.t., 10-11. ř.), *ti d'ěcka* (1.t., 55. ř.), *takoví semknutí* (1.t., 120. ř.), *různí elektrotechnickí d'íli* (1.t., 179. ř.), *takoví ti teoretickí předměti* (1.t., 188. ř.), *abi lid'í bili takoví víc soudržní* (1.t., 211 ř.), *kluci lítali nahatí* (3.t., 42. ř.), *takoví lepšší kolektivi* (3. t., 63. ř.), *samí takoví zajímaví vjeci* (1. t., 71 ř.), *sou tam lid'í jiní* (3.t., 99 ř.), *ti soused'í* (4.t., 41 ř.), *některí lid'í, kteří bich chťela* (4.t., 186 ř.), *animovaní komedije, ňákí trileri* (4. t., 196. ř., 197. ř.), *ti učitelé ... vstřícni sou* (4. t., 216. ř., 218. ř.), *různí ňákí promítací zařízení* (4.t., 224. ř.), *tmaví černí barvi* (3.t., 69. ř.), *takoví bohatí snídaňe* (4.t., 50-51. ř.), *takoví krátkí* (4.t., 61. ř.), *ti jezera Plitvickí* (4.t., 65. ř.), *takoví malí stolečki* (4.t., 80. ř.), *takoví klidní* (4.t., 126. ř.), *d'eckí léta* (5. t., 3. ř.);

Ad. 3.2.4 Vyrovnání koncovky -í v 2., 3. a 6. sg. feminina adjektiv a rodových zájmen (*u tí dobrí, k tí dobrí, vo tí dobrí*)

do tí školki (1.t., 3. ř.), *f tí záklatce* (1.t., 32. ř.), *f sedmí tříd'e* (1. t., 39 ř.), *na tí samí škole* (1. t., 46. ř.), *f tí škole* (1. t., 50. ř.), *f osmí tříd'e* (1. t., 63. ř.), *do tí Prahi* (1. t., 65 ř.), *kolem tí pátí, šestí* (1. t., 86. ř.), *vo tí volní hodiňe* (4.t., 130. ř.), *na Petřínskí rozhledňe* (1. t., 71. ř.), *d'íki visokí škole* (1. t., 148. ř.) – v 1. rozhovoru, podobně je tomu i ve 2. rozhovoru. Ve 3. rozhovoru se však v ženském rodě objevuje rozdíl mezi 2. p. sg. na -í a

3./6. pádem sg. na **-ej** typický pro jihozápadočeskou nářeční podskupinu: *na tej střední škole* (3. t., 35. ř.), *na tej základní škole* (3. t., 38. ř.), *o tej Americe* (3. t., 98. ř.), proniká však i vyrovnávací tvar s **-í** : *na Hlubokí* (3. t., 41. ř.), *v devátí třídě* (3. t., 43. ř.). Ve 4. rozhovoru opět převládá vyrovnání mezi tvary směrem k jednotnému **-í** : *f tí roděne* (4. t., 60. ř.), *po tí krajiěne* (4. t., 66-67. ř.), *f pátí přídě* (4. t., 94. ř.), *do tí mateřské* (4. t., 79. ř.), *f takoví kuchiěne* (4. t., 85. ř.), *vot tí školi* (4. t., 120. ř.), *vo tí volní hoděne* (4. t., 130. ř.), *na tí pjetce* (4. t., 136. ř.), *na tí Pazderěne* (4. t., 189. ř.) a mnoho dalších příkladů.

Úplně jinou situaci nabízí pátý rozhovor – zde nastalo vyrovnání ke koncovce **-ej**: *do tej pátej třídě* (5.t., 25. ř.), *vot pátej třídě* (5.t., 28. ř.), *do tej devátej třídě* (5. t., 29. ř.), *f tej škole* (5. t., 36. ř.), *ve vosmej třídě* (5. t., 38. ř.), *s tej matiki* (5. t., 42. ř.), *do tej osmej, devátej třídě* (5. t., 60. ř.), *vot tej dobi* (5. t., 84. ř.), *po takovej silnici* (5. t., 92. ř.), *na tej vesnici* (5. t., 110. ř.), *v nákej tej lampje* (5. t., 139. ř.) aj. Domnívám se, že mluva tohoto komunikanta je ovlivněna matkou, která pochází z východočeské Slatiny nad Zdobnicí.

Ad. 3.2.8 Zakončení 3. os. pl. indikativu přezenta sloves 4. a 5. třídy

Zakončení 3. osoby pl. indikativu přezenta sloves 4. třídy na **-ej** : *učej*, *choďej* (1.t., 55, 56. ř.) ; *jezděj* (1.t., 134. ř.), *nevoďej za ručičku* (1.t., 167. ř.), *bavjej mñe* (1.t., 185. ř.), *nestojej zato na* (1.t., 212. ř.), *hoñej se prachi* (1.t., 213. ř.); v 5. třídě na **-aj**: *poznávaj* (1. t., 55. ř); *říkaj* (1. t., 128. ř);

Ad. 3.3.1 Výslovnost c, č místo s, š (žencká, lepčí)

nejmenčí (3.t., 2. ř.)

Ad. 3.3.3 Přípona -ejc v komparativu příslovčí (pozdějc)

ňákej rok pozdějc (1.t., 13. ř.), *nejčastěj* (1.t., 58. ř.), *daleko richlejc* (2.t., 28. ř.);

ZÁVĚR

Do této zkoumané skupiny jsem zařadila komunikanty ve věku od 17 do 23 let. Všechny vyskytující se jevy nejdříve posuzuji z hlediska hláskoslovného, tvaroslovného a z hlediska znaků přesahujících středočeskou oblast. Postupuji podle bodů, které jsem si výše stanovila, tak, aby výsledná analýza byla dostatečně přehledná.

V hláskosloví jsem u všech komunikantů zaznamenala **úžení é v í**. Vyskytovalo se jak v základu slova, tak v koncovce. V základu se podle mého rozboru vyskytla pouze tři slova, a to *převlíkla mně, vlítla na nás, čaj s mlíkem*. Daleko častěji se tento jev vyskytuje v koncovkách přídavných jmen, zájmen a číslovek podle složeného skloňování, např. *do mateřské školky praktické vyučování, f sedmí tříde, mého domova* aj. Spisovná podoba základu slova či absolutního konce slov se v této generaci nevyskytla ani u jediného komunikanta.

Diftongizace ý v ej se objevila v základu slova i na jeho konci. V základu slova se tato změna projevila u podstatných jmen : *tejden, vejrostci, bál sem se vejšek, prolejski* a samozřejmě u sloves : *bejvala tma, rozdejchali, cejtíli sme se*. Na konci slova je změna nejvíce patrná v koncovce nominativu přídavných jmen : *ňákej, takovej vijevenej, viplašenej, přepadlej*. Dalším často používaným hláskovým jevem, který jsem u komunikantů zaznamenala, je protetické **v-** před **-o-**. Jev se vyskytoval zejména na začátku slov. Zachytila jsem ho u podstatných jmen v předložkové vazbě : *po vobjedě, do vopchodu*, ale i bez předložky : *votpoledne*. Dále u přídavných jmen : *vodepínací kalhoti*, u osobních zájmen : *vona mně převlíkla*, číslovek : *vosumnást*, sloves : *vopustím, votpočinu si, vobrečela*, příslovci : *vopčas* a u předložek : *vo co eště de*. Pouze v jednom případě se jev vyskytoval v průzevu dvou předpon : *navobjedvali*.

Výslovnost skupiny *sh* jako *sch* se vyskytla pouze u jednoho komunikanta, a to ve spojení *schrnovala vílet*.

Zánik koncového *-l* v přičestí minulém činném sg. maskulina se neobjevoval příliš často, neboť je vázán jen na slovesa s kmenem bez tématu, končícím na souhlásku : *nemoch zústat pozadu, něgdo mu uktrat, já sem to řek, gdo tu třídu vet.*

Zcela běžná je **znělostní asimilace regresivní**. Zaznamenala jsem její výskyt jednak na začátku slova : *k > g - gdi sem chod'il, v > f - fšich'ni, fstávejte chlapci, z > s - spívala sem.* Dále pak v základu slova : *z > s - blíska domova, k > g - něgdi, b > p - opcházet, v > f - cífki* ; na konci slova : *d > t - hroz'ne rát, ž > š - to'liš, z > s - provas, v > f - domof* ; a na švu slova : *v > f - f tom.*

Artikulační asimilace se projevila v záměně souhlásky *č > š* : *štiri m'nesíce, tříštv'r'e, ds, ts > c : přectavovat si, v devíce, m'nesckímu (životu); tš > č : vječí klit; š > č nejmenčí.*

Afereze neboli vypouštění počáteční souhlásky ze slova se objevila u každého komunikanta. Byla používána v podobných případech : *já sem, to sou, spomínám si eš'te, menovala se.*

Dalším velmi frekventovaným jevem bylo vypouštění některých hlásek neboli **elize**. Na začátku slova docházelo k vypuštění složitější konsonantické skupiny : *dicki, diš uš.* V základu slova byla často vynechávána souhlásky z konsonantické skupiny : *takle, tamle, vlasníma rukama, jesli.* Ve dvou případech se objevilo vypuštění souhlásky *-l* před samohláskou : *zavoali, d'eali.* Na konci slova bylo častým jevem nevyslovování koncových samohlásek *-í* : *poznávaj, říkaj* a *-é* : *zajdem, užijem.*

Krácení dlouhých samohlásek se objevilo u v 7. pádě podstatných jmen a zájmen : *s tim dojíz'd'e'ním, přet t'ím* a v 6. pádě u přídavných jmen: *na prv'ním stup'ni.* U sloves se tento jev vyskytl v 1. os. č. j. času přítomného : *přicházim, uvidim, bojim,* výjimečně ve 3. os. č. mn. : *znaji se.* Je to jev přesahující ze středočeské oblasti. Na konci slova docházelo

ke krácení koncových samohlásek podstatných jmen i v jiných pádech : *paňi učitelki, vjenuju se skautum*; krátilo se i u příslovčí : *prchnout domu, zatím*.

Nadměrné **dloužení** samohlásek se objevilo na konci slov, např. v koncovce číslovky : *štiří*, nebo v částici *třebá* – zde asi z důvodu hledání navazující myšlenky.

Ve tvarosloví byla nejvíce zastoupena jednotná koncovka 7. pádu plurálu pro podstatná jména a jejich syntaktické přívlastky všech rodů : **-ama, -ema, -ma**. Například v ženském rodě *se slečnama a takovejma vjecma*, v mužském rodě *bili sme s klukama*, ve středním rodě *s t'ema d'etma*. V jednom případě se objevila varianta *s t'ima učitelema*.

Dále se zde hojně projevovalo jednotné zakončení 1. , 4. a 5. pádu pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů : *takoví velcí míče, tmaví černí barvi, d'eckí léta; abi lid'í bili takoví víc soudržní, kluci lítali nahatí*.

Neméně důležitým znakem tvarosloví bylo vyrovnání koncovky *-í* ve 2., 3. a 6. sg. feminina adjektiv a rodových zájmen. Např. *do tí školi, f tí záklatce*. Tento jev převládal v rozhovorech č. 1, 2 a 4, v rozhovoru č. 3 se zčásti dodržovalo jzč. nářeční rozlišování genitivu sg. od dativu a lokálu sg. adjektiv a zájmen rodu ženského, např. *do tí Prahi x na tej základní škole*. U jednoho komunikanta (v 5. rozhovoru) se objevila varianta s vyrovnáním těchto pádů ke koncovce *-ej*: *do tej pátej třídi, s tej matiki, f tej škole, po takovej silnici*.

Splynutí životných a neživotných tvarů 1. pl. adjektiv a zčásti i rodových zájmen nebylo v rozhovorech příliš časté, ale je zcela běžné : *sou tam lid'í jiní, ti soused'í, někteří lid'í, kteří bich cht'ela*.

V textu jsem zkoumala i jevy přesahující středočeskou oblast. Objevila se zde výslovnost *c, č* místo *s, š* : *menčí* a také přípona *-ejc* v komparativu příslovčí : *nákej rok pozd'ejc, nejčast'ejc*.

2. GENERACE

Do této generace jsem zařadila texty číslo 6 – 10. Nejmladšímu mluvčímu je 30 let, dále 46, 48, 49 a nejstarší komunikantce je 58 let. Všichni trvale žijí v Bechyňské Smolči. Záměrně jsem si vybírala komunikanty, o nichž jsem věděla, že celý život prožili v naší obci. Za prací dojíždějí do Týna nad Vltavou, Bechyně a Tábora. Jejich zaměstnání jsou vedoucí školní jídelny, prodavač a dělnické profese.

Ad. 3.1.1 *í za staré é (dobří mlíko)*

V základu slova: *mín práce* (6.t., 65. ř.), *večír* (6.t., 92. ř.), *bil tam díl* (6.t., 184. ř.), *líp* (7.t., 101. ř.), *nespolíhal* (9.t., 50. ř.);

V koncovce slov:

v nominativu a akuzativu sg.: *to bilo takoví* (6.t., 26. ř.), *bilo (to) takoví perfektní* (6.t., 30. ř.), *bilo to přístupní* (6.t., 69. ř.), *ňijak vohrazení* (6.t., 69. ř.), *to bilo úžasní* (6.t., 71. ř.), *dodraní (perí)* (6.t., 84. ř.), *je to nesmislní* (6.t., 153. ř.), *některí chování* (6.t., 161. ř.), *sví d'íte* (6.t., 177. ř.), *bilo to jiní* (6.t., 184. ř.), *ňákí slušní chování* (6.t., 187. ř.), *moc richlí* (6.t., 236. ř.), *semlelo se živí mrtví* (6.t., 257. ř.), *bilo to plní* (6.t., 263. ř.), *takoví bezduchí pobíhání* (7.t., 14. ř.), *to samí* (7.t., 84. ř.), *dobří, osvyčeni* (7.t., 109. ř.), *noví auto* (7.t., 126. ř.), *pohodlí je vikoupení* (7.t., 176-177. ř.), *je to složití* (7.t., 247. ř.), *je to možní* (7.t., 250. ř.), *je to přehnaní* (7.t., 258. ř.), *dobře sedraní* (8.t., 17. ř.), *dost nároční* (8.t., 22-23. ř.), *tam to bilo přísní* (8.t., 45. ř.), *nebilo to jednoduchí* (8.t., 47. ř.), *Vinařický námňestí* (9.t., 12. ř.), *daní dobou* (9.t., 53. ř.), *je to jednoznační* (9.t., 56-57. ř.), *Havelský posvíceň* (10.t., 133. ř.), *zemňed'elský drustvo* (10.t., 162. ř.);

v genitivu sg.: *něco novího* (6.t., 26. ř.), *s toho d'eckího hlediska* (6.t., 96. ř.), *ňic visňeního* (6.t., 206. ř.), *takovího podobního ražení* (6.t., 216. ř.), *za mího d'ectví* (6.t., 251. ř.), *malího vnuka* (7.t., 3. ř.), *něco bježního* (7.t., 100. ř.), *americkýho spúsobu* (7.t., 196. ř.), *něco dobrího* (8.t., 30. ř.), *minulího století* (10.t., 6-7. ř.);

v nominativu a akuzativu pl.: *různí úkoly* (6.t., 15. ř.), *na dovolení sme nejezd'ili* (6.t., 58. ř.), *d'eři sou vibavení* (6.t., 133. ř.), *ochuzení d'eři* (6.t., 158. ř.), *důležití peníze* (6.t., 159. ř.), *zahrnutí d'eři* (6.t., 200. ř.), *babički bili spokojení* (6.t., 274-275. ř.), *babské báli* (6.t., 278. ř.), *vihlášení báli* (6.t., 278. ř.), *vjekoví skupini* (7.t., 16. ř.), *bilo to vizdobení* (7.t., 34. ř.), *braní cvičení* (7.t., 43. ř.), *podobní přími* (7.t., 69. ř.), *měňecení* (7.t., 79. ř.), *hrački sou ud'elání* (7.t., 105. ř.), *neposlušní d'eři* (8.t., 34. ř.), *žákofské kníški* (10.t., 15. ř.), *ruské tanky* (10.t., 26. ř.), *skokanské músky* (10.t., 44. ř.), *nádherní zimi* (10.t., 45. ř.);

Ad. 3.1.2 ej za staré ý (starej mlejn)

V základu slova: *nemůžou bejt* (6.t., 194. ř.), *jet na vejlet* (7.t., 148. ř.), *nanejvejš* (7.t., 235. ř.), *ubejvá* (7.t., 249. ř.), *do Tejna* (9.t., 8. ř.), *vejslušku* (10.t., 149. ř.);

Na konci slov:

v nominativu a akuzativu sg.: *takoví dobrodružní otpoledne* (6.t., 14. ř.), *celej den* (6.t., 14. ř.), *pjeknej fstach* (6.t., 37. ř.), *velkej* (6.t., 38. ř.), *takovej přířežek* (6.t., 39. ř.), *ňákej úkol* (6.t., 46-47. ř.), *slabej* (6.t., 109. ř.), *silnej pán* (6.t., 119. ř.), *širokej, dlouhej* (6.t., 124. ř.), *takovej přísnej* (6.t., 129. ř.), *takovej malinkej kopeček* (6.t., 13ý. ř.), *upřímnej fstach* (6.t., 156. ř.), *hroznej respekt* (6.t., 164. ř.), *žádnej požitek* (6.t., 198. ř.), *druhej den* (6.t., 254. ř.), *narvanej kulturák* (6.t., 270. ř.), *hasickej, babskej (bál)* (6.t., 276. ř.), *leřitej fstach* (7.t., 8. ř.), *obrovskej víznam* (7.t., 11. ř.), *trestnej čin* (7.t., 48. ř.), *nudnej život* (7.t., 154. ř.), *ochotnej* (7.t., 165. ř.), *malichernej spor* (7.t., 206 ř.), *plnej autobus* (7.t., 236. ř.), *neomezenej* (7.t., 266. ř.), *volnej čas* (8.t., 58. ř.), *starožitnej domek* (8.t., 81. ř.), *památkovej* (8.t., 82. ř.), *hloupej* (9.t., 14. ř.), *takovej starej rožvejkaney dudlík zažloutlej* (9.t., 15. ř.), *poribnej* (9.t., 26. ř.), *dobrej den* (6.t., 56. ř.), *ruskej jazik* (10.t., 5. ř.), *šedesátej vosmej rok* (10.t., 24. ř.), *zdravej* (10.t., 105. ř.), *Šředrej večer* (10.t., 143. ř.), *společencej život* (10.t., 158. ř.), *pesimistickej* (10.t., 175. ř.);

v genitivu pl.: *šest novejšch děř* (6.t., 29-30. ř.), *těch mladejšch* (7.t., 7. ř.), *stejnějšch lidí* (7.t., 189. ř.), *u Hejnějšch* (10.t., 42. ř.), *bohatejšch rodičů* (10.t., 89. ř.);

v lokálu pl.: *na těch igelitovejšch pitlích* (6.t., 70. ř.), *v semdesátech letech* (10.t., 6. ř.), *na umnělejšch ledech* (10.t., 48. ř.),

Ad. 3.1.3 Protetické v- před o- (von, vokno)

vobráski (6.t., 18. ř.), *vo tři roki* (6.t., 38. ř.), *vona* (6.t., 38. ř.), *vohražení* (6.t., 69. ř.), *vobleženejš* (6.t., 73. ř.), *voňi vikládaji* (6.t., 82. ř.), *vostatní* (6.t., 90. ř.), *vodvar* (6.t., 109. ř.), *vokna u chatek* (6.t., 146. ř.), *vot roku vosumdesát jedna* (6.t., 179. ř.), *votrkával se* (6.t., 184. ř.), *voblíbí si* (6.t., 201. ř.), *vokolo ramen* (6.t., 280-281. ř.), *votpoledne* (6.t., 289. ř.), *vodejdete* (6.t., 299. ř.), *votsuzuje se* (7.t., 10. ř.), *vopravdu* (7.t., 50. ř.), *voblečení* (7.t., 74. ř.), *voplácání, vopatlaní* (7.t., 116. ř.), *doba vovlivňila* (7.t., 165-166. ř.), *vokřikovat* (7.t., 257. ř.), *voba rodiče* (7.t., 273. ř.), *nevodvážilo se* (7.t., 278. ř.), *vostatníma holkama* (8.t., 2. ř.), *u vohínku* (8.t., 6. ř.), *vobilí* (8.t., 24. ř.), *vopravujou* (8.t., 61. ř.), *navopak* (8.t., 91. ř.), *po vobjed'e* (9.t., 6. ř.), *vostudu* (9.t., 15. ř.), *vošoupali hokejki* (9.t., 39. ř.), *na vovládání* (9.t., 44. ř.), *voral* (9.t., 75. ř.), *vobnáší* (9.t., 106. ř.), *vomet* (9.t., 109. ř.), *vopcházel* (10.t., 139. ř.), *votpovídající práce* (10.t., 182. ř.);

Ad. 3.1.4 Výslovnost skupiny sh- jako sch- (schod'it, scháňet)

neschnou si (9.t., 35. ř.);

Ad. 3.1.5 Zánik koncového -l v přičestí minulém činném sg. maskulina (řek, nes)

nemoch (6.t., 97. ř.), *von uklouz* (6.t., 124. ř.), *von se tam natách* (6.t., 124. ř.), *vilít za mnou* (6.t., 169. ř.), *gdo je ved* (7.t., 12. ř.), *čet se Foglar* (7.t., 22. ř.), *ukrat* (7.t., 35. ř.),

ňeco ŕek (7.t., 277. ř.), *vilez sem* (9.t., 16. ř.), *vihmát nás*, *chit nás* (9.t., 30. ř.), *votách nás domu* (9.t., 30. ř.), *vomet* (9.t., 109. ř.), *von to zaves* (10.t., 42. ř.);

Ad. 3.1.6 Znělostní asimilace

Na začátku slova: *spomínám* (6.t., 1. ř.), *gdiš* (6.t., 2. ř.), *gde* (6.t., 14. ř.), *ze Fšechlap* (6.t., 27-28. ř.), *fstach* (6.t., 37. ř.), *gdibi* (6.t., 112. ř.), *fšichni* (6.t., 181. ř.), *drošku pracovali* (7.t., 89. ř.), *fšednost* (7.t., 203. ř.);

V základu slova: *tagže* (6.t., 3. ř.), *nejlepší kamarátka* (6.t., 5-6. ř.), *Zahrátková* (6.t., 10. ř.), *otpoledne* (6.t., 14. ř.), *borůfki* (6.t., 46. ř.), *sousetki* (6.t., 80. ř.), *perfekní* (6.t., 82. ř.), *hrozňe heskí* (6.t., 130. ř.), *ňigdi* (6.t., 134. ř.), *má potporu* (6.t., 178. ř.), *opchot* (6.t., 251. ř.), *na zastáfku* (6.t., 260. ř.), *osvječení* (7.t., 109. ř.), *na prochášku* (7.t., 147. ř.), *v dúsletku* (10.t., 84. ř.), *řechtački* (10.t., 125. ř.), *pomláskou* (10.t., 128. ř.);

Na konci slova: *po' mi pomoc* (6.t., 122. ř.), *rát spomíná* (6.t., 129-130. ř.), *hnet* (6.t., 138. ř.), *dříf* (6.t., 181. ř.), *tvaroch* (6.t., 254. ř.), *púlkruch* (6.t., 280. ř.), *cokolif* (7.t., 107. ř.), *pořát* (8.t., 32. ř.), *břech* (8.t., 74. ř.);

Na švu slova: *přet t'im* (6.t., 262. ř.);

Ad. 3.1.7 Artikulační asimilace

d'ectví (6.t., 2. ř.), *do štvrtí třídi* (6.t., 26-27. ř.), *ve štveřici* (6.t., 44. ř.), *z Blace* (6.t., 118. ř.), *pocťatňe draší* (6.t., 247. ř.), *štiri* (7.t., 236. ř.), *přectavuju si* (7.t., 3. ř.);

Ad. 3.1.8 Afereze

sem musela (6.t., 3. ř.), *menovali sme se* (6.t., 10. ř.), *co sme eš'ťe d'elali* (6.t., 19. ř.), *neska* (6.t., 78. ř.), *na tom řiš'ři* (10.t., 59. ř.), *de dopředu* (10.t., 71. ř.);

Ad. 3.1.9 Vypouštění některých hlásek (elize)

Na začátku slova: *dicki* (6.t., 26. ř.), *diš* (6.t., 73. ř.);

V základu slova: *vlasně* (6.t., 2. ř.), *d'eali sme* (6.t., 18. ř.), *jesli sme* (6.t., 19. ř.), *člojek* (6.t., 39. ř.), *třea* (6.t., 40. ř.), *taidle* (6.t., 42. ř.), *takle* (6.t., 44. ř.), *mísnost* (6.t., 80. ř.), *potřeval* (6.t., 121. ř.), *d'eři přídou* (6.t., 185. ř.), *támle* (6.t., 235. ř.), *podobní přími* (7.t., 69. ř.), *veme si koski* (7.t., 104. ř.), *různí púčki* (7.t., 246. ř.), *japka* (8.t., 6. ř.);

Na švu slova: *přezimu* (7.t., 172. ř.);

Na konci slova: *pře* (6.t., 50. ř.), *nejvíc práce* (6.t., 55. ř.), *zahrajem* (9.t., 37. ř.), *múski* (10.t., 44. ř.);

Ad. 3.1.10 Krácení dlouhých samohlásek (*prosim, pánum*)

V základu slova: *řikám* (6.t., 1. ř.), *pomahali jim* (7.t., 19. ř.), *nedavno* (10.t., 133. ř.);

ve slovesných tvarech: *nevim* (6.t., 7. ř.), *musim* (6.t., 64. ř.), *viprávim to* (6.t., 107. ř.), *stojim* (6.t., 140. ř.), *mislim* (6.t., 157. ř.), *vid'im a slišim* (6.t., 174-175. ř.), *prosim* (6.t., 187. ř.), *snažim se* (6.t., 219-220. ř.), *nehod'im se* (6.t., 226. ř.), *neříd'im* (7.t., 124. ř.), *patřim* (7.t., 192. ř.), *pod'ilim* (7.t., 195. ř.), *maji d'íte* (7.t., 267ř.), *bidlim* (9.t., 82. ř.), *nezávid'im* (10.t., 73. ř.);

V koncovkách substantiv, adjektiv, zájmen a číslovek: *s paňi Hejnou* (6.t., 5. ř.), *pot tím* (6.t., 8. ř.), *spátki domu* (6.t., 92. ř.), *učitelum* (6.t., 106. ř.), *s dnešním* (6.t., 133. ř.), *na prvním místě* (6.t., 159. ř.), *každím rokem* (6.t., 180. ř.), *jak a s kim* (6.t., 215. ř.), *vo druhim* (6.t., 257. ř.), *prarod'ičum* (6.t., 266. ř.), *šli domu* (6.t., 277. ř.), *k ňákim takovim užitečnejším účelum* (7.t., 13. ř.), *rod'ičum* (7.t., 58. ř.), *v kulturňim domňe* (7.t., 160. ř.), *zaťim* (7.t., 218. ř.), *s ňekim* (7.t., 221. ř.), *s jedňim starim d'edou* (7.t., 241. ř.), *nat tím* (7.t., 262. ř.), *tím šiřim* (8.t., 69. ř.), *na přírodňim leďe* (10.t., 47. ř.), *chalupárum* (10.t., 180. ř.);

Ad. 3.1.11 Nadměrné dloužení samohlásek (*pívo, móře*)

ježíš, no tak vidíš (6.t., 1. ř.), *alé* (6.t., 3. ř.), *tá babička* (6.t., 49. ř.); *klucí hráli* (6.t., 74. ř.), *žijeme tu fšichňí* (6.t., 297. ř.);

Ad. 3.2.1 Koncovky -ama, -ema, -ma v 7. pl. všech typů substantiv (*klukama, nůšema, vjecma*)

s kočárkama sme si hlavňe hráli, s panenkama (6.t., 7. ř.), *téma vipalovačkama* (6.t., 20. ř.), *chod'ila s náma* (6.t., 28. ř.), *naši s náma* (6.t., 52. ř.), *s t'ima našima* (6.t., 62. ř.), *s holkama* (6.t., 74. ř.), *mezi t'ema d'etma* (6.t., 105. ř.), *s t'ema skumafkama* (6.t., 116. ř.), *t'ema hračkama* (6.t., 200-201. ř.), *mezi lidma* (6.t., 219. ř.), *za t'ema peňezma* (6.t., 233. ř.), *s t'ema muzikantama* (6.t., 281. ř.), *mezi t'ema generacema* (7.t., 8. ř.), *vlasňíma silama* (7.t., 32. ř.), *vázički s kitičkama* (7.t., 34. ř.), *s t'ema koskama* (7.t., 107. ř.), *mezi t'ema rod'inama* (7.t., 143. ř.), *babički s d'edouškama* (7.t., 185. ř.), *s t'ema sousedama* (7.t., 197. ř.), *se samejma jedňičkama* (8.t., 7. ř.), *jinejma činostma* (8.t., 69. ř.), *z druhejma vesňicema s klukama* (9.t., 24. ř.), *s t'ema velkejma klukama* (9.t., 37. ř.), *s rozbitejma hračkama* (9.t., 45. ř.), *s t'ema samopalama* (10.t., 27. ř.);

Ad. 3.2.3 Jednotné zakončení 1., 4. a 5. pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů a splynutí životných a neživotných tvarů 1. pl. adjektiv a zčásti i rodových zájmen (*ti dobří kluci, voňi ti rohlíki, holki*)

různí takoví soutěže (6.t., 11. ř.), *ňákí symbolickí odměnení* (6.t., 15-16. ř.), *liže takoví starí* (6.t., 134. ř.), *ti mladí lid'i* (7.t., 25. ř.), *různí míčovní hri* (7.t., 42-43. ř.), *običejní dřevjení (koski)* (7.t., 104. ř.), *společní cvičení* (8.t., 8. ř.), *takoví starí rožvejkaní dudlíki* (9.t., 10-11. ř.);

Ad. 3.2.4 Vyrovnání koncovky -í v 2., 3. a 6. sg. feminina adjektiv a rodových zájmen

(u tí dobří, k tí dobří, vo tí dobří) se projevilo jen zčásti, v některých případech se stále ještě dodržuje nářeční rozdíl mezi gentitivem sg. (-í) a dativem/lokálem sg. (-ej):

hodně tí práce (6.t., 23. ř.), *do pátí třídi* (6. t., 28. ř.), *f pátí třídě* (6. t., 29. ř.), *husi celí fsi* (6. t., 88, 247. ř.), *s tí devítka* (6. t., 185. ř.), *do tí fronti* (6. t., 256. ř.), *do tí púlnoci* (6. t., 277. ř.); *f tí škole* (6. t., 101. ř.), *na vzájemní tí dúvjeře* (6. t., 156. ř.), *ale f tej škole* (6. t., 173. ř.), *po tej vodě* (6. t., 123-124. ř.), *f tej fsi* (6. t., 237, 240, 241, 247, 297. ř.), *jední ruki* (6.t., 260. ř.), *jedna vedle druhí* (6.t., 274. ř.); *f tí fsi* (7. t., 4. ř.), *tí školní docháski* (7. t., 19-20. ř.), *f tí přírodě* (7. t., 24. ř., 29. ř.), *v rámci tí vesnice* (7. t., 152. ř.), *f každí tí vesnici* (7. t., 155. ř.), *na tí vesnici* (7. t., 157. ř.), *na tí naší malí fsi* (7. t., 160. ř.), *na tí vesnici* (7. t., 168, 169, 170. ř.), *u tí televize* (7. t., 173. ř.), *po tí fsi* (7. t., 38, 47 ř.), *s tí nudi* (7. t. , 50. ř.), *přemíra tí demokracie a tí takoví samostatnosti* (7. t., 61-62 ř.), *do tí školi* (7. t., 67-68. ř.), *tí vjeci* (7. t., 93-94. ř.), *prospjet tí vesnici* (7. t., 204-205. ř.), *na tí fsi* (7. t., 206, 208, 215 ř.), *f tí fsi* (7.t., 216. ř.), *po tí válce* (7. t, 228. ř.), *do každí třídi* (7. t., 234. ř.), *s tíhletí malí vesnice* (7. t., 236. ř.), *do tí fsi* (7. t., 239. ř.), *f tí fsi, f tí kultuře* (7. t., 242. ř.), *f tí určití dobje* (7. t., 244. ř.), *ale k tej hře* (7. t., 18. ř.), *vede to k takovej tej rivalitě* (7. t., 80. ř.), *na vlakovej zastáfce* (7.t., 34. ř.), *na tej přípravje* (7. t., 191. ř.), *f tejhle dobje* (7. t., 217. ř.); *do tí hršě* (8. t., 16-17. ř.); *vot tí dobi* (9. t., 18. ř.), *do tí blbí školi* (9. t, 20. ř.), *do takoví třetí třídi* (9. t., 20-21. ř.), *na tí vesnici* (9. t., 81. ř.), *ale na tej vesnici* (9. t., 94. ř.); *f púl vosmí* (10.t., 20. ř.); *do tí druhí třídi* (10. t., 24. ř.), *v dobje tí školi* (10. t., 57. ř.), *f tej dobje* (10. t., 33, 34. ř.), *f tej úřadovně* (10. t., 34. ř.), *na tej vesnici* (10. t., 75 ř.), *f tejhle dobje* (10. t., 109. ř.), *po celej fsi* (10. t., 142. ř.), *f tej dobje* (10. t., 145. ř., 152. ř.), *f tejdletej dobje* (10. t., 154. ř.), *na druhej straňe, f tej fsi* (10. t., 156. ř.);

Ad. 3.2.8 Zakončení 3. os. pl. indikativu prézenta sloves 4. a 5. třídy

Zakončení 3. osoby pl. indikativu prézenta sloves 4. třídy na **-ej** : *bidlej* (6.t., 118. ř.), *chtěj* *poskitnout* (6.t., 152. ř.), *hoňej kariéru* (6.t., 157-158. ř.), *dovolej k rodičům* (6.t., 163. ř.), *křičej* (6.t., 227. ř.), *záviděj* (6.t., 228. ř.), *neposouděj* (7.t., 70. ř.), *neumňej* (7.t., 93. ř.), *rozvíjej* (7.t., 110. ř.), *mislej si* (7.t., 141-142. ř.), *musej* (7.t., 142. ř.), *neuvjedomňej si* (7.t., 154. ř.), *kamarádej* (7.t., 190. ř.), *vracej se* (7.t., 239. ř.), *votcházej* (7.t., 238. ř.), *viprávjej* (7.t., 259. ř.), *mluvjej* (7.t., 260. ř.), *viváděj* (7.t., 261. ř.), *nesnažej se* (7.t., 274. ř.), *koupjej* (9.t., 57. ř.); v 5. třídě zakončení na **-aj**: *maj Elišku* (6.t., 119. ř.), *neznaj* (6.t., 188. ř.), *hádej* (6.t., 227. ř.), *zaňikaj* (7.t., 168. ř.);

Ad. 3.3.1 Výslovnost c, č místo s, š (žencká, lepčí)

velikánckou lípu (6.t., 8. ř.), *bila mlačí* (6.t., 22. ř.), *menčí* (6.t., 53. ř.), *vječinou* (6.t., 58. ř.), *kamarácká třída* (6.t., 102. ř.), *s octupem času* (6.t., 129. ř.), *ženckí* (6.t., 281. ř.), *vječí kultura* (7.t., 5. ř.), *víc kamaráckí* (7.t., 9. ř.), *indijánckí hři* (7.t., 22. ř.), *s chučí rodině* (7.t., 78. ř.), *bohačí* (7.t., 95. ř.), *mezilickí fštahi* (7.t., 168. ř.), *načenej* (9.t., 41. ř.), *bohactví* (10.t., 103. ř.), *společencej život* (10.t., 158. ř.);

Ad. 3.3.3 Přípona -ejc v komparativu příslovčí (pozdějc)

pohodlnějc (9.t., 83. ř.);

ZÁVĚR

Věk komunikantů v této zkoumané skupině se pohyboval od 30 do 58 let. Všechny vyskytující se jevy posuzuji nejdříve z hlediska hláskoslovného, tvaroslovného a z hlediska znaků přesahujících středočeskou oblast, stejně jako v předchozí kapitole. Stejně tak postupuji podle bodů, které jsem si výše stanovila.

U všech komunikantů jsem v hláskosloví zaznamenala **úžení** (í za staré é). Toto úžení se vyskytovalo jak v základu slova, tak v koncovce. V základu slova jsem našla slova *nespolíhal, míň, líp, díl* aj. V koncovkách slov se tento jev objevil opět u substantiv, adjektiv, zájmen a číslovek: *bilo to přístupní, něco novího, takovího podobního ražení, f púl osmí* aj.

Diftongizace (ej za staré ý) se objevilo opět v základu slova i na jeho konci. V základu slova se tato změna projevila u podstatných jmen : jet na *vejlet, vejslušku*, u sloves : *ubejvá*. Na konci slova je změna nejvíce patrná u přídavných jmen : *celej den, novejch d'etí, takovej přísněj, širokej, dlouhej*.

Protetické v- před o- je další častý jev v mluvě komunikantů. Jev se vyskytoval zejména na začátku slov před -o-. Zachytila jsem jej u podstatných jmen s předložkou : *navládání* i bez předložky : *vobráski, vokna*, dále u přídavných jmen : *vodpovídající, vohražení*, u osobních zájmen : *von, voňi*, u číslovek : *vosumdesát jedna*, sloves : *vošoupali, vomet* a u předložek : *vo tři roki*. Ve spojení s další předponou v průzevu: *navopak*.

Výslovnost skupiny *sh* – jako *sch* nebyla stejně jako v předchozí generaci příliš frekventovaná. Objevila jsem jen slovo *neschrnou*.

Zánik koncového -l v přičestí minulém činném sg. maskulin se u této generace projevilo o poznání více než u předchozí. To je patrně způsobeno větším zastoupením mužského pohlaví u komunikantů: z 5 byli 3 muži. Vyskytl se ve slovech : *nemoch, uklous, vilít za mnou, něco řek*.

Znělostní asimilace regresivní byla srovnatelná s první generací. Opět se objevila na začátku slova : *k > g gde, v > f fstach, vz > s spomínám*. Dále pak v základu slova : *z > s heskí, k > g tagže, b > p opchot, v > f zastáfka* ; na konci slova : *d > t rát, v > f cokolif, h > ch tvaroch*.

Rys **artikulační asimilace** se projevil ve stejné záměně souhlásky *č > š* : *do štvrtí třídi, ve štveřici*.

Afereze (vypouštění počáteční souhlásky ze slova) se objevila u každého komunikanta. Její použití se shoduje s příklady první generace : *musela, řiště, já sem, to sou, spomínám si eště, menovala se*.

Elize, neboli vypouštění některých hlásek, byla dalším frekventovaným jevem. Na začátku slova docházelo k vypuštění složitější konsonantické skupiny : *dicki, diš*. V základu slova byla obvykle vynechávána souhláska z konsonantické skupiny : *takle, japka, veme si koski*. Na konci slova bylo častým jevem nevyslovování samohlásky *-í* : *bidlej, hoňej, zaňikaj, hádaj* u slovesných tvarů 4. a 5. třídy, a *-e* : *zahrajem, nejvíc* v 1. os. pl. indikativu přezenta všech sloves a na konci jiných slovních druhů.

Krácení dlouhých samohlásek se taktéž objevilo u podstatných a přídavných jmen, zájmen a číslovek ve 3., 6. a v 7. pádě : a u přídavných jmen a číslovek v 6. pádě : *k nákim takovim užitečnejšim účelum, v kulturňim domňe, s ťim šitřim, pot / nat ťim, na prvňim místě, s jedňim starim d'edou*. U sloves se tento jev vyskytoval v 1. os. sg. indikativu přezenta : *nehodřim se, prosim, podřilim, nezávidřim*, méně často ve 3. os. pl. indikativu přezenta: *maji d'řě*. Na konci slova docházelo obvykle ke krácení samohlásek podstatných jmen, případně příslovčí : *s paňi Hejnou, spátki domu*.

Nadměrné **dloužení** samohlásek se objevilo na konci slov : *alé, klucí hrálí, kopec dolú* ze stejného důvodu jako v první generaci.

Další zkoumanou oblastí bylo tvarosloví, kde byl nejvíce zastoupen jev týkající se koncovky *-ama, -ema, -ma* v 7. pl. všech typů substantiv : *babički s d'edouškama, vlasňíma silama, mezi ř'ema d'etma*.

I v této generaci se vyskytuje jednotné zakončení 1. , 4. a 5. pádu pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů. Např. *takoví starí rožvejkaní dudlíki, običejní dřevjení koski, takoví dobrodružní odpoledne* aj.

Vyrovnění koncovky *-í* ve 2., 3. a 6. sg. feminina adjektiv a rodových zájmen se objevilo podobně jako u předchozí generace, ale stále ještě přetrvává u některých komunikantů nářeční jev, kdy se genitiv sg. odlišuje od dativu/lokálu sg. feminin. V 7. rozhovoru, jehož komunikant je narozen v roce 1959, sice v lokálu sg. převládá zakončení na *-í* jako v genitivu sg. (celkem 21x) : *f tí fsi, na tí fsi po tí fsi* apod., ale kromě toho se v dativu i lokálu sg. objevuje 6x koncovka *-ej* : *k tej hře, k takovej tej rivalitě, v jednej posteli* aj. V šestém rozhovoru, jehož komunikant je narozen 1962, je v genitivu zakončení *-í* jako v ostatních rozhovorech, v lokálu sg. se jednak vyskytuje 4x zakončení na *-í* : *f pátí tříďe, f tí škole, na vzájemní tí důvěře* a 6x zakončení na *-ej* : *f tej škole, po tej vodě, f tej fsi* (opakovaně). Nejvýrazněji se dodržování nářečního rozdílu v těchto tvarech projevilo v 10. rozhovoru. Komunikant, narozený 1960, povoláním dělník, který žije po celý život v obci, použil v komunikaci genitivní zakončení na *-í*, zatímco v lokálu sg., který užil celkem 11x, vždy se zakončením na *-ej* : *f tej úřadovně, na tej vesnici, v tejhle dobje, f tejhletej dobje* aj.

Méně často se vyskytly některé další jihozápadočeské nářeční rysy, např. jihočeská disimilace ve skupině sykavek, polosykavek a zubnic: *mojí babíce*, v tvarosloví pak záměna tvrdého a měkkého sklonění rodových zájmen, např. : *vo fšom, na těch borůfkách*.

V textu jsem zkoumala stejně jako v první generaci i jevy přesahující středočeskou oblast. Objevila se zde výslovnost *c*, *č* místo *s*, *š* : *velikánckou lípu* a také přípona *-ejc* v komparativu příslovčí : *pohodlňejc*.

3. GENERACE

Poslední generace obsahuje texty číslo 11 – 14. Tito komunikanti jsou již delší dobu v penzi. Je jim 69, 74, 78, 84 a 87 let. Opět jsme si je vybrala kvůli tomu, že celý svůj život prožili v Bechyňské Smolči. Jejich povolání bylo lesní dělnice a dělníci, dále tesař a truhlář.

Ad. 3.1.1 í za staré é (dobří mlíko)

V základu slova: *políčku* (11.t., 41. ř.), *mlíko* (11.t., 78. ř.), *míň* (11.t., 103. ř.), *to se nedílo* (13.t., 64. ř.), *přiníst uhlí* (13.t., 74. ř.), *desíťkorunu* (14.t., 137. ř.);

V koncovce slova:

v nominativu a akuzativu sg.: *dobří d'ectví* (11.t., 2. ř.), *fšecho možní* (11.t., 47. ř.), *bilo to zlí* (11.t., 76. ř.), *slepí střevo* (11.t., 92. ř.), *útlí d'ectví* (12.t., 1. ř.), *je to zbouraní* (12.t., 37. ř.), *vojenckí cvičiště* (12.t., 51. ř.), *velký sedlo* (12.t., 82. ř.), *dlouhí mísidlo* (12.t., 125. ř.), *šťasní d'íte* (13.t., 6. ř.), *je to mokří* (13.t., 58. ř.), *rodičofskí združení* (13.t., 71. ř.), *co je to platní* (14.t., 84. ř.), *bilo to zmrzlí* (14.t., 159. ř.);

v genitivu sg.: *dvacátího štvrtího* (11.t., 15. ř.), *ňákího* (11.t., 73. ř.), *ňic špatního* (11.t., 116. ř.), *z Novího Richnova* (12.t., 85. ř.), *ňic eletrickího* (13.t., 150. ř.), *něco zbitečního* (14.t., 96-97. ř.), *fšeho napečeního* (14.t., 102-103. ř.), *dvaadvacátího* (14.t., 151. ř.);

v nominativu i akuzativu pl.: *nechat samotní* (11.t., 8. ř.), *zakázaní vicháski* (11.t., 117. ř.), *celí dva roki* (12.t., 38. ř.), *družní, kamaráckí* (12.t., 54. ř.), *povješení flinti* (12.t., 58. ř.), *teplí noci* (12.t., 93. ř.), *zavátí silnice* (13.t., 42. ř.), *na Dlouhí louki* (13.t., 140. ř.), *líski potravinoví* (13.t., 169. ř.), *hlubokí jámi* (14.t., 51-52. ř.), *velikí kupi* (14.t., 62. ř.);

v dativu pl.: *každímu koupila* (14.t., 4. ř.);

Ad. 3.1.2 ej za staré ý (starej mlejn)

V základu slova: *tejden* (11.t., 43. ř.), *kejvnul* (12.t., 15. ř.), *na Mejře* (12.t., 26. ř.), *nanejvejš* (12.t., 85. ř.), *stejskalo* (13.t., 16. ř.), *dobejváňi řepi* (13.t., 32. ř.), *umejt* (13.t., 52. ř.), *nerejpával* (14.t., 12. ř.), *zejtra* (14.t., 149. ř.);

Na konci slov:

v nominativu a akuzativu sg.: *druhej rok* (11.t., 19. ř.), *celej rok* (11.t., 25. ř.), *každej den* (11.t., 35-36. ř.), *hodnej sedlák* (11.t., 60. ř.), *dvacátej štvrtej* (11.t., 67. ř.), *operovanej* (11.t., 92. ř.), *viučenej* (12.t., 33. ř.), *malej človjek* (12.t., 68. ř.), *taras je stejnej co bejval* (12.t., 95. ř.), *šťasnej sem bil* (13.t., 6. ř.), *čtvrtej ročňík* (13.t., 20. ř.), *jako mladej* (13.t., 23. ř.), *ňákej slatkej likér* (13.t., 108. ř.), *pocťivej* (13.t., 175. ř.), *žádnej* (14.t., 12. ř.), *smoleckej kmotříček* (14.t., 48. ř.), *bezmocnej, nepohiblivej* (14.t., 74. ř.), *starej chud'inka* (14.t., 117. ř.), *bil hodnej* (14.t., 135. ř.), *zavrtanej* (14.t., 175. ř.);

v genitivu pl.: *dřevjenejch* (12.t., 80. ř.), *z d'ivokejch vajec* (13.t., 147. ř.);

Ad. 3.1.3 Protetické v- před o- (von, vokno)

vona (11.t., 5. ř.), *vo prázňinách* (11.t., 9-10. ř.), *vobilí* (11.t., 10. ř.), *vožinovali sme* (11.t., 24. ř.), *z vobori* (11.t., 30. ř.), *vodhazovali* (11.t., 32. ř.), *vobjedi* (11.t., 35. ř.), *vopsat úkol* (11.t., 69. ř.), *vostrí* (11.t., 88. ř.), *votpoledne* (11.t., 94. ř.), *voves* (11.t., 97. ř.), *vobje dyje* (11.t., 110. ř.), *vodešel* (11.t., 121. ř.), *votpovídat* (11.t., 123. ř.), *vorazil sem si* (12.t., 52. ř.), *vodvedli mñe* (12.t., 71. ř.), *voblečeňi* (12.t., 78. ř.), *vopatrnej* (12.t., 80. ř.), *vokolo kříšku* (12.t., 90. ř.), *zavřeli voči* (12.t., 97. ř.), *voťisknout* (12.t., 112. ř.), *vopravdu* (12.t., 130. ř.), *vostatňi* (12.t., 139. ř.), *vokoukal sem* (13.t., 13. ř.), *z vokna* (13.t., 68. ř.), *vobíhali zahradu* (13.t., 70. ř.), *kovovou vohrátku* (13.t., 76. ř.), *vobjehli sme* (13.t., 79. ř.), *voškubala je* (13.t., 100. ř.), *voplatíli* (13.t., 111. ř.), *vokopávat* (13.t., 144. ř.), *dám ři vochutnat* (14.t., 11. ř.), *po voperaci* (14.t., 12. ř.), *voťřaj to* (14.t., 20. ř.), *vopláchnu* (14.t.,

22. ř.), *vodmňenu* (14.t., 29. ř.), *vozdobi* (14.t., 91. ř.), *u voltáře* (14.t., 118. ř.), *k vodvodu* (14.t., 149. ř.), *vohřít do maštale* (14.t., 166. ř.), *vobout se* (14.t., 168. ř.), *votpravili* (14.t., 180. ř.), *vodbočilo*, *vokruch* (14.t., 195. ř.);

Ad. 3.1.5 Zánik koncového -l v přičestí minulém činném sg. maskulina (*řek, nes*)

zapřach (11.t., 59. ř.), *rozbjech a nemoch zastavit* (12.t., 104. ř.), *řek to oci* (12.t., 118-119 ř.), *von doves k doktorovi* (13.t., 85. ř.), *napat sních* (13.t., 99. ř.), *přines mi* (14.t., 107. ř.), *krat sem cukr* (14.t., 115. ř.), *neutek sem* (14.t., 150. ř.);

Ad. 3.1.6 Znělostní asimilace

Na začátku slova: *fšechno* (11.t., 4. ř.), *ve fsi* (11.t., 12. ř.), *spívali* (11.t., 56. ř.), *gde* (12.t., 27. ř.), *skusit* (12.t., 42. ř.);

V základu slova: *blísko* (11.t., 57. ř.), *sousetki* (11.t., 65. ř.), *ňegdo* (11.t., 71. ř.), *borůfki* (11.t., 101. ř.), *pofstání* (12.t., 57. ř.), *opchodník* (13.t., 175. ř.);

Na konci slova: *tet'* (11.t., 18. ř.), *neš* (11.t., 22. ř.), *dúchot* (11.t., 23. ř.), *pořát* (11.t., 24. ř.), *nejdříf* (11.t., 28. ř.), *pat strom* (11.t., 30. ř.), *sních* (11.t., 32. ř.), *teprf* (12.t., 106. ř.);

Na švu slova: *pot tou slámou* (14.t., 175. ř.);

Ad. 3.1.7 Artikulační asimilace

štvrtího, štiri (11.t., 15-16. ř.), *na štirech kolečkách* (12.t., 80. ř.), *štiriapadesát let* (14.t., 74. ř.), *v šestaštiricátim* (14.t., 104. ř.), *štiriadvacátej ročník* (14.t., 172. ř.);

Ad. 3.1.8 Afereze

menovala sem se (11.t., 1. ř.), *na řbitovje* (11.t., 6. ř.), *ešte* (11.t., 17. ř.), *ceru Maruši* (11.t., 21. ř.), *vim* (11.t., 73. ř.), *řebíkem* (12.t., 6. ř.), *neska* (12.t., 40. ř.), *říchi sme vopisovali* (14.t., 115. ř.);

Ad. 3.1.9 Vypouštění některých hlásek (elize)

Na začátku slova: *dicki* (11.t., 3. ř.), *diš* (11.t., 5. ř.);

V základu slova: *bili líski* (11.t., 84. ř.), *japka*, *šveski* (11.t., 103. ř.), *ňákou korunu* (11.t., 111. ř.), *čoveče* (12.t., 3. ř.), *jesli* (12.t., 36. ř.), *potřeval pomoc* (12.t., 31. ř.), *d'eal* (12.t., 32. ř.), *neš přídu* (12.t., 71. ř.), *támle* (12.t., 90. ř.), *nařim* (12.t., 149. ř.), *takle* (12.t., 150. ř.), *hrnečki a žíci* (13.t., 51. ř.), *pučil si* (14.t., 127. ř.);

Na konci slova: *síc kosou* (11.t., 93. ř.), *d'elaj* (12.t., 38. ř.), *potřebujem* (13.t., 158. ř.), *něco dostanem* (14.t., 94. ř.);

Ad. 3.1.10 Krácení dlouhých samohlásek (*prosim, pánum*)

V základu slova: *nepomahala* (11.t., 5. ř.), *řikal* (11.t., 18. ř.), *vitahli sme* (13.t., 92. ř.), *nevitahnu* (14.t., 22. ř.), *pasli sme* (14.t., 25. ř.);

ve slovesných tvarech: *pocházim* (11.t., 1. ř.), *nevim* (11.t., 17. ř.), *nesmim* (12.t., 14. ř.), *vid'im* (12.t., 40. ř.), *nevibavim* (12.t., 142. ř.), *říkaji* (13.t., 6. ř.), *nepochopim to* (13.t., 118. ř.), *uvařim vajíčko* (13.t., 164. ř.), *aš splňim dodáfku* (13.t., 167. ř.),

Na konci slova: *u paňi* (11.t., 36. ř.), *v jednapadesátim* (12.t., 12. ř.), *k Sudomňeřicum* (12.t., 117. ř.), *f kerim roce* (13.t., 3. ř.), *k Lucemburkum* (13.t., 92. ř.), *k Čerňicum* (13.t., 93. ř.);

Ad. 3.1.11 Nadměrné dloužení samohlásek (*pívo, móře*)

dóle (11.t., 16. ř.), *dvá d'edové* (11.t., 17. ř.); *klucí* (11.t., 49. ř.), *fšichňí modlit* (11.t., 120. ř.), *dvá tří vedle sebe* (12.t., 115. ř.);

Ad. 3.2.1 Koncovky -ama, -ema, -ma v 7. pl. všech typů substantiv (*klukama, nůšema, vjecma*)

s našima (11.t., 8. ř.), *rukama, kosama* (11.t., 10. ř.), *s ňima* (11.t., 22. ř.), *s koňma* (11.t., 28. ř.), *z d'etma* (11.t., 34. ř.), *s kobilkama* (12.t., 4. ř.), *skákal se voknama* (12.t., 29. ř.), *se sáňkama se jezd'ilo* (12.t., 101. ř.), *bjehali sme dveřma* (13.t., 78. ř.), *s ručňíma nástrojema* (13.t., 151. ř.), *s řema košíčkama* (14.t., 120. ř.), *s říma d'etma* (14.t., 130-131. ř.);

Ad. 3.2.3 Jednotné zakončení 1., 4. a 5. pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů a splynutí životných a neživotných tvarů 1. pl. adjektiv a zčásti i rodových zájmen (*ti dobří kluci, voňi ti rohlíki, holki*)

takoví normálňí domácí jídla (11.t., 75. ř.), *ňákí napsaní čísla* (11.t., 84. ř.), *takoví samostatní d'eři* (11.t., 108. ř.), *mladí lid'i* (12.t., 41. ř.), *žádní velkí hazardi* (12.t., 66. ř.), *bježní ňákí takoví ti potrebi* (12.t., 77. ř.), *žádní takoví látki* (13.t., 57. ř.), *žádní ústřední topeňi* (13.t., 73. ř.), *veškerí ručňí nástroje* (13.t., 150. ř.), *ňákí potřební vjeci* (14.t., 94-95. ř.), *takoví místo voblíbení* (14.t., 142. ř.), *neúspješní operace druhí svjetoví válki* (14.t., 184. ř.);

Ad. 3.2.4 Zachování rozdílu mezi koncovkou 2. sg. na -í a koncovkou 3. a 6. sg. feminina adjektiv a rodových zájmen na -ej (*u tí dobří, k tej dobrej, vo tej dobrej*)

Starší generace rozlišovala koncovku -í 2. p. sg. a koncovku -ej ve 3. a 6. p. sg.

do Zemňed'elskí školi (11.t., 11. ř.), u paňi Krepsoví (11.t., 36. ř.), v jednej tříd'e (11.t., 48. ř.), v druhej tříd'e (11. t., 49. ř.), na tej straňe, na druhej (11.t., 49-50. ř.), v prvňí a druhej tříd'e (11.t., 53. ř.), z ječnící mouki (11.t., 87. ř.), u tí česnící roti (12.t., 44. ř.), v tej válce (12.t., 2. ř.), po tej válce (12.t., 5. ř.), f tej sokolovňe (12.t., 19-20. ř.), na tej chalupje (12.t., 34-35. ř.), na tej vojňe (12. t., 41. ř.), po tej vojňe (12. t., 87. ř.), f tej dobje (12. t., 116. ř.), pouze jedenkrát ve starí stodole (12.t., 89. ř.); na zemňed'elskej usedlostí (13.t., 12. ř.), s tí Bechiňe (13. t., 20. ř.), silňici (13.t., 43. ř.), po tej f každej (místnosti) bili kamna (13. t., 74. ř.), do tídle třídí (13. t., 78. ř.), do púl jedenáctí (13. t., 98. ř.), vo tej berli (14.t., 13. ř.), f tej nemocňici (14.t., 18. ř.), s otcoví strani (14.t., 42. ř.), tej sestřeňici (14. t., 70-71. ř.), vo kvjetnej ned'eli (14.t., 119.-120. ř.), po tej válce (14. t., 126, 145. ř.), do tí maštale (14., 174), druhí svjetoví válki (14. t., 184. ř.), f tej rúžovej zahrad'e (14. t., 185-186. ř.), z Riboví Lhoti (14.t., 200. ř.);

Ad. 3.2.7 Morfém –s v 2. os. sg. v složených formách minulého času a tvary ses, sis u zvratných sloves (*dals mu to,, česala ses, vzala sis to*)

nedávalas pozor (11.t., 70. ř.), jeslis tam bila (12.t., 36. ř.), vid'elas to (14.t., 120. ř.);

Ad. 3.3.1 Výslovnost c, č místo s, š (*žencká, lepčí*)

d'ectví (11.t., 2. ř.), vječinou (11.t., 55. ř.), mlačí (11.t., 61. ř.), náboženctví (11.t., 119. ř.), rači (12.t., 31. ř.), vojencká buzerace (12.t., 43. ř.), společencká hra (12.t., 66. ř.), to bilo nejlepčí (12.t., 103. ř.), vječí (13.t., 36. ř.), křesťanckej svátek (13.t., 122. ř.), f kapce (14.t., 133. ř.);

ZÁVĚR

Do této poslední zkoumané generace jsem zařadila komunikanty ve věku od 69 do 87 let. Všechny jevy, které se vyskytují v těchto posledních textech, posuzuji ze stejných hledisek jako v předchozích dvou kapitolách. Také postupuji podle bodů, jež jsem si výše stanovila.

V hláskosloví jsem opět zaznamenala jako nejrozšířenější jev **úžení é v í**. Toto úžení se vyskytovalo jak v základu slova, tak v koncovce. V základu slova se tato změna projevovala častěji než v předchozích dvou generacích. Např. u podstatných jmen : *polířka*, *mlíko*, u číslovky : *desířikoruna*, u sloves : *příníst*. V koncovce slova se tento jev objevil stejně jako ve druhé generaci u přídavných jmen, zájmen i číslovek: *dobří d'ectví*, *nechat samotní*, *velký sedlo*, *ňákího*, *každímu*, *dvacátího štvrtího*.

Diftongizace (*ej* za staré *y*) se objevilo opět v základu slova i na jeho konci. V základu slova se tato změna objevila především u sloves : *stejskalo*, *kejvnul*, *umejt*. Na konci slova se změna projevila u přídavných jmen : *operovanej*, *hodnej sedlák*, *celej rok*, zájmen : *každej den*, u číslovek : *dvacátej štvrtej*.

Protetické v- před *-o-* je další častý jev v mluvě všech komunikantů. Objevoval především na začátku slov. Zachytila jsem ho u podstatných jmen s předložkou : *k vodvodu* i bez předložky : *vobjedi*, *voves*, u přídavných jmen : *vopatrnej*, *vostrí* , u osobních zájmen : *vona*, číslovek : *vobje*, sloves : *vodešel*, *vopláchnu*.

Zánik koncového -l v přičestí minulém činném sg. maskulin se u této generace vyskytl u stejných typů sloves jako v předchozích generacích : *zapřach*, *rozbjech a nemoch zastavit*, *řek to oci*, *neutek sem*.

Znělostní asimilace regeresivní se opět objevila u všech částí slova. Na začátku slova : *k > g gde*, *v > f ve fsi*, *z > s spívali*, v základu slova : *z > s blízko* , *b > p opchodník*,

v > f pofstání. Na konci slova : *d > t pat strom, d' > t' tet', v > f nejdříf, h > ch sních.*

V této generaci se změna objevuje i na švu slova : *d' > t' nařim, d > t pot tou slámou.*

Artikulační asimilace se opět vyskytla ve stejné záměně souhlásky *č > š* : *štvrtího, štiri, štiriapadesát let* .

Afereze (vypouštění počáteční souhlásky ze slova) se objevila také v podobných případech jako ve všech předešlých textech : *menovala sem se, na řbitovje, eš'e, ceru maruši, řebíkem, neska, řichi sme si vopisovali.*

Další jev **elize**, neboli vypouštění některých hlásek, se objevila na začátku, v základu i na konci slova. Na začátku slova docházelo k vypuštění složitější konsonantické skupiny : *dicki, diš*. V základu slova docházelo k vynechávání souhlásky z konsonantické skupiny : *támdle, bili líski, japka, šveski*. Na konci slova bylo častým jevem nevyslovování samohlásky *-í* : *d'elaj*, a *-e* : *potřebujem*.

Krácení dlouhých samohlásek se v této generaci vyskytlo převážně u sloves : *pocházim, nepomahala, řikal, vitahli sme, nepochopim to, uvařim, splním dodáfkú.*

Nadměrné **dloužení** samohlásek jako projev hledání nového výrazu, se objevilo například ve slovech : *dóle, dvě d'edové, klucí, dvě tří vedle sebe.*

Tvarosloví bylo další oblastí, ve které jsem zkoumala jevy sebraných textů. Zde byla nejvíce zastoupena koncovka *-ama, -ema, -ma* v 7. pl. všech typů substantiv. Vyskytla se ve všech rodech : *s ručníma nástrojema, rukama, kosama, s řima d'etma.*

I v této generaci se vyskytuje jednotné zakončení 1. , 4 a 5. pádu pl. adjektiv i zájmen ve spojení se substantivy všech tří rodů. Např. *žádní velkí hazardi, bježní náki takoví ti potrebi, náki napsaní čísla, takoví normální domácí jídla.*

Vyrovnaní koncovky *-í* ve 2., 3. a 6. sg. feminin adjektiv a rodových zájmen zde vůbec nenastalo, naopak se drží nářeční rozdíl mezi genitivem sg. a dativem/lokálem sg. : *u tí čestní roti - f tej sokolovně, na tej straňe, f tej válce.*

Morfém -s ve 2. os. sg. ve složených formách minulého času a tvary *ses, sis* u zvratných sloves se vyskytly pouze ve třetí generaci. Důvodem je citování přímé řeči ve vzpomínce komunikanta, to je v případě *nedávalas pozor* a druhým důvodem je obracení se mluvčího k posluchači čili ke mně : *jeslis tam bila, vid'elas to*.

V textech této generace jsem také zkoumala jevy přesahující středočeskou oblast. Objevilo se zde krácení samohlásky v koncovce : *k Sudoměřicum, k Lucemburkum, k Čerňicum* a dále výslovnost *c, č* místo *s, š* : *vječinou, náboženctví, nejlepčí, vječí, křesťanckej svátek*.

Texty nejstarší generace však obsahovaly ještě některé další nářeční rysy jihozápadočeské a to jihočeskou disimilaci : *přej silnici, tajdle, přej štiricet, pojte domu*, lexikalizovanou změnu vyslovovaného *g* v *h* : *ňehde, ňehdi*, lexikalizované *vohřít* se zachovanou přehláskou. Komunikanti užili také nejběžnější typy rodinných jmen, jako *Máňa Přibilova, Milka Kruťinú, Máňa Kocourkú, Martin Houdkú, Jára Hruškú*.

Za jediný doklad vyskytujících se nářečních slov považuji slova : *třepina, ňehde, mjesíc*.

ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ve své práci jsem zaměřila svou pozornost na běžnou mluvu v obci Bechyňská Smoleč, která patří do nářeční skupin české v užším slova smyslu a do podskupiny jihozápadočeské. Cílem práce bylo posoudit současný stav dialektu v této lokalitě, stupeň zachovalosti nářečí a vliv nadnářečního útvaru, obecné češtiny.

Účastníky komunikace jsem vybírala podle příslušnosti k věkové skupině. Rozdělila jsem je do tří skupin, a sice do první jsem zařadila generaci svých vrstevníků, do druhé generaci rodičů a do třetí generaci prarodičů. V každé skupině bylo většinou 5 řízených rozhovorů. Tematicky byly stejné, své otázky jsem směřovala na dětství, vzpomínky na základní a střední školu, na vztah k venkovu a k místu svého bydliště a konečně na plány do budoucna. Tak tomu bylo u první generace. U druhé generace jsme hovořili i o zaměstnání a vyjadřovali se k současnému životu a k mladé generaci. Ve třetí generaci byly rozhovory orientovány nejvíce na vzpomínky z dětství a mládí, na různé životní příběhy a na jejich reflexi současnosti. V první generaci byly ročníky 1985, 1986, 1987, 1988, 1991. Byli to většinou studenti středních, nebo i vysokých škol. Do druhé generace jsem zařadila komunikanty narozené v letech 1950, 1959, 1960, 1962, 1978. Povoláním to byli: vedoucí jídelny, prodavačka, dělnice, zedník, dělník. Ve třetí generaci byly věkově nejstarší ročníky, a sice 1921, 1924, 1930, 1934, 1939. Tito obyvatelé žili trvale v obci.

Mým úkolem tedy bylo sledovat primárně hláskoslovné a tvaroslovné rysy mluvy zdejších obyvatel a zjistit výskyt příznakových nářečních rysů. Okrajově jsem sledovala také stránku lexikální. Syntaktickou stránku jsem po dohodě s vedoucí práce zatím vypustila, protože by text neúměrně narostl.

Řeč komunikantů všech tří generací se vyznačuje hláskoslovnými a tvaroslovnými rysy celočeskými, společnými s nářečím středočeským a s nadnářečním útvarem, obecnou

češtinou. Z podrobného zkoumání mluvené řeči u obyvatel Bechyňské Smolče vyplývá, že jádrem mluvené komunikace je obecná čeština, v níž se udržují základní hláskoslovné rysy společné i ostatním nářečím české skupiny v užším slova smyslu : protetické *v-* před *-o-*, úženi v základu slov (podstatných jmen, sloves, příslovců) a v koncovkách adjektiv, zájmen a číslovek složeného skloňování, diftongizace v základu slov a v koncovkách adjektiv a rodových zájmen. V tvarosloví je nejrozšířenější původně duálová koncovka 7. pádu pl. -*ama*, -*ema*, -*ma* u substantiv všech rodů (*klukama*, *holkama*, *děťma*) a jejich syntaktických přívlastků. Vlivem středočeské nářeční podskupiny se rozšířilo zakončení *-ěji*, častěji *-ej* ve 3. os. pl. indikativu přezenta sloves 4. třídy a zakončení *-ajil* -*aj* v téže osobě a čísle sloves 5. třídy. Pro 1., 4., a 5. pád pl. adjektiv i zájmen u substantiv všech rodů je jednotné zakončení (*různí takoví soupeře, žádní velcí hazardi, ti jezera Plitvickí*). Dále se nerozlišuje rod mužský životný od ostatních rodů v 1. a 5. p. plurálu (*kluci lítali nahatí, takoví lepší kolektivi, samí takoví zajímaví vjei, sou tam lidi jiní*). U první, nejmladší generace, se projevuje tendence k odstranění rozdílu mezi 2. sg. a 3./6. sg. ženských adjektiv a zájmen, a to zřejmě vlivem sousední středočeské nářeční podskupiny a také vlivem obecné češtiny.

V oblasti hláskosloví měly největší a nejčastější zastoupení celočeské nářeční rysy. Vyskytovaly se u všech generací bez velkých rozdílů. U střední a starší generace se projevilo i slabé ovlivnění původním nářečím. Následující rysy jsou společné pro jihozápadočeskou podskupinu. V hláskosloví jsou to zbytky tzv. jihočeské disimilace, např. ve druhé generaci typ *babíce*, ve třetí generaci: *přej silňici, tajdle, přej štiricet, pojte domu*, ve zbytcích se výjimečně projevila změna *g* v *h* : *ňehde, ňehdi*, dále pak přehlasovaný tvar slovesného infinitivu *vohřít*. Dále se v mluvě starší generace vyskytuje občas výslovnost *mě* jako *mje* : *mjesíc*.

V tvarosloví se v řeči druhé i třetí generace projevila záměna tvrdého a měkkého sklonění rodových zájmen, např. : *vo fšom, na těch borůfkách, s tíma d'etma*.

Především jsem však sledovala stírání, nebo naopak zachovávání rozdílu mezi tvary 2. a 3., 6. p. sg. ženského rodu tvrdého skloňování přídavných jmen a rodových zájmen. Stírání tohoto rozdílu se nejvíce projevilo u první generace, kde byla nejčastější jednotná koncovka *-í* jako ve středočeské podskupině a v nadnářečním útvaru obecné češtině. Tento jev převládal v rozhovorech č. 1, 2 a 4, v rozhovoru č. 3 se zčásti dodržovalo jzč. nářeční rozlišování genitivu sg. od dativu a lokálu sg. adjektiv a zájmen rodu ženského, např. *do tí Prahi x na tej základní škole*. Pouze u jednoho komunikanta (v 5. rozhovoru) se objevila varianta s vyrovnáním těchto pádů ke koncovce *-ej*: *do tej pátej třídě, s tej matiki, f tej škole, po takovej silnici*. Tento jev je typický spíše pro východní část severovýchodočeské podskupiny, což v našem případě potvrzuje původ rodiny matky komunikanta, která pochází ze Slatiny nad Zdobnicí. Ve druhé generaci se vyrovnání koncovky *-í* ve 2., 3. a 6. sg. feminina adjektiv a rodových zájmen objevilo podobně jako u předchozí generace, u některých komunikantů však stále přetrvává nářeční jev, kdy se genitiv sg. od dativu/lokálu sg. feminin odlišuje. V 7. rozhovoru (komunikant je narozen v roce 1959) sice v lokálu sg. převládá zakončení na *-í* jako v genitivu sg. (celkem 21x) : *f tí fsi, na tí fsi po tí fsi* apod., v dativu i lokálu sg. se však objevuje 6x koncovka *-ej* : *k tej hře, k takovej tej rivalitě, v jednej posteli* aj. V 6. rozhovoru (komunikant je narozen 1962) je v genitivu zakončení *-í* , v lokálu sg. se vyskytuje 4x zakončení na *-í* : *f pátí třídě, f tí škole, na vzájemní tí důvěře* a 6x zakončení na *-ej* : *f tej škole, po tej vodě, f tej fsi* opakovaně. Nejvýrazněji se dodržování nářečního rozdílu v těchto tvarech projevilo v 10. rozhovoru. Komunikant (narozený 1960), povoláním dělník, žijící po celý život v obci, dodržoval původní rozdíl v koncovkách : genitiv na *-í*, zatímco lokál sg. vždy se zakončením *-ej* : *f tej úřadovně, na tej vesnici, v tehle dobje, f tehletej dobje* aj. (celkem 11x).

Nesklonné tvary přídavných jmen přivlastňovacích se v textech vůbec nevyskytly, mimo jiné také proto, že byly nahrazovány genitivem substantiva (*taťinka sestra*).

Výčtem vyjmenuji změny, které se v mluvené podobě řeči vyskytly nejčastěji společně u všech generací. Z hláskoslovné roviny jsou to : zánik koncového *-l* v přičestí minulém činném sg. maskulin (*řek, napat*), znělostní asimilace regresivní (*gdo, fstach*), artikulační asimilace (*velikáncká, štiri*), afereze (*menuji se, řbitov*), vypouštění hlásek a krácení dlouhých samohlásek a dlužení samohlásek.

V mluvě třetí generace se tedy objevily některé nářeční rysy jihozápadočeské, a to jihočeská disimilace : *přej silnici, tajdle, přej štiricet, pojte domu*, lexikalizovaná změna vyslovovaného *g* v *h* : *ňehde, ňehdi*, lexikalizované vohřít se zachovanou přehláskou. Komunikanti užili rovněž nejběžnější typy rodinných jmen, jako *Máňa Příbylova, Milka Krutinú, Máňa Kocourkú, Martin Houdkú, Jára Hruškú*.

Dále se v mluvě této generace vyskytla skupina *mj* a to v substantivu *mjesíc*. Posledním rysem jihozápadočeské podskupiny byla kolísavá změna neznělé souhlásky ve znělou na mezislovním předělu před samohláskou nebo jedinečnou souhláskou. Tato změna se týká *stř > tř* ve slově *třepina*, kterou opět použil jeden komunikant z třetí generace. Ve čtrnácti textech jsem našla celkem tři nářeční slova, která se objevila pouze u třetí generace. Jedná se o slova *ňehde, mjesíc a třepina*. Patrně to jsou slova stále ještě neovlivněná obecnou češtinou.

V závěrečném hodnocení lze konstatovat, že mluva v obci Bechyňská Smoleč je v obou rovinách (hláskoslovné i tvaroslovné) ovlivněna rysy obecněčeskými. Běžná řeč střední a starší generace sice obsahuje některé charakteristické rysy jihozápadočeské podskupiny, ale rysy celočeské výrazně převažují. Silný vliv obecné češtiny způsobil, že u mladé a střední generace pozvolna došlo k zániku většiny nářečních rysů jihozápadočeské podskupiny. Nejstarší generace sice ještě zachovává zbytky příznakových rysů nářečních, ale ty jsou podle mých domněnek patrné pouze při rozhovoru na určité téma, např. při vzpomínce na práci v zemědělství, na druhy oblečení, obouvání, nebo na jídlo. Některá

slova, která jsem zachytila buď v rozhovoru s komunikanty této generace, nebo jsem si je nechala vypsát od své babičky, uvádím v následující kapitole pod názvem : Slovníček mluvy třetí generace.

V běžném hovoru se řeč všech komunikantů přizpůsobuje celočeskému standardu – obecné češtině.

Mohu říci, že práce, kterou jsem věnovala analýze mluvy v Bechyňské Smolči, mě naplňovala radostí po celou dobu získávání a zkoumání jazykového materiálu. Jsem si vědoma toho, že rozbor hláskoslovné a tvaroslovné stránky jazyka necharakterizuje mluvu v obci zcela přesně a v úplnosti, ale domnívám se, že dost věrně naznačuje způsob běžné mluvy jednotlivých generací. Myslím, že má práce alespoň částečně přispěje ke zjišťování současné jazykové situace v nářeční podskupině jihozápadočeské.

SLOVNÍČEK MLUVY 3. GENERACE

čestná rota (12.t., 44. ř.) - druh vojenské služby

falář (11.t., 13. ř.) – lidová podoba slova farář, zastaralé označení pro osobu vykonávající obřady, z něm. Pfarrer

flinta (12.t., 58. ř.) – zbraň, přejímka z něm. *Flintbüchse* (puška s křemenem)

kavalec (12.t., 58. ř.) - dřevěná postel, z něm. *Kavallett*, tam z italštiny

mejto (12.t., 26. ř.) - nespisovné pojmenování pro pohostinství, kde mimo jiné měl sídlo i internát; spis. mýto, strobylá přejímka z němčiny

okop pro ležícího střelce (12.t., 49-50. ř.) – umělý výkop sloužící pro ukrytí ležícího vojáka před nepřátelskou střelbou

ožinování (11.t., 24. ř.) - osekávání trávy okolo lesních stromků

podělavky (12.t., 103. ř.) - obuv, pro všední den, jejíž dolní část byla z dřevěného a horní část z koženého materiálu

pohlaváři (12.t., 45. ř.) - vysocí političtí funkcionáři

pracovní okres (12.t., 13. ř.) - dřívější okres, do které spadalo místo bydliště a který nařizoval kdo, kde a jak bude pracovat

řezanka (12.t., 11. ř.) - drobně řezaná píce, zvláště sláma

škubánky, šusterka (13.t., 139. ř.) - škubané z těsta lžící; pokrm z rozšťouchaných brambor a mouky;

štok (12.t., 60. ř.) - dnešní palandy, z něm. *Stock* (poschodí)

taras (12.t., 95. ř.) - překážka v rovném terénu, násep; starobylá přejímky z něm., tam z francouzštiny;

Dále uvádím slova, která se neobjevila v sebraných textech, ale vyskytovala nebo vyskytují se v mluvě 3. generace.

halušky - noky z bramborového těsta, z pol. *galuška* (kulička, knedlíček)

jupka - letní blůza, přejímka z něm. *Juppe*, tam z fr. *jupe*

krejzl - krajkový límec košile, který se překládal přes černý hedvábný šátek a který si muži vážali kolem krku; z něm. *Kräusel*

krchov – hřbitov, z něm. *Kirchhof*

kšandy – šle, z něm. *Schande* (popruh)

kytle – sukně, stará přejímka z něm. *Kittel*

maštal - stáj, chlév, stará přejímka, již stč., z něm.

na rynku - na náměstí, z něm. *Ring*

pastouška - přístřeší pro chudé a nemajetné lidi

role – pole, starší pojmenování

ruchadlo - pluh na orání pole

strožok - slamník ; matrace naplněná slámou, z něm. *Strohsack*

špejchar - budova k uskladnění zrní, z něm. *Speicher*

VYSVĚTLENÍ NĚKTERÝCH POJMŮ

excerpce (s. 14) - vypisování, pořizování výpisků, výtahu z něčeho ³³

hlavní klenák (s. 10) – nachází se uprostřed ve vrcholu oblouku, často větší, ozdobnější, s reliéfem, letopočtem, znakem, číslem domu a monogramem majitele.

Josefský katastr (s. 14) – Vstoupil v platnost 1. listopadu 1789. Tento katastr je založen podle katastrálních obcí, nově organizovaných, takže každá obec s připojenými osadami a samotami má jednu hlavní knihu a všechna ostatní akta k ní příslušející. Takových obcí bylo v Čechách 6066. V obci jsou uvedeny a sedláky vyměřeny všechny pozemky podle polohy nebo tratí v obci bez zřetel k tomu, jde-li o pozemek dominikální nebo rustikální. Pozemky i domy jsou označeny postupovými čísly topografického pořádku v každé obci. Po smrti císaře Josefa se stavům podařilo platnost katastru zrušit a obnovit roku 1791 katastr tereziánský. ³⁴

katastr (s. 14) – je obecně každý přehledný systematický soupis určitých zvláštních vlastností osob, věcí nebo práv. Tímto názvem se označuje nejen katastr pozemkový, nýbrž každý jiný seznam pro správní potřebu, ať již to jsou volby, daně atd. ³⁵

Tereziánský katastr (s. 14) – Přípravy k těmto katastrům sahají zpět do sklonku doby Leopolda I. Základní rozdíl je v tom, že nyní má být připraven soupis půdy nejen rustikální, nýbrž i dominikální. Roku 1711 byla ustavena komise, z níž vznikla pozdější stálá komise rektifikační. Podkladem k tomuto katastru jsou přiznání (fasse) vrchností samotných, a to fasse svobodného majetku panského, měst královských a svobodných, fasse důchodů duchovenstva patronátního i posléze poddaných na vesnicích, přiznávané hospodářským úřadem vrchnosti. Fasse byly podány většinou r. 1713; ve fassích

³³ <http://www.slovník-cizích-slov.cz/?q=excerpce&typ=0>

³⁴ Němec, B.: *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému 3. Dílu svazek první*. J. Otto, Praha 1934, s. 438.

³⁵ Němec, B.: *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému 3. Dílu svazek první*. J. Otto, Praha 1934, s. 435.

dominikálních se rozděluje půda i ostatní užitky podle jednotlivých dvorů, v přiznání rustikálních podle vesnic.³⁶

ÚSKP (s. 10) - Ústřední seznam kulturních památek.

vobrtel (s. 24) – část vozu

voj (s. 24) - součást nemotorového vozidla, která slouží pro zapražení tažných zvířat

vošť'er (s. 24) - ramena u zadní části vozu, která se při vožení klad řídí vzadu provazem

³⁶ Němec, B.: *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému 3. Dílu třetího svazek první*. J. Otto, Praha 1934, s. 436.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

- BALHAR, J. JANČÁK, P. a kol.: *Český jazykový atlas 1*. Academia, Praha 1992 (dotisk 2004).
- BALHAR, J. a kol.: *Český jazykový atlas 2*. Academia, Praha 1997.
- BALHAR, J. a kol.: *Český jazykový atlas 3*. Academia, Praha 1999.
- BALHAR, J. a kol.: *Český jazykový atlas 4*. Academia, Praha 2002.
- BALHAR, J. a kol.: *Český jazykový atlas 5*. Academia, Praha 2005.
- BĚLIČ, J.: *Nástin české dialektologie*. SPN, Praha 1972.
- CUŘÍN, F. a kol.: *Jihočeská vlastivěda*, Jihočeské nakladatelství, České Budějovice 1986.
- CUŘÍN F. a kol.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. SPN, Praha 1977.
- FILIPEC, J. a kol.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Academia, Praha 2001.
- HEROUT, J.: *Staletí kolem nás*. Panorama, Praha 1981.
- JANČÁKOVÁ J., JANČÁK P.: *Mluva českých reemigrantů z Ukrajiny*. UK, Praha 2004.
- JÍLEK F.: *Jihočeský člověk a jeho řeč*. Krajské nakladatelství, České Budějovice 1961.
- JUNKOVÁ, B.: *Vybrané kapitoly z fonetiky a fonologie*. PF, České Budějovice 1991.
- NĚMEC, B.: *Ottův slovník naučný nové doby : dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému 3. Dílu svazek první*. J. Otto, Praha 1934.
- PROFOUS, A., SVOBODA, J.: *Místní jména v Čechách, 4. díl*. Nakladatelství ČSAV, Praha 1957.
- VORÁČ J.: *Česká nářečí jihozápadní, 1. díl*. ČSAV, Praha 1955.
- VORÁČ J.: *Česká nářečí jihozápadní, 2. díl*. Academia, Praha 1976.

PRAMENY

- HOLUB, J., LYER, S.: *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím*. SPN, Praha 1978.
- MACHEK, V.: *Etymologický slovník jazyka českého*. NLN, Praha 1997.
- Kronika Bechyňské Smolče..*
- Přepisy nahrávek mluvených textů (celkem 14), viz příloha

ČLÁNKY V ČASOPISECH

- BACHMANNOVÁ, J.: *František Cuřín 1913-1988*, NŘ 72, 1989, s. 101-102.
- RACKOVÁ, M.: *František Cuřín sedmdesátiletý*, NŘ 66, 1983, s. 96.

ŠMILAUER, V.: *Šedesátiny Františka Cuřína*, NŘ 56, 1973, str. 104.

WEBOVÉ STRÁNKY

<http://www.iri.cz/vuc/tabor/text.html> [online]. 2. 3 2007 [cit. 15. 2 2008].

www.npu.cz/download.php?FNAME=1111596003.upl&ANAME=vyr33102.pdf&MODNAME [online]. 5. 3 2007 [cit. 15. 2 2008].

<http://kcjl.modry.cz/studenti/slovník/Curin%20Frantisek.doc> [online]. 13. 4 2007 [cit. 15. 2 2008].

<http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/fonetika/materialy/> [online]. 17. 4 2007 [cit. 7. 2 2008].

<http://www.slovník-cizich-slov.cz/?q=excerpce&typ=0> [online]. 20. 4 2007 [cit. 15. 2 2008].

III. PŘÍLOHY

SEBRANÉ TEXTY

TEXT 1 - student *1985

1 (Chtěl by ses někdy vrátit do mateřské nebo základní školy?) *No, já na svoje léta,*
2 *gdi sem chod'il do mateřské školki spomínám hrozňe rát. Já sem to'iš mateřskou školku*
3 *mňel hnet přes plot za domem a tak sem do tí školki chod'il hrozňe rát. Problém bil f tom,*
4 *že já sem jednoho dne zjist'il, že ta školka je takle blísco mího domova a dicki sem cht'el*
5 *přes plot prchnout domu. A tak paňi učitelki mi vimlouvali, že to teda neňi ten muj dúm a*
6 *nakonec to ale teda vzdali. A diš uš sem vječí, tak diš pro mňe mamka přišla do školki,*
7 *tak jenom přišla, že mňe bere, přes plot mňe předala d'edovi a hnet sem bil doma. Tagže*
8 *to sou moje spomínki na mateřskou školku. Ve školce si spomínám ešče na jednu takovou*
9 *dobrou historku, na kterou sem si nedavno spomňel a ta bila asi následující. Já sem*
10 *jednou přišel ze školki s tím, že jedna moje paňi učitelka má na hrudníku takoví hrozňe*
11 *velkí míče a já sem tehdi nechápal jako vo co ešče de a tak mamka bila s toho hrozňe*
12 *zaražená a cht'ela mi to nákim spúsobem visvyjetlit, ale uš se tehdi k tomu nák nedostalo.*
13 *Musel sem to pochopit aš vo nákej rok pozd'ejc.*

14 (Jak například probíhal den ve školce, co jste všechno dělali?) *No, spomínám si,*
15 *že dicki ráno, mislim si, že bejvala ešče tma, tak že sme dicki s mamkou přišli do školki,*
16 *vona mňe asi převlíkla, to uš tak nák moc nespomínám, ale asi jo, převlíkla mňe a šli*
17 *sme do třídi. No a tak sme tam přišli no a já sem se přívítal s tema d'etma, mamka šla*
18 *pak prič, to sem vobvikle nebrečel, diš šla prič, ale negdi, to uš sem bil náki vječí d'íte,*
19 *to se pančelka strašně d'ivila, tak sem prost'e jednou začal hrozňe plakat a že jako*
20 *musim mamku mít a to no, ale vona uš se nevrátila. Ona pjekňe prchla do práce a já*
21 *sem se viřval a za deset minut sem vo tom nevjed'el. No ale, tak co sme d'elali ve*

22 školce. Ráno sem teda přišel a pak sme si asi dopoledne hráli, pak bila taková náká
23 vích víchovná hodinka, si mislim, to mám pocit, že sme spívali nebo d'eali takovíhle
24 vjeci, pak si pamatuju, že sme bili taki jednou f bazéne, tam dole ve školce, nevím no,
25 nevím jestli je tam ešte dodneška, no a pak se šlo na prochásku, votpoledne sme si hráli
26 na písku, pak sme taki asi spali, no a prostě to bilo takoví zajímaví. Ó ešte ze školki si
27 spomínám, že tam bila jedna holčička, ta se mislim menovala Mrázová a že bila furt
28 nemocná a mi sme si z ní fšichni d'elali legraci, že prostě na tu školku kašle a tak. No a
29 diš sem tu holku te' nedavno potkal, tak je to docela pječná slečna. Tak to je asi moje
30 zážitki na školku takle, no.

31 Vzpomínáš si na svojí první poznámku nebo pětku?) No, přiznám se, že na první
32 pjetku si nespomínám, je možní, že sem jí jako teda f tí záklatce dostal, ale ale
33 spomínám si spíš na svůj první fulhaus na svojí první pjetku na prúmislafce. Na záklatce
34 se fakt nespomínám, to jako nevím, no a to bilo tuším tuším z matematiki, pře
35 matematika dicki nebila úplně muj nejvječí kamarát, no a to bilo já nevím asi štiri
36 mñesíce po začátku školi f prváku, já sem takovej vijevenej viplašenej a tak sem z toho
37 bil takovej přepadlej, no ale vono pak těch kulí ešte bilo do konce studia celkem dost,
38 tagže neska už mñe to nerozhází, no. Tagže to bi bila ta pjetka, ale na poznámku, na tu
39 si spomínám velice dobře. To bilo mislim f sedmí tříde na základní škole, diš sme
40 mñeli praktickí viučování, gde sme s panem učitelem Zamrslou d'elali náki vjeci
41 v d'ílnách, mislim, že sme něco řezali, pilovali nebo něco takovího. No a šli sme s těch
42 d'ílen jako už do třídi a kluci si prostě tak jako s pana učitele d'elali srandu a já
43 samozřejmě sem nemoch zústat jako pozadu a tak sem na něj přes celou chodbu
44 zařval: čau učiteli, nazdar, no a von se teda jako ke mñe přišel a říká, tak to ne, dem
45 napsat poznámku, to prostě nejde. No a já sem f tu chvíli pječně zjihnul, sem si říkal a
46 sakra, bude průšvih, protože mamka je učitelka a učila na tí samí škole, gde já sem bil.

47 Tagže to bil trochu průšvih, no pak učitel si mne pozval do kabinetu a tam mi teda
48 domlouval, zapsal mi poznámku a horší, nejhorší na tom bilo, že samozřejmě mamka
49 si nemusela tu poznámku přečíst doma, za mnou za mnou přišla už za dvě hodiny a už
50 mi hubovala. Už to vjeda. To bili hrozní klepi f tí škole. Tagže to sou spomínki na mojí
51 poznámku a pjetku.

52 (Jaký vidíš rozdíl mezi školou a školkou?) No, počatnej, ve škole už sou lidi
53 takoví trochu starší, maj vječí rozum, maj možná víc starostí, prostě si mislim, že každá
54 tadle instituce patří k nějakému vjeku, kterim vlasně si človjek jako prochází, ve školce si
55 ti d'eka hrajou, ve škole spíš něco poznávaj, něco se ucej a mislim si taki, že do školki
56 chodej d'eti rači než do školi, no. Tak to si mislim já na todle.

57 (Vzpomínáš si na oblíbený školní výlet?) Se školou? No, mi sme se školou
58 jezdili na hodně viletú a nejčastejc to bili vileti s Občanskou a Rodinou výchovou, to
59 znamená z mojí ctenou mamkou, že jo. Já vim, že te' si můžete říct, že sem nákej
60 maminkovskej, jo, ale to prostě mamka diš je ve škole a d'elá občanku rodinku, tak
61 prostě se tomu človjek nemůže vihnout. No a tak sme jezdili do Prahi. F Praze sem bil
62 se základní školou asi štirikrát. Možná pjetkrát, to nevím. No a ten první výlet ten si nák
63 moc nepamatuju, ale zato si moc dobře pamatuju výlet asi f osmí třídě, gdi už sem se tak
64 jako začal zabejvat trošku jako slečnama a takovejma vjecma. Tagže ne ne že bi se
65 človjek tešil prostě na výlet do tí Prahi, ale tešil se prostě na tu cestu tím vlakem, no a
66 tak já sem samozřejmě sednul s takovíma oblíbenějma dvouma spolužačkama a tak
67 sme si prostě jako povídali, diskutovali sme a . No a se to tak nák vinulo a samozřejmě
68 f tu nejlepší chvíli, gdiš bila ta nejvječí zábava, přišla jedna neoblíbená paňi učitelka
69 paňi Beňová a ta na nás vlítla a pjekně mi tam hubovala, že d'elám pjeknej bordel a tak.
70 No a tak já sem na to pak zapomněl, f Praze se mi celkem líbilo, bili sme na Hradě, bili
71 sme na Petřínské rozhledně, samí takoví zajímaví vjeci, ale znáte to, školní vileti povíní,

72 to co je poviní, to človek proste ho nák nebere a to co je zajímaví takoví stranou, tak to
73 si človek spíš pamatuje. No a tak sem zapomněl tu příhodu z vlaku, vrátili sme se na
74 nádraží, já teda spokojenej, že sme ten den nebili ve škole a diš teda paňi učitelka
75 Beňová schrnovala ten vílet, tak jako hodnotila pozitivně, ale nezapomněla
76 připomenout, že ten Rúžek d'elal bordel ve vlaku a že se choval jako zvíře, no tak to je
77 asi muj nejsilnější zážitek, no. Že sem proste bil pokáraney přet celou třídou pak sem se
78 ešće dva dni stídel a bil sem hodnej. No a pak mñe to přešlo a zlobil sem dál.

79 (Jak vnímáš přechod ze základní na střední školu?) No, to bil pro mñe celkem
80 docela docela velkej skok, protože na základní škole bil človek samozřejmě doma a na
81 střední sem bil f Písku na elektrotechnice a to musel bejt človek už na intru. A tak bil
82 trochu problém f tom, že sem se proste musel rozloučit z domovem a a prchnout.
83 Vidržet proste tam, celej tejden a ten začátek toho studia f tom Písku na tom intru bil
84 proste těžkej spomínám si, že proste já nevím, diš ta škola začala bejt taková ostrá f
85 tom řínu listopadu, dni začali bejt krátkí a mamka proste chtěla, abich se učil, tak dicki
86 v neděli večer kolem tí pátí šestí, proste vona padla tma a já sem vjed'el, že f osum
87 mám ject, tak proste mamka fšechno vipla, jenom se svítilo f kuchíni, tam říkali hod'ini
88 a já sem se proste musel učit, jo. Musel sem se učit a to bilo tak strašní, že sem vjed'el,
89 že za ti dvje hod'ini proste vopuštím ten domof a pojedu zase do neznáma na tejden. Já
90 sem vjed'el, že tam budou kamarádi a že jak sednu do toho vlaku, tak už to bude f
91 pohode, nič mñe nebude štvát, ale proste diš sem vjed'el, že todle todle mñe čeká, tak to
92 bilo takoví docela těžkí, no. Ale potom sem si tak nák zviknul, zbitek toho prváku už bil
93 dobrej, no a pak už sem si to na střední jenom užíval, no. Intr je intr. Gdo tam bil, zažil,
94 tak ví, vo čem mluvím.

95 (Máš nějaké příhody z intru?) A tak to bi nebilo úplně slušní. Na intru to bila
96 veselá zábava. Řeknu ti, jak to ráno začínalo. No tak to sme stávali tak jak se nám

97 *chtělo, né teť kecám, f půl sedmí se ozval rozhlas: Dobré ráno, je půl sedmé, je čas*
98 *stávat, budíček ; to mňe budílo možná tak f prváku. Potom ve třištvrťe na sedum začali*
99 *chodit vychovatelé, začali opcházet pokoje: fstávejte, chlapci, už je ráno ; dobrí den. Ze*
100 *začátku neklepali, pak začali. No a tagže nás teda vychovatelé takle zbudili a hnali nás,*
101 *abisme se teda voblíkli, našťestí nekontrolovali estli se mejem, protože gdibi to*
102 *kontrolovali, tak nedojdou dál než na první tři pokoje. Pže se nemil nigdo ráno,*
103 *samozřejmě. No, tak sme se teda voblíkli, šlo se na snídani, to bilo celkem*
104 *kontrolovaní, jesli lidi jako jedí, jesli dodržujou nákej režim, protože gdibi človjek*
105 *nejet, tak má hroznej průšvih. No, pak se šlo do školi, ten, gdo zústával nákim*
106 *spůsobem na intru, tak musel jako visvjetlit proč a jít se nahlásit, no pak se šlo do*
107 *školi, ze školi sme se vraceli něgdi v jednu, něgdi ve štiri, jak gdi. No a votpoledne sme*
108 *mňeli vosobní volno, to človjek moch d'elat, co chtěl, ale f sedum se muselo bejt na*
109 *intru, no a gdo chtěl bejt po sedmí hodíne přič, tak si musel nechat napsat vichásku.*
110 *Vicháski ti bili dvakrát do tejdne, gdiš bil človjek hodnej, tak mohla bejt i vímečná*
111 *vicháska, třetí f tejdnu. No a na těch vicháskách sme d'elali samozřejmě ti nejvječí*
112 *nepřístojnosti – chodílo se do hospodi a za holkama a tak no. Tagže takle, no. Na*
113 *intru to prostě bila sranda.*

114 *(Považuješ školu ve městě za lepší?) Je to jasní, diš sem chodil do školi na*
115 *vesňici, tak tam prostě, jak sem říkal, fšichňi se tam znali, fšichňi tam na sebe fšechno*
116 *naprášili, ále prostě f tom mňestě je to tak už to už to je takoví víc individuální, že*
117 *prostě jako sice asi učitelé vjedí, jak se menuješ, ale to je fšechno, jo. Že prostě vo*
118 *tebe nemaj žádnéj hlupší zájem. Gdešto prostě na tí vesňici je to takoví, gdiš támle*
119 *něgdo mu ukrať prostě dvje jahodi ze zahradi, tak už to je druhej den ve škole pomalu*
120 *na talíři. Prostě na fsi je to takoví víc semknutí, ale to něgdi taki nemusí bejt úplně*
121 *dobře, no.*

122 (Jak teda vnímáš rozdíl mezi vesnicí a městem?) *To dost budu navazovat na*
123 *to, co sem říkal. Vesnice je taková jakobi fstrícna, fšichni se tam znaji, f případ'e, že je*
124 *ňákej prúšvich, tak si asi i fšichni budou pomáhat, ale gdiš negdo zase něco provede,*
125 *co se vostatním nelíbí, tak bjehem hod'ini to ví celá ves a je úplně jedno, jak je velká. A*
126 *to si mislim, že je takovej velkej zápor fsi. Na druhou stranu, gdiš je prúšvich, tak lid'i*
127 *dou, tahnou za jeden provas jako bi se nechumelilo. A ten, co toho druhého pomlouval,*
128 *tak bi za něj bil schopnej si mislim i umřít. Tagže vesnice má sví pro, proti, ve mňest'e*
129 *je to zase fšechno takoví dost anonymní. Lid'i, gdiš jeden padne na ulici, tak ho vostatní*
130 *budou maximálně elegantně překračovat místo toho, abi mu pomohli a tím, že ho*
131 *překrocej tak tím mu eš'e prokazují dobrej skutek, no. Tagže každý má sví pro a*
132 *proti.*

133 (Jaké zábavě dáváš přednost a kam nejraději vyrážíš za zábavou?) *Já sem*
134 *d'esnej suchar. Ostatní lid'i určité říkaj, že jez'dej na diskotéki a takle, ale já dávám*
135 *přednost gdiš zábavje, tak s přítelkni, nekam na večeri, případně teda negde na nákou*
136 *diskotéku, to se mi teda nestává moc často, ale jo a gdiš tak do Tábora, do mňesta, po*
137 *vesnicích moc na diskotéki nejezdíme nebo na náki na náki večere nebo tak. Tagže tak.*

138 (Do čeho se rád oblékáš?) *No, to je vjec, kerá do nedávna bila u mne úplně*
139 *jasná. Do nedávna sem se prost'e voblíkal do zelenejch vjecí, kapsáče, vodepínací*
140 *zelení kalhoti, zelená bunda, pomalu né baret, no a te' tak nák už se stávám takovým*
141 *civilizovaňejším človjekem, začínám nosit džíni, zelená bunda, zelená čepice mi teda*
142 *zústali, jo, ale vono to celkem vipadá slušně s tím. Tagže rád se voblíkám prost'e*
143 *účelovje. Nigdi sem, ale mislim si aňi nigdi moc nebudu hled'et na to, jak je něco nák*
145 *extra heskí, ale já prost'e hlavňe chci, abi to voblečeňi bilo funkční a abi to něco*
146 *virželo. Tagže spíš takovej účelovej sportovní stil, no.*

147 (Co rád děláš o volném čase?) *No, tak ve volnim čase, kerího teda poslední*
148 *dobou d'íki visokí škole moc neňi, tak tak se snažim se vjenovat hodně přítelkiňi,*
149 *snažim se si taki vopčas vifoťit si nákej vlak, protože železnice je moje velkej velkej*
150 *koňíček, velká vášeň. Krom vláčeků se vjenuju taki skautum, tam sem bejval poslední*
151 *dobou jako dost málo, ale teť zase tomu zase nák přicházim na chuť, tagže doufám, že*
152 *mi tadle stoupající tendence vidrží. Uvidím, no. Bude to dost záležet na tom, jak se*
153 *človjek chitne f práci, kerá mňe teda mimochodem docela brzo čeká, takže to se uvidí.*
154 *Tagže gdiš to schrnu vlaki, přítelkiňe, skautink, ne f tom pořadí, jak sem to řek. (Máš*
155 *nějakou zajímavou příhodu?) No tak to mám příhot spoustu. To bich moch menovat ,*
156 *ale zrovna nevím kerou. Ťeško říct. Já rát spomínám na spoustu skautskejch akcí, teť*
157 *se mi možná vibavila jedna kuli tomu, kam za pár dní pojedu, pojedu na Lisou horu do*
158 *Beskit a vocať mám vocať mám takovou dobrou příhodu, diš sme tam bili na*
159 *Velikonoční výpravje, vona půlka dubna, skoro kvjeten, dole f údolí krásně, teploučko*
160 *a mi se škrábeme na kopec, jedenáct v noci a brodíme se tam prostě sňehem a říkám*
161 *si tak, aš přelezem kopec, budem spát dole a vono prdlajs, vilezli sme na kopec, dál*
162 *sme prostě nemohli, tak sme si museli ustla na sňehu a takle tam celou noc spát. Tagže*
163 *to bil takovej docela silnej příbjech. Ale to se ťeško povídá takle kráce, no.*

164 (Co se ti líbí v nové škole?) *No, tak vona pro mňe ta nová visoká škola neňi aš*
165 *tak nová, protože sem ve štvrtáku a zachvíli s ťím asi skončím, ale visoká škola je*
166 *úplně jinej stil prostě. Na střední škole človjeku fšechno tak jako přetkládaj, říkaj ťi,*
167 *co si máš napsat do sešitu a d'íť ťe nevoďej za ručičku na vobjet, gdiš to prostě na*
168 *visokí seš dospjelej človjek, tam se ťe ňigdo neptá kam deš, gdi přideš, tam prostě máš*
169 *svojí zotpovjednost a pozná se asi f tobje dost jaká seš osobnost. Lid'i prostě kteří bili*
170 *na tí střední škole dost nucení ňekim ňeco d'elat, tak na visokí prostě se na to*
171 *vikašlou, jo. Gdeš to človjek, kerej má takovou nákou svojí vnitřní motivaci a chce si*

172 *za něčím jít, tak si za tím pude. A gdiš nepude, tak skončí. (Jakou motivaci si měl ty?)*
173 *No, to je právě poslední dobou se mnou dost těžší. Ale vjeřím, vjeřím, že to něk*
174 *překousnu. Já, moje motivace je taková, že prostě jednou budu mít slušní zaměsnání,*
175 *kerí bude slušně placení a s tohodle platu budu moct živit rodinu a budu jednou*
176 *v životě spokojenej. Spokokojenost to je nejdůležitější vjec. (Co tě baví na tvém*
177 *oboru?) No, na mím oboru mne baví spousta vjecí. Zlášť třeba máme teť takovej*
178 *zajímavej předmňet Virobní procesi, kerej je netradiční tím, že se teda učíme jak se*
179 *virábí různé elektrotechnické d'íli, součásti a takové vjeci. A poprví za třiapůl roku*
180 *studia sme se takí podívali na nákou kloudnou ekskurzi, tagže sme se podívali do*
181 *podňikú, gde se prostě třeba virábjeji cífki, gde se virábjeji náki rozvaďeče a takové*
182 *vjeci. Tagže to je prostě bilo zajímaví teť. Tagže to je asi takovej postřech, no.*

183 *(S čím máš ve škole problémy a co ti jde?) No, ve škole sem dicki nesnášel*
184 *nešla mi matematika, to bude holt asi platit do konce života a co mi de. Dou mi ti*
185 *předmňeti, kerí mne bavje, tagže třeba gdiš budu menovat ten poslední rok, gde sem*
186 *bil, tak to mne bavili třeba Elektromagnetická kompatibilita, Radiověmobilní*
187 *komunikace, prostě obecně vjeci, kerí si človjek může jako pod něčím přetstavit a vidí*
188 *je kolem sebe, že k něčemu sou. Nebaví mne naopak takové ti teoretické předmňeti.*

189 *(Čeho bys chtěl dosáhnout? Máš tajný sen?) Já bich chtěl v životě dosáhnout*
190 *několika vjecí. Zaprví bil bich ráť, abich mňel spokojenou rodinu, spokojenou*
191 *manželku a s ní mňel náki heskí d'eti, kerí budou šťastní, to je důležitá vjec. Druhá*
192 *vjec, abi tadi po mne ně něco zústalo. Neřikám, že chci jako vivinout něco, abi tadi*
193 *abich dostal Nobelovu cenu nebo se po mne menovala náká ulice, to ne, ale abi si*
194 *prostě lidi řekli, ať jednou budu tam hluboko pod zemí, jó, ten Růžek, ten bil prostě*
195 *dobrej. A je mi jedno, jesl jesli to bude říkat támle nákej ministr nebo jesli to bude*
196 *říkat nákej vobičejnej franta v hospodě. Tak téhle dvou vjecí bich chtěl dosáhnout.*

197 (Kde bys chtěl bydlet?) *No, já bich chtěl bidlet v ňákim heskim domně, kerej*
198 *bich si postavil vlasňima rukama s mojí slečnou a je mi tak ňák víceméne jedno gde,*
199 *ale chtěl bich, abi to bilo na kopci, abich vocať ňekam viďel a abi bila blíska*
200 *železnice. To je moje přání.*

201 (Kam by ses chtěl v životě podívat?) *No, já sem po svojí mamce duše*
202 *cestovatelská, tagže bich se rát podíval na fšechni možní místa. Rát bich se podíval*
203 *třeba do Ameriki, ne jako za prací, ale prostě podívat se na ti vjeci, na jejich vlaki.*
204 *Rát bich se podíval do Austrálie, vjec, kerá mňa třeba zase naopak neláká je Rusko a*
205 *takovídle vjeci, tam nevím, tam bich asi moc nemusel. Chťel bich se podívat na různí*
206 *místa, tak to sou takoví sni, to se uvidí, jesli to víde.*

207 (Je něco, co bys chtěl v životě změnit?) *Jako na mim životě nebo obecně? No,*
208 *gdibich se moch vijáďřit k tomu obecnímu, tak já bich bil hrozňe rát, abi lidí bili*
209 *k sobje trochu víc fstřícni, protože jak sem říkal přet pár minutama, neska diš ňegdo*
210 *padne na ulici, tak ho lidí budou překračovat a budou si mislet, že je to maksimum, co*
211 *pro ňej múžou ud'elat. Tagže bich bil rát, abi prostě lidí bili takoví víc soudržní, bili*
212 *při sobje a konečně přestali se rvát vo kravini, kerí nestojej zato, prostě tipicki válka f*
213 *Iráku a takovídle vjeci prostě. Tam se hoňej prachi, velkí mocnosti a f postaťe se tam*
214 *vražďí lidí úplne kuli zbitečnostem.*

TEXT 2 - studentka, * 1988

1 (Chtěla by ses někdy vrátit do mateřské školky nebo na základku?) *Tagže do*
2 *školki bich se chtěla vrátit teť jen kuli tomu spaňí po vobjedě, tže to mi teť chibí, přet*
3 *ťim sem to jako ráda nemňela a na základní školu bich se vrátit nechťela. (Vzpomínáš si*
4 *na nějaké zážitky ze školky?) Tagže ráno sem přišla do školki, pak sme si celí dopoledne*
5 *mohli ňák hrát nebo nebo e sme se třea ňeco ňečemu učili a pak sem se navobjedvali,*

6 *pak sme museli si jít fšichňi poviňe lehnout, to ňigdo nesnášel a pak sme šli pak sme šli*
7 *třeba ven e nebo sme třeba spívali u klavíru a a tak ve tři ve tři sem zase chodila domu.*

8 (Jak vnímáš rozdíl mezi základkou a školkou?) *Tak e ve školce sme si f postaťe*
9 *jenom jako hráli a seznamovali se s třima e s kama kamarádama a e ve škole už sme se*
10 *prostě museli učit e jako třeba tam už sm tam už sme si jako nehráli. E mňeli sme třeba*
11 *na tom prvním stupňi bili přetmňeti, jako kteří bili třea víc vo hraňi nebo ne ne vo*
12 *učení, ale už určite rozdíl bil bil f tom že sme museli sedet v lavicích a učit se. A jinak*
13 *třea gdiš bilo e třea v březnu nebo v dubnu nebo nevím, už to nepamatuju, gdi to přesně*
14 *bilo, tak sme jezdili na víleti a t to bilo supr.*

15 (Vzpomínáš si na první poznámku nebo pětku?) *No tak poznámku sem mislim*
16 *nedostala ňigdi a pjetku tu asi s češřini z diktátu. (smích) (Pamatuješ si na oblíbený*
17 *školní výlet?) A fšecho furt s tí záklatki? (To je jedno.) Tak e asi nejvíc se mi líbili*
18 *víleti už na středňi škole, protože už sme jako už sme bili zase starší, mohli sme si d'elat*
19 *víc, co sme chtěli a a pak vlasně diš už nám bilo vosumnást, tak už sme mohli i pít, no a*
20 *já nevím, tak tihle se mi líbili nejvíc no, ze středňi školi. (Kam si jezdila ve škole na*
21 *výlety?) E na na záklatce se e vječinou třeba vobjžd'eli ňákí památki jako po okolí*
22 *takoví jako sme bili třeba f Táboře a f Budějicích a tak a na středňi už to bilo spíš vo*
23 *tom, že sme zajeli ňekam za Tábor, bili sme f kempu a bili sme ud'elali sme si oheň a*
24 *prostě kecali, popíjeli.*

25 (Jak se ti líbila škola na vesnici a jak ve městě?) *Tagže určite ti lid'i na vesňici e*
26 *sou takoví víc přátelšřejší a e nebo jako prostě protože se tam fšichňi známe, sme f*
27 *postaťe jako z jedňi vesňice nebo okolo a e toš nebo prostě f tom mňesťe já nevím no,*
28 *tam se třeba daleko richlejc jako za nás jako tam se třeba daleko richlejc rozšřirilo já*
29 *nevím, kouřění a nevím dříf třeba pili a a te' te' už je to taki jiní, že jo. (Jak si bila*
30 *spokojená s dopravou do školy?) E tak na záklatku sme jezdřivali autobusem a spátki*

31 *sme vopčas chodili pješki, což bilo teda docela hrozní a e na střední to sem jezdila*
32 *vlakem, tam i spátka. Vlasne f postate ja furt jezdím vlakem. Nemám ráda autobusi. (Jak*
33 *vnímáš rozdíl mezi vesnicí a městem?) Tagže ja bich, ja žiju na vesnici, ale určite bich*
34 *v budoucnu chtěla žít ve mňesťe, e protože je tam třeba daleko víc možností na práci,*
35 *někam jít a pobavit se, ale zase na vesnici je vječt klit, ale toho sem si užila tet*
36 *(smích), mislim si že dost. (Co bys třeba změnila na vesnici nebo ve městě, kdybys měla*
37 *takovou možnost?) No, tak třeba víc tich kulturních příležitostí, protože tadi vlasne*
38 *neňi kam jít, no, a jinak jako mislim že je tu jako fšecho jako je tu klit, akorát prostě*
39 *neňi tadi, co d'elat.*

40 *(Jaké zábavě dáváš přednost a kam za ní nejraději jezdíš?) Em, takže tet vlasne f*
41 *postate sem pořát f Praze, tagže se e chodíme bavit f Praze, chodíme do hospodi, e*
42 *nebo vopčas do kina zajdem nebo na diskotéku, á diš sem diš jezdím na víkendí domu,*
43 *tak buť ňikam nechodím a nebo jezdím do Tábora a a f postate d'elám to samí, co f*
44 *Praze. (Do čeho se ráda oblékáš a proč?) E tagže nejrači chodím e jako pohodlně*
45 *voblečená, třeba džíní a mikinu, tričko a a du a jako nemám ráda třeba boti na*
46 *potpatku, to to se takle voblíkám jenom třea diš du na ples nebo a to je tak dvakrát*
47 *tříkrát do roka. (smích)*

48 *(Co se ti líbí na nové škole?) E je to škola, kterou sem si vibrála, protože mňe*
49 *baví, chtěla sem to dicki d'elat a e líbí se mi tam jako ti lidi sou tam ám vitvořili sme si*
50 *takovou dobrou partu, předmňeti mňe tam baví, nemáme tam matiku a e s ťech*
51 *předmňetú jako mám nejrači asi ten sport. (Čím tě zlákala nová škola?) E nevím, jesli*
52 *mňe zlákala, asi to bil dicki můj sen jít prostě na Policejní akademii a pak jednou bejt*
53 *policajt. (Co ti jde a nejde ve škole?) E tagže určite jak už sem říkala něco se sportem,*
54 *to mňe baví, mislim si že e že mi to i docela de, e pak co moc nemusim, ale to mi tam*
55 *teda aňi nemáme, ale prostě matematické předmňeti, něco, u čeho musim sama něco*

56 *vivodit, logicki uvažovat, přectavovat si něco, to je pro mne docela hrozní, no. To já se*
57 *rači něco naučím a ...*

58 (Jaký sport ráda děláš?) *E ve škole prakticki všechno, třeba e máme ti bojovní*
59 *sportu, to mne hodně baví a mimo školu třeba si du zabjehat nebo e v létě jezdím na*
60 *kole, plavu. (Máš nějaký sen?) E, no chtěla bych dostudovat vysokou školu, e pak mít*
61 *práci nebo být f práci, která mne baví a tak za deset let založit rodinu a mít děti*
62 *zdraví. (Jakou práci bys chtěla vykonávat?) No, e jako no policajt a třeba jako být*
63 *kriminální, no. (Co by tě na tom bavilo?) No, tak pomá pomáhat a chránit. (smích)*
64 *Né, pomáhat a e nevím, možná sem vovlivněná téma televizními seriálama, prostě*
65 *chtěla bych to skusit. (Kde bys chtěla bydlet?) Takže zatím plánuju, že teda budu do*
66 *města a až třeba budu mít rodinu a budu starší, tak tak e asi se ocěhujem třeba na na*
67 *okraj města, ne přímo třeba na vesnici, ale abisme měli poblíž prostě to město,*
68 *abisme e se tam měli jak dostat e něco klidnějšího, né třeba přímo f centru.*

69 (Kam by ses chtěla podívat? Máš nějaké vysněné místo?) *Jako obecně jako ráda*
70 *cestuju, ale e je mi jedno jako kam se podívám, určité jako chci cestovat, ale nákou*
71 *konkrétní zemi t to nemám. (Jakou dovolenou upřednostňuješ?) E rači rači takovej jako*
72 *otpočinek. Že le že ležím u vodi neš e neš že přímo jako chodím e každý den někam po*
73 *památkách a koukám. Rači prostě se koupu a opaluju.*

74 (Je něco, co bys chtěla v životě změnit?) *Já nevím, asi třeba fstahi fstahi mezi*
75 *mezi lidma, aby se třeba měli víc rádi. Tak třeba teď, já to mám třeba i ze školi jako že to*
76 *berem, jo, e třeba ti teroristický teroristický útoki nebo že přijde ten kluk do školi a postřelí*
77 *tam já nevím dalších třicet prostě úplně nevinejch lidí, jo. To mi přijde dost dost jako*
78 *hrozní, jo a jako úplně zbitční. Já nevím, tak to no. Nebo aby lidi bili víc zdraví.*

TEXT 3 - studentka, * 1986

1 (Chtěla by ses někdy vrátit do dětských let?) *E do d'eckých let bich se chtěla*
2 *vrátit, ale e jenom do určitího vjeku asi diš sem bila nejmenčí, abich bila ee a hrála se*
3 *svíma kamarádama. Vihovalo mi to, diš sem bila malá, ale teřkon je to asi lepší, múžu*
4 *si d'elat co chci, nejsem na nikom závislá. (Na co vzpomínáš ze školky?) Ze školki? Tak*
5 *to si nespomínám skoro na nič. Jedíní, na co si asi spomínám je asi, diš sme přišli první*
6 *den do školki a ségra strašně brečela asi púl dne, že se chce vrátit spátka domu, že tam*
7 *nebude. To je tak asi jedíná vjec, na kterou si pořádně spomínám. A první návš návštěva*
8 *zubařki u nás ve školce, to je taki takovej hororovej zážitek. Ale jinak na žádní hri nebo*
9 *víleti ze školki to si vůbec nespomínám. (S čím sis ve školce nejraději hrála?) Tak to si*
10 *pamatuju, že sme tam mňeli takovou kuchinku mislim a různí kňíški, ale ... a bazén sme*
11 *mňeli na zahrad'e a různí prolejski, ale jinak si vůbec nespomínám že bich nákou jako*
12 *že hračku kterou bich mňela nejoblíbenější, to ne.*

13 (Na co si nejvíce vzpomínáš z dětství, hry, kamarády ...?) *Asi na víleti*
14 *s rodičema, na nášťevi u babički, na hri s kamarádama, různí schovávání, fodbal na*
15 *hřišti, prolejski na hřišti, sánkování u kostela, na to si spomínám hodně často, brusleň,*
16 *tam sem trávila dicki celí otopledne. (Pamatuješ si nějakou veselou příhodu?) Tak*
17 *příhodu mám asi takovou, že sem se jednou na sánkách snažila podjet lavičku a*
18 *skrouhla sem si bradu a pak sem dostala domácí vjezeň na mňesíc, že sem se málem*
19 *zabila. To je tak. Pak jak sem si zlomila roku na na dráťe od elektřini, to je taki dobrá*
20 *příhoda. A jinak asi, je jich strašně moc. (Tak zkus nějakou více popsat.) Tak třeba to,*
21 *jak sme se houpali na tom dráťe s tou elektrikou. E na hřišti tam bilo e přetržená*
22 *elektrika a e něgdo vimislel, že si budeme houpat a že si z toho ud'eláme takovou*
23 *houpačku. Nám se to fšem hrozně líbilo, lítali sme strašně visoko a já sem bila první,*
24 *gdo si tam tu ruku zlomil, po mňe ešťe další dyje holki a pak si teda ve fsi rozhodli, že to*

25 budou muset asi odříznout, protože jinak se na tom asi něgdo zabije. Tak to je asi tak,
26 jinak. Dicki bili náčí příhodi, diš sme třeba našli kolo vot traktoru a hráli sme si,
27 poušťeli sme ho s kopce. Dicki si na něco spomenu, ale sou to jenom takoví ti jako že
28 něgdi, útrški jenom.

29 (Jak vnímáš rozdíl mezi základní a střední školou?) Tak určíte se mi víc líbilo na
30 základní škole, to říkám fšude, fšichni se d'íví, protože dicki sem, fšichni říkají, že
31 střední škola bila lepší, mñe se líbilo víc na základní škole, s toho dúvodu, že nás tam
32 bilo málo a mñeli sme takovej dobrej kolektif a jako rači spomínám na základní školu
33 neš na střední, určíte bich se rači vrátila tam neš do Tábora. No a proč se mi víc líbila
34 škola na vsi? S toho dúvodu, že tam právje bilo míň lidí a hlavñe že sme se znali uš vot
35 školki a e mñeli sme, mislim si že i docela dobrí vstahi, na tej na tej střední škole to bilo
36 takoví, že tam bili uš lidí z různých sociálních skupin a bilo to dost poznat na tom
37 různim kontaktu s ñim, že diš si človjek s ñekim chtel domluvit, tak uš vznikli problémi.
38 A právje na tej základní škole si to ti lidí tolik neuvjedomovali a vječinou se podrízovali
39 tomu, gdo tu třídu vet.

40 (Vzpomínáš si na nějaké příběhy ze základní nebo střední školy?) No tak ze
41 základní školi si pamatuju na vílet na Hlubokí, e gdiš sme bili s klukama v naší chace a
42 pak kluci lítali nahatí okolo břízi. To si pomatuju, to mi utkvjelo hodñe f pamñeti, nebo
43 e vílet v devátí tříd'e a náš povedení spolužák Peterka, na to si taki spomínám, jinak
44 víleti na střední škole bili taki dobrí, ale prost'e uš je to jenom o tom, že tam má, tam
45 určití, tam kamarádíš s určitim e e s určítejma třema čtiřma lidma a e kupí se to tam do
46 těch skupinek a ñigdi prost'e si nesesne celá třída dohromadi a nepovídá, tohle mi,
47 nepovídá si, to mi přišlo, že na tí střední e na té záklatce to bilo jiné.

48 (Líbí se ti prostředí vesnice?) No, naše vesnice se mi líbí, ale do budoucího
49 života bich urč určíte uvažuju o tom, že tadi žít nebudu a to z toho dúvodu, že e hodñe

50 vzdálené od centra fšeho d'eňí, i gdiš tadi je e vlasne možnost se dopravit ňekam do
51 mňesta, ale jako neňi to tadi špatní, ale žít bich tadi asi jako na trvalo nemohla, si
52 mislim.

53 (Jaké zábavě dáváš přednost a proč?) Tak zábava. Docela sem přišla na to, že e
54 sem už asi tak asi tak starší generace, protože už mňe nebaví diskotéki a různé podobní
55 záležitosti, ale ráda si s kamarátkama sednu jenom tak doma u vína, popovídáme si,
56 s kamarádama tadi chodíme nejčastěji do naší mísňi hospůtki a jinak co se tíče ostatní
57 zábavi, tak ráda du do kina, do d'ívadla, ale to jenom opravdu jednou za rok, ale e jako
58 odpor k tomu nemám. Nejčastěji asi f Českých Budějovicích, mislim, protože tam sou asi
59 nejlepší příležitosti a sem tam přes týden, tagže asi tam.

60 (Jaký vidíš rozdíl mezi zábavou na vesnici a ve městě?) E tadi tadi se mi ta
61 zábava líbí víc, protože už máme s tíma kamarádama takovej svůj humor a už e už
62 prost'e diš si povídáme, tak stačí říct jedno slovo a už víme, co tím fšichňi mislíme a je
63 to takoví lepší si mislim. Že na těch vesnicích sou takoví lepší kolektivi, protože ti lidi se
64 znaj od malička, e od malička spolu d'elaj fšechni činosťi, mislim si, že to je lepší.

65 (Do čeho se nejraději oblékáš?) Nejad'ejí se oblíkám asi džíni, svetr a teniski,
66 protože je to pro mňe nejpohodlnější a je to takoví sportovní a hodí se to celkem fšude,
67 protože te' už to nosí skoro každí. (Jaký máš názor na etno a podobné styly?)
68 Neotsuzuju to, ale já bich si to neoblíkla, protože se mi to nelíbí, e to vihraňenej stil na
69 oblíkáňi nejrači mám tmaví černí barvi, hnědou a podobní záležitosti a diš ňegdo,
70 neotsuzuju to, ale neoblíkla bich si to.

71 (Co se ti líbí v nové škole?) V nové škole se mi líbí to, že studuju s kamarádi už
72 ze střední a e že sem si vibrala školu, která mňe docela baví a která snat plňí i můj sen o
73 tom, co bich jednou cht'ela d'elat. (Co ti dělá a nedělá ve škole problémy?) Tak hodňe
74 mi de e co se tíká účetnictví, ekonomiki a podobních záležitostí a nejvječí problémi

75 mám s těmi předmětmi, gde musím použít svojí logiku, protože žádnou nemám a to už ot
76 základní školi (smích) jako je matematika, statistika a podobní záležitosti.

77 (Čeho bys chtěla v životě dosáhnout? Máš nějaký tajný sen?) *Tajní sen asi*
78 *nemám, ale chtěla bych dosáhnout toho, že bych měla šťastnou rodinu, hodného*
79 *manžela a dobrou práci a abych byla zabezpečená abych nikdy nestrádala. (smích)*
80 *Protože mi to přijde taková asi zásadní f tom životě, abí člověk prostě e nemusel někoho*
81 *prosit o pomoc, abí prostě se sám vo sebe dokázal postarat a měl šťastnou rodinu,*
82 *zdravou. (Máš už představu, jakou práci bys chtěla dělat?) Asi nejvíc bi mě bavila*
83 *náká daňová poratkiňe, auditorka, účetní, ale je jich strašně moc, takže nevím.*

84 (Kde bys chtěla bydlet? Máš nějaké vysněné místo?) *E sen o bidlení, takže*
85 *určite bych chtěla mít vlasní baráček a e nejmíň dvoupatroví a abí bilo fšude abí bilo*
86 *fšude dřevo a taková ti krásní barvi a a chtěla bych bidlet f Táboře nebo Českých*
87 *Budejovicích.*

88 (Je něco, co bys chtěla v životě změnit?) *Změnit bych asi nechtěla nič, mislim*
89 *si, že mi to takle vihovuje jak to je, nechávám fšechno náhodě. (Jak vidíš vztahy mezi*
90 *lidmi?) Tak já sem takovej člověk, kterej si mislim, že vije skoro s každim nebo se*
91 *aspoň o to snaží a gdiš vidím, že někomu, že nejsem někomu simpatická, tak se ot toho*
92 *člověka vzdaluju a aňi se nesnažim s ním komunikovat, ale snažím se, abí lidi mezi*
93 *sebou si rozuměli, abí se nehádali.*

94 (Kam by ses chtěla v životě podívat? Láká tě nějaká zem?) *Tak to už sem si*
95 *splnila loňi v létě, dicki sem se chtěla podívat do Ameriki, to sem se podívala a e*
96 *udělala sem si svůj obrázek o tom. Mislim si, že sem bila trošku sklamaná, co sem neš*
97 *sem očekávala, ale neměnila bych, určite se tam chci vrátit a poznat ešte zbitek,*
98 *protože e nevím jesli můj sen o tej Americe bil způsoben americkými seriáli, ale e mislim*

99 *si, že e je to jiná zemňe neš je naše kultura, to určite a prostě sou tam lid'i jiní a e*
100 *některí sem prostě nepochopila.*

TEXT 4 – studentka, * 1991

1 *Tagže třebas to, s čím máš ve škole největší problémy a co ti naopak de. Tak to mi*
2 *dou třeba jaziki, bich řekla, že to mě i baví a s čím mám problémy, no, já nevím, zatím mi*
3 *to docela i de, sem mňela dvje dvojki, asi, na visvječeňí, teda ale, co mi nejde. (Jak ti*
4 *třeba dlouho zabírá příprava do školy?) Jo, no, docela jako hodně. Gdiš to vemu, tak ve*
5 *fšedňí den, tag to se učim i do večera, no a ti úkoli hodně zabíraj času, pak diš nám*
6 *ozámňej, že máme písemki, tak to sou takoví ti velkí, no to se musim hodně učit na to. A*
7 *třeba diš mi něco nejde, tak se i zeptám ve škole, na to je třídňí jako dobrá na to. (Jak*
8 *třeba vypadá tvůj den?) Tagže ráno stanu, pak jedu do školi, učíme se vod vosmi , máme*
9 *tak vječinou jako do púl jední pak hodinu volna a třeba i votpoletki, no, pak teda přijedu*
10 *domu, vječinou se snažim nejdříf naučit, abich pak mňela volno, tag se učim asi tag*
11 *dvje hod'inki, no a pak třeba něco d'elám s mamkou nebo sem tadi s našima, no a pak*
12 *třea večer si připravim tu tašku, pak už d'elám jako ten bujn volnej čas spíš. Můžu jako*
13 *další otázku? (No jasně.)*

14 *Čeho bis chtěla v živoře dosáhnout, máš náki tajní sen a proč. Tak jako já sem*
15 *chtěla dicki bejt ot malička učitelkou, ale to sem asi f šestí tříd'e zamítla už, tag ale jako*
16 *dicki sem vjed'ela, že bich chtěla jít na gimpl, tak sem se v devíce jako rozhodovala, že*
17 *bich chtěla, no jenže bil problém, že sem chtěla jít na jazikovej gimpl, nó, a to mi jako*
18 *nap prostě mi zavoali, že nemaj místo, že sem jediná němčinářka. Tagže prostě sem to*
19 *jaksi vobrečela, nó, a pak vlasňe (mm) řekli, že se můžu přendat na to fšeobecní, tak*
20 *mě sem dali. Nó, tak sem se tam dostala, to sem měla teda hroznou radost, no a můj*
21 *sen, neim, možná jako sem přemejšlela vo tom, že bich d'eala nákou tlumočňici nebo*

22 překladaatelku ve firmě. A nebo nebo nějakou ekonomiku, ale jako nechtěla bich třeba
23 d'elat zdravotní sestru nebo takhle, protože bich na to neměla jako psichicki, nó a tu
24 učitelku už sem teda zamítla. (Proč jsi ji zamítla?) Nó, jako spíš ti d'eři, co teřkon sou
25 takoví ti vejrosci zlobiví, tak nevím, jesli bich je zvládala. (Jaký jsi měla třeba sen
26 odmala?) Nó, to sem taki, princeznou dicki, to sem gdiš sem bila malá, tak sem chodřila
27 i na karneval dicki za princeznu, pak teda ta učitelka, no a teřkon teda ta tlumočnice
28 nebo tak něco, ale ešře fakt jako nevím, čím bich jako, takovej tajnej sen bi bil, no
29 (Umiš si třeba představit místo, kde bys třeba pracovala?) No, to bich možná jako f
30 kanceláři jo, bila bich šěfka, nákej stůl tam s počítačem, asi jako hodně prosvětlenou
31 kancelář a asi abi tam bili i lidři, protože jako nemám ráda, diš sem sama, telefon
32 (smích).

33 Gde bis chřela bidlet a proč. Tag nechtřela bich bidlet ve mňestě, potože je tam
34 takovej jako ruch, ale zas je to třea víhoda, že tam můžeš nakoupit gdikolif co chceš, ale
35 jako chřela bich bejt teda na tom venkovje s rodřinou, mít prostě zvířata tři, třea kočky,
36 takovej muj sen je mít prostě barák velkej s rodřinou a velkej basén. No, hodněho
37 manžela (smích). No, aspoň dvje patra ten barák, zahradu velkou, kiřički tam mít. (Co
38 by tě tam třeba bavilo dělat?) No, tře třeba ta zahrada, vo ní se starat, vo zvířata taki,
39 pak jako mám ráda třeba, gdiš můžu něco d'elat jako doma, něco organizovat nebo
40 taghle. No, aj i ti d'eři jako mám ráda, tagže s starat vo ně. Nó a tčea mohli bi tam bejt i
41 ti souseďi a abisme se takle povídali, nó a nemňelo bi to bejt jako malá vesňička, ale tak
42 něco mezi tim. Jako Smoleč né, no, něco věčřiho, možná. Třea náki opchodi ti bi tam taki
43 mohli bejt.

44 Kam bises chřela v živoře podřivat a proč. Tak třeba do Londřina bich se chřela
45 podřivat, tam teda sem už jednou bila, ale hrozně se mi tam líbilo a chřela, tam se mi
46 teda líbilo f řech rodinách, ale jako tak celkovje ti památki třeba, no, ten bakhinghemskej

47 palác, jak tam bidlí ta Alžběta, tam bich chtěla, no jako i klidně do Německa, pže jak
48 mám, jak se učim němčinu, tag mě to hrozně zajímá nebo do Francie na Ajfelofku, no a
49 docela i Amerika bi mě lákala, taková cestovatelka, no, že bich to projela fšecho. (Jak
50 to třeba probíhalo v těch rodinách?) No, bili sme tam asi dva dni a vlasně hodně takoví
51 bohatí snídaňe, večere, fšecho, měli sme tam třeba jako k snídani čaj s mlíkem, to sem
52 jako nejdříf odmítala, ale bilo to docela dobrí, no, pak třeba jeli sme se kouknout na ti
53 památky a na vobjet sme tam zase přijeli a oňi nám dicki dali takovej balíček jak jako
54 s objedem čili nám třeba dali tousti se šunkou, pak sme zase vodjeli autobusem na někí
55 památky a pak sme zase večer přijeli a to si pamatuju, že se se jako d'ívali vlasně na
56 televizi a tam zrovna bježeli Simsnovi f angličtíne a voňi vlasně mňeli ceru a ta k nám
57 přišla a něco říkala, sem rozumňela jako ahoj, jak se máte a tak to bilo asi fšecho, co
58 sem rozumňela. No a pak, pak se něk vjenovali, protože jim přišla náfšťeva, tak se nám
59 nevjenovali, no a pak sme se teda šli umejt a šli sme něk spát, tam sme bili asi štiři holki
60 f tí rodiňe. No a druhej den nám to už nevišlo več navečer už se nám vlasně
61 nevjenovali, protože mňeli zase náfšťevu, tagže to bilo takoví krátkí, ale bilo to strašně
62 pěkní. No a pak třeba klidně k tomu moři do Chorvacka, do Řecku a to j jako nebo do
63 Egipta taki na piramidi, mňe zajímalo (takže za teplem?) nó, za teplem, ale jako klidně i
64 na hori jako, to bi mi taki nevaďilo, třeba do Alp nebo někam. Nó, třeba f Chorvacku bili
65 pěkní ti jezera Plitvickí, tam sme bili a ... Tag jako nevaďilo bi mi to, gdibi to bilo třeba
66 poznávací nebo jen tak za památkama nebo třeba si pučit auto a projezd'it se pro tí, po
67 tí krajiňe.

68 Co bis chtěla v živoťe zmňeňit a proč. Tag třeba, nó, nechťela bich, abi bilo
69 pořát to násilí, že třeba jak je slišet, že se furt válčí, tak ti lid'í bich zmňeňila nebo mi
70 vaďí jako hodně ti drogisti, prostě ti feta feťáci a takhle. Tak prostě bich to zakázala
71 fšecho, abi se to prostě vůbec nevirábjelo nebo tak. Abi se i lid'í chovali k sobje heski.

72 (Co třeba chování ve škole?) No, třeba, nemám ráda třeba rasizmus, že jak tak slišim,
73 že se furt perou cikáňi s ťima, to bich taki zmňeňila, no a možná ňegdi taki, gdiš si třeba
74 učitel zasedne to bich taki nebrala, že má bejt jako ke fšem stejne stejnou měrou. (Co
75 třeba šikana ve škole). Nó, to taki, ti d'ěři, ňák abi prostě si víc vážili toho, co maj a
76 prostě každej se bral tak jako stejne, né ňegdo má navíc a ňegdo je mň. To mi přide
77 takoví zbiteční. (můžeš pokračovat dál, jestli chceš.)

78 Tag třea tu jedničku chtěla bi ses ňegdi f čase vrátit do mateřské školi nebo do
79 základní školi a proč? Tag do tí mateřské bich se klidně vrátila, tam to bilo moc pjekní.
80 Tam si pamatuju, že sme dicki mňeli takoví malí stolečki a sed'eli sme tam štiři, hráli
81 sme takoví různí besítki, že sme třea děali přednášeli básnički nebo hráli ňáskou
82 pohátku, mmm nebo takoví ti procháski fšichni. A to si pamatuju, že tam bila vlasne
83 taková jedna historka, že sme šli ze školki jako s procháski spátki do školki a tam stálo
84 takoví auto a bili tam zloději. Tak sme šli do tí školki a voňi tam prostě ležel jeden f
85 takoví kuchiňce a s chlebem v ruce a pak tam přijeli policajři a nakonec je teda zatkli,
86 no. Si pamatuju. Jako to bilo ... až do dneška si to pamatuju. Ale jako i ti učitelki bili
87 tak fajnoví a fšichni prostě se chovali heski k sobje. No a do základní školi to bich se
88 taki hnet vrátila. Co sem mňela jako teda zkušenosti s ťima učiteľema, tak fakt víborná,
89 že jako bili v pohod'e, no a klidně i ti akademie bich si zopakovala, ňák tu přípravu a
90 nejradči sem mívala teda víleti, diš se ňekam jelo, no a se třídou tak fšichni kolektivně
91 spolu.

92 Fspomínáš si na svou první posnámku nebo pjetku? Při jakém to bilo přetmňetu
93 a v jaké třídě? Nó, tak já sem snat posnámku aňi nedostala, ale pjetku sem (ehm)
94 dostala, to vim, to sem mňela, ale asi f pátí třídě a to vim, že bilo v matice a že sme
95 psali písemku na ňákí rov, na ňákí rísování a že sem diš sem dostala pjetku, tak sem se
96 tomu strašně smála. To bili vlasne jako malí známki, takoví no a strašně sem se tomu

97 smála. To bil jako takovej víkif. Pak taki jako přišli i pjetki takoví dicki jednorázofki, ale
98 ti posnámki to aňi ne.

99 Fspomínáš si na nějaký oblíbení školní vílet? No tak třeba si pamatuju, že sem
100 bila malá a to sem jela s mamkou sem jela na Hlubokou do ZOO a já sem zrovna
101 mňela neštovice, ale stejně sem jela a to si pamatuju, jak sme jeli autobusem. Muj
102 oblíbení jo školní vílet. Tak to sme bili asi f sedmí třídě sme jeli sedmička, osmička,
103 devítka do Mozolova, to je tadi v jižních Čechách a bidleli sme jako f bungalovech a to
104 jeden bungalof sme mňeli vlastně jenom pro sebe, nás bilo f tí třídě devjet. Tagže to
105 bilo pjekní. Sme tam přišli a tam ledňička, tak to sme říkali, no tak tam si dáme chladít
106 naše říski, tak to bilo dobrí a a bila tam ešče velká jídelna jako vedle a bazén kritej, to
107 bilo taki pjekní a bili sme tam asi dva dni a ten řidič tam s náma přespával mi sme
108 právjě si pamatuju řešili že prostě kamarátka nemohla najít peňeženku, tak jí hledala
109 a prostě zjistila, že jí nemá, no a von ten řidič bil s náma f tom bungalovu, spal v jiní
110 mísnošti a mi sme ho najednou začali podezírat. Že to vzal von. No, tak sme jako tak
111 tajemně šli no a pak se nakonec zjistilo, že vona jí má f šuplíku prostě f komodě. Sme
112 říkali, že sme bili akšňí, nó ale (smích) mmm. No a pak bil taki pjeknej vílet f devíce a
113 to sme teda, nám učitelka zakázala dvoudeň vílet, protože sme jí prej zlobili, tak sme
114 jeli jenom na jedn jednodení, ale jelo nás asi pjet s devítki a jeli sme do Plzně a bili
115 sme v zó a v akvaparku a to bilo taki moc pjekní. A nebo kam sme ešče jezdili. No a
116 nebo teřkon f prváku sme bili f Praze a to sme bili v nákim klášteře na nákejch
117 gotickejch obrazech a pak sme mňeli roschot po Praze, tak to bilo taki pjekní jako
118 takle dicki ti víleti. (Hlavně, že si odpočinete ze školy, vid'?) No právjě. Teř taki jako
119 plánujem, že bisme mohli třeba jet na rafti nebo někam jako že gdiš sou ti školní víleti,
120 tak je to nejlepšší, právjě jako vot tí školi takoví ulevváňi a že se jako ten kolektif jako
121 stmelí spíš. No a nebo diš sme dicki jezdili na záklatce do Prahi, to sem taki mňela

122 ráda. Dicki f dubnu a ěkam se pod'vat, pak dicki ten roschot, to sem taki mĚla moc
123 ráda.

124 Jak se ti líbila škola na vesĚnici a proč? TagĚe jako sem raći Ěe sem bila na tí
125 vesĚnici, protože tam na nás mĚli fšichĚi víc času, bilo nás tam mĚn f tí tříĚe, no a
126 učitelé bili f pohod'e a bilo to takoví klidní, Ěe třea ve mĚst'e sou takoví, spĚš mislim,
127 Ěe ti lid'i maj vjećí skloni k tomu kouřeĚí nebo takle k řem špatnejm zvikúm, nó a (jak si
128 třeba jezdila do školy?) Jezďila sem autobusem, ale taki sem jezdďila na kole do školi a
129 vlakem sem jezdďila jenom párkrát, to sem jezdďila třea domu, ale jako líbilo se mi tam,
130 Ěe třeba vo tí volní hod'Ěe se dalo ěkam prost'e jít nebo probjehnout se vokolo venku
131 okolo kostela nebo zajít do vopchodu, no, Ěe to bilo takoví volní. Ěe na tom mĚst'e je
132 spousta lid'í a .. no sem za to raći, Ěe sem bila na tí vesĚnici. (nemĚla si někdy respekt
133 třeba z devát'áků?) No, no, to Ěegdi jo, sem mívala z Ěich jako dicki respekt, Ěe voĚi
134 sou starší. Taki sem se dicki řešila, jako Ěe aš budem devát'áci, tak si taki budem moc
135 dovolovat. A nebo mĚe dicki šťvalo, Ěe gdiš sme mĚli jesďili autobusem, tagĚe voĚi
136 mĚli dicki jako zadĚí místa vzadu, na tí pjece. No a tak sem říkala, tak tam budem mi,
137 tak v devátí tříĚe se nám to podařilo. Sme seďeli úplně vzadu. Nó a na tí, no nevím
138 jesli třeba ve mĚst'e maj ti akademie nebo tak, ale Ěe bili takoví ti besítki různí, takoví
139 pro ti lid'i. A nebo olimpiádi, to maj asi fšude. (účastnila ses někdy olympiády?) Nó, já
140 sem se teda účasĚila asi kaĚdej rok, ale vihrála sem jenom párkrát. (a co recitaćní
141 soutĚĚe?) Jó, tak to sme taki mĚli, to sem se teda vjećinou účasĚila, diš sem bila
142 menćí, to sem d'eala recitaci i spjef, ale diš sem bila teřko na tom druhim stupĚi, tak to
143 sem vjećinou spívala a to sem teda i vihrála, mislim Ěe, mĚe bavilo dicki spívat. No a
144 třeba diš je tam teda řech mĚn lid'í, tak taki mislim, Ěe je to lepší. Nebo diš bili ti
145 spojovaní třídi, no nevím, jestli je to třeba víhoda potom diš sou tři třídi spojení. U nás
146 bilo šťesťí, Ěe nás bilo řech devjet, tak takle.

147 *Je pro tebe škola ve mněšće lepší a proč? Tak jako teda mislim že škola na tí*
148 *vesnici je lepší, ale nevadí mi to takle dojízďet, spíš f tí škole je zase hodně lidí, že*
149 *třeba navadí mi, že mi tam neznaj moc nebo tak ti lidí, ale jako zas je složití s tím*
150 *dojížděním, že třeba dojíždím skoro půl hodini tam i spátka domu potom, se dicki*
151 *řeším domu, aš přijedu do klidu a zas tam sou ti různé možnosti, třeba gdiš co*
152 *potřebuju, tak si můžu koupit nebo někam zajít vo tí volní, taki se někam podívat nebo*
153 *tak (kam třeba v Táboře chodíš?) Jo, tak chodíme tetko třeba na zmrsku, gd gdi gdiš je*
154 *heski a nebo třeba jak máme vot toho gimplu jak je zahrada vokolo Jordánu, tak tam*
155 *taki chodíme, se dicki projít a nebo se dem třeba jenom tak kouknout do Dvořáka jen*
156 *tak jako cournout a kouknout po vopchodech, do drogérie hlavně (smích) nebo do*
157 *papírňství taki, tam taki můžu dicki, nebo třeba co dávaj f kiše, no a nebo diš diš je*
158 *teda třeba špatnej vobjet, tak se dem do Bili se najíst nebo se třeba tak jenom projít*
159 *abisme teda mñeli lepší náladu tak nák rozdejchali fšecho. (Nemáte ve škole hluk,*
160 *když ji máte blízko silnice?) Mi máme právjne nejfrekventovanější třídu, tam se otevrou*
161 *vokna a je tam slišet fšecho, auta, tet' jak se to tam před'elává, tak taki ruch, a fčera*
162 *zrovna vo biologii nám učitelka řikala, jesli si nechcem zavřít voko, že tam pracujou*
163 *d'elníci a holki né, nezavřem a ona taková nó, vi je chcete nechat pracovat. Nó, ale je*
164 *tam teda slišet hodně. To třeba gdiš sedím v zadní lavici, tak jako něgdi třeba taki jako*
165 *neslišim vůbec tu učitelku co říká. A jako i f tí škole je celkovej hluk, že prostě hodně*
166 *lidí – asi šestset je tam. To je dost, hodně učitelů, jako oñi třeba říkaj, že je añi*
167 *nemusíme zdravít nebo tak, ale tak človjek už je zviklej s tí záklatki každího zdravít, tak*
168 *třeba on te añi nezná, tak pozdravil.*

169 *Jak vnímáš rozdíl mezi vesnicí a mñestem? Tak jako f tom teda mñěšće jsou*
170 *možnosti, ale v tí vesnici je zas takovej klit, že diš třeba sem ráda, diš ten pátek jedu*
171 *domu aš je víkent, že se řeším domu, jak se jak si votpočinu. Jako určiře třeba f tom*

172 *mňestě maj vječí možnostě ňekam na ti krouški docházet nebo třea tancovat nebo na ti*
173 *jaziki chodit nebo takle ňák chodit, f tí vesňici je zase mň lidí, no ale diš teda je ten*
174 *klit, třeba jako ňegdi je mi to taki líto, že třeba nemůžu každej víkent ňekam chodit*
175 *s ňima nebo tak, ale tak človjek jako je rát, diš je třeba doma s rodinou taki ňegdi. (*
176 *Co se ti líbí na naší vesnici?) No, tak to určíte, protože je tadi vlasně spojeňí pořád,*
177 *protože jak sme ten uzel mezi tím, tak to je dobrí, že tu furt ňeco tadi jezďí, třeba mám*
178 *kamarátku, která bidlí v Hlavacích, tam jim vůbec nejezdí vlak, tam musí jenom*
179 *autobusem. No, jako jako že se tadi každej s každim zná, to je taki dobrí, no a třeba ve*
180 *mňestě se zase každej s každim neznaj, ale taki to třeba neňi ňegdi dobrí, ňegdo na*
181 *ňekoho ňeco ví a (Bála ses někdy ve městě?) No, to se teda bojím, třeba ňegdi, nebo*
182 *taki mám ňegdi strach, diš de ňegdo za mnou jako delší dobu, tak si říkám jesli podle*
183 *mňe ňeco nechce, ale třeba i ráno diš du tadi na ten autobus a diš bila eště tma, tak*
184 *sem se taki docela bála. Protože jak chď čekám u toho ribňíka, tak jesli tam ňegdo*
185 *nepříde. (Co ti třeba vyhovuje na vesnici?) No, tak ten klit určíte. Možná bich sem*
186 *nastěhovala ňekterí lidí, kteří bich chtěla, že třeba teda můžu jezďit kdikolif kamkolif*
187 *chci a pak mám dobrí spojeňí domu, no, akorát je to tu, akorát je blbí, že je to tu na fsi*
188 *rozďelení jako bi na Pazdernu a ten dolejšek, tadi se ti lidí asi znaj líp neš na tí*
189 *Pazderňe a na tí Pazderňe se zase znaj líp.*

190 *Jaké zábavje dáváš přednost a proč a kam do jakého mňesta nebo vesnice*
191 *nejraději jezďíš za zábavou? Tak třeba já nemám moc ráda diskotéki nebo takle, to*
192 *sem tam bila si dvakrát, ale jako třeba nechce se mi tam chodit samotní, gdiš teda*
193 *jako uš du, tak jako s ňekim, třeba s kamarátkou, ale spíš rači jezďim do kina nebo do*
194 *dívadla nebo .. a třeba do toho kina jezďíme do Bechiňe nebo do Tábora, nebo třeba*
195 *si ňekam sednout do kavárni a povídat si, třea objednat si čokoládu. (Na co ráda jezďíš*
196 *do kina?) No nejrači úplně mám animovaní komedije, ale pak jako komedije nebo jako*

197 *takoví, nemusím teda horori nebo nějakí trileri, na to teda nejsem, bich se bála a takoví*
198 *ti komedije, něco takového, to jo. No a nebo třeba kamarátka přijede ke mně a užijem*
199 *si víkend nebo tak, to takí. A nebo třeba jen tak nakupovat jezdit, to mně takí baví.*

200 *Do čeho se nejraději oblékáš a proč? Tak třeba diš je takle léto, tak to mám*
201 *nejrači šati můžu nosit nebo sukne, to sem ráda, diš nosim, ale úplně nejrači mám*
202 *džíni, svetr a nějakí tričko a botaski k tomu, to je mám úplně nejpohodlnější oblečení no*
203 *a nemám ráda takoví ti extravagantní nebo třeba černou barvu, mám rači takoví ti*
204 *víraznější takoví i heské barvičky, třeba červenou a modrou, no nebo nějakí řetězi to takí*
205 *nenosim, takoví jako extravagantní, nebo takí jako takoví extravagantní naličeň*
206 *nebo něco takového silního, nějakí třeba tlustí linki pod očima to vůbec. (Maluješ se?)*
207 *No, to jako jo, třeba řasenkou nebo jako lesk na rti, to jako mislim si, že můžu, ale abich*
208 *ňák, já mám teda dost citliví voči na to, takže linki aňi moc mít nemůžu, třeba ve*
209 *škole máme holku a ta má prostě centimetroví linki, to vipadá úplně strašně, pak se*
210 *eště oblíká do černího oblečení, tak to dicki diš jí potkám tak se jenom zhrozim. No,*
211 *ale jako můžu třeba i tak diš je pěkne teda nějakí ti šati teda k tomu, sem dicki jako*
212 *malá si hrála na princeznu, sem nosila šatičky a takhle. No a doma třeba f teplákách*
213 *a nějakim tričku vitahanim.*

214 *Co se ti líbí v nové škole? Tak mně třeba překvapil teda ten kolektif, protože*
215 *toho sem se bála a mislim si, že i ten kolektif je lepší než na tí záklatce bil, a docela*
216 *mně i překvapilo ti učitelé, protože sem si mислеla, že jako budou takoví spíš chladnější*
217 *nebo tak něco, ale prostě třeba diš se zeptám na něco tak jako se mi dostane odpovjeďi*
218 *nebo fstřící sou, to mně takí docela překvapilo, no a pak prostě jak známkujou nebo*
219 *že je tam hrozně málo známek za to pololeť, že vlasně na záklace sem jich mňela fúru*
220 *tech známek. No a pak takí teda je toho víc, toho učení a fšeho po nás chtěj, tu*
221 *zotpovjednost a fšechno, no a zase se mi líbí, teda máme třídňi, ta je fakt jako dobrá,*

222 *dicki taková vřípná. No a nebo je tam taki jako vječť vibaveňť f tí škole. Máme vlasňe*
223 *posilovnu tam je, asi dvje nebo tři řelocvični, to sou pro kluki a pro holki zlášť, pak*
224 *tam sou ňákí třídí s počítáčema, různť ňákí promítací zařízeňť jsou tam, taki internet,*
225 *to je vlasňe dostupný, nebo vlasňe i ta posilovna je tam i volňe přístupná, že to neňi*
226 *jako pro školu ale i pro lidť f Táboře.*

TEXT 5 - student , * 1987

1 *Chřel by ses ňegdi vrátťit do d'eckých let a proč? No, chřel bich se vrátťit, toe jasnť, to je*
2 *takovej bestarosnej vjek. Teťka je to takovť uš (smích) takovť, strašňe starostť, maturita a*
3 *takovíhle. Ďeckť léta to bilo úplňe f pohod'e, bestarostť, přijet domu, televize, ud'elat si*
4 *úkoli, jťt s kámošema ňekam. (Kam si třeba chodil?) Kam sem chodťil, na hřišťe se*
5 *chodťil, chodťili sme pařit fodbál, na prolejzački, takovídle, koupát se na koupák, to bila*
6 *taki pohoda. Naučil sem se skákat ze stavidla, sem se bál vejšek, to bilo f pohod'e. No,*
7 *teťka, teťka teťka uš se ňák trochu bojím, teťka uš moc neskáču. No a ono hlavňe ten*
8 *koupák je docela je docela špinavej, no. Tagže se moc nechodťim koupát, no. Do vani*
9 *leda. (smích) Ale tak nevím no, chřel určíte bich se chřel vrátťit, no aspoň vo řech, aspoň*
10 *vo řech deset let nebo vo řech sedum let určíte dozadu, to bilo f pohod'e. (Na co*
11 *vzpomínáš ze školky?) Ze školki? No, to sem se řešil dicki do školki, sme si hráli tjo na*
12 *kovboje a na indijáni, lítali sme tjo po zahrad'e tam u školki, učitelki z nás dicki mňeli*
13 *tí jo málem infarkt. To jó, bili sme docela zlobivť, no, ale tak jako docela to bilo f*
14 *pohod'e. (Chutnalo ti jídlo ve školce?) Nó, muselo, ňic jinťho nebilo. Ale tak namazanej*
15 *chleba s pomazánkou nebil špatnej. Dalo se to. Jako ze šťávou. (Hrál sis taky na písku?)*
16 *Taki, určíte, bábovički, ale mňe se dicki sipali (smích) ňák sem to dicki nemoh*
17 *postavit aš pak ti jó no, diš sem na to přišel, na tu konstrukci. To bilo f pohod'e. (Co*
18 *spánek ve školce?) Tak určíte sem spal, určíte sem tam spával, ale jako spánek, nevím*

19 *no. Chvíli sem spal, ale pak mňa to nebavilo, neňi to moc dobrí, sem si dicki sem spal*
20 *doma no. (Jak si vnímal přesun ze školky do školy?) No bil sem s toho docela*
21 *vijeveneji. Bilo to takoví uš takoví uš sme se cejťili fšichňi jak takoví vječí, takoví prostě*
22 *kingové. Nó, ale .. Jako ze začátku to bila pohoda, ale pak diš sme se začali něco učit,*
23 *tak uš to bilo takoví naprd, no. Ale jako určíte školka bila lepší, tam sme si pořát jenom*
24 *hráli a takovídle. No škola, tam uš bili úkoli a takoví úkoli, úkoli ti mňa nigdi nebavilo*
25 *d'elat doma (smích). Dicki, akorát do tej pátej třídě sem d'elal úkoli a pak sem si je psal*
26 *akorát ve škole dicki, no, chtěli potpisi dicki pot tím, to mňa dicki švalo.*

27 (Co ti dělalo ve škole problémy?) *Nejvíc? Nejvíc asi matika, matika, no. (Proč?)*
28 *Že neumim počítat. Jako umim, ale nebaví mňa to prostě. Vot pátej třídě uš sem*
29 *dostával trojki s matiki a uš se to se mnou vezlo, no. Do tej do tej devátej třídě to bilo*
30 *hrozní, to sme mňeli řiditele na matiku, dicki každou hodinu pjetiminutofka a po každí*
31 *skoro búr. Ale jako nakonec sem to nák dotodle, no. Teťka budu maturovat, tak sem si*
32 *dal taki rači němčinu neš matiku. (Co ti ve škole šlo?) Ned'elalo mi problémi, bavil mňa*
33 *d'ejepis, d'ejepis mňa bavil moc. Jen škoda, že uš ho teťka nemám. (Co tě na něm*
34 *bavilo?) No, bavil mňa Středovjek, tagže ... Nevim, mm, dicki mňa to nák utkvjelo f*
35 *pamňeti a prostě umňel sem to a nemusel nemusel sem se to aňi nák moc učit a prostě*
36 *sem si to pamatoval, no f tej škole. Pak ešče přírodopis mňa docela bavil.*

37 (Dostal si někdy poznámku?) *Nó, moc jich nebilo, spíš jenom za zapomenutí*
38 *úkoli a takovíle, ale ve vosmej třídě sem dostal sem dostal poznámku takovou nabádá*
39 *spolužáka ke rvačce nebo spolužáki a to sem akorát se tam prali dva kámoši a to víš,*
40 *křičel sem zabí ho, zabí ho a šla učitelka kolem akorát. Tak sem dostal poznámku. Jinak*
41 *ňic, jinak sem bil docela besproblémovej. (Vzpomínáš si na nějakou pětku?) Na pjetku?*
42 *(smích) Na jednu, na hodně si spomínám. Hlavně s tej matiki, to bila hrůza. Ále tak,*
43 *dalo se to docela. Nebilo to, nebilo to zase tak špatní. (Nemáš nějakou kuriosní pětku?)*

44 Kuriózní pjetka? Ti jo. Tak to nevim. To nevim. Leda tak s opisováňí, dicki mňe třeba
45 nachitali nebo takovídle, sem taki dost opisoval. (Jak vzpomínáš na pana učitele
46 Čábelu?) (smích) Pan učitel Čábela ten bil hustej, no. (smích) Tí jo, bila s nim sranda
47 no. Nejdříf, nevim no, mňe připadal takovej jako docela zmatenej dicki, ale (smích) dalo
48 se to, no s nim. (smích) (Prováděli jste mu něco?) Nó, tak aňi moc ne, mi sme z něj
49 chvíli mňeli nebo chvíli, takovej mňeli sme z něj takovej respekt, no, takovej sice sme si
50 z něj jako trochu d'elali jako srandu jako ale před nim jako sme bili docela hodní jako,
51 takovej prostě nevim, no. Spíš sme d'elali lumpárni diš sme mňeli tjo ženskou jako
52 učitelku, tak to sme d'elali kravini, ale ...(Co jste třeba dělali?) Třebá já nevim, diš sme
53 bili f těch já nevim šestej tříde, tak to bili takovi ti ti takoví ti d'eckí tidle, sme třeba
54 ud'elali vlaštofku a posílali sme to po třídě a nebo sme po sobje něco pořát házeli a
55 takovídle. (No a co holky?) Jééé, nó tak pátá šestá třída už to přišlo, no. Tetka pořát
56 na jaře. Ale nó, tak bilo to takoví, líbila se mi jedna hodně ve třídě, hodně se mi líbila.
57 No, víc se mi jich líbilo, ale tadleta se mi líbila obzvlášť, nó, ale nedopadlo to
58 moc dobře.

59 (Jak ses připravoval doma do školy?) Nó, tak do tej tu základku docela jo, tu
60 základku docela, do tej osmej, devátej, nó, do tej osmej třídi určitě, pak f tej devátej
61 tříde už to bilo takoví, že už sem na to začal trochu kašlat, no, už sem se moc aňi
62 nepřipravoval, už to bilo takoví nevim. Už to, už to bilo prostě takoví, že to, že sem šel
63 spíš někam ven takovídle, že sem se prostě to, mňe to už nebavilo hlavně.

64 (Jak sis hrál s klukama ve Smolči?) Tadi moc jako těch neňi, no jako příležitostí
65 ke hraňí, leda na to hřiště, si jít zahrát třeba fodbal nebo todle a pak jed'iňe, gdiš mňel
66 gdiš mňel něgdo třeba plejstejšn, tak sme zašli k němu na plejstejšn si zahrát hokej nebo
67 fodbal a takovídle, ale jinak jako moc takovídle sme moc nevimejšleli, tadi moc

68 *příležitostí nebyly takové jako na tom. Jako něco jsme takhle vimejšleli, nějakí kravini, ale*
69 *jako že by to bylo nějaké extra, tohle to ne.*

70 (Chodil si v zimě na rybník?) *Nó, to určitě, to jsme takhle, f zimě jsme hráli hokej,*
71 *takovíhle. To bylo, to mě bavilo hodně. (Co jsi měl za úkol?) Post? To se stříhalo.*
72 (smích), *jeden šel třeba dopředu a druhý chytal a tagle se to pořádkem jako tohle jako*
73 *střídalo. Že to nebylo takové že jeden byl pořádkem vepředu a druhý vzadu nebo, jezdilo se*
74 *sem a tam. (Na co si ještě vzpomínáš z dětství?) Z dětství. Z dětství, no. To už je hodně*
75 *let to dětství. Na co si spomínám. No, spomínám si určitě na ty hry všechny, co sem, co*
76 *smě hráli a taková, ten hokej, ten fotbal, takovýchle, to bylo, to mě bavilo hodně, diš*
77 *sem byl malej, to bylo f pohode úplně, a f, to dětství určitě bestarostnost no. (Kdy si seděl*
78 *poprvé v traktoru?) Seděl sem f traktoru. No to bylo to by moh, to by mohla být tak*
79 *sedmá třída? Sedmá šestá třída. No, měl sem docela strach, tjo, abych někde nevyjel,*
80 *ale jako otec tam se mnou jako seděl, to bylo f pohode. Diš mě učil na pionýru, to bylo*
81 *také dobré. Ee sem chvíli jezdil s ním vzadu, no a pak diš mě to naučil, tak mi to dal a*
82 *běžel vedle mě a já sem dicky ztrhlil, otec za mnou, vůbec mi nestačil, to bylo f*
83 *pohode, pionýr, to sme jezdili se sousedem dicky. Diš mi pak prdlo lanko vprostřed*
84 *pole, musel sem to tlačit domu do kopce, tak to sem nadával, vot tej doby už moc*
85 *nejezdím na pionýry.*

86 (Jak si jezdil do školy?) *Do školy? V zimě, v zimě sem jezdil v zimě sem*
87 *jezdil autobusem, to bylo to, to sme dicky našli s týma s klukama dozadu a dělali sme*
88 *tam bordel dicky, jízdenku sme zmačkali, hodili sme ji tam, fšelijaký papír a takovýchle.*
89 *Jednou mě nachytal řidič, to byl sprdunk. A v létě sme jezdili v létě sme jezdili na kole.*
90 *Pže škola je dva kilometry, tak to bylo f pohode a hlavně tam to bylo s kopce, to tam byl*
91 *hnet ... (Měl si někdy bouračku na kole?) Bouračku? (smích) Jednou sem jel se ségrou*
92 *po takové silnici jak je na Černošovicích a něco sem dělal, nějakou kravinu a spadnul sem*

93 do kopřif. To sem bil taki pječne naštvanej. No spíš sem nebil naštvanej, spíš sem
94 brečel, sem bil malej. A taki sem jednou d'elal kravini, jak jezďej ti ciklisti takoví na
95 těch závodech, sem se skoušel úplně přetkloňit dopředu přes řídítka a taki sem náč
96 spadnul a to sem bil taki náčej nešťasnej s toho. A jako že bi bili náčí náčí výrazní, že
97 bich třeba jezďil bes řídítek nebo todle to mňe jako náč nigdi moc nechitalo, protože to
98 sem vjed'el, že si dicki vibourám, určíte.

99 (Jak vnímáš rozdíl mezi základní a střední školou?) Nó, bil sem s toho docela
100 vistrašenej, bil sem s toho hodňe vistrašenej, ale jako nebili tam jako špatní lidi, nebili
101 tam špatní lidi na tom tom, tagže sem se tam chitnul docela dobře. Ale mňel sem
102 strach, no diš sem jak už sem do toho neznámího prostředí zase, tak sem si říkal tí jo,
103 co tam bude, tí jo takovídle, ale jako šlo to dobře, no. No ale jako docela jako f
104 pohode ne hnetka na začátku, ale tak do toho půl roku, do toho pololetí, na ten ee na
105 tom učňáku to bilo pak už hodňe f pohode. Pak už sme se tam fšichni znali a bilo to
106 prostě takoví jiní neš diš se tam přišlo a fšichni po sobje koukali a ...

107 (Jak vnímáš rozdíl mezi vesnicí a městem?) Nó, určíte dávám přednost
108 vesňickému neš mňesckému, nevím, já mám rači vesňici, rači klit neš jako jako mňesto
109 je f pohode, jako jezďim tam docela todle, ale bidlet bich tam asi nechťel, protože na
110 tej vesňici je takovej klit, je to prostě takoví todle, f tom mňesťe je to takoví hektický ale
111 zase se tam líp fšecho sežene a takovídle, ale nevím no, ale tak diš se snažíš, tak na
112 vesňici to de taki, no. Takoví to mňesto je strašně rušní. (Co se ti líbí na městě?) Na
113 mňesťe, no určíte sou tam fšude opchodi, tagže fšecho je tam jako k dostání a
114 takovídle, taki nevím, restaurace, hospodi, prostě fšude, tadi neňi nič, prostě, tadi je to
115 takoví chudí prostě holí. (Kam se rád jezďíš bavit?) Jezďim, vječinou jezďím, dicki se
116 náč s kámošem náč dohodnem a jedem třeba f pátek někam třeba do Bechiňe a do
117 Koňibaru, tam si dáme pár pivek a jedem domu. A f klidu pječne sednem, pokecáme vo

118 fšem, co se stalo přes tejden a takovídle a je to pohoda. Ale tak jako třeba i f Táboře
119 nebo takle se sejdem diš je todle, diš máme čas a todle, si tam něgde sednem a todle
120 nebo do Malšic, tam je diskotéka a tak tam taki sjedem.

121 (Jak si představuješ ideální bydlení?) *Ideální bidlení? No, chtělo bi to velkej*
122 *barák, ne žádnou nákou malou tudle, rozhodně bich nechtěl nigde bidlet f paneláku, to*
123 *je takoví králíkárna prostě. Nevim, tam neňi podle mñe žádní soukromí, tam je fšechno*
124 *slišet, nesmim pustit nahlas ti jo muziku, ěic, f televizi tj, nevim, nechtěl bich tam*
125 *bidlet. Je to prostě takoví, pro mñe je to takoví neosobñí, takoví, nevim. Ale tak jako*
126 *dibi bila nouze, tak bich tam šel no, ale jinak ne, no.*

127 (Jaký bys chtěl mít auto?) *Auto? No, auto. Hlavně hlavně nemám ešće řidičák,*
128 *tagže nevim. Ale nevim, nákí úsporní, bezpeční, to je těžkí a levní (smích). Dibi bilo*
129 *ešće. (Máš nějaký životní sen?) Životní sen? No, chtěl bich abi Slavie vihrála ligu. Pže*
130 *sem slávista. (smích). Né, tak chtěl bich mít určíte, chtěl bich potkat nákou tudle holku*
131 *a prostě mít velkou rodinu a takovídle. (Jaké místo bys chtěl navštívit?) Kam bich se*
132 *chtěl podívat? No, chtěl bich se jet kouknout třeba do Španělska nebo taki do*
133 *Barceloni, tam bi to mohlo bejt dobrí, nebo třeba stač nebo do Německa třeba bi*
134 *stačilo, do Mñichova a takovídle, prostě projít ti památky a takovídle.*

135 (Máš rád hory?) *Na hori, no moc dobrej ližař nejsem, ale diš sem tam bil jako*
136 *se školou, tak mñe to bavilo docela jako ližovat. Diš sem bil naštvanej diš sme po*
137 *tejdnu museli přič. (Pamatuješ si na školní výlet?) No, sme jeli sme jeli, to mám dva*
138 *vlasně. To sme jeli na Nový Huře, do toho na hory na ližák, tak to bilo f pohode, tam*
139 *bil dobrej penzion, tak sem se tam jednou hrabal v nákej tej v nákej lampje a vihodil*
140 *sem pojiski v celim penzionu, tak to se mi docela líbilo. A pak sme jeli ešće ěekam do*
141 *Liberce do Akvaparku, no a tam sem si zase přivodil víron kotníku, ale pak to bilo f*

142 *pohod'e, ptože mi fšichňi choďili tjo a já pjed metru za ňima sem kulhal. Ale jako bili to*
143 *pjekní víleti, jako bavili mňe i gdiš s takovejma zraňeňima trochu.*

TEXT 6 - vedoucí jídelny, * 1962

1 *Ježíš, no tak vidíš, ted' budu koktat. No, no, tak jak říkám, já spomínám na svoje*
2 *d'ectví strašně pjekně, jako i gdiš sem ho strávila převážně f práci, protože naši vlasně*
3 *soukromně hospodařili, tagže já sem jako dost jim musela pomáhat (ehm) na poli, a .. alé*
4 *přesto jako sem mňela čas na na kamarátka a ... na blbnuť a na chození ven a, tagže*
5 *mm, já sem (ehm) hlavně s paňi Hejnou, s Věrou Tůmú, to bila moje nejlepší, nejlepší*
6 *kamarátka a a s tou sme prostě různě, nó, tag jezdili sme na kolech, jezdili sme, já*
7 *nevím, s kočárkama sme si hlavně hráli, s panenkama, to prostě, oni mňeli tam před*
8 *barákem takovou velikánckou lípu, pot tím mňeli lavičku, tak tam sme si jako prostě*
9 *hráli a a no a potom sme chodili do toho, do toho, do toho Pioníra, to vlasně bili (ehm),*
10 *ta paňi Zahrátková to vedla, né, no to sme se menovali Lesní Robinzoňi a, no a to bilo*
11 *taki docela fajn, tam sme vlasně jezdili na různí takoví né soutěže, ale jak bich to řekla,*
12 *na takoví (dlouhý povzdech ach) jako ... jak bich to řekla, soutěže to nebili, no, takoví*
13 *jako (Závody?) nebo záv ..., závodi, závodi to taki nebili, takoví jako drob...*
14 *dobrodružní otopledne, gde sme prostě, nebo celej den vlasně, gde sme dělali různí*
15 *různí úkoli a různí takoví soutěže a no a pak sme teda za to dostali třea ňákí symbolickí*
16 *odmňeni a (ehm) nebo potom sme dicki f sobotu dopoledne, to si pamatuju, mm, Alena,*
17 *paňi Zahrátková, mňela tam nahoře pokojíček f tom jejich baráčku a a tam sme choďili*
18 *a tam sme d'eali takoví různí práce, buť sme vipalovačkou vipalovali různí vobráski, a*
19 *nebo sme, já nevím, co sme to tam eš'e d'elali, jesli sme tam taki ňeco lepili nebo jenom*
20 *těma vipalovačkama asi různí ti vobráski, (ehm), nó a pak jak pak jako, říkám, pak sme*
21 *choďili teda s tou paňi Hejnou nó a co eš'te sme d'elali? Nó , pak vlasně sem musela mít*

22 *taki na starostí ségru, prot ta bila o tři roki mlačí, tagže vo to sem jí taki musela hlídat*
23 *a brát jí vlasně s sebou a mít jí na starostí, no a pak, říkám, pak hodně tí práce sme*
24 *mňeli, to sem jako pjetiletá sem jezdila traktorem suveréne, nó, pak e, pak sme co ...*
25 *No ve škole to bilo taki docela fajn. Ve škole ... já sem teda ráda choďila do školi a ve*
26 *škole , no, tak to bilo takoví eště prostě pro nás dicki něco novího, protože do štvrtí*
27 *třídí vlasně sme choďili (ehm) jako tadi d'eti ze Sudoměřic a ze s Černíšovic, ze*
28 *Fšechlap s náma choďila jedna holčina a do pátí třídí potom k nám přišli d'eti, co*
29 *choďili do Hoďeřína, tam bila taki škola, tagže f pátí třídě zase k nám přišlo asi šest*
30 *novejch d'etí, nó a a prostě se tag začleňili do toho kolektivu, bilo to takoví perfekní*
31 *jako ... strašně ráda na to spomínám, no. Tak já nevím co co co eště co co se mi líbilo*
32 *nebo nelíbilo. Nebo co co eště ...*

33 *(Co jste třeba dělala se sestrou?) Zlobili. (smích). Né, se svojí ségrou, co sme to*
34 *d'elali se svojí ségrou. Nó, dost dost sme teda, vidíš to, co sme to d'elali se ségrou, já si*
35 *ani nespomenu co sme to s tou mojí ségrou d'elali (Třeba o prázdninách nebo jak jste*
36 *spolu třeba vařily nebo jak jste spolu jezdili na kole nebo hrály doma?) Nó jako mňeli*
37 *sme moc pěknej fstach i gdiš teda taki f tom d'ect nebo jako prostě človjek taki f těch*
38 *letech si mislel, že diš je vo tři roki starší, tak že je prostě jako už velkej a vona je*
39 *takovej jako přítežek, že se člojek jako musí starat vo ní, ale potom postupně mmm sme*
40 *se měli rádi, ten fstach bil perfekní. No a co sme d'eali. Vim, že sme dost teda v léte třea*
41 *gdiš bili prázdnini , tak sme, tak sme hodně hráli badminton. To bila naše jako klasická*
42 *hra taidle přet vrati co sme. Tak to sme aki hráli turnaj, vona eště kamarádila vlasně*
43 *s Marcelou Šonkú, panem Šonki sestrou. Takže ti bili dvje, mi s tou paňi Hejnou, takže*
44 *sme si takle jako vistačili ve štvěřici, nó a hlavně teda říkám, hlavně sme teda hráli ten*
45 *badminton, pak sme jezdili teda na kole, to sme taki měli kola, pak co sme d'elali v léte*
46 *hodně to sme choďili na borůfki, to bilo dicki borůvek mraki. To sme si dicki dali nákej*

47 úkol a prostě nebo úko úkol, kolik si viděláme, co si koupíme a to chodila zase naše
48 mamka, taidle paňi Šimová stará a to bili tenkrát časi, gdi těch borúvek bilo strašně
49 moc. Pamatuju si, že tá babička Šimová ta chodila do lesa na na borůfki s nůši. Nůši na
50 záda, pře to bilo fakt tak strašně borúvek, že to stačilo natrhat no a mi chodili taki
51 převážně na ti borůfki no no a pak sme, no plavat, to sme moc teda nejezdili, koupání
52 to jako vůbec nebilo, to jako, tadi nič (ehm) nič, poblíž nebilo a aňi naši s náma nijak,
53 třea gdiš sme bili menčí, tak s námi jako nijak ne nejezdili, ňekam po koupání nebo na
54 dovolenou, pře na to nebil čas, říkám, naši soukromně hospodařili, takže ti mňeli v léte
55 dicki práce nejvíc, no a potom gdiš už sme třeba bili vječí a už sme takhle mohli chodit
56 sami, tak sme se třea chodili koupat taidle, jak se jede na Hoďeťín, tam bil vlasně ten
57 rib ribník, no, teť si nespomenu, f tom lese, nó tak tam sme, tam sme jako chodívali, nó
58 ale jinak sme vječinou teda todľento d'ectví, to léto, t prázdnini trávili vlasně doma,
59 protože, říkám, mi sme na dovolení jako ňikam nejezdili, jó, takže nó, ale mm, ale jako
60 bili, bili sme spokojení, prostě nám nič nechibělo, bili sme rádi, že, nebo aspoň já, já
61 sem bila spokojená, já na to spomínám hrozně ráda, sice mi taki vadilo, že třeba sem
62 musela s třima našima na to pole, protože, kam. Já sem teda pomáhala, že sem teda
63 jezdila tim traktorem, popojížděla a dicki sem říkala, fšechni holki můžou hrát
64 s panenkama nebo můžou ňekam jít a já musim prostě tadi jak ... to. Nó, ale tak jako
65 sme to ňák vidrželi a potom taki naši stoupili do jezede, takže to už bilo mín tí práce, to
66 už bilo fšeho mín. Nó, a

67 (Co třeba v zimě klouzačky nebo brusle?) No jéje, v zimě, to bilo. V zimě to bili,
68 to bili sáňkování, na Túmovim kopci, tam bil vlasně takovej kopec za jejich barákem, to
69 bilo ešte přístupní, to nebili, nemňeli ňijak vohrazení, takže to bili na sáňkách a diš ne
70 na sáňkách, to sme si strašně užili na těch igelitovejch pitlích nacpaních senem nebo
71 slámou a na to sme teda jezdili. To bilo úžasní, tam bil fakt takovej pěknej kopec, liže ti

72 ne, ti sme nemňeli, liže ani bješki to jako tai mmm sme nemňeli, akorát ti sánki. Nó a
73 potom diš zamrzlo, tak jako ribník a ten bil teda vobleženej, to teda jako tadi bilo
74 strašně moc dicki lidí, d'eťí, klucí tam hráli hokej, mi sme tam holkama se snažili
75 krasobruslit, nó a potom diš jako třeba to kluki přestalo bavit, nás to taki přestl, tak sme
76 dicki hráli ribáři jedou (smích) , ribički vezou (smích) a tagže tam sme se jako viblbli
77 taki hrozně moc na tom ribníce, nó a. Kám ten ten ti brusle no a to sánkováání, no, to
78 sme jako hrozně moc teda jako dicki v zimně. Potom co třeba jako to už neska se vůbec,
79 sme drali peří, jo (smích) sme aňi sme třeba jako pomáhali, no tak sme toho ale moc
80 nasedrali, viť, ale jó, dicki babički, taidle sousetki přišli a a a, prostě velká mísnost tam
81 stoli a teť peří a noa teť mi sme tam jako buť sme aki pomáhali, nebo sme nebo sme
82 sed'eli, prostě a poslouchali sme co co voňi vikládaji a a pak bilo dicki perfekní diš bila,
83 třeba, tomu se říkalo doderná, diš uš jako se to peří uš jako skončilo, jo, uš jako že uš
84 to bude dodraní, tak doderná a to bilo prostě jako že se dali náki zákuski a nákej čaj a
85 takoví a na to sme se teda strašně řešili, nó a potom, ech, potom, co sme taki jako mňela
86 za úkol, diš takle jako třeba sme nechodili do školi třea f zimně bili prázňini nebo
87 f sobotu ned'eli, tak dicki tadi ve Smolči tadidle přes ti jak je teťko úřadovna(smích)
88 tam se tomu říkalo Husí plácek a tam sme hoňili husi (smích). Tam bili husi celí fsi a
89 protože dicki protože dicki jede jeden třeba jeden ten mm já nevim f tom jednom
90 baráku mňeli housera, vostatní ho nemňeli, tak se tam jako e k nim hoňili ti husi, abi
91 prostě, joo, abi potom prostě bili s toho zase housata jo, takže to sme taki mňeli za úkol
92 tam hoňit a zase pro ně chodit a zase je vo večír je hoňit spátki domu a noo a to bilo
93 dicki sranda, diš kolikrát se za námi houser pustil a chit'il nás za nohu a, no, takže to
94 bili takoví, takoví blbosti noo nešňí dobi, noo já nevim, co ešće no. No říkám, já jako
95 strašně moc ráda spomínám na to no, no.

96 *Co se mi líbilo, co se mi nelíbilo, no. No, tak čloěk asi s toho d'eckího hled'iska*
97 *nemoch t'rea, co se mi nelíbilo, m'ne se t'rea nelíbilo to, že se musela pomáhat (smích),*
98 *nó, ale to bilo asi normál'ní, diš neska čloěk na tom na to spjetně kouká, jó, protože ti*
99 *naši toho m'neli taki hod'ne a no vlas'ne sme tadi m'neli eš'ťe babičku starou, kerá*
100 *nemohla chod'it, takže jako to bilo takoví docela normál'ní no, jenže sme to tak ná'k*
101 *nechá'pali, sme bili d'eťi, vid' nó. Nó a nó potom f tí škole nó to bilo taki, řikám fajn,*
102 *tam vlas'ne spíš to bilo takoví jako já nevím nó takoví, jako ta třída ková kamarácká,*
103 *nó prost'ě ... takoví jenom klukovini nebo ná'kí v'jeci legrace se taki d'elali r'ízní*
104 *volovinki, ale prost'ě, takoví ná'kí f toleranci, že to nebilo takoví jako t'rea jako ta*
105 *šikana nebo taková ta zákeřnost jako neska mezi t'ema d'etma to jako nebilo. To a'ni*
106 *náhodou. No a učitelum se taki d'elali volovini, vid', taki ... r'ízní, teť teda nes*
107 *nefspomínám, (ehm) jo na na todle do smrti nezapomenu, to teda viprávim d'etem to*
108 *jako to bil záz'itek, ti ti si taki ur'čite zažila pana učitele Čábelu, no a to jako teťko, co*
109 *bil ve škole, tak to bil slabej vodvar, jo. To gdiš von bil mlačí a mi sme diš sme chod'ili*
110 *do tí třídi, tak von bil mlačí, vono mu bilo, viť jako t'reba nám teťko, tak to bil prost'ě*
111 *pan učitel, ale mi sme se ho tak straš'ne báli na ti jeho hod'ini jo, tam prost'ě člojek*
112 *musel up'rene sed'et a'ni doprava a'ni doleva a t'et bjeda, gdibi se člojek kouknul na*
113 *hod'ini nebo něco, já nevím, a teť prost'ě sme m'neli jednou, já nevím, co to bila,*
114 *chemije nebo fyzika asi fyzika a teť von jak d'elá takoví r'ízní ti a todle tak nebo*
115 *chemije, no to je jedno, a teť tam prost'ě d'elal ná'kej pokus s vodou. Jó, teť tam furt*
116 *poskakoval s t'ema skumařkama a teť tam tu vodu pochopitel'ne rozlil na tom linu*
117 *(odkašlání). Teť pan Kubíček, já nevím, jesli ho znáš, možná asi že jo, ze Zá'h, von*
118 *pochází ze Záhoří a bidlej v Blat, ne e bidlej pochází z Blace a teť bidlej ve Břez'nici.*
119 *Jak maj tu Elišku, takovej ten silnej pán, jo. Ten se mnou chod'il do třídi. A ten bil*
120 *takovej straš'ne fajn a tomu panu učiteli bil jako jeho pravá ruka, jo. Chod'il mu pro*

121 *pomúcki a prosťe diš potřeval nákej ten pokus, tak mu při tom asistoval. A teť*
 122 *jako taki, chťel něco teda přets nákej ten pokus a Kájo, poť mi pomoc (smích), Kájo,*
 123 *prošťe, tak jako mohutně, stal, teť se rozmáchnul, teť jak gdiš velká voda, teť po tej*
 124 *vodě von chudák uklouz no a von se tam natách (smích) jak širokej tak dlouhej, no mi*
 125 *ne no mi sme bili úplně hotoví, nevjed'eli, co máme d'elat, to víš, smáli sme se aš sme*
 126 *se báli, abi nás pan učitel neseřval, von taki chudák nevjed'el, co (smích). Kája pozemi*
 127 *(smích), no ale to, no to bili prosťe ti zážitki, no, s panem učitelem Čábelou. (ehm).*
 128 *No, takže jako ve škole, taki říkám, to bilo, to bilo strašně fajn, i gdiš ti jeho hod'ini bil*
 129 *takovej vlasně přísněj, ale neska si nebo s octupem času na to človjek strašně rát*
 130 *spomíná, jo, protože aspoň se při tom něco d'elo a bilo to, bilo to hrozně heskí, no.*
 131 *Nebo gdiš sme jeli na hori, no, tak to sme vlasně taki jeli, f sedmičce sme jeli do*
 132 *Krkonoš, no a to to, že jo, diš já třeba porovnáám fotki co sem mňela já z hor a*
 133 *z dnešním, co třeba d'eťi, jak sou vibavení na hori, no tak to se nenechá vůbec*
 134 *srovnat, viť. Mi šponofki, liže takoví starí a no a protože sme neližovali nigdi, tak e a*
 135 *nejenom mi, to bilo vječina těch d'eťí, viť, tadi, to jako nebilo nák, že bi jezd'ili na hori*
 136 *jako to, a tak sme tam přijeli, na ti hori a teť sme postavili na to, na kopec, tam bil*
 137 *takovej malinkej kopeček, abisme si to sjeli a (smích), já na to nezapomenu aš do*
 138 *smrťi, já prosťe sem jela, teť pochopitelně e sem sebou hnet švihla, ne tak sem potom*
 139 *mňela strach jako e sjec eště jednou, no a tenkrát s náma bil pak učitel Sojka, toho asi*
 140 *ne neznáš, podle vid'eňí, ten z Malšic a ten (smích) diš vid'el, jak tam furt stojím*
 141 *takovou dobu, tak říkal: Mášková, aj tam nevistojíš důlek, jako jo. Sem se tak bála. No*
 142 *ale tak potom taki sem se naučili fšichňi vlasně ližovat, ale bili to fakt tea takoví*
 143 *takoví zážitki, takoví to bilo strašně perfekňí, no. Nebo na ti víleti diš sme jezd'ili, tak*
 144 *to bilo, no, taki, dobrodružní, ale prosťe bilo to fšechno takoví jako v rámci slušnosti,*
 145 *no, neexistovalo, že bi třeba ja neim, někam sme jeli a někde nákej alkohol a jako se*

146 *tam opili nebo to, to vůbec jako jo. Spíš takže klucí ťukali holkám na vokna u chatek a*
147 *takovíhle volo, jo ale prostě jinak ne. No, takže já nevím, no, tak to asi takle, no.*

148 *Jak hodno a to taki je různí d'ectví zdejších d'eťí teda d'ectví dnešních d'eťí? No,*
149 *(dlouhý povzdech) (Když to třeba porovnáte z pozice rodiče, třeba). No, no, no je fakt,*
150 *že teda jako neska maj ti d'eťí fšecho, viť, diš jako prostě neska ti možnosti sou vo*
151 *tom se nám vůbec jako aňi nezdálo že ti d'eťí na co si spomenou tak můžou můžou mít,*
152 *záleží teda na rodičích, jak třeba jako, co můžou poskitnout a nebo co jako chtěj*
153 *poskitnout nebo, jo tože ňegdi maj takoví nároki, že to aš jako třeba nesmyslní a ale no*
154 *tak asi taki záleží hodně na tom na tej rodiňe, na těch rodičích jakí to d'ectví ti d'eťí*
155 *maji, jo, ňegdo třeba e já nevím no, diš se ťem d'etem třeba moc nevjenoujou nebo nemaj*
156 *s ňima ňákej takovej fstach jak bich řekla upřímnej nebo nav na vzájemní tí dúvjeře*
157 *nebo tak to si mislim, že sou taki vo něco ochuzení, no, že třeba gdiš ti rodiče hoňej*
158 *karijéru a nemaj nemaj čas na ňe, takže ti d'eťí sou taki vo něco ochuzení, jo. Třeba,*
159 *peňíze sou taki důležití, ale neňi to prostě na prvním místě no, že důležití je taki abi*
160 *mňeli na ti d'eťí čas, abi si dokázali s ňima sednout a trošku taki povykládat a a nevím*
161 *no, a to a to, chování, říkám, ňekterí to chování těch d'eťí se mi teda absolutně nelíbí.*
162 *(smích), protože protože říkám, mi sme na tohleto zviklí nebili a e jako vůbec prostě co*
163 *si ňekterí jako i d'eť' dovolej k rodičům, jo to nevím. Já si eště pamatuju, diš sem*
164 *třeba bila malá, tak já sem si vůbec nedo né jako e mňela sem hroznej respekt*
165 *z rodičů, jo, já si pamatuju jednou, že sem ňák já nevím taki taki se mi třeba něco*
166 *nelíbilo, taki sem se snažila jako piskovat nebo něco a jedn ale jednou ňák taki sem*
167 *ňák takle a teť sem jako šla ven a zavřela sem dveře, ale tím způsobem, že ti dveře*
168 *bouchli, ale jak to sem neudělala steki, že bich třeba jako s ňima mrskla, no prostě sem*
169 *mňela ... Ježíš, já si pamatuju tak, taťka tenkrát za mnou vilít: ti budeš tadi bouchat*
170 *(smích), já mňela takovou hrůzu z ňej jako, respekt sem fakt z ňej mňela a ňigdi ňigdi*

171 *jako sem se jako že, mislim si, jako to bilo mezi náma dobří, no. Ale neska někerí ti*
172 *d'eťi, co jako si dovolej, to teda vůbec jako e zústává rozum stát, ale je to určité vjec*
173 *teda tí víchovi, protože stačí človjekovi, podívá se i do potom f tej škole, co voňi si*
174 *dovolej, já třeba teda d'elám ve školství (emh), takže diš tak kolikrát ti d'eťi vidím a*
175 *slišim, tak říkám no todleto je hrozní, ale e jako zase třeba sou rodiče, kteří vlasně ti*
176 *d'eťi eš'ě f tom potporujou, jo, že, že třeba diš bi učitel někoho napomenul nebo něco,*
177 *tak prostě rodiče sou schopní eš'ě si stěžovat, to sví d'íťe obhajovat a diš potom to*
178 *d'íťe vidí, že jako má potporu, že se mu nemůže nic stát, tak eš'ě jako agresivnější a je*
179 *fakt, že teda f tm školství d'elám už teda vot roku vosumdesát jedna a s kolegiňi, kerá*
180 *taki už je tam strašně dlouho let, tak říkáme, jak prostě každím rokem je znát, jak ti*
181 *d'eťi sou, ne fšichňi pochopitelně, jo, ale horší a horší. Že dříf bilo, diš přišel do*
182 *prvního ročníku něgdo někam, tak z toho bil chudák tak vijukanej, že nevjed'el aňi čí*
183 *je, třikrát pozdravil rači, protože jo, nevjed'el čí je a potom postupně pochopitelně čím*
184 *uš tam bil díl, delší dobu, tak už se votrkával, už to bilo jiní, viť, už bili mazáci potom,*
185 *tak už to bilo s ěima jiní, ale neska ti d'eťi třea přídou voňi s tí devítki do prvního*
186 *ročníku, ale prostě to je to je hrúzinec někerí, jo, co voňi i vůbec dovolujou a ěákí*
187 *slušní chování a ěákí d'ekuju a prosim a takovídle no to už vůbec ne. To vůbec, jo. To*
188 *vůbec neznaj, ne ne pochopitelně fšichňi, viť, to se nemůžeme takle jako fšechno házet*
189 *do jednoho pitle, ale vječinou (Také asi záleží na tom, jestli je v tom kolektivu víc*
190 *holek nebo kluků.) No a možná, že ti holki sou něgdi i horší, hm. Možná ti holki sou*
191 *něgdi i horší, nevím, co si třea chťej do dokazovat, horší jako f chování i třea*
192 *vulgárnější f těch výrazech, jo, že třeba nevím, jesli si chťej dokázat, že sou jako třeba*
193 *(u toho kluka se to dá trochu i tolerovat) No, no, no, právje, no ale u těch holek takoví,*
194 *tahá tahá to za uši, diš to člojek vidí nebo sliší, si říká todleto vlasně nemůžou bejt*
195 *snat aňi holki nebo já nevím, no. Asi sme starí, už no.*

196 (Jaký máte názor nato, že mají malé děti příliš hraček?) *No, tak to určitě tak*
197 *neři dobře, protože to dítě potom nemůže vlasně si z ničím hrát a nemůže vlasně mít*
198 *žádněj požitek s toho, nebo já nevím, no, mislim si, že stejně třebas má tu jednu nákou*
199 *oblíbenou hračku a to vostatní bere jako že to tam je, ale nič mu to asi neříká. Nevím,*
200 *to jako, to jako si mislim, že že tak neři dobře, diš sou takle d'eti zahrnutí řema*
201 *hračkama, protože říkám, pak si voblíbí jednu a ti vostatní buť teda to rozbíjí a nič mu*
202 *to neříká nebo, nebo prostě nevím, akorát třebaže mu to překáží f pokojíku. (smích) To*
203 *nechce uklízet nebo já nevím, to se mi tak ne to no, nelíbí. No a co tadi eště máš. No*
204 *já nevím, jesli ři to takle stačí.*

205 *No, ideální život. No, tak ideální život tu to si mislim, že mám ideální život.*
206 *(smích) Nebo ne, jako já sem nemňela nič visněního extra, to bi jako e nemňela teť ve*
207 *skutečnosti, já sem dicki chtěla mít rodinu, chtěla sem mít d'eti, abisme bili zdraví, to*
208 *zdraví a takže jako e nevím, dicki sem chtěla d'elat to co, to co vlasně d'elám, jo, tak*
209 *ňák dicki gdiš sem chtěla jít do školi, pro mňe bila přestava ta, že pudu na*
210 *ekonomickou školu, pře mňe strašně bavilo se hrabat f papírech, jo, prostě papíři, to*
211 *bil můj živel, jo, takže já sem vlasně jako strašně spokojená. Takže (ehm) já jako můžu*
212 *říc, že mám ideální život. Sice, že jo, tak ňákí takí třeba ňegdi ňeco, ale nemňeňila bich*
213 *teda.*

214 (Jak pozorujete vztahy mezi lidmi?) *No, tak jako jak jak jak s kim, viť. Jak zase*
215 *jak jako s kim no. Je fakt, že třeba člojek si vibírá nebo jak bich to řekla vibírá přátele,*
216 *kterí sou takovího trošku podobního ražení nebo na které se může spolehnout nebo jo,*
217 *takoví, které sou třeba já nevím, jak bich to řekla, trochu jiní než já (smích). Tak jako*
218 *k řem asi aňi nemám co říc, takže jako aňi ňák s ňima moc nekomunikuju, ale je fakt,*
219 *že teda ti fstahi mezi lidma asi se možná trošku takí, já třeba sem takovej tip, že se*
220 *snažim řšechno řešit domluvou, jo domluvou nebo člojek musí řrea uznat i nákou*

221 *chibu, diš ňegdo třeba ud'elá, že sám taki může ud'elat ňákou tu chibu, takže e si*
222 *mislim, že prostě neňi na místě hned já nevím jako ňekterí lid'í diš něco, tak hned*
223 *začnou spouštět hrůzu a vihrožovat a já nevím co, tak já jako tohodle toho taki nejsem*
224 *moc zastánce, mňe a já jak říkám, já se snažím fšecho řešit tak jako f klidu, domluvou*
225 *mezi lidma a e nevím, tak aňi na todleto nejsem nejsem tak ňák moc zviklá a říkám, že*
226 *se do dnešní dobi nebdi nehod'im, jo. Protože fak já nemám ráda, diš na sebe lid'í*
227 *křičej a hádaj se třeba, jo, to jako to jako mi docela vadí. (A závist?) No, tak asi asi ta*
228 *závist určité je mezi lidma, as asi určité je závist, že si závid'ej, ale tak jako mňe teda,*
229 *mňe to teda ňic neříká, abich pravdu řekla. Já prostě mám už jiní hodnoti, asi člojek*
230 *jak je starší, tak asi to bere trošku jinak.*

231 *(Čím myslíte, že je závist způsobena?) No, možná asi trošku tou dobou, no, ta*
232 *doba se taková jako asi zmňeňila, je to takoví fšecho richlejší, asi hodně lid'í se*
233 *prostě žene za tema peňezma, pře diš je tolika spoustu vjecí, co si čojek může pořídit*
234 *nebo kam se může pod'ívat, jo tak e prostě čojek toho asi chce mít prostě co nejvíc, abi*
235 *mňel, abi třea bil lepší než souset nebo abi bil támle, gde nebil, nevím, asi asi je to*
236 *možná tou dobou, že je takoví fšecho moc richlí, nemaj ti lid'í tak ňák na sebe čas, to*
237 *je vlasně tadidle spojení i f tej kultúře f tej f tej fsi, jo. Diť nakonec možná já nevím diš*
238 *diš si třea bila menčí, tak to si taki možná zaži nebo si nezažila eš'e paňi, ne to si bila*
239 *eš'e hodně malinká, diš to (ehm) ta paňi Koupková, to bi mamka vjed'ela, no, jo, že*
240 *dříf f tej fsi to bilo takoví fšecho jinačí prostě ti lid'í šli dohromadi a a diš se něco*
241 *tadi f tej fsi pořádalo nebo se tadi něco d'elo, tak ti lid'í se toho zúčasňovali a nebo*
242 *pomohli a ňigdo třea ne nekoukal, že dostane ňákou korunu za to nebo něco. No,*
243 *neska diš se, to víš nakonec sama, diš se tadi něco d'eje (smích), ňigdo ňikam nejde,*
244 *takže je to, já si možná, no nevím, je fakt, že třeba asi ňekterí ti lid'í maj maj hloubš do*
245 *kapsi, že třeba jako maj těch peňes mňň, no ale to si mislim, že zavřít se do doma a*

246 *vúbec jako ňikam ňikam nejít, neříkám, že třeba támle já nevím, ňekam dibi museli*
247 *dojíždět, viť, za tou kultúrou, tak to, třea je poctatně draší, no ale tadidle f tej fsi, diš*
248 *jako bi se d'ílo, tak tak se toho nezúčasňovat, no nevím, no, to se mi taki moc nezdá,*
249 *no.*

250 (Jak se naše ves změnila v nynější době?) *No, tak co tadi bilo. Bil tadi hlavně*
251 *opchot (smích), (dva), no za mího d'ectví tadi bil vlasně teda jenom jeden, no a to bilo*
252 *prostě, to bilo opchot, gde vlasně to bil d'eňí vlasně celí fsi, to bilo dříf, že nebilo jako*
253 *bi neska, že si ňekam přišla a mohla si si koupit co chtěla. To vozili v jeden den,*
254 *v jeden den vozili tvaroch, v druhej den vozili chlebíčky, f třetř den vozili zákuski a to*
255 *prostě protože toho zase nebilo tolik, tak se dicki šli čekat frontu, abi se na člojeka*
256 *dostalo a protože ti ti f, do tí fronty šlo víc lidí, tjo, takže ti bapči nebo mi jako sme tam*
257 *prostě stáli a tam se semlelo živí mrtví, prostě, no, popovídalo se, každej vo druhim*
258 *vlasně fšechno vjed'el, no a pak e pak to fšechno zaňiklo no. No, co eš'e tadi bilo. Co*
259 *tadi eš'e bilo? No, určite tadi bilo poctatně míň tech barákú, viť, neska, tam vlasně diš*
260 *sme šli na zastáfkú k vlaku tak tam bi se dalo spočítat možná na prstech jední ruki*
261 *nebo obou rukou kolik tai bilo baráčků, teřko to se nenechá srovnat vlasně s tím,*
262 *co tadi bilo dříf. Přet tím bilo přesně, v každim baráku bilo iks lidí, viť, neska diš to*
263 *vemeš, tak tadidle je jeden člojcek, támle sou dva, jo, dříf to bilo prostě plní a ti lidi*
264 *tak ňák jako, nevím no, asi mňeli k sobje blíš, no, že teť třeba diš f tom baráku žilo víc*
265 *tech generací, tak ňák možná že (ehm) jo i ti vlasně ti d'eťi mňeli fstach k těm*
266 *prarodičum vlasně takovej, ti vnoučata teda k těm prarodičum mňeli takovej fstach*
267 *trošku jinačí, takovej bliší neš možná třeba v dnešní dobje, no, já nevím, no. No a ...*

268 (Jak se změnily například bály vzhledem k dnešku?) *Nó, tak ti báli se zmňenili*
269 *moc teda, ti se zmňenili hrozně moc, protože dříf e vlasně neeksistovalo, abi z ňákího*
270 *baráku nešel člojcek na bál, to bilo mm kulturák bil narvanej lidma i takoví starí starí*

271 *babički jako naše babička (smích), moje babička, která říkám, špatně strašně chodila,*
272 *chodila vo dvou hůlkách, ale na ten bál tam do do došla a (ehm) tam vlasně mm podél*
273 *zdi bila taková lavice (odkašlání), tam nebili žádní stoli, tam bila jenom lavice a tam*
274 *na tu lavici si tidleti babički poskládali, jedna vedle druhé a prostě e tam koukali,*
275 *sledovali, povídali si, jo a bili prostě spokojení jednou za ten rok vlasně nebo dvakrát,*
276 *vlasně tadi bil hasickej a babskej, takže dvakrát jako někam virazili, ne bili tam třeba*
277 *do tí půlnoci, pak šli domu a a bilo to bilo to hrozně fajn, jo nebo nebo i ti i ti lidí*
278 *takoví, třeba diš bili ti babské báli, tak ti bili prostě vihlášení, to dicki, mm ženi, já*
279 *nevím kolik jich tadi bilo členek, mňeli takoví jako (smích), dicki si stoupli za*
280 *muzikanti, tam si utvořili takovej jako půlkruch a teď voňi hráli, voňi se chitli vokolo*
281 *ramen a prostě spívali, jo jako s tema muzikantama a i ti ženckí tak nějak jako drželi*
282 *spíš pohromadě, no. A jako dicki i teda tombola bila perfektní, jo, kám, lidí hrozně*
283 *moc, tenkrát si pamatuju, jeden rok to bilo asi dvjestě dvacet lidí tadi f tom sále, to se*
284 *nosili normálně židle různé po z barákú, abi prostě si mňeli kam lidí sednout, jo*
285 *nebo tidleti lavice, protože to bilo teda hrozně moc lidí, no a bilo to, bilo to fajn, no.*
286 *Bilo to takoví perfektní, no.*

287 (Nastala nějaká změna v dopravě?) *No, já si mislim, že že asi ne, to teďko jako*
288 *je to asi určité, teďko je ta doprava lepší, dřív vlasně to jezdilo pár autobusů nebo vlak*
289 *jel vlasně ráno, f poledne a votpoledne, teď je to určité jako lepší s tou dopravou si*
290 *mislim, teda. Že mi mi konkrétně tadi f tej fsfs fsi jako si mislim, že si nemůžou lidí*
291 *nařikat na dopravu, že tadi je jako, ať kterimkolif smňerem, tak je to jako dobrí,*
292 *neeksitovalo třeba, abi tadi stavjel pražák, to jako vůbec, jo, to vlasně .. Tak si mislim,*
293 *že tadi teda ta doprava jako je tadi určité lepší než než to bilo dřív.*

294 (Co by se podle vás mělo změnit na téhle vesnici?) *No, mňeli bi lidí spíš držet*
295 *pohromadě (smích) a prostě asi trošičku, já nevím no jesi je tadi nějaká závist mezi*

296 lidma, říkám, já nevim, ale tak ňák trošičku trošičku pohromadě, no protože nakonec e
297 mm tadi žijeme fšichňí a diš se f tej fsi nebude ňic d'elat, tak ta ves může zachvilku
298 úplně vimřít, no. A ono zase jako f těch mňestech taki to neňi tak ideálňí, i diš vi třeba
299 ste mladí, viť, tak vi tam vodejdete, ale mi us mi usedlíci co už sme tadi, tak určíte se
300 nebudem s'ehovat ňekam do mňesta, tak abi tadi vlasňe ta ves jako žila, abi mm tadi
301 vlasňe nebilo mrtvo, no. Už to čojek vidí teťko jenom diš tadi vlasňe neňi ten opchot,
302 jo. Tak nevidíš pomalu živáčka, že že je že de po fsi, tak ňák trošičku, abi víc jako
303 mňeli lidí zájem vo vo to d'eňí a abi tak ňák se nestahovali do uliti a ...

TEXT 7 – prodavačka, * 1959

1 Tagže jak spomínáte na své d'ectví a co se vám na ňem líbilo nebo nelíbilo.
2 Spomínám dost často na d'ectví a možná čím sem starší, tím víc, protože vlasňe teť e
3 máme i toho malího vnuka, tagže tak si přectavuju, co asi f tom jeho živoře bude a a jak
4 se budou voňi třeba tadi tak jako f tí fsi bavit a jako jesi jim nebude chibjet třeba náká
5 vječí kultura nebo zábava, ale mislim si, že to d'ectví bilo pjekní i tenkrát, možná že bilo
6 ešře, jesli to můžu posoudit, nevim, nebo vlasňe ta starší generace má potom jiní názori
7 neš neš ti mladí, tak dicki třeba potom kritizujou ti starší zase chování těch mladejch, to
8 je zase už prostě takovej leťitej fstach mezi tema generacema, ale mislim si, že tenkrát to
9 bilo takoví bich řekla víc kamaráckí a a víc jako ti d'eťi se bavili dohromadi jako. Mislim
10 si, že diš se votsuzuje už neska zase kuli vlasňe režimu se otsuzuje nákej pijoníra, já
11 nevim, co tadi ešře bilo dříf, tagže ale pro ti d'eťi to mňelo obrovskej víznam, protože
12 dicki se našel ňegdo, gdo jako e je ved, ňeco je naučil a ti d'eťi mňeli jako takovou tu
13 zábavu trošičku smňeřovanou k ňákim takovim užitečňějšim účelum, jo, nebilo to takoví
14 to mm bezduchí pobíháňí po fsi a a prostě jenom bez viuzití ňečeho že bi to mňelo
15 smisl. Mi sme třeba, gdiš sme si hráli jako dohromadi fšichňí, tagže tam bili už ti i ti

16 vjekoví skupini těch d'etí, bili tam malí, už zase třeba ti starší se vo ně starali nebo, jo
17 prostě nebilo to jenom jeden ročník, že bi si d'eti, co chodí do školi spolu si hráli, ale e
18 při mm přizvali k tej hře i ti vostatní ročníki a ti starší zase tak jako bi vichovávali
19 trošku, pomahali jim, diš něco nezvládali eště a dokázali sme vlasně těch devjet let tí
20 školní docháski se bavit dohromadi a vlasně tadi na to spomínám hrozně ráda, ta paňi
21 Zahrátková ta s vedla d'ela nám tu vedoucí odřilovou a prostě bavili sme se takovejma,
22 tenkrát eště bili moderní vlasně indijánckí hri různí, čet se Foglar, tagže tam bili takoví
23 ti různí bobříki se d'elali, tagže bobřík odvahi, bobřík mlčení, různí já nevím, co tam
24 fšechno eště eksistovalo, a právě sme si vječinou i f tí přírodě, což bilo teda hlavní, jo,
25 to si mislim, že neska ti počítače ti mladí lidí naprosto úplně richle devastujou ot toho
26 mišlení, oňi určité budou umňet něco, co třeba mi neumíme, budou to ovládat, budou
27 umňet spousta jinejch věcí f tomhle tom směru, ale stratí fstach k přírodě a to je dicki
28 špatně. To si mislim to jako pozoruju na svim sinovi a na těch ostatních d'etech, oňi se
29 neumí už f tí přírodě prostě bavit, jo. Mi sme si stavjeli prostě různí chaloupki v lese, to
30 tam eště vlasně bi se i našlo, vim, gde to bilo, tam sme se bavili právě fšichňí, jo, tam ti
31 malí pomahali, jak umňeli, ti starší už zase prostě e umňeli daleko víc, tagže, pak vlasně
32 sme postavili tu chatu, to sme postavili vlasníma silama, tagže nás to i bavilo, že sme to
33 dokázali a spousta těch věcí se jako bi vitvořilo, třeba sme se starali o to, abi jako na
34 zastáfce vlakovej to bilo vizdobení, tak sme tam mňeli vázički s kitičkama, neska bi se
35 tomu něgdo zasmál nebo to ukral, ale nás tenkrát to vlasně jako e hrozně těšilo, že něco
36 vitvoříme, že to dokážeme sami, že nás něgdo pochválí a bilo to hrozně fajn. To si
37 mislim, že už neska chibí. Neska diš třeba pozoruju ti d'eti, tak voňi jezďí na tom kole,
38 jezďí nahoru dolu, tadi po tí fsi, ale prakticki nič nevitvoří. Mi sme si hráli počít
39 dohromadi, to bilo takoví, na hřiště. Mňeli sme hřiště úplně takoví provizorní, neska
40 sou všade moderní areáli, se fšim všudi a ti d'eti prakticki tam stejně nechodí, stejně

41 sedí u toho počítače nebo ee tráví ten čas vječinou doma zavření a mi sme na tom
42 hřišti, diš bilo heski bili prostě celí dni, tam sme chodili hrát vibíjenou, různí různí
43 takle ti míčovní hři, různí třeba já nevím jak se tomu říkalo, braní cvičení, že sme si
44 vitičili v lese nákou cestu, tam bili různí úkoly a to sme se s tím bavili celej den a prostě
45 sme vůbec nemřeli čas nebo aňi chuť něco ničít. A já diš si spomínám na ti svoje
46 vrstevníky nebo mlačí starší d'eti, tak nepamatuju, že bi se třeba něgdo choval tagže bi
47 něco zase jako viložeňe rozbil, zničil, že bi to teda jako po tí fsi se tak jako promítalo, že
48 prostě je to nákej jako tresnej čin uš. A gdiš vim jenom s okolí tadi, co třeba těch
49 mladejch se dopustilo uš tresnejch činů f tomhlentom vjeku při školní dochásce, tak je
50 vid'et, že ti d'eti vopravdu jako bich řekla s tí nudi nebo s takový tí mm já nevím, s toho
51 bescílního života, že jako si mislim, že to chování se pak zhoršuje a že lepší to neňi.
52 Řekla bich, že je to horší. Může to bejt třeba generační rozdíl, ale mislim si, že
53 vopravdu f tom, že ti d'eti se dovedli bavit dohromadi a museli se tak nák jako zabavit
54 sami, abi něco e jako vitvořili, tagže to bilo lepší něš, co je neska.

55 Co se mi nelíbilo, nelíbilo se mi možná to, že sem mřela plno poviností, třeba i
56 doma, protože eště dříf bilo různí takový hospodářství, bili krávi, bili různí pole, a na
57 tom ti d'eti museli pomahat. A jako třeba gdo to nemřel, tak uš si moch víc hrát a gdo to
58 mřel doma, tagže musel pomoc řem rodičům a já sem třeba pomahat musela, tenkrát se
59 mi to nelíbilo, neska možná vim, že to k něčemu dobrí bilo, že sem se naučila lecos, vim,
60 že jako je důležití taki mít e jako nákou povinnost a vjed'et, že ta povinnost je, že gdiš asi
61 něgdo tu povinnost nemá, může si d'elat, co chce, tak si mislim, že ta přemíra tí
62 demokracie a tí takový tí samostatnosti něgdi i jako škodí, jo. Že se člojek může nejdříf
63 naučit, co jako smí, co nesmí, náki pravidla a hranice, že zadarmo nič neňi, že gdiš teda
64 si to nevitvoří nebo nevid'elá, tagže defakto potom musí krác a to uš zase e jako to
65 potom vo něčem jinom, no. Tagže si mislim, že těch povinnost je taki něgdi dobrá vjec.

66 (Jak vzpomínáte například na cestu do školy?) *Do školi, do školi se chod'ilo asi ..*
67 *fšecho bilo takoví bich řekla skromnější, jako pamatuju si dicki, že sme chod'ili do tí*
68 *školi a nigdo jako s řech d'eři tomu druhému nezávid'el, protože vlasně fšechni ti lidi*
69 *mñeli takoví bich řekla podobní přimi, podobní možností a mislim si, že řech možností*
70 *dosahovali počt'ivou cestou, že nigdo třeba si nenakrat co d'eři potom neposoud'ej jako*
71 *s toho, že ten má víc, proto že a chce to to d'íte taki, gdiš t vid'í u toho druhého, tagže*
72 *řiká doma, proč toho nemám, diš ten má to. A to že ve škole vlasně nebilo takoví, že*
73 *jako ten má mobil, proč já ho nemám, tagže to jako ti d'eři si nemñeli, co závid'et, nebila*
74 *taková rivalita mezi nima a chod'ili sme třeba voblečení, gdiš bil řelocvik jenom f*
75 *teplákách. Coš neska bi bilo vopravdu k smíchu. Tenkrát to bilo úplně normální, bilo,*
76 *ten den bil řelocvik, tak se d'eři voblíkli do teplákú, mñeli je fšichñí, diš jeli na hori, diš*
77 *jeli na hori, mñeli stejní voblečení nebo tak řák podobní cenovje, dostupní stejní, gdiš*
78 *to neska diš tam jede d'íte s chući rod'ini a nemá to, co má to, kerí je teda vibavení*
79 *úplně špičkovje, tak si připadá méñecení a ten rozdíl je uš potom vot toho d'ectví a*
80 *mislim si, že ti d'eři to potom jako vede k takovej tej rivalitě a se k sobje nechovaj heski.*

81 *No a to tadi právje to je ta druhá otázka, jak ti d'eři zacházej z vjecma, asi je*
82 *podle toho, jakim spúsobem k nim přídou, diš e k nim přide tak, že si je musí na tom*
83 *pod'ilet, že si musí přivid'elat nebo řákim spúsobem ušetřit, tak určite si jich váží víc neš*
84 *gdiš e jako je dostane aňi neví proč. A to bilo to samí vlasně za toho našeho d'ectví, že ti*
85 *vjeci sme vopravdu dostali, diš sme si je zasloužili nebo diš sme si přivid'elali, protože*
86 *sme chod'ili na brigádi, na brambori, na borúfki, coš neska neeksistuje. Neska vlasně*
87 *diš dou d'eři ve škole na bramborovou brigádu, tak je to bich řekla jako omezování*
88 *osobñí svobodi pomalu. (To už není, bývávalo.) To uš aňi neeksistuje? To aňi snat*
89 *nesmí bejt, že bi d'eři pracovali drošku. A mi sme si tenkrát vid'elali a bili sme rád'i, že*
90 *taki třeba nás boleli záda, sme řikali, je brambori, ale zase diš sme ti peníze dostali,*

91 *bilo to fajn, bili sme ráďi a nekoupili sme, co sme třeba jako zrovna chtěli, nebo tak*
92 *ňák, co se nám líbilo a neska to vlasně fšecho dostanou, neska dostanou, co si*
93 *spomenou a vlasně i jako mislim si, že f tak brskim vjeku, že eště si to aňi neumňej tí*
94 *vjeci vážít, zhodnoťit to, že teda se s tím zachází tak, abi se to nerozbilo, protože, zase*
95 *řikám, gdo je bohačí, dostane to znova, tagže potom mezi třma d'etma uš virústá od*
96 *malinka takovej staf jako, diš každej si může dovolit něco jiního, ale dobře to asi neňi a.*

97 *(Jaký máte názor nato, že jsou děti zahrnovány hračkami?) No, taki kupuju*
98 *vnukovi, samozřejmňe ho taki rozmazluju, jako babička to asi každá, ale mislim si zase,*
99 *že e ti hrački teda úmňerňe vjeku a a mislim si, že to d'íte, diš má ěgdi úplně običejnou*
100 *vjec, coš na űom pozoruju, že si třeba veme něco úplně bježního a vihraje si s tím*
101 *kolikrát líp neš s űákou úplně drahou luxusní hračkou, mislim si, že űákí takoví ti*
102 *panenki aňi nevím jak se to menuje přesňe, ti v reklamňe, tagže je to sice krásní, ale že*
103 *bi se s tím dalo űák zvláště hrát, vivíjet na tom űákej tvůrčí smisl, jako třeba muj vnuk,*
104 *ten si veme koski a ti koski, običejní dřevjení, co sme mívali mi, ho zaujmou daleko víc,*
105 *neš űáká taková luxusní hračka. Ti hrački sou ud'elaní na pohlet heskí, ale ale prost'e*
106 *to d'íte na tom űic nevitvoří, tam uš maximálně tu panenku učeše a to je tak fšecho,*
107 *jo. Dešto s řema koskama může stavjet cokoliť, prost'e má takovou přectavivost űákou*
108 *a uš se na tom dokáže hrát delší dobu, jo, tagže kupuju takoví, co si mislim, že sou*
109 *dobří a co bili osvyječení u mňe a u mího sina, tagže kupuju neska i pro toho vnuka. No*
110 *právje takovídle tihleti vjeci, co rozvíjej tu fantaziji řech d'etři a tu tu schopnost něco*
111 *ud'elat, protože vim, že d'etři maj šikovní ruce, že chťeji něco, abi se s tím dalo*
112 *pracovat, abi mohli ... skládački űákí, abi s je to dokázalo zabavit e v delší čas,*
113 *gdešto, gdiš je to jenom űáká hračka jakobi na pohlet, i gdiš může bejt luxusní a*
114 *drahá, ale űic se s tím nedá prakticki d'elat, tak ho to nezajímá moc dlouho, jo. Tagže*

115 *spíš takoví, co se nechá tvořit. Mislím si že takoví ti modelíni, co bili, dicki sme bili ot*
116 *toho voplácání, vopatlaní, že bi bili daleko lepší než co jiního. (smích)*

117 (Jak si představujete ideální život?) *No, ideální život. Ideální život si člověk*
118 *přectavuje f každím vjeku asi jinak. Gdiš sem bila mladá, vdávala sem se třeba, tak*
119 *pro mne bilo takoví jako úplně nejvječí cíl, postavit si vlastní dům, mít teda bidleň a*
120 *to teda si mislím, že je určité to nejlepší, eště diš má člověk něco samostatně, zase sme*
121 *si to teda vitvořili sami, tagže si toho člověk zase úplně jinak váží, je rát, že ten vlastní*
122 *dům má a neska bich řekla, že čím sem starší, tím mi stačí míň vjecí, tím mám úplně*
123 *jinej fstach tak jako k vostatním lidem, nemusim mít nic luxusního, třeba mm nevidím*
124 *nic krásného luxusních autech, f určítejch takovejch vjecech, ptže sama neřídím,*
125 *tagže možná i s toho důvodu, abich bila upřímná, ale jako třeba něgdo musí mít každej*
126 *rok nové auto, já nevim, nové nábytek a takoví, tak to si mislím, že neňi důležité. Četla*
127 *sem takovej názor jednou, jesli tě to teda zajímá (určitě), ten se mi moc líbil, že člověk*
128 *ať má v živoře, co chce, má spoustu majetku, spoustu peňes, tak si mislím, že čím toho*
129 *možná víc má, tím jako šťastnější asi neňi, protože tam teda se psalo, f tom časopise, že*
130 *prostě člověk za ten život potřebuje jednu postel, jeden dům, jednu skříň, jako že*
131 *nepotřebuje mít pjet domů nebo nepotřebuje mít spousta postelí, diš spí prakticki dicki*
132 *jenom v jednej, že jako ten luxus takovej už jako má tolik peňes, že si můžou koupit*
133 *cokolif a gdekolif, jako to nevede člověka ke štěstí. Mislím si, že to štěstí je právě*
134 *teťko pro mne, co je priorota, tak je ten vnuk, protože to d'íte je dicki nádherná vjec a*
135 *jako kor diš je takle malej, tak f tom malim vjeku sou úplně kouzelní, prostě mm mi*
136 *zabere spoustu času, sem s ním nejrači a tím taki si mislím, že právě ten fstach, že e*
137 *málogdo zase dokáže f tom domně bidlet s jinou generací, že diš teda se potom k sobje*
138 *nedokážou chovat ti rodiče s d'etma tak, abi spolu dokázali žít, tak si mislím, že to*
139 *právje taki neňi dobře. Dříf to bilo tak, že ti staří zase mm vječinou teda vichovávali*

140 *ťem d'etem vnoučata a zase na oplátku se ti rodiče postarali teda potom vo ti sví*
141 *rodiče, vo ti vo ti e d'edečki a babički. A to uš neska zmizelo. Neska prostě si ti mladí*
142 *mislej, že prostě musej bejt za každou cenu sami, ti statří sou sami a teť vlasně ti fstahi*
143 *mezi řema rod'inama uš nejsou takoví, co bivali, vzdalujou se a i to vnouče vlasně i*
144 *ťem prarodičum naplní tak náč takovej ten smisl života jako jo, protože to je vlasně*
145 *pokračování toho rodu. Já to беру takle a toto říkám na prvňim místě teda vlasně*
146 *mislim, že tetko to vnouče a říkám, ten luksus uš mňe tak náč jako nič neříká, mislim*
147 *si, že nejn nejmilejší je pro mňe, diš třeba múžu jít třeba ňekam na prochášku do*
148 *přírodi, ňekam se jako podívat, prostě na vejlet ňekam jec s tou rod'inou, že to je*
149 *daleko lepší než ňegde trávit třeba čas ňegde já nevim, vo to se nestarám, na nákejch*
150 *zábavách jako to uš, taki ráda tam chodím a mislim si, že je to zase dobře, ale právje*
151 *tadi máš tu další další otázku, že co jak se zmňeňila ta vesňice od dob mího mládí.*

152 *Tagže právje dříf ti lidí se dokázali bavit i v rámci tí vesňice. A neska si mislej,*
153 *že je zábava jenom ve mňestě. Jako spousta lidí si mislí, že diš je vesňice, tagže tam je*
154 *nudnej život, že se tam nedá nič d'elat. Ale voňi si neuvjedomňej, že si to třeba ud'elaj i*
155 *sami, že diš to posuzuju dříf, tak e f každí tí vesňici bidleli mladí lidí a nebila tu*
156 *doprava taková, abi mohli jezdit každej den ňekam do mňesta za kulturou, tak si tu*
157 *kulturu vitvářeli sami, na tom, na tí vesňici a dokázali si jí i vibudovat řema vlasňíma*
158 *silama, d'elali se různí ti, to se stavjeli různí ti kulturní střed'iska, ti lidí tam pracovali*
159 *zdarma, jenom protože tam to potom bude sloužit pro ňe, že tam budou moc uspořádat*
160 *ti zábavi, různí akce. I na tí naší malí fsm vlasně f tomhlentom kulturním domňe, co tadi*
161 *máme, diš ho postavili, tak to vimisleli úplně bich řekla na tu dobu ideálně, dali se tam*
162 *promítat kina, dali se tam pořádat d'ívadla, loutkoví d'ívadla ešře, vlasně za nás sem*
163 *jezd'ili ti ochotníci hráli jezďilo se i do řech fsm, coš neska právje neňi, neska uš to mizí,*
164 *ti lidí nejsou aňi aňi jako schopní sami si vitvořit tu zábavu pro sebe a spousta lidí*

164 *proste chodí a říká: jó, to dříf bilo jiní a dříf se lidí dokázali bavit, ale málogdo je*
165 *ochotnej pro to něco udělat dobrovolně a přispjet, jo. To si mislim právě že ta doba*
166 *vovlivnila ti tagže jako bi čekali, že že fšechno jako přide samo a že nemusí nic pro to*
167 *udělat, zadarmo, proste jen tak nezišně, jo. To je vlasně, to co, to co teda je špatně a je*
168 *to mislim čím dál horší, protože tím vlasně ti mezilickí fstahi úplně zaňikaj, že i na tí*
169 *vesňici se ti lidí dříf sešli, sice mñeli víc práce, neš neska a teší práci si mislim,*
170 *protože spousta nebilo strojů, tagže na tí vesňici se d'elalo fšechno rukama vječinou,*
171 *bili daleko víc udření ti lidí a přesto večer dokázali se sejít, já nevím, ud'eali spousta*
172 *těch akcí, přezimu různé plesí a tetka ten ples je už gdiš už ho něgdo udělá, ti lidí*
173 *stejné nejdou, stejné sedí doma u tí televize, stejné u těch počítačů a to je právě to co*
174 *je jako se mi nelíbí, že tou dobou se tak zmñěnilo, že si mislim, že možná už přide ta*
175 *doba, gdi si to něgdo uvjedomí i s těch mlačích, že jako utíkat do mñesta, že tam bude*
176 *lepší život, že to jako neñi asi všechno pravda, možná tam je pohodlnější ale to pohodlí*
177 *je vikoupení zase úplně jinejma, strátou jinejch hodnot. Jo, strátou toho, že vlasně*
178 *bidlej lidí f paneláku, neznaj se aňi vedle ve fchod'e a přída (příroda) jim nic neříká,*
179 *nedoukážou se ani proste radovat s toho, jak kvete krásně strom nebo jak něco heski*
180 *roste, nic jim to neříká, ale ten diš diš strať človjek fstach k tomu druhému a přírod'e,*
181 *tak je to dicki špatně.*

182 (Jak vnímáte změnu plesů oproti dřívější době?) *No, taki hrozně, taki taki sme*
183 *zrovna o tom tuhle mluvili, sme se tam potom plese jednou uklízeli, sme se tam bavili*
184 *vo tom, že dříf ten ples chodíli vopravdu fšechni generace, bili tam lavice, gde sed'eli*
185 *jenom ti starší babički s d'edouškama, i gdiš nemohli tancovat, ale přišli se podívat,*
186 *pobavili se tam posvim, proste popovídali si a ti mladí vlasně taki, daleko víc*
187 *tancovali, daleko víc proste, nepřišli se jenom viložeňe napít a ale přišli jako za tou*
188 *zábavou a bili tam fšechni ti generace zastoupení s tí vesňice a neska diš se ten ples*

189 ud'elá , tak prakticki chod'í jenom pár stejnejch lid'í, kerí teda jako eš'ě se tak
190 kamarádej dohromadi a kerí sou ochotní teda, to samozřejm'ě to dá nákou práci, sou
191 ochotní se na tom pod'ílet na tej přípravě toho plesu a to, a je to pravda, že bich řekla,
192 dibich si já m'ěla vibrat, protože zase patřim mezi ti, kerí nákí zase ti tradice něco
193 říkaji, dicki sem ch'ěla, abi na tí fsi to prost'ě sem zústala bidlet, líbilo se mi tadi, do
194 m'ěsta m'ě to ňigdi netáhlo, i gdiš tam pracuju celej život, ale ráda jedu spátki. A
195 tagže se na tom jako dost dost jako pod'ílím a je to pro m'ě daleko víc než dibich
196 sed'ela u televize, gde teda neska filmi americkího spúsobu já nemusim vůbec, to pro
197 m'ě neňi kultura, tagže tam diš si popovídáme s t'ema sousedama a prost'ě
198 zasm'ějeme se, tak je to pro m'ě daleko víc, než dibich strávila hod'ini u televize
199 sama.

200 (Jak se tady na vesnici změnily mezilidské vztahy?) Právje to, že ti lid'í se
201 bavili dříf dohromadi, tak to je vlasně to, vo čem se tadi bavíme, tak to jako je to
202 hlavní, že e vlasně dříf dokázali zapomenout na nákou takovou jakobi mezi sebou
203 hašteřivost nebo jako na tu fšednost, i gdiš si třeba něco jako bi vitkli nebo podobně,
204 tagže zase šli a sešli a diš se vo něco jednalo vo nákou vjec, kerá teda m'ěla prospjet
205 tí vesňici tak šli dohromadi a vopravdu si pomahali a ud'elali fšechno, dišto neska
206 stačí nákej malichernej spor a ti lid'í na tí na tí fsi spolu dokážou nemluvit prost'ě celí
207 roki, vihejbat se tím pádem diš tam de tenhle, já tam nepudu, jo a takle se prost'ě
208 chovaj a je to je to na tí fsi to pozoruju, že vopravdu málo t'ech rod'in drží pohromade
209 a dokážou se dohodnout dicki. Vihovuje mi, že ta vesnice je celkem dobře postavená,
210 že má teda dopravňí spojeňí, což je důležití v nešňí dobje dostat se do m'ěsta, do
211 práce je třeba, tagže to je takoví, že vopravdu tadi je ta autobusová a vlaková
212 doprava, e postrádám tetko tu prodejnu, protože protože mi s t'ech vesňic mizí, dříf to
213 muselo bejt tak zabezpečení, abi i ti starší si mohli nakoupit, neska každej čeká, že

214 *teda supermarketi sou prostě fšecho, že prostě každej má možnost tam dojec, ale*
215 *každej nemá tu možnost, ale to už je prostě ten ta módňí, že na tí fsi se to ruší, co se*
216 *dříf pracně zavedlo. No a právje mi jako chibí takovej ten, co bi se f tí fsi mohlo*
217 *ud'elat, gdibi bila náká ta ochota, ale jako mislim si, že neska f tehle dobje se ten život*
218 *natolik zmñeñil, že ti lid'i zatím ñic nenuťí ešće. Zatím si mislí, že to je tak dobře, diš*
219 *třeba ñikam nejdou zalezou do toho baráku, sou tam, že prostě sousedi nevidí, ale*
220 *třeba zase za pár let to zjistěji, že ta samota človjeka ubíjí, že potřebuje ñekoho*
221 *k sobje, že potřebuje se pobavit, potřebuje s ñekim nákej fstach, tak si mislim, že se*
222 *třeba jednou ta generace aš se e tadi náák ta doba zmñeñí nebo prostě se snad každej*
223 *k tomu musí dospjet, buť se to bude vivíjet hůř, coš se nedovedu odhadnout, do té dobi*
224 *budou mít lid'i takoví fstahi, že to zachvilku povede k nákejm katastrofám, jako bili*
225 *rúzní válki a nebo se to naopak zlepší, že si to třea lid'i zase uvjedomí. Moje maminka*
226 *dicki říkávala: čím sem starší, t'ím víc tomu vjeřim, dříf sem si mislela, že to sou jenom*
227 *takoví jakobi povídání zas t'ech starších lid'í. Dicki říkala, že diš bila náká válka, že po*
228 *tí válce se ten fstach t'ech lid'í zmñeñil, že bili ochotní ud'elat ñeco dobrovolně, chťeli si*
229 *zase tu rozbitou zemi spravít, d'elali zadarmo, jen abi mohli prostě svobodně žít a a*
230 *chovali se k sobje úplně jinak a ... Možná, že zase ta doba přídě, že se to zase zmñení*
231 *k lepšímu, možná horšímu, to nedokážu posoud'it.*

232 (Myslíte, že tady má generace dnešních dětí a mládeže nějakou budoucnost?
233 Když se jich rodí čím dál méně a zbytek odchází do města?) *No, já gdiš sem bila malá,*
234 *diš mi bilo takovejch deset let, tak sme bili do každí třídi jedno d'íťe, prakticki dicki se*
235 *narod'ilo tak třeba jenom jedno na nejvejš dvje d'et'í. A potom gdiš bil muj sin, tak už*
236 *bili tři, štiri, tagže d'et'í jezd'ilo plnej autobus i s tíhletí malí vesñice a neska zase ti d'et'í*
237 *vlasñe muj vnuk je tadi sám a a další dva roki vokolo ñej, ñigdo. Tagže se to zase*
238 *zmñeñilo, tak náák, buť se to mñeñí, tak generačně rúzně, že ñekterí ti lid'i votcházej,*

239 pak se zase vracej spátki do tí fsi, protože život f tom mňesťe jim taki nevihovuje, zjístěj,
240 že třeba to neňi vono, co si přectavovali a v novinách tenkrát višel článek, gde psal
241 nákej novinář, kterej tadi mluvil s jedňim starim d'edou, kterej právjě zažil zase takoví
242 to období, gdi ti lid'i i tadi f tí fsi se dokázali f tí kultuře vistačit, tak psal v novinách, že
243 je to vesňice na vimřeňí a pak se to zase najednou obráťilo, že tadi najednou přibili
244 spousta novejch chalup, lid'i si začali stavjet, f tí určití dobje a zase říkám, bilo to
245 možná t'ím režimem, kterej to trošku, ať se teda jako neska vo něm říká, co chce, tak to
246 umožňoval, protože t'ém mladejm dával rúzní púčki a rúzní potpori, tagže si ti baráki
247 mohli stavjet, neska uš je to složití, neska múže stavjet jenom ten, gdo teda má asi
248 hodně peňes, tagže t ti lid'i tadi zústávaji a najednou tadi bilo lid'í dost. Neska zase
249 mladí otcházej, zas to ubejvá. A je možní, že zase za dvacet let to bude přesně naopak.
250 Je to klidně i možní.

251 (Jak hodnotíte chování dospívajících?) Tak to uš sem asi hodně stará, to uš
252 nechápu, to uš nechápu, protože sme taki bili mladí, jezd'ili sme vlakem, vlasně každej
253 den do školi a samořejmně, že sme teda nebili vzorní, nebili sme sticha, taki sme se
254 bavili, ale vulgárně mluvit a prostě, abi nás bil plnej vlak a vostatní lid'i vlasně
255 pomalu museli prchnout nebo e se se báli t'ech mladejch, to jako nebilo, tagže sme se
256 bavili normálně, smáli sme se a mislim si, že to nák nigdo nás nemusel zase moc
257 vokřikovat, taki se třeba stalo, že i ten smích někomu vad'íl, ale to uš potom zase je
258 takoví trošku bich řekla přehnaní, ale neska diš jedu vlakem a a jako slišim, co si ti
259 mladí viprávjěj bes nákiho studu, že bi se stid'eli, že bi je prostě něco omezilo, že
260 mluvjej sprostě, vulgárně, že mluvjej vo svim soukromí úplně naprosto veřejně, negde,
261 co gde vivád'ěj na zábavje a jako to nejsou zrovna slušní vjeci a vůbec se
262 nepozastavujou nat t'ím, že t'e negdo poslouchá a že bi se mňeli trošku jako omezit,
263 stid'et, že si mislim, že e tak třeba to dospjeje k tomu, že neska je plno nov v novinách,

264 *takovejch správ, že mladí rodiče udusili dítě, protože jim křičelo a jim to vadilo,*
265 *protože se nemohli bavit, že támle ho pohodřili, tadhle to, protože voňi maj tak*
266 *neomezenej život, že se nedokážou potom postarat vo ti svoje potomki a gdiš jako*
267 *mladí maji dítě, tak nevjeďí, co s ňim a chovaj se asi tak jak se chovaji si misleji, že*
268 *vlasně diš jim chibí alkohol, diš jim chibí zábava, diš jim chibí já nevím, co si potom*
269 *ešře, to dítě jim vlasně omezí ten život, tak nejsou schopní to aňi vůbec zvládnout a*
270 *nejsou schopní se vo to postarat a mislim si, že to je teda viložeňe špatně.*

271 *(Jak vnímáte tohle chování u děvčat?) Možná, že se, eksitujou rozděli, určíte*
272 *některí sou zase mm třeba vychování normálně bich řekla, dokážou dokážou bavit*
273 *normálně, ale sou takoví, kteří vopravdu jako asi nezvládne aňi voba rodiče aňi ve*
274 *škole, protože neska rodiče prakticki buť nemaj čas, nebo se aňi nesnažej ňák to dítě*
275 *vychovat k něčemu. A ve škole bich řekla, že neska nesmňeji, dříf se taki třeba nesmňeli*
276 *d'eři ve škole bít, to uš si jako mislim, že je přežitěk, ale ti d'eři mňeli s řech učitelú*
277 *strach, prostě diš něco řek tak každopádně třeba ne, že bi dicki dítě souhlasilo,*
278 *samořejmňe taki mňelo ňákí připomínki k tomu a řeči, ale nevodvážilo se to říkat*
279 *nahlas, teda nedokázalo to říkat nahlas, neodvážilo se na toho učitele mluvit vulgárňe,*
280 *prostě d'elat si, co chce, neska vlasně, co sem slišela teda, tak ve škole můžou mít*
281 *mobil, můžou si tam svačit, můžou si při hod'iňe pít, můžou si vlasně d'elat co chřej, a*
282 *gdiš bi je ešře ten učitel napomenul, tak si dítě sřežuje doma, rodiče to ešře maj jako*
283 *omezování ňákí svobodi, a pak ho nezvládnou sami a pak si chodej stěžovat, jo, že jim*
284 *dítě pomalu nafackuje a mislim si, že to dříf nebilo, že ti d'eři mňeli daleko vječí*
285 *strach, daleko vječí takovej respekt z autoriti, jak řech učitelú, tak rodičú, taki bili*
286 *vijímki, samořejmňe, dicki sou vijímki, ale neska je toho daleko víc a neska si mislim,*
287 *že to je, že to co bilo dříf vijímka, neska bježní. A to bi nemňelo bejt jako.*

TEXT 8 - dělnice, *1950

1 (Jak si vzpomínáte na své dětství? Co se vám na něm líbilo nebo nelíbilo?) *Tak na*
2 *sví d'ectví si spomínám velice ráda, protože se ségrou a s vostatnými holkama sme si*
3 *vječinou hráli na pastvišti, to je dnešní hřiště a taki sme hodně chodili do lesa na borůvky*
4 *a na houby. Doma sem musela hodně pracovat, pomáhat mamince při vaření, na poli, e*
5 *při draňí peří, šití. S partou sme taki pásli krávi a přitom sme si stihli zahrát různé hry.*
6 *Večer sme pekli u vohínku brambori, japka a chleba. Na sví d'ectví si vopravdu nemůžu*
7 *sěžovat. Základku sem vječinou prošla se samejma jedničkama a docela živje si*
8 *spomínám i na spartakijádu, kerá se mi moc líbila. To bilo společní cvičení a na*
9 *sme se fšici hodně těšili. (Na co ste si se sestrou hrály?) No, tak e to bili vobičejní hry,*
10 *e spíš sme si hráli venku, spíš venku, no, diš já už nevím, jak se to menovalo. (Tak to*
11 *zkuste popsát) (Smích) E házení kamínků do, já nevím, jedna, dva, tři, jak se to*
12 *menuje ten kruch tam, nebo se to hopsalo? Nas na babu, na skofku, vono toho bilo moc.*

13 (Jak u vás probíhalo draní perí?) *No, tak to tadi bilo tak deset ženckejch, no a*
14 *dicki moje babička mi dala e říkala: musíš sedrat jednu hrst e perí a dala mi dala mi jí*
15 *pot hrníček a já sem drala drala drala a vono to furt neubejvalo (smích). Třeba sem*
16 *drala hodinu a vono, vona dicki tu hrst vzala tak, že bila zmáčkla perí a vono se do tí*
17 *hrstě hodně vešlo a já sem tak počtívje to drala, abi to bilo dobře sedraní, no. Tak se*
18 *mi to zdálo hrozně dlouho, no. No, jináč ženi povídali, bavili se vo fšom a fšechno se*
19 *vjed'elo.*

20 (S čím jste třeba mamince pomáhala?) *Jejda, to bilo vjecí hrozně, no. Při vaření*
21 *hlavně. Vařit sem se učila vječinou jako pomocník, no, brambori a tak dále, no. Škrábat*
22 *a já nevím co, no. Fšechno možní a vostatní kolem toho, no. Na poli do bilo dost i*
23 *nároční, sušit seno, sbírat brambori, stavjeli e museli se stavjet ti e mandílky d'elat a i i*
24 *ručně mlátit vobilí ve stodole, nevím, no. (Co jste třeba dělali v létě a co naopak*

25 v zimě?) *No tam v zimne se hodne ližovalo, d'elali se snehuláki, i bruslili sme tadi*
26 *na ribníčku, no a v léte to sme mňeli ribníček tadi v lese nedaleko, tam sme se chod'ili*
27 *koupat, to nebilo tadi ešte koupalište jako je tedi teť, no a v léte spíš sme museli*
28 *nazbírat hodne borúvek a i hup, no. Sami si to ešte usušit a tak dále, no. (Dostávala jste*
29 *za práci nějakou odměnu?) No, jako odmňena. To nevim, no. Třeba mi naši koupili*
30 *třeba něco dobrího nákej bombon, no, nič jiního.*

31 (Jak hodnotíte dětství dnešních dětí?) *No tak diš e diš jedu hlídat ti moje*
32 *vnoučata, to je hrozní. Pořát se perou, neposlouchaj, no tak dnešní, d'ectví dnešních*
33 *d'eťí popa je po padesáti letech úplně jako jiní bich řekla, no. Dokázali bi bejt něgdi*
34 *snat i pracovití, ale dávaj přednost televizi, sou neposlušní, maj moc hraček a ničeho si*
35 *neváží a hlavne je rozbíjej. Řekla bich, že jim chibí práce aspoň teda doma, protože*
36 *voňi vlasne tu práci aňi nemaj moc, no. Mi sme toho museli d'elat moc, no. To sem taki*
37 *ešte musela pomahat mojí babíce v drúbežárne, zbírat jí tam vajíčka a krmit slepice*
38 *(smích)*

39 (Jak vzpomínáte na školní docházku?) *No, tak sme chod'ili do Sudomňeřic, e tak*
40 *školu jako takovou, já sem chod'ila ráda do školi, ale jako mm řekla bich, že sme bili*
41 *takoví jako bojácnější, aspoň vo trošku víc sme poslouchali, neodmlouvali. No a bjeda,*
42 *diš sme něco provedli, tak sme dostali rákoskou přes ruku. Mislím, že snat s ničím sem*
43 *nemňela takovej problém, abich se tam bála chod'it, to ne aňi, to já sem tam chod'ila*
44 *ráda, do školi, docela. Do základní teda. Střední pak ta uš bila řeší, no. (Jak se vám*
45 *potom jevil rozdíl mezi vesnicí a městem?) No, tak tam to bilo hodne přísní, nejhorší*
46 *pro mňe snat bilo se naučit psát na stroji, pře to sem aňi nečekala, no a pak e cizí*
47 *jaziki, no. Francouštinu sme mňeli, no tak to taki nebilo jednoduchí. No, jináč to*
48 *vostatní jako matematika a to to mi celkem nák nevad'ilo, no. Co mňe teda nebavilo,*
49 *tak sem nesnášela psaňi úkolú, to se muselo hlavne udělat. (Jak probíhal váš školní*

50 den?) *No, vod rána, no to sme se vipravili jako, dostali sme svačini, ne, jeli sme vlakem,*
51 *no, vono je to stejní, no, pak zase spátka zase vlakem a nebo vječinou diš sme bili starší,*
52 *tak pješki. Sme ca capali pješki, no. Skracovali sme si to lesem pak. Tadi. Vot přejezdu,*
53 *víš, jako vot přejezdu přez les sem, no. Na pazdernu, taji se říká pazderna.*

54 (Jak jste trávila prázdniny?) *Jako d'eři sme dost času trávili teda na těch*
55 *borůfkách. To sme museli vopravdu makat, no. Pak sušit hlavně. Hlavně sušit taki.*
56 *Prakticki sme fšechni prázňini trávili jako stejně, no. Něák si na konkrétní vjeci, nes*
57 *nepamatuju se na ně. Taki sme se bavili, to jako jo, ale vječinou ta práce, to bilo od*
58 *rána, to nám pořát viplňovalo volnej čas, to jako jo.*

59 (Jak si představujete ideální život?) *Já sem takovej tip, jako že sem spokojená i*
60 *diš sme bidleli f supr pjeknim biře novim, na plzeňsku, tak e a nebo sme přešli sem, tak*
61 *já sem spokojená fšude. I diš tadi to vopravujou, dáváme to do kupi, no tak si*
62 *nenařikám. Já nejsem takovej tip, kerej musí mít fšechno. Já vim, že diš sme mňeli*
63 *černobílou televizi a fšichňi vokolo jí mňeli barevnou, tak mňe to nepřišlo, já sem jí*
64 *nezávid'ela ňikomu. Pak řikali: prosim tě, teť k nám zašli soused'i a jak to, že máte*
65 *ešče bílo černobílou, diť už je barevná. No tak co, no, se ňic neděje.*

66 (Jaké zde byly dříve mezilidské vztahy, když to porovnáte s dnešní dobou?) *No*
67 *tak e fstahi no, tak fstahi, to bili, mi sme to, to bili sedláci, to bili selské d'eři, no a mi*
68 *sme bili spíš takoví jako střední zemňed'elci, kerí nemňeli tolik hektarů, no a tak sme se*
69 *vlasně ešče přižívovali třeba tím šitím moje maminka, no a jinej jinejma činostma, no.*
70 *Nevim, co k tomu dodat, no. (Pozorujete ve Smolči nějakou odlišnost oproti minulosti?)*
71 *No tak Smoleč se zmňeňila hodně, tadi se hodně přistavjelo na pazderně, hodně hodně*
72 *je tadi novejch domků, to tadi vůbec nebilo, vode vod nás diš se šlo jako do do Smolče*
73 *dolu, ne, tak to bilo hodně málo jako, jo, to bili tadi Podojilú, pak ta strana teda, co*
74 *mislim, pak dlouho ňic (smích), tam bil takovej břech, asfaltka tu taki nebila, taková*

75 jako prašná cesta, břech a tam hned bili pole, to bilo jako jejich, Podojilú, no a ta
76 bitofka co je tam dál tam taki nebila vlasně, no a pak dole dál, bili Hruškú a těch e
77 mm Špačků. No a ta druhá strana zase, druhá strana, diš bich šla jako dolu, tak
78 Kotkovi, ti tu bili no, pak zase dlouho nič, no a postupně se to přistavovalo vlasně no.
79 Legátú tam bidleli, no a pak Zdenek Tupejch, to už je starší, no a pak to bich musela
80 jít hodně dolu, aš do fsi, vokolo ribňičku tam bili ti sedláci vlasně, ti selskí ti no. No a
81 taidle k vám vlasně, tadi bilo Nečesalú, ne, Ripáčkú, ti tam mňeli starožitnej domek,
82 ten se musel zachovat, památkovej teda, no a tam u vás, no, jo a eště poslední bili tidle
83 e, fff, no Kopeckejch, te' se menujou, no a přetím, no já mám sklerózu, Haškovec, no,
84 Haškovec.

85 (Jaká byla ve Smolči dřív kultura?) No, tak kultura. Kulturák bil novej, vlasně,
86 tam se tancovalo, gdiš sme začínali jako mi tancovat, tak hodně tam chodili vojáci, jo,
87 tagže to bilo takoví jako dost zajímaví, bilo tadi prostě ... No a eště, jo a eště k tomu
88 tancování, to taki bilo lej ji jiní, protože d'efčata sed'eli f jednom rohu, jo, fšechni jako,
89 no a klucí si je pak vibírali. No a vječinou vojáci nebo normální klucí. No a te'kon se,
90 te' je to teda vopravdu, takoví špatní podle mňe, protože fšechno, fšechno sedí u stolu
91 a nigdo neví, třebas s těch chlapců nebo navopak, gdo je volnej a gdo neňi. A jak pro
92 ňej má pak jít? Jesi si to vůbec může dovolit nebo nemůže. No a maminki, ti sed'eli na
93 lavici a ti e mňeli dozor nad náma. (smích)

TEXT 9 - zedník, *1978

1 (Jak si vzpomínáš na své dětství? Co se ti na něm líbilo nebo nelíbilo?) No tak já
2 sem, původně sme bidleli f Plzňi, na plzeňsku a pak sme se přestěhovali, tam sem se
3 narodil f Plzňi, v nemocnici a pak sme se přestěhovali do Žimutic. No a tam sem chodil
4 do školki se ségrou Lenkou, samořejmňe sem tam chodit taki nechťel (smích) jako aňi

5 potom taki do školi sem nechťel choďit. Nejvíc mñe nebavilo ve školce dicki choďit dicki
6 spát po vobjeďe, to sem úplñe nemñel rát, ti jo, pže sem ñigdi nemoch usnout. A jinak
7 potom to bilo jako dobrí, no. Sem to mñel celkem rát. Tam to bilo pjekný. No, pak potom,
8 diš uš sem choďil do školi do Tejna, no tam, ti jo. Tam f první tříďe tam sme mñeli
9 takovou blbou učitelku, normálñe, t to ñigdo neviděl, ti jo. To bila učitelka, kerá dávala
10 za trest diš si ñeco nedávala pozor nebo ñeco, tak dudlák. Takoví starí rožvejkaní
11 dudlíki, jo, na provásku a ten si musela nosit celej den, diš si zlobila. A mi sme choďili
12 přes celej Tejn na vobjedi, jo, to bilo vot vot soudu vot školi aš na Vinařickí námñestí,
13 no to je přes celej Tejn. A ti si musela, diš si šla se družinárkou, furt ten dudlák mít na
14 krku, jo. To ti nařídila ta učitelka. (smích) Hrozní je to, že já sem bil tak hloupej, ne,
15 takovou vostudu, takovej starej rožvejkanej dudlák zažloutlej, furt mít na krku, ne, tak
16 sem vitez ze školi a šup dudlák do kapsi, ne, i s tím prováskem, potom aš diš sme přišli
17 z vobjeda, tak sem si ho zase nasadil, ne, ti jo. No, to bila hrozná učitelka, ti jo, ta ta
18 trápila mojí ségru starší a pak trápila i mñe, ti jo. No a vot tí dobi sem nerat choďil do
19 školi. Vot první třídi, ti jo, pak sem ñigdi nechťel choďit do školi, ti jo, to dicki to bili
20 scéni, ti jo: do tí blbí školi nepudu a mamka mi nemohla chudák vipravit do takoví třetí
21 třídi mñe ñigdi nemohla vipravit do školi. No, já nevím, co ešće. Co se mi líbilo. No tak
22 mñel sem tam kamarádi, samořejmñe, sme tam d'elali různí blbini, stavjeli sme bungri,
23 hráli sme si na indiáni, jo, to bilo furt ñeco, ěákí válki, furt sme tam mezi sebou válčili a
24 sme válčili z druhejma vesñicema s klukama, ribi sme chitali, to sme tam pitlačili na
25 ribñíku (smích). Pitlačili, to sme tam bili furt, ti jo, to taki nás chiťil poribnej ěekolikrát.
26 To bil takovej tlustej poribnej tam bil, menoval se Pira. A tomu sme ěekolikrát sme mu
27 utekli, jo. To dicki prostě von bježel a von jak bil tlustej, tak to si slišela takoví fuñeňí
28 na dálku, jo. Rozumíš tomu. A tak to víš, jak sme slišeli fuñeňí, tak uš si a uš si pitlačku
29 hoďil do vodi a uš si uťíkal. A jednoho dne se tam ěák připlazil, strašñe poťichu, nevím

30 *jakim spôsobem, jo, a takle nás vihmát, chit nás zezadu za flígr a votách nás domu, ne.*
31 *Tatka tam spravoval tenkrát ňákou sekačku, tak to víš, to bil vídus, ti jo. To tam*
32 *nadával a no já nevim, no, co ešte.*

33 *(Co jste dělali třeba v zimě?) V zimě? V zimě sme hráli hokej. V zimě sme*
34 *hráli hokej nebo sáňkovali a rúžne. Hokej, to sme hráli furt, ti jo, to bilo. Neska? Ti jo.*
35 *Neska d'eťi vúbec, ti jo. Aňi si nes neschrnou kluzišťe, ti jo. Sme hráli, jo mi sme se*
36 *normálne na to ťešili. Mi sme prišli ze školi a už sme šli na let a schrnuli sme si let a*
37 *ťešili se, jak si s ťema veľkejma klukama zahrajem hokej. Neska, si sednou k počítači a*
38 *hrajou si hri a ňigdo se vo to už nezajímá. V léťe fodbal sme hráli a v zimě hokej. Gdiš*
39 *nebil let, tak sme hráli pozemňi hokej, to sme si vošoupali hokejki, že už potom bili na*
40 *vihozeňi (smích), jak se to šoupalo po asfaltu. (Jak vzpomínáš například na Vánoce?)*
41 *Na Vánoce? Na Vánoce perfekňi, ti jo. To sem bil dicki načenej, ti jo. Sem dicki dostal*
42 *ňákí dárki, tak sem s toho mňel radost, pak sem to samořejmne dicki rozebral (smích),*
43 *tagže mi pak nezbito ňic, ňákí autíčka na vovládáňi nebo nebo loť sem taki mňel, taki*
44 *jakou na vovládáňi, to sem fšecko rozebral. Vindal s toho motúrki, nezbito mi ňic. Pak*
45 *si s ťim hrála segra moje mlačí, s rozbitejma hračkama. (smích) Ta nadávala.*

46 *(Pomáhal si někdy s něčím tatkoví nebo dědovi?) Tatkoví? Nevim, to asi moc*
47 *ne, to si ňák moc nepamatuju. Dědovi tadi, no, to potom diš sem bil spíš starší, ale diš*
48 *sem bil malej, aňi moc ne. Ňák si aňi moc nepamatuju, co sme fšechno vopravovali. Co*
49 *sme co sme s tatkou vopravovali, ti jo, nevim. Já sem si spíš fšecko vopravoval sám. Diš*
50 *se mi rozbilo kolo, tak sem si ho spravil sám, tak jako, tam jako, na to nespólihal, že mi*
51 *to někdo vopraví.*

52 *(Jak hodnotíš dětství dnešních dětí?) No, já to sleduju průběžně a jako je ta*
53 *morálka uvolněnější, no, to je taki tou dobou daní, jo, i ti učitelé prostě nemůžou se jich*
54 *aňi dotknout, ňic, prostě, to ešte sem kolikrát dostal ve škole facku a fšecko todleto,*

55 *ešte nás taki tahali za uši a jako bila nebo jako mňel sem takovej vječí respekt, no.*
56 *Neska voňi si s toho ud'elaj dobrej den s každího, ti d'eři. No, nevim, ešte. Ale je to*
57 *jednoznační. Protože sou na to peňíze, tak se ti vjeci koupjej, no. Děři, d'eři to dostanou,*
58 *rozbijou to, nevážej si toho, no ale to bilo za nás taki. Mi sme si nekerejch vjecí taki nák*
59 *moc nevážili. Jo, tak jako třeba diš uš zase беру třeba tatka, tak to bilo taki jiní. Ti i ti*
60 *vjeci aňi nemňeli, viť. Ti dostali jednoho panáka, d'eda jim viřezal na pile dřevjeního*
61 *panáka, a bilo to. Bili rád'i, dicki tam na to nákí šati ud'eali nebo něco, no. Potom.*
62 *Třeba tatka nemňel aňi brusle, jo. Třeba mu je nekoupili rodiče ale tak já sem brusle*
63 *mňel, uš na to peňíze tenkrát bili, tak to bilo normální, ale ... Nevim, no. To víže, to je*
64 *chce to, furt se to stupňuje, no. Lid'i se maj líp a tak sou peňíze, na to abi se d'etem*
65 *kupovali hrački, no, d'eři maj těch hraček hodně. Diš mňel táta panáka nebo mu d'eda*
66 *ud'elal nákej trakárek, třeba bil kolář, tak umňel se dřevem, tak si toho jináč vážili, viť,*
67 *diš toho mňeli jednu dvje hrački, no tak diš maj neska deset hraček, no tak jesli rozbijou*
68 *jednu nebo druhou, no, ha, budou nákí narozeňini nebo Vánoce, tak zase, rodiče mi to*
69 *koupjeji, ne. Takle asi, takle asi to tak je, no. Proč bi si toho vážili, diš je fšeho dost.*

70 *(Pozoruješ nějaký rozdíl v dětech na vesnici a v dětech ve městě?) No, já si*
71 *mislim, že uš je to neska dost podobní. Že uš se to, vesnice přispůsobuje mňestu, že uš je*
72 *to fšechno takoví, že uš i ti lid'i, co žijou na vesnici uš jako pomalu podobně jako ve*
73 *mňestě jako. Že se to uš jenom d'elí tím, že vlasně ti lid'i ve mňestě maj pohodlnější*
74 *život votoho, že maj fšechno hnet nadosach. Jo, že ti lid'i na vesnici musej si pro fšecko*
75 *dojec do mňesta, ale jináč, neska uš neňi, nemá na fsi nigdo krávu nebo abi voral pole*
76 *nebo takovídle vjeci. To uš neska nigdo ned'elá, no, tak, uš je to jako ve mňestě, chodej*
77 *se venčit psi a to ešte přet desíti nebo patnácti leti tadi nigdo psi nechod'il venčit, jo, tak*
78 *jako se to taki zmňeňí, no, uš se ta vesnice začíná jako podobat trošku tomu mňestu, i*
79 *gdiš to taki jako neňi moc dobrí, ale asi jo. Taki, taki je to tím, že lid'i spohodlněli, no.*

80 (Jaký rozdíl tedy vidíš mezi vesnicí a městem?) *Jako já? Nevím, prostě mi to*
81 *připadá jako přirození na tí vesnici, tadi žiju jako celej život, tak jako f tom nák nevidím*
82 *nákej rozdíl. Je to muj domof, no, tak tadi bidlim, žiju, no ve mňestě sem nigdi nežil, tak*
83 *aňi nevím, no, jak bi se tam žilo, no asi pohodlňejc no, neš tadi. Tadi musíš, něco chceš,*
84 *tak si to musíš dicki prostě dojít ěkam koupit nebo si to ud'elat sám, no vječinou*
85 *fšcko. No, ve mňestě, záleží zase gdo, jak bidlí ve mňestě. Jesli bidlí tam f paneláku,*
86 *tak třeba tam nemusí d'elat ěic. Tam přide domu, pustí si televizi, hotovo. No, tadi,*
87 *gdiš třeba máš kotel, musíš si ud'elat dříví, posíc zahradu, vo barák se starat, tam voňi*
88 *nemusí d'elat ěic. Přide domu, lehne, kouká na televizi, teplou vodu má, fšchno tam*
89 *má. Akorát si občas uklidí bit, abi tam nemňel neporádek, no. Maximálňe vitřou*
90 *chodbu.*

91 (Jak si představuješ ideální život?) *Ideální život? No, tak vo trochu lepší jak*
92 *tenhleten, co žiju (smích). No, tak určite bich chtěl vječí plat f práci, samořejmňe taki*
93 *určite bich chtěl, abi se lid'i k sobje chovali líp, to je je jednoznační, to asi bi chtěl*
94 *každej. Doprava, no. Diš budeš bidlet na tej vesnici, tak ta práce tu asi nebude, jenom*
95 *pro určití lid'i, tak stejňe budeš muset do toho mňesta za tou prací dojižd'et, no. Nebo*
96 *ěkam jinam, no. To se to se asi do budoucna moc nezlepší, to asi bude furt, no.*

97 (Čím si chtěl být jako dítě?) *Čim sem chtěl bejt? Já nevím, každou chvilku ěčim*
98 *jinim. Jednou sem chtěl bejt vopravářem zemňed'elskejch strojů, pak sem chtěl bejt*
99 *truhlářem, pak sem chtěl bejt ribářem, já nevím, no. (smích) To se mňeňilo rúžňe. (Co*
100 *tě na tom lákalo?) Třeba na ribářství? No, tak mňe to bavilo. To jako koňíček, no.*
101 *Prostě, to sme tam furt chitali ribi, no. Sme bili malí, no, to sme tam chod'ili furt, to*
102 *vod rána do večera sme mohli chitat ribi nebo se nebo sme něco hráli ěákí hri nebo*
103 *todleto. Tak jako, to čojeka bavilo, no. No a na těch vopravách mňe to bavilo tak*
104 *rúžňe, no. Tak čojek si spravoval to kolo, no tak ěák ho to bavilo, no, tak. (smích) To*

105 *bili ešte takoví d'eckí takoví d'eckí sni, no. To ešte človek nevjeďel, co to znamená, co*
106 *to vobnáš.*

107 *(Změníla se podle tebe naše vesnice nějak?) Změníla, no. Tak hodně lidí*
108 *spohodľneli, no, už toľik už toľik neďelaj jako ďelali dříf, no, akorát každej kouká*
109 *kolem toho svího baráčku, abi si to vomet a nevim, no. No a lidí si pořát závidej, co*
110 *gdo má nebo nemá, tak jako.*

TEXT 10 - dělník * 1960

1 *Tagže jak spomínáte na sví d'ectví, no, tagže, na sví d'ectví spomínám dobře, jo.*
2 *Mňeli sme d'ectví docela heskí, e mislim si, že sme si užili svoje d'ectví a bilo to sťe ...*
3 *(Jak vzpomínáte na základní školu?) Na základňi škole mňeli sme velice dobrou partu a*
4 *a no a já nevim, co bich ti ešte řek, no předmňeti, no to se asi moc nemňení, ne? Je to*
5 *furt stejní. Předmňeti prosťe, tenkrát f tej dobje to bili ruskej jazik, kerej je teť nevim jesli*
6 *je ešte, no ruskej jazik bil hlavňe, že jo, f tej dobje, že jo, semdesátejch letech minulího*
7 *století, né, roku, diš sem choďil do školi semdesát, končil sem semdesát šest školu tadi f*
8 *Sudomňeřicích, nó tagže to bila doba prosťe, gdi hlavňe ruština, se dbalo na ruštinu, že*
9 *jo a tidle předmňeti, ti učitelé, kteří tam bili tak, to už neska, že jo, už sou přič a ešte teď*
10 *máme srazi ze školi třeba, tagže se s ňima setkáváme ešte, že jo, s učitelama, kerí sou*
11 *naživu a je na co spomínat. (Vzpomněl byste si na nějakou historku ze školy?) Tak e*
12 *ťech zážitků je spousta, že jo, ťech je, to je mraki jako, jo. Ďelali se různí vjeci, že jo,*
13 *s kamarádama a jako asi to se moc neliší vot dnešních teda d'etí, třea studentů a to já*
14 *mislim, že je stejní, takoví různí ti vjeci, jak se zav zašít, že jo, vihnout vihnout se prosťe*
15 *zkoušení a jak, no to funguje furt stejňe, ne? Tak jak no, (smích), žákovskí kňiški, že jo,*
16 *abi čojek nedostal špatnou známku, tak se zapomínali doma, že jo, a tak dále, to si*
17 *spomínám, abi nám učitel nemoch zapsat špatnou známku a ...*

18 (Jak vzpomínáte na cestu do školy?) *Na cestu do školi? Mi sme už nechodili*
19 *pješki, to chodili před náma naši naši rodiče, mi už sme pješki nechodili, ale jezdili*
20 *sme autobusem jako se jezdí teť asi, f púl vosmí, to jezdí furt ten autobus. Nó, to je*
21 *stejný. Ten školní autobus jezdíval mám dojem přes Černešovice tadi, ten to se*
22 *nezměnilo asi. No, jako zážitků ze školi vim třeba, diš sem začínal ve škole, sem začal*
23 *v roce šedesát sedu tadi do první třídi sem začínal chodit, tisíc devjecet šedesát sedum,*
24 *tak e chodil sem do tí druhí třídi e jak nás tadi napadli Rusové, to bil šedesátej vosmej*
25 *rok, to si pamatuju velmi dobře, tagže sme dicki jeli autobusem ze školi, za náma jeli*
26 *ruskí tanki, jo, vot Sudoměřic za autobusem, to sme chvátali dicki z autobusu, sme se*
27 *báli, ne, vojáci s s tēma se samopalama, to jako si pamatuju. Jo, dicki sme viskočili*
28 *z autobusu a utíkali sme domu, ne, že Rusové jeli, prostě, jezdívali tadi normálně, v tom*
29 *šedesátim vosmim roce. V paměti, to mám třeba f paměti. No a jinak e ... Jako mňeli*
30 *sme zase jiní úplně starosti než maj dnešní třea d'eti, jo, protože neska už maj jiní*
31 *vymoženosti, viť, neska maj, technika už je něgde jinde a mobilní telefoni sme neznali a*
32 *vopravdu sme to nepotřebovali k životu, jo. Nechibjelo nám to vůbec, počítače, jak*
33 *vůbec jako f tej dobje to nebilo vůbec, jo. Bil jeden telefon ve fsi tadi, támle s támle f tej*
34 *úřadovně a tam se chodilo volat, celá ves a to a vůbec nikomu to nepřišlo f tej dobje*
35 *aňi, nechibjelo nám to jako k tomu d'ectví.*

36 (Co jste dělali například v zimě?) *V zimě? V zimě jak zamrzlo ribník, tak to ti*
37 *i táta může potvrdit, to se prostě na ribníku, přišli sme ze školi a tenkrát to bili jiní zimi*
38 *neš sou neska, jo, to prostě neska už nevíte možná, že co to je přírodní let, zachvíli už to*
39 *ti d'eti nebudou vjed'et, protože ti zimi už nejsou jako bili loňi, jako bili tenkrát, ne.*
40 *Zamrzlo na Mikuláše a do vosmího března do MDŽ sme prostě hráli hokej, jo. A nebo*
41 *se e potom napadlo dicki víc sněhu, tak se, to už taki neska neznáte, na Tůmáku sme*
42 *sáňkovali. To bil kopec, taidle u Hejnejch na zahradě, jo, neska von už to tam zaves*

43 Hejní, takže tam byl kopec dolů, k tomu potoku a to prostě tam se sáňkovalo, jezdilo se
44 na ližích, skákali s děali sme si múski, na ližích sme skákali, jo, skokanskí múski.
45 Taková jako zima tadi nádherná zima, jo, na vesnici, to bili zimi nádherní, jo, to neska
46 jako e tidleti d'eti už nevjedí, vůbec co to je jako, jo. Už ti zimi nejsou, ten hokej na
47 přírodním leďe neska už snat málogde snat je budou znát a to bude na zimních
48 stadijonech jenom na umňelejch ledech.

49 (Vzpomínáte si na domácí povinnosti?) No, tak doma sem pomahat musel, jo,
50 ptože sme mňeli doma ňákí to hospodářství, támle, jo na statku, viť, tam sme mňeli
51 ňákej dobitek, taki třeba, viť, krávu a co si spomínám ešte bejki a prasata a tagže tam
52 nomálne se musel pomahat, no, nomálne v léte su se sušilo seno, jo, tagže to sem jako
53 pomahat musel, no. To jako práce bila, jo, ale zase e dost bilo času na tu zábavu jako,
54 no, to sme jako mňeli dost času, zase, jo, to jako bilo. Já říkám, tai sme mňeli d'ectví
55 nádherní, jo, jako zážitku je spousta, jo, říkám, dibis to přinesla fčera, tak bich se
56 ňák na to připravil, ale tak nevim, nevim, no.

57 (Jak jste se za vašeho mládí bavili?) Jak sme se bavili? No tai jako f dobje tí
58 školi, gdi sme choďili do školi, jo? No, tak e hlavně sme sportem jako jo, tadi, tadi
59 sprostě sme bili na tom řišťi, támle nahoře, teť už tam je vedle, teda, tadidle to táta
60 pamatuje taki tvuj velmi dobře, prostě vod rána celej, jo, prázňini, prostě přišli, tak e
61 každej den večer tam prostě se hrál fodbal, to se sešlo tadi fšichňi kluci z vesnice a, no,
62 prostě starí, mladí, prostě, jo, tam sme prostě to hráli jo, prostě do e no padni, no do
63 tmi, prostě, jo, se hrálo, to bilo každej den, to prostě už neska aňi neznaťi tadi, jo ti
64 d'eti, třeba už, tadi nejsou aňi, hlavně sportem sme tu trávili, jo, ti volní chvíle, sme se
65 bavili, jo. Mi sme nemňeli tidleti počítače, jak máte vi teba jo, poám, sed'eli, televize
66 bila jo, ale ňic. Tagže sme fakt bili venku a trávili sme to pohibem a a e řemahle e

67 sportem hlavne, no, fodbal se tadi hrál hlavne a tidlec, jo, různé sporti no ešte jako,
68 pohibem, na kole se jezd'ilo a ...

69 (Jak hodnotíte dětství dnešních dětí?) *Dnešních d'eťích, no, tak e to už sem tadi*
70 *načal taki, nešní d'eři prost'e e zase maj jiní možnosti, neš sme mñeli mi, jo, maj určité*
71 *jiní mm vimoženosti i ta technika de dopředu, že jo, neska e maj počítače, prost'e, jo,*
72 *vovládaj prost'e internet a gdesi cosi, mobilní telefoni a e tagže já jako jim to*
73 *nezávidím, no, naopak jako si mislim, že sou dost vychuzení vo tidletí zase vjeci, co sme*
74 *mñeli mi, jo. To si mislim jako. Že mi sme to d'ectví prožili jako, jo, těch zážitků co sme*
75 *tadi prožili prost'e, na tej vesnici hlavne teda, ve mñest'e to je zase jinak, viť, ale tad i*
76 *na ti vesnickí d'eři v naší dobje bili úplně. Tagže sme to, mislim si, že sme zažili víc, neš*
77 *neska, jo, zažili tadi ti klucí třea můj sin nebo todle, jo. To už jako, nevím, no. Už je jiná*
78 *doba, prost'e a už jako. Už to jako já jim jako, dost jim jako ne to mm jako jak bich to*
79 *řek, no jako jim to nezávidím vůbec, jo, naopak. Mislim si, že so vychuzení, tak.*

80 (Jak hodnotíte jejich chování?) *No tak to je různé, viť, tak každý d'íťe je jiní, ne,*
81 *jako dospjelej človjek a jako to chování určité je jako si mislim, že sou nešní d'eři sou*
82 *dost jako troufalejší, drzejší jak se říká, jo, že si víc dovolej, prost'e, protože sou, to mi*
83 *sme si aňi nák nedovolili, jo, takle v jednáňi sou už takoví prost'e jako, no je to asi*
84 *v dúsletku tidletí teť tí tech techniki, že jo, fšeho, že prost'e příležitosti. Jako určité je to*
85 *chování maji, sou takoví jako suverénější, neš sme bili mi, tak bich to řek, no. Suveréne*
86 *takoví, jo, vječí, jako. Jak gdo taki, no. To je každej, to je různé. (Jak hodnotíte*
87 *zacházení dětí s různými věcmi?) No, tak určité si toho neváží, jak bi mñeli, jo, e to sou*
88 *moje názori, no, jako jo, si chťela vjed'et, ne. Prost'e nevážej si toho určité jak bi mñeli,*
89 *jo, ptože neska jako no jak gdo, no, prost'e hlavne třea ti d'eři těch bohatejch rodičů*
90 *podnikatelů nákejch a to maji fšeco, viť, neska a prost'e. A určité k tomu ten Stach*
91 *nemaj podle mñe jak bi mñeli mít, jo, abi si toho vážili a nevážej si toho určité jako*

92 *jak bi mňeli, no. Ptože to maji, maji všechno, víš, maji fšecho hnet, e muj názor je to,*
93 *že maj že to maj fšecho a rodiče jim to koupí hnet, prostě, mi sme si na to museli třea*
94 *vid'elat taki, chod'ili sme na brigádi, na borůfki sme chod'ili, jo, diš človjek chťel kolo,*
95 *tak chod'íl na borůfki támle, jo, to si pamatuju, celí prázňini a prostě, jo, tak ňák něco*
96 *něco nám rodiče přispjeli, ale e museli sme se na tom pod'ílet, jo finančně. Teda aspoň*
97 *já jo. No e a tagže a neska ti d'eťi jako maj fšecho vesmňes, tudleti počítače, zase*
98 *interneti, mobili, jo, televize, tadi má tři barevní televize doma a ... Je to jiná doba,*
99 *no. Tagže moc si toho jako nevážej, jo, nevážej si toho, že jo. T todle to fšecho maji,*
100 *jako no.*

101 (Jak si představujete ideální život?) *Ideální život? Záleží jak gde, záleží jak*
102 *gde, že jo. Každěj f každím místě svjeta může bejt jinej, no. No, jak si přectavuju*
103 *ideální život. No, ideální život e bejt zdráf, to je nejvječí prostě každího bohactví, jak*
104 *si tak já říkám, zdraví, vot toho se odvíjí, že prostě můžeš d'elat fšecho, jo čojek může*
105 *fšecho jíst, pít, e d'elat každou, co co tě baví, diš si zdavej, diš je čojek zdavej teda,*
106 *prostě mít barák, mít dobrí bidleňi, pro mňe ideální život, jo, mít dobrí kamarádi,*
107 *jo, na kerí se může čje spolíhnout, jo, ňákí prostě ňákí e no prostě taki, no prostě lid'i*
108 *kerí, na kerí se můžeš spolíhat a no, to je pro mňe ideální život, no.*

109 (Jak hodnotíte vztahy mezi lidmi?) *Tet'? Špatní. Špatní. F tehle dobje fstahi*
110 *mezi lidma teda jako je to, e se zhoršili, zhoršují se neustále, jo, protože je to daní taki*
111 *tudletou dobou, jo protože neska každěj jenom kouká na sebe, jo, kouká prostě, abi*
112 *mňel víc než ten souset a drugej, prostě lid'i sou na sebe dost jako jak čert'i, jo prostě,*
113 *e nejsou ti fstahi mezi lidma dobrejma, jo, nejsou fstahi mezi lidma dobrí, protože e*
114 *neska e ta doba to zapříčiňila, že ňegdo má víc, ňegdo má míň, neska už lidi nemaj*
115 *stejně, jo, ňegdo vid'elává tolik, ňegdo tolikle, ten podniká, ten nepodniká, jo to je*
116 *taki řim daní, jo, tak ten mu to závid'í, jo, to je česká mentalita prostě. To že jeden*

117 závidí druhému, no. Nejsme ešte tak e jako ta naše nová doba, ta demokracije jak je
118 jo teťkon, tak neňi ešte na takovim stupňi jako támle na ňegde v Německu nebo já
119 nevim f těch západních státech. Ti už to maj třeba padesát let, tagže ešte si musíme
120 počkat. Aš to tadi bude a prostě ti, Češi prostě ti sou, to maj prostě f e povaze, že
121 závist a todle. Tagže ti fstahi nejsou dobrí podle mñe.

122 (Vzpomínáte na nějaké tradice, které jste dělal v mládí?) No, na ti spomínám
123 strašně ráť a snažíme se je tadi udržovat taki, že jo, furt. Za našeho d'ectví ti tradice to
124 bilo jako na vesňici, že jo. Já nevim, začít, Velikonoce začínali ne na jaře, e chodílo,
125 bjehalo se, e řehtački bili takoví, no, bjehalo se vokolo kaplički, si spomínám, d'eři
126 bjechali tagle prostě, zř řehtalo se, řehtali prostě, jo, bilo to takovej zvík, prostě, no,
127 jo, na Velikonoční pondělí. Je pravda, že se nechodílo jako teť choděj klucí už na vás
128 na holki, jo, prostě, že choděj s tou pomlaskou a todle, to se ne sme nechodíli, ale
129 chodílo, bilo todle to řehtački, řehtalo se vokolo kaplički, bjehalo se takle dokola
130 tam a e prostě řehtač prostě řehtački bili, možná neska už ňigdo nezná ňigdo.
131 Takoví prostě takle se to točilo, vono to vidávalo zvuki, řehtalo to jako. No, to bili
132 Velikonoce, jo no potom e tradice no, tradice bejvávalo posvícení ve Smolči, to už
133 neska neví, že ňegdo že aňi je, jo, to bilo v řínu, nedavno teťko, Havelskí posvícení f
134 poloviňe řína, to se dodržovalo, e bila zábava, taneční zábava f kulturňim domñe, jo,
135 to neska říkám už ňigdo neví, f každim baráku se pekla husa, to už neska ňigdo
136 možná ňigdo neví, že to posvícení ve Smolči je, jo, to tenkrát f tej dobje to fšecho bylo,
137 jo, prostě e dicki tu bila ta zábava, co spomínám. Další tradice e Mikuláš, čert, jo, to
138 bilo prostě se sech se voblíkli sme se, jo, jako d'eři, ne klucí, sme chodíli do školi ešte,
139 ešte potom díl, Mikuláš, čert a to nás bilo, vopcházal se barák po baráku, to neska taki
140 vimizelo, jo. To už tadi neňi neska, no. Vono aňi ti d'eři nejsou neska, jo vono už je jich
141 tadi pár, tak to tadi vobcházej tadi ženckí, diš todle. To bila tradice pjekná, jo, prostě

142 Mikuláš, čert a to nás bilo a chod'ilo se po celej fsi, jo. To bila jedna s tradic, kerá
143 vimizela neska, no. Po pak bila tradice ešte Vánoce, jo, Šťedrej večer, chod'ili troubit,
144 to sme tadi tenkrát ch'eli taki navázat, tak sme na to navázali, jo, a te' už to zase
145 opadlo trošku, nevím, jesli letos to bude. F tej dobje mího d'ectví, s e prost'e parta tadi
146 těch klukú, že jo, starších už třeba, jo, co už nechod'ili do školi, už bili, normálně
147 chod'ili, troubilo se, jo, trubač e přáli f ka ka každim baráku prost'e, bilo to krásná
148 tradice na Šťedrej večír jo večer, dicki chod'ili a vobešli celou ves, fšade dostali nákou
149 tu vejslušku a prost'e to bila nádherná tradice, no. No, a to je tak fšecho s těch tradic.

150 (Jak se změnila vesnice?) Vesnice? Vesnice se změnila hodně, no. Změnila se
151 právě jak sme mluvili vo těch fstazích, se změnilo hodně, ti lid'í už tu nejdou k s jako
152 se nescházej tolik, nejdou jako jak se říká no k sobje, e abise prost'e ... F tej dobje naši
153 se spíš ti lid'í sešli a e zajedno, no změnila se. Vesnice se změnila jako dá se říc jako
154 co se tika třeba tai baráki a todle k lepšímu, vopravilo se fšecho, jo, f tejdletej dobje,
155 hodně těch barákú, že jo, je novejch, střechi noví, fasádi noví, jo, e to se jako změnilo
156 k lepšímu todle jo, asi. Ale zase na druhej straňe ten život f tej fsi, je podle mňe tadi ve
157 Smolči, tai se to zhoršilo. Jako určíte to ti můžou potvrdit i jinde. To už neňi jako ten
158 společenkej život tadi neňi žádněj už vlasňe neska, jo. Tenkrát se lid'í scházeli prost'e,
159 uďeal se, bili plesi, hasickej ples a nebilo si gde sednout, jo, f tom kulturáku. Neska?
160 Tam je pár lid'í, tam sedí, jo. No, Josefofská zábava třeba bila, viť, to bilo spousti tai
161 těch, ti lid'í se jako sešli a bilo to zap a navíc to bilo zapříčiňení i tím podle mího
162 názoru, že tadi bilo to jednotní zemňed'elský drustvo, jo, tagže ti lid'í tadi bili, bilo tadi
163 hodně lid'í, zamňesnancú, prost'e různí, jo, bila to jiná doba úplně, jo, jako...Podle
164 mňe ten život ve Smolči tadi se zhoršil, to určíte. Společenskej a jako celkovje, ti fstahi
165 mezi lidma a to začínaj se zhoršovat.

166 (Co by se mělo podle vás vylepšit?) *F tomle to? No, zmňeňit, vilepšit. Jako*
167 *mislíš ...No, určité jako zajedno, ani se zmňeňili, zlepšili fstahi tai mezi lidma, abi ti*
168 *lid'i prostě přestali koukat jenom jeden abi záviďet jeden druhímu, jo, koukat taidle*
169 *přes záclonu něgde, co se gde mihne tadi, ne, po fsi, po silňici, abi taidle taki se*
170 *zúčasňovali ťech akci, diš se něco ud'elá tadi, viť, jo, nejenom f kulturáku, fšeobecne*
171 *jako. Abi prostě víc jako e ts ten společenskej život se tadi trošku ros to rozjel, jo, jako*
172 *no. Jako to bi se mňelo zlepšit, to jako f první řad'e. No, jinak zlepšit, no kulturní dům*
173 *samořejmňe, že jo, vopravit, to je zas něco jiního, ale to ti asi nemislíš todle.*

174 (Jakou vidíte budoucnost Smolče?) *Tadi? Špatně. Špatně. To já sem fakt*
175 *pesimistickej f tomle jako. Vesňice jako ve Smolči, mluvíme vo Smolči. To pozor. Jo, t*
176 *v jinejch vesňicích je to jinak. Tam jako je ten život jinej. Jo, to já jako celkem pozoru*
177 *nebo co sliš nebo co tak to jako jinde je to úplně jinak. Já jenom vo Smolči jako. Tadi*
178 *jak bi ta vesňice se bude vilidňovat, jo, postupně, to je muj názor do budoucna. Dole*
179 *uš třeba ti starí lid'i vimíraji, jo, vimřeli, tam uš sou ti baráki prázni, s sou prodaní,*
180 *ňákejm ťem praskejm chalupárum, jo, to je prostě ten trent, kterej tadi bude*
181 *pokračovat a do budoucna i ti mladí lid'i, práce tadi žádná neňi, jo, ňigde f okolí,*
182 *votpovídající náká třeba kerá bi, ti lid'i budou utíkat za prací do ťech vječích mňest, do*
183 *Prahi a dále, že jo nebo do Bud'ejovic a tak dále a e uvidím jako to, no, že tadi ti mladí*
184 *lid'i nebudou prostě, nezústanou, asi tak, no.*

TEXT 11 – důchodkyně, * 1924

1 *Tagže pocházim z Černešovic, menovala sem se Doudová za svobodna a dál ...*
2 *Pak sem chodila do školi f Černešovicích osum let. No, d'ectví sem mňela dobrí, no, moc*
3 *sme toho nemňeli. Hráli sme si dicki doma, táta nám ud'elal houpačku, f písku kíblík*
4 *lopatku, to bilo fšechno, no. Pak diš sem taková pomáhala mamince no, moc sem jí*

5 nepomahala, vona nechťela, babička diš umřel d'eda, mñe bilo jedenást let. Ten se
6 menoval Vojťech. A je f Sudomñeřicích tai na řbitovje. Tak babičku si vzala Legátka
7 matka, co je Kocourková na Huťe, ne, ta tam bila u ňí. A mi sme jenom doma bili sami.
8 No, chodřili sme s našima na pole, co sme d'elali? No, doma nás nemohli nechat samotní
9 a potom sme přiřli domu, zase maminka uvařila, najedli sme se, řli sme do řkoli, vo
10 prázřninách sme s ňima chodřili e na louku, seklo se vobilí rukama, kosama, ne a mi
11 sme viřli ze řkoli, tak sem bila doma, chodřila sem dva roki do Zemñed'elské řkoli. No,
12 mñeli sme to dobří, diř sme mñeli řkolu ve fsi. Nemuseli sme do Sudomñeřic sme chodřili
13 do kostela a falář dicki diř sme nepřiřli chodřil: Proč si nebila f kostele ; to neomlouval,
14 jen diř mñela rímu, kašel, bila nemocná. No a pak sem se vdala, přiřla sem do
15 Sudomñeře e z Černeřovic do Smolče. Dvacátího řtvrtího dubna devatenáčet padesát
16 řtiri. No, tam se bila, tai sme mñeli chaloupku malou dóle dřevjenou. Potom za dva roki
17 sme si postavili tadidle to nahoře. A to nám stavjeli dvá d'edové Kubeř a nevím eřře jak
18 se menoval. A teř sme nedostali tařki. Chodřila sem do Jitexu, ne, tak von řikal, no tak
19 nebudeme dávat kroví ař seženete, tak druhej rok teprve sme sehnali tařki, tak chlapi
20 ud'elali to e střechu. No, za dva roki sme se tam nastěhovali, potom tadidle dóle to
21 zbourali, no tak, řili sme jak se dalo, no. Mñela sem dvje d'eři, sina Václava a ceru
22 Maruři. Deset let sem s ňima bila doma neř potom sem řla do práce zase do lesa, abich
23 mñela pojiřřění na dúchot. No, to sem tadi dochodřila. (Babi, co jsi v lese dělala?) F tom
24 lese? E sázeli sme stromki, pleli sme ve řkolce, pak sme vořinovali, no pořát, co se
25 v lese pracuje, ale ře sme nemñeli na celej rok, diř pak přiřla zima, no i vánoční stromki
26 toudle dobou v listopadu sme řezali a pak sme bili doma, protože to bilo prosinec,
27 leden, únor, takoví řři mñesíce. Tak sme chodřili zakrmovalo se e srnki a ti, dávalo se
28 jim, nejdřřif sme chodřili sami a pak nám to vozil chlap, kerej vivážel s kořma. Navázali
29 sme na Čerñicích seno do balíkú a dávali sme to do krmelcůch srnkám, ne, no, co bilo

30 srnki, zajáci, jeleňi, tadi toho moc nebilo. Nehde pat strom, rozbil plot, tak z vobori to
31 uteklo, tak abi to v zimne nemňelo hlat, no tak to sme krmili. Prišiel e únor, březen, f
32 březnu uš zase pomalu nás volali, no vodhazovali sme taki sních, jak bili ti závjeje, ne.
33 Co bil práce e, d'elalo se, co se dalo, ale jak říkám, kolik mi bilo, padesát štíři, deset let
34 sem bila z d'etma doma neš potom. To uvařila ve škole, Venouš začal chodit se
35 Zd'enkem, tomu bili tři roki, jemu bil rok, nechťel chodit ve škole na vobjedi, tak každej
36 den sem mu dala korunu, u paňi Krepsoví si koupil tři rohlíki a to loutal, nič nepil, aš
37 diš přišel ze školi. A paňi Krepsová bila tak hodná, co mu mňela vrátit deset halířů, tak
38 mu ešče každej den dala bombón. (smích) Já, to bila práce s d'etma a za dva roki šla do
39 školi Maruše, tak teprva chodil na vobjedi. Jinak diš sem přišla to uš sem začala chodit
40 do lesa, tak nebilo jídlo, no tak babička něco uvařila, ale co bilo, mňela krapet čaje,
41 polífků a diš potom sem přišla ve štíři s práce, tak sem vařila, d'eťi přišli ze školi a táta
42 taki bil f práci, ne, no a potom si zažádal, že d'elal uš jen Tábor Bechiňe tadi na dráze.
43 Uš nebil tam daleko přič. Jinak jezdil aš do Plzně. Tagže si bil celej tejden přič, nebil,
44 přijížděl aš domu na ned'eli.

45 (Babi, vzpomínáš si na něco ze školy?) To sme mňeli dobrí, no, ráno naši bili
46 ešče doma, tak snídaňi mi maminka uđelala, diš sem bila starší, uš sem si to d'elala
47 sama, do školi sme mňeli přej silnici, no učili sme se fšecho možní, no, číst psát,
48 počítat, vlastivjedu, f první tříd'e, druhá, první, jeden dva tři roki bilo v jednej tříd'e a
49 pak ti druhí, tech pjet let zase druhej tříd'e, no. Holki bili tajdle s na tej straňe, klucí na
50 druhej, no učili sme se fšecho ve škole. E zemňepis, d'ejepis, potom, celkem to bilo
51 dobrí, no tak nič mňe nebolelo.

52 (Babi a kolik dětí s tebou bylo ve třídě?) No, tam nás bilo hodně. Nevim kolik.
53 Osumnást nás bilo f první tříd'e a druhej tříd'e, ešče tam chodili d'eťi u Huťích, tam nás
54 bilo přej štiricet. To bilo pjet, pjet, šest, sedum, osum zase ti starší, ne a paňi učitelka

55 vječnou bila učitelka, dvakrát sme mňeli učitele, učil nás, no, fšecho, i i hudbu,
56 muziku hrál na housle, spívali sme, no. Ve škole to bilo dobrí, tože sem jí mňela doma,
57 blíska, no. (Babi a jak se dostávali v zimě do školy ty děti, které do ní museli dojždět?)
58 No, prohrnovali dicki dva pári koňích a ti d'eti vozil sedlák Burian z Huťích, e mňel
59 svoje dvje d'eti, tak diš e to bilo, tak jen zapřach svoje koňe a vozil je ti d'eti v zimě, diš
60 bilo hodně sňehu, do Černešovic do školi. Ten bil strašně hodnej, ten sedlák, no. Co se
61 vešlo na to, tak ti mlačí jako, ne, co bili potom e šest, sedum, osum ti starší, tak uš
62 bježeli jak jel za nima a s koňma, tak bježeli za nim, a protože se na saňe fšechni
63 nevešli. Tak jen ti nejmlačí, no.

64 (Babi a jak sis hrála se svými vrstevníky?) No, tak hrála. Sem tam kamarátka
65 moc nemňela, to bili sousetki, co bili se mnou stáří, to bila Máňa Přibilova, já a ti druhí
66 bili buť vo rok mlačí nebo starší, vedle Maškovi a potom tam v Huťích Milka Kruťinú a
67 Máňa Kocourkú s Cihelni, ti bili dvacátej štvrtej ročník jako já, no povídali sme si,
68 hráli, ňikterá nedávala pozor, ňeco nevjd'ela, tak přišli dicki diš šla ze školi k nám a
69 dala sem jí vopsat úkol, ne, ňeco co sem mňela takoví, no, lecos co bilo, já sem nebila
70 lakomá na to, poám, no nedávalas pozor, ňeco se může stát mňe, abi sousedovi ti, no,
71 tak to bilo, Pepík, Vlasta, Máňa, tak ešče dodneška, diš je ňegdi potkám. Máňa je
72 v Bechiňi, tam má toho Jirku, tadidle jak je na nádraží, co sou ti dřeva, e Hlas, Jirka
73 Hlas se menoval a Vlasta ta má ňákího Peterku, ta je f Tejňe, to vim a má tři d'eti. No a
74 Máňa má dva kluki. V Bechiňi.

75 (Babi a co jste třeba doma vařili?) Vařili, no jen takoví normální domácí jídla,
76 no. Ve válce to bilo zlí. No, tak to máš, to bilo, višla sem školu šest let. To bilo, ne.
77 Akorát no tak museli sme žít skromně, no, chleba, brambori, mi sme mňeli ešče dobře
78 na vesnici, že sme si mohli zabít králíka, slepici, vajíčko sme mňeli a mlíko. A ti co bili
79 v mňestě, no tak, políčka, knedlíki, brambori, domácí nudle, co bilo fšecho, co ... Rád'i

80 *sme jedli fšecho možní, ale museli sme se jak se říká uskrovňit. Maso bilo neš na*
81 *neděli, protože přišli z mňesta a ti taki to kupovali. Mlíko teda ne, ale vječinou vajíčka,*
82 *no to tam jezdřil jeden Pražák a já nevím, co ešće. No tak sme se s ňima jako d'elili,*
83 *protože sme je mňeli, no. Ňehdi mu d'eda zabil i králíka, tak v mňestě to mňeli horší, ti*
84 *nemňeli, bili líski a diš se šlo do krámu, tak tam bili ňákí napsaní čísla, ta to ři ustrřihli.*
85 *Kupovali se salám, maso, mouka, mlíko, chleba, rohlíki, fšecho, no. Bilo to zlí, nejsme*
86 *jako, diš sme si jeden čas, d'eda spravil šrotovněk, tak sme šrotovali i ječmen aš sme*
87 *mňeli málo mouki, tak z ječnři mouki, to se proselo, to hrubři se vzalo a d'elalo se s toho*
88 *lřvance. Mouka bila, no, bilo to vostrři, nebilo to dobrři, ale hladu se to šňedlo, no.*

89 (Babi a jak vzpomřnáš na prázdniny u dědy a babřcky?) *No, na prázňini sem bila*
90 *u babřki f Třebelicřh dicki tak mjesřc, no. Diš sem bila malá a diš sem chodřila do*
91 *školi a gdiš uš potom diš sem višla ze školi, tak sem vo prázňinách bila doma, protože*
92 *tenkrát bil táta v nemocňici operovanej na slepři střevo, maminka taki na ňeco, tak sem*
93 *chodřila ráno s kosou nasřc krmeňři, ne, jetel a trávu pro dobitek, tak to sem tam jen tak f*
94 *sobotu votpoledne a přes nedřeli jinak sem bila pořát, bratr bil mlačři, ten tak k tomu*
95 *nemjel, ten tak doma uklidřit, mňeli sme husi, slepice, králíki, ňeco udřelat, ale mňe to*
96 *docela bavilo sřc kosou. No tak ve žňe ne, to víš, ale diš potom rok dva uteklo to pokaždři*
97 *ňeco sem se snažila, žito, pšeňici ne, ale voves uš sem sekla, jetel, trávu, no, kousek*
98 *zahradi sme mňeli.*

99 (Babi, co si třeba dělala u babřcky a u dědy v Třebelicřh?) *No tam, tak e f*
100 *Třebelicřh mjeli Franta, Ana a Honzřk, tři d'etři, tak sme si hráli na dvoře, potom sme*
101 *zase bjehali, chodřili sme v leře na borůfki a taki sme je prodávali, abisme mňeli ňákou*
102 *korunu na ňeco, ne, sme natrhali borůfki, no voňi mňeli velkou zahradu, tak tam mňeli*
103 *ovoce, jabka, šveski, no tak mi sme tam mňeli mřň, tak diš toho mňeli víc, tak sme si*
104 *taki babřcka s d'edou natrhali a dali nám do košřku, tak sme si to přřnesli domu,*

105 mamka nám uvařila knedlíky s toho ne, no lecos tak. Na na Huře sem nechodila, ti ti
106 mňeli pjet d'etich, bila Máňa, Blažena, Ana, Honza a Franta. Ti bili doma a ta e voňi
107 mňeli tetu Suchanovu f Sudomněřicích, to bila Kocourka sestra, tak ňehdi tam chodili
108 a d'eti bili takoví samostatní, bili doma jen, nechodili ňikam. Máňa sloužila, ta bila
109 přič a Blažena a Ana, voňi se učili holky švadlenou, jako šili, ne. No a diš bila starší,
110 tak doma a potom taki chodili vobje dvje bili v Jiteksu jako šički. No, tak koukali si
111 vid'elat ňákou korunu, no. Diš bila v léte mňeli dovolenou, tak zase pomahali při žních
112 doma na pole chodili a tak, sušilo se seno, abi bilo v zimě zase čím krmit, diš bilo
113 dobytek, králíci, no tak. Práce bila pořát.

114 (Babi, pamatuješ si na nějaký průšvih ze školy?) No, coš já já aňi nevím, no
115 tak, abich ti řekla pravdu, já sem ňic ve škole neďelala, mi sme se báli dicki doma, ňic
116 špatního abi neud'elala, protože sme bili za to trestaní, po b po mm e, no bili sme biťi,
117 zakázaní vicháski, nesmňeli sme ven, ne, takoví, no a ve škole taki, to učitelka nebo
118 učitel se zlobili na nás, no, celkem nevím, co tam. ňic špatního tam se ne e nestalo.
119 Chodili sme na náboženství dvakrát za tejden, do kostela f Sudomněřicích, f pondělí a
120 f pátek hodinu, přišel falář do školi a to sme se učili fšichňi modlit a číst katechismus
121 a takového, pak k spovjedi sme chodili, no to přišel a učitel vodešel a holky, klucí, to
122 sme diš přišel kňes pochválen Pán Ježíš Kristus, no a von nám povídal vo náboženství,
123 mi sme, co sme zase museli votpovídat na to, ne, gde se narodil Ježíšek s Panou
124 Marijí v Betlémě ve chlévje, v Jeruzalému a Jeruzalém, pak bil, víd'íš to, sem ze fšeho
125 popletená.

TEXT 12 – důchodce, * 1939

1 V roce třicet třicet devjet začala ta válka, takže to útlí d'ectví jako človjek do řech
2 pjetačticíťi f tej válce, no potom po válce, to bilo takoví, no tam mi bilo devjet let, no,

3 *tadi ti němci, prostě se stěhovali, přesouvali se, jak se jim říkalo tenkrát čoveče, já už*
4 *nevím, tadi jezdili s kobilkama a no vozi a tak prostě, stěhov... jak vono se jim říkalo, to*
5 *už nevím ani no, no, potom, co, no tak, po tej válce. Tadi se nějakí zbraňe todleto váleli*
6 *náboje. To vim, že patníki, co bili u silnice, tak se do toho natloukli ti náboje a řebíkem*
7 *se na to tlouklo a vono to vitrhávalo patníki, jo, to bili ostrí náboje, eště, že se nikomu*
8 *nič nestalo tadi. No, no tak to bilo. (Měl jste sourozence?) Ne, nemňel, mňel sem sestru a*
9 *ta něk brzo umřela, prej, tak sem bil sám, no tak jinak to hospodářství tadi v tom*
10 *zemědělství ta práce bila furt tak něk, ti povinnosti domácí, to dříví nanosit, do maštale*
11 *řezanku nanosit, teda to se řezalo krmeň fšecho, ne, no, to bilo no tak. Potom sem*
12 *višel v jednapadesátim sem višel ze školi, no, moje přání a i taťínkovo bilo, abich zůstal*
13 *doma na chalupje, no, jenže to sem nesmňel, pracovní to sme bili okres Tejn, tentkrát,*
14 *no takf pracovním okresu, že nesmim tadi zůstat v zemědělství, že tak mi dal*
15 *navibranou na horníka nebo na tesaře, no tak já sem potom teda kejvnul na toho tesaře,*
16 *no, tak sem šel na tesaře, no a diš sem se viu ..., no tak se to tak něk bilo, že ten fstach*
17 *sem k tomu mňel no, tak, no, no, tak co potom. No pak, po viučení sem jezdil do Tábora,*
18 *první rok sem dojíždel každej den, potom druhim rokem přišlo nařízení, že musíme být*
19 *fšichni na internáte, tak sme bili tam, bidlel na internáte f Táboře, bidleli sme f tej*
20 *Sokolovně jak je proti středisku, tam nahoře. Tenkrát to bilo, jo, ta*

(Proč přišlo to nařízení?) *Nó, něk to bilo působilo asi abi sé, to bilo teda*
23 *v jednapadesátim roce, abi ta komunistická výchova tak něk jako bili spíš lidi*
24 *pohromadě, abi nemohli ovlivňovat rodiče a to, tagže prostě bilo nařízení, že třeba že*
25 *tadi spojení je, protože já říkám, prim rokem sem dojíždel, bohaťe, no a druhim rokem,*
26 *že musíme bejt fšichni na internátě. Internát, to vedení bilo na Mejte, jeli víš, jak je*
27 *Mejto f Táboře, bilo, no a nebilo gde, no tak prostě mi bili f tej Sokolovně nahoře á*
28 *nevím, kolik nás tam bili, hodně, vim, že gdiš se přišlo z noci s vicháski, tak sme něgdi*

29 jako, tam ze zhora bili vokna prízemní, né, tagže se jako skákalo voknama do ložnice
 30 rovnou, no, po viučení sem potom měl sem jít na Ostravu, to bilo rozdělování, no a něk
 31 prostě otec taki rači, abich bil doma, potřeval pomoc, bilo to hospodářství, to tak sem
 32 potom nastoupil na letiště, se začalo stavjet letiště a no, tak se d'elal na letišti a, no,
 33 to bilo no f třeapadesátim sem bil viučenej, no a te' tak něk, no zábava, klucí, no, tak to
 34 tak něk to jako bilo po večerech, jinak něk přes den ti povinosťi sem musel doma na tej
 35 chalupě to hospodářství, no a ... F pětapadesátim sem rukoval na vojnu už zase, no.
 36 (Kde jste byl na vojně?) F Praze, na Námjestí republiky, jesli's tam bila, vono tam už ti
 37 kasárna tetka, pre je to proti Kotvje, tetka prej je to tam zbouraní akorát ta čelňi
 38 s'ena zůstala snat tam, já nevim, co tam z toho d'elaj, no a tam sem bil celí dva roki,
 39 respektive, nó. (Na co vzpomínáte z té vojny třeba nejradši?) Jó, protože, nó, bilo, bilo
 40 tam prostě, bili tam krušní chvílki, diť to právě tak něk, diš neska vidím negdi ti, ti,
 41 mladí lid'i, jak sou, jak sou, já říkám, měkí, jó, tak si říkám, jako co na tej vojně sme
 42 museli skusit a nigdo nepadnul prostě zlosti, ale poslouchali sme a no, ze stekem
 43 negdi, taková ta buzerace vojencká, jó. (Co vám vadilo třeba nejvíce?) No tak, já
 44 sloužil teda u tí čestní roti, jesli, diť vona existuje snad dodneška, ale gde sou, to nevim,
 45 to znamená, gdiš přijeli někí ti pohlavári, tag sme je prostě vítali buťto na nádraží,
 46 nebo na letišti, podle čím přijeli. No a gdiš sme mjeli volno, tag sme d'elali takovou tu
 47 taktickou přípravu, to sme chod'ili, ne chod'ili, do Motole? bil prostě ten cvičák nebo já
 48 nevim, gde, tag tam prostě na cvičáku tu vístroj vojenckou, ti lopatki, že jo a tam nás
 49 hoňili g zemi, zakopávat. Tudle zrovna f televizi nákej ten nebo gde sem to slišel, okop
 50 pro ležícího střelce, jó, vikopat, že jo, gdiš to trefil na mne, protože to bilo přerití, to
 51 bilo vojenckí cvičiště, gdiš mne, viť, človjek trefil, že to bilo mjekčí, mňel to třeba
 52 hotoví, tak se musel, vorazil sem si a f tom bilo fstik, k útoku, kepředu a zase znova, no
 53 tak to bila taková buzerace, to jako bilo, to, no jinak taková legrace.

54 (Co třeba ty legrace?) *Nó, tak já nevím co, takoví to bilo družní, kamarátekí. No.*
55 *Eště zase (smích), to právje bilo f šestapadesátim, to bilo f f tom Maďarsku to pofstání,*
56 *tak to pamatuju zase jakobi to neska bilo, veškerá buzerace nebila, protože důstojníci*
57 *ňák mjeli strach, taki asi abi, jó, to bilo to pofstání v Maďarsku, tagže prostě sme se*
58 *váleli po kavalcích, flinti povješení na tom, na na posteli, dibi náhodou přišel poplach,*
59 *abisme nastoupili, žádná prostě, diš přišel důstojník, jinak se muselo velet pozor,*
60 *fšichní stát f pozoru. Todleto bila pohoda. Přišel důstojník, mi leželi što, néé, lešte,*
61 *lešte, nechal nás bejt, to bila, to bila doba, já aňi nevím, jak dlouho to trvalo, a to*
62 *prostě bila vojna, sme hráli karti a no, tak. To sme ňikam nesměli, nechodilo se ven,*
63 *jó, abi bila pohotovost, ale ta buzerace vojencká, jen skončili Maďaři a zase znova*
64 *začala ta vojencká disciplína. No, no, (Hráli jste o peníze?) Možná, že jo, asi, možná, že*
65 *jo, asi jo nebo vo sirki, ja nevím, už to už je dávno, možná, že taki jo, vo peníze, takovej*
66 *ten mariáš jenom, já sem se ho naučil, žádní velkí hazardi, to je společencká hra,*
67 *mariáš. Tam se nemůže moc prohrát. (Když se vrátíme ještě k tomu dětství, jak jste*
68 *třeba slavili Vánoce?) Nó, tak Vánoce. Nó, tak človjek jako malej samozřejmě vjeřil na*
69 *Ježíška, nó, to se ví, tože jako nó, tag vim, že tag ňák dicki, to bila eště babička, tagže*
70 *dicki gdiš se strojil stromek, tag vim, že tag ňák pamatuju, že sme š ňekam mňe*
71 *vodvedli, jó, abi přistrojili stromek neš přídu, nó a tak, no, tak.*

72 (Co nějaké tradice?) *Nó, tak to už je taki dávno. Já nevím, nó, tak co se jedlo, no*
73 *tak takoví holdování asi to nebilo jako neska, fšeho možního, no. Ribu asi aňi já nevím*
74 *aňi snat sme nemívali, protože otec snat diš bil malej, tak se ňák tenkrát dávil ňák ribí*
75 *kostí, no tak potom jako, abich teda diš sem bil malej, taki zase to samí se nestalo mňe,*
76 *ne, ta kost tak ňák, jesi ta kuba mislim, že bila, no, no tak. Nebo dárki, jé, no tak to už*
77 *je tak ňák já nevím co, no tak takoví asi asi bježní ňákí takoví ti potřebi, no, tak ňákí ti*
78 *vono nebilo ňák tak na rozhazování asi, abi se koupilo voblečení a tak ňák ňeco. Já*

79 *vim, že sem tenkrát dostal, no potom se to rozbilo, takovou kobilu na dřevjenou kobilu*
80 *na štirech kolečkách dřevjených, to sem na to bil tak vopatrnej, to prostě aš potom to*
81 *zařvalo, aš něgdo, prostě někí jiní d'ěři jesli uš todleto, že prostě jinak já na to sem bil*
82 *vopatrnej, ta bila furt pječná, bila namalovaná, jo, sedlo, asi takle velký to bilo, tak to*
83 *jako vim, že nato sem bil vopatrnej, sem nerozbil, no.*

84 *(Jak jste trávil prázdniny?) No, tak to právě že ti prázňini se trávili doma. No,*
85 *pže to sem nanejvejš sem jezdil bratranec támle z Novího Richnova, ten sem jako bil,*
86 *tam bila teta vdaná, tak ten sem přijel, no tam sme tadi. No tak za zábavou, to bilo něk*
87 *tak aš po tej voj, no tak na tu zábavu před vojnou taki jo, to tak něk, no prostě, co neska*
88 *e ti zábavi to nejsou zábavi proti těm našem. Bili sme veselí, ale abisme něco rozbíjeli,*
89 *patníki, to nás viházovali, to sme neřelali, no. To sme nerozbíjeli. No, ve starí stodole*
90 *sme si zaspívali, no koát pamatuju, to diš vokolo kříšku jako támle večír přišli, večír do*
91 *dicki bilo v léte tam sme se sešli, tam jak je ten plácek ten neska uš, neska bi tam*
92 *nešlo, že bi nás pře to, mi tam leželi, tam se ten křížek na nás to, mi sme leželi na zemi,*
93 *teplo, bili teplí noci, aš sme taki usnuli a něgdo se probudil třea v jednu ve dvje hodíni,*
94 *helejte vono uš je to, pojte domu. Ale prostě neska je tam uš louka, silnice něká*
95 *rošířená asi, ten taras je stejnej jako bejval, ale tam sme nomálne leželi a silnice bila*
96 *vedle, tak sme tam vječně mluvili mluvili vo tom aš todle, najednou říkám se nám*
97 *zavřeli voči aš sme tam usnuli. No a potom, no tak říkám ti zábavi, jezdilo se, no tak*
98 *taki se chodilo se pješki, no potom uš ta motorka to, pamatuju kolikrát říkám tadi diš to*
99 *do Hlavatec vod náš pješki. Na bál.*

100 *(Co jste dělal v zimě?) No, tak to právě uš nevím, co sme d'elali, no tak*
101 *sáňkovalo se, na Valenták sme chodili, jezdili sáňkovat, to se říká to je Túmovi, co*
102 *jezdilo, no tak sme tam, liže aňi to něk. Na ribníčku to sme hráli hokej i třeba na těch*
103 *pantoflích, na poděláfkách, to bilo nejlepčí, na těch dřevjených, jo protože to ses*

104 *rozbjech a nemoch zastavit, tak musel dojec treba se este vo nieco zarazit, teška*
105 *spátí se rozbjehnout, no, to sme hráli hokej, to jo, to sme, ale vječinou na těch botech*
106 *nebo na poďeláfkách, jo, f těch bruslích to bilo málo, to teprf začínalo tak náč. To bilo*
107 *f těch počátkách, nejlepši, jo, to bili ti dřevjení, jo, s tou kůží, víš jak to jelo po tom*
108 *leďe, ne. Se človjek rozbjech, tam bježí puk a jenže von něgdo treba mňel ti boti nebo*
109 *ňák lepši, tak to a človjek musel aš dojet a teprve znova zase rozbjehnout a no.*

110 (Jak jste chodil v zimě ve sněhu do školy?) *Jo, v léte v zimně pješki. A závjeje*
111 *akí bili. A to bilo nejlepši, diš bili závjeje, padnout do stoki a vořiskovat, teť taška na*
112 *zádech. No, tak jenom tak padnout a rostáhnout ruce a hlavu a vořisknout se a pak stát*
113 *a bilo videt, jak je člojek vořisnutej f tom sněhu. To bilo, to bilo taková zábava naše,*
114 *no. V léte v zimně pješki, akorát poslední rok a to človjek musel sekat latínu, diš otec*
115 *dovolil jezďit na kole. A pamatuju to neska i todle, to sme jezďili dvě tři vedle sebe, a*
116 *tak sme bil naučení, f Sudomněřicích bil nákej Picek policajt a von f tej dobje šel,*
117 *dicki chodil náč s pošti nahóru. A tak sme prostě přijeli k Sudomněřicum a*
118 *automaticki sme se srovnali za sebe, protože sme vid'eli, dibi nás vid'el Picek, řek to*
119 *oci, tak bi řeknul, diš neumíš jezďit, tak budeš chodit pješki. Tagže to bili tak jako sme*
120 *bili naučení, sme tadi jeli, no tak řikám, provos takovej nebil, dvě tři vedle sebe a*
121 *mohli sme, přijeli sme k Sudomněřicum a to uš sme se srovnali za sebou, abi nás Picek*
122 *nevid'el, že jedeme vedle sebe na kolech.*

123 (Vzpomínáte si na nějaké zážitky ze školy?) *No, tak to bilo asi takoví ti, no, tak*
124 *ale rozhodně sme nestříleli jako se střílí neska ve škole, to ne, no tak, mi sme mňeli*
125 *ňákího pana učitele Trčku, ten mňel to mísidlo, sme tomu řikali, takle dlouhí si nechal*
126 *uďelat na konci prstoví do ruki kulatí, diš něco, tak na lavici diš něco sme, višponoval*
127 *kalhoti a seknul. A to človjek šel do lavice a to se přizvedával, nemoch si sednout jako*
128 *pa, to bil nejlepši lék a to je vječná škoda, že to vimizelo ze školi. A doma človjek aňi*

129 *nepíp, páč dibi to doma řek, tak bi ešte dostal přidáno, pak bi řek, nemňel si zlobit. A*
130 *to bil lék, vopravdu, to bilo, vono to štíplo a von to ještě višponoval a říkám, člojek*
131 *v lavici si nemoch sednout potom. No a úkoli. No, tak taki sem zapomněl, to asi jo, to*
132 *bilo vobojí, coš to je asi normálňí. Něgdi doma, něgdi ve škole, jak gdi. Hoňil sem to*
133 *na poslední chvíli, coš to jo, to asi jo, to je asi stejní. To mislim, že neňi asi lepší neska*
134 *podle vnoučat, že to tak asi, no. Ratka tak jako ne, ta asi se ňák připravuje, ale Járik*
135 *ten jako, ten uš tak ňák todle. Ale to bilo normálňí.*

136 *(Co vás bavilo a nebavilo ve škole?) Co mňe nebavilo a s čeho sem mňel dicki*
137 *horší známku, to si mislim, že bil zemňepis, čoveče, d'ejepis nebo s toho sem mňel asi*
138 *mislim dicki horší známku, čoveče. Mislim, že to bil zemňepis a d'ejepis nebo. Jinak*
139 *vostatňí tak ňák takovej ten průmňer. Tak se válčilo, tak jak to šlo, no (smích). (Byli u*
140 *vás ve škole nějaké výlety?) Ale jo, čoveče, jezd'ili sme, gde sme to ale bili na víleťe,*
141 *diť já nevím. Možná, že sme prvňe jeli jenom do Bechiňe, ale gde jinde sme bili? To uš*
142 *si nepamatuju, čoveče. Něgde sme asi jezd'ili, ale gde, já si to uš nevibavim, gde sme to*
143 *asi mohli bejt. To bili takoví ti zámki, to jo, ňákí ti, to asi jo, no. Ale říkám,*
144 *nespomínám si, gde asi sme tak zrovna bili, no.*

145 *(Co jste dělal v létě?) No, tadi to bil ribňík kachňák, tagže ribi, to aňi ne. To*
146 *bili husi, kachni na náfsi. Chod'ili sme se koupat do Vihňañáku. To bilo vječinou teda f*
147 *sobotu nebo v ned'eli, v ned'eli a to pješki sme šli prostě, pješki tam, pješki spátki*
148 *v ned'eli. No, tadi ten ribňíček, to koupališťe tam ňák to bilo takoví, vona jak tam bila*
149 *nat t'ím to vrchovišťe, jesi t'í to něco říká tagže vono to bilo nat'ím a tagže tam to*
150 *koupališťe takle ňák, nebilo to, jináč do toho Vihňañáku, do toho Vihňañáku sme šli*
151 *v ned'eli votpoledne vječinou, no, tak vrátili sme se večír na večeri.*

TEXT 13 – důchodce * 1934, důchodkyně * 1939

1 M.D. *Tak d'edo, tak řekni, že ses učil truhlářem.*

2 J.D. *No jo.*

3 M.D. *Řekni, kde si se narodil, f kerim roce, ne. No, rodiče že se sem přistěhovali.*

4 J.D. *No tak sem se narodil v roce devatenáct třicet štíri a moje moji rodiče se sem
5 přistěhovali v roce devatenáct dvacet pjet. Já sem původem Smolák. Narodil sem se
6 v ned'eli, což říkají že je šťastní dítě a zaplat' pámbu zato, šťastnej sem bil po celej život,
7 no.*

8 M.D. *Rodiče se narodili v Richnovje, viť.*

9 J.D. *Ale no, což to už asi je tam nebude zajímat, kde se narodili rodiče. Musíš si to
10 potom nák upravit, protože... No, tatínek bil truhlářem a pracoval e ve fabrice
11 v Sudomněřících, bila to Cvachova truhlárna, tam pracoval, potom truhlárna vihořela,
12 tak pracoval doma v zemňed'elství na zemňed'elskej usedlosti no a já jako malej kluk
13 prostě sem bil stále s ním, tagže sem dost s toho truhlářství vokoukal a dost mňe to jako
14 bavilo. No, do školi sem chodil do Sudomněřic, což bilo teda dva kilometri a ze začátku
15 se mi ve škole nelíbilo. To musím říc. To jako a*

16 M.D. *To se ti stejskalo, viť.*

17 J.D. *To se mi stejskalo po m po domovje. Do potom sem chodil štíri roki sem chodil do
18 toho, štíri roki sem bil f Sudomněřících ve škole, pak sem chodil dva roki do mňešťanki
19 do Bechiňe, to bilo za válki a pak se f Sudomněřících přistavjela škola, přistavjeli se
20 třídi, tagže sme se vrátili zase s tí Bechiňe, tagže třetí ročník, čtvrtej ročník a eksistoval
21 jedno ročník učební kurs, abich abi to bilo celejch devjet let, tak to sem dochodil f
22 Sudomněřících, no.*

23 M.D. *No a tet' povjes něco jako mladej, co si pomahal na poli, při práci tatkoví, něco
24 takovího.*

25 J.D. *No, tak vzhledem k tomu, že jako bilo hospodářství, to tak i diš sme chodili školi,*
26 *přišlo se ze školi a museli sme pomahat, co bilo potřeba. Chodili sme na pole pracovat,*
27 *doma pásli sme husi, to bila taková ta d'ecká práce, sice nezáživná, ale muselo to bejt.*
28 *No..*

29 M.D. *Diš se seklo obilí, tak se pomahalo snášet snopki, mandílkovat a*

30 J.D. *No, to je veškerá veškerí tidleti*

31 M.D. *Při zbírání brambor.*

32 J.D. *Při zbírání brambor a při dobejvání řepi a to to se muselo. Fšechno fšechna práce,*
33 *kerá prostě v zemněd'elství bila, no tak tí sme se zúčasňovali.*

34 (Jak vypadal váš den od rána do večera?)

35 M.D. *Neš si přišel do školi, co si musel udělat.*

36 J.D. *No, to už bilo to už bilo potom diš už sem bil takovej vječí, o toho posledního*
37 *ročníku diš sem chodil, tak to taťínek mňel úras, usek si palec, tagže já sem musel neš*
38 *sem šel ráno do školi, tak sem musel připravit krmeňi pro dobytek, protože sme mňeli*
39 *krávi a to, pak sem šel do školi, jezdil sem vječinou na kole v letní dobu a diš sem přijel,*
40 *tak zase už na mňe čekala práce další, tože diš taťínek nemoch, tak to no. V zimní dobje*
41 *sme chodili pješki do školi. Autobusi nejezdili, chodilo se pješki. A zhledem k tomu, že*
42 *bili zavátí silnice a sních pjekně umrznul, tak sme chodili po polích rači neš po tej*
43 *silnici. Jo, tadi, no auta nejezdili, f tu dobu, tolik. No něco taki jezdilo, ale no a tím*
44 *pádem prostě sme se unavili, vivjetrali a diš sme přišli do školi, tak sme bili rád'i, že si*
45 *sednem do tepla a pak sme museli zase domu pješki, tagže sme se vidová'd'eli. Neska sou*
46 *na tom d'eři vo todleto hůř. Protože támdle jedou autobusem a to.*

47 M.D. *No, do školi si nosívali svačinu a*

48 J.D. *Jo ve škole, ve škole, tož škola ta probíhala normálně.*

49 M.D. *Tam se vobjedi nevařili jako neska, akorát polífkí vařila babička Ujkova, viť.*

50 J.D. *No, jen v zimní době, v létě ne, takí no a svačiny sme si nosili z domova. To jako ...*

51 M.D. *To si to si nosili děti hrnečky a žáci každej z domova a dali nám tam do toho*

52 *políčku a a tak to snědli, viť a odnesli si to domu vzali umejt nebo tam si to opláchli a .*

53 J.D. *Já nevím, co ještě jako bych.*

54 M.D. *No a diš ste šli do školi a nebo ze školi, bil sních, děali ste voptiski ve sněhu dicki.*

55 *Viprávjej, jak ste ...*

56 J.D. *No, mi sme mi sme voptiski nedělali, protože sme je nedělali s toho důvodu, že*

57 *bisme se umočili, tenkrát nebili žádní takoví látki tidleti vjetrofki co sou a a, jo, takže mi*

58 *sme mňeli šati normální a dvakrát padne do sněhu a je to mokří.*

59 M.D. *To mi jo, to mi sme se váleli ve sněhu (smích)*

60 J.D. *Ti seš mlačí, tak ti už (smích) si to prožívala jinak.*

61 (Vzpomínáte si na něco ze školy?) *No, ale jo, průšvihy bili, poznámky se*

62 *nedávali tenkrát, ti se dávali poznámky rákoskou. Jo, to pan řídící mňel a no tak*

63 *lumpárni se takí dělali, takí se dělali lumpárni jako jako fšickí, že jo, ale že bi to něk že*

64 *bi to něk vimezovalo moc toho školního řádu, to to se nedělo. To pan řídící a nebo pan*

65 *učitel dokázali srovnat vzápjetí, abi s toho velká lumpárna nebila. (smích) Já aňi ne, já*

66 *sem na to nebil, na někí takoví vístředností, ne že bych se chválil, ale já sem bil spíš*

67 *takovej usedlejší.*

68 M.D. *Skákali ste z vokna o přestáfkách. To si mi viprávjel.*

69 J.D. *Ale no to už to sem to sem*

70 M.D. *Vobíhali zahradu*

71 J.D. *To už sem zase viprávjel, diš sem chodil na rodičovské združení, to bilo u Zdeni ve*

72 *třídě, a ti už si to tam asi nepamatuješ tu starou přístafbu ešte. No tak to asi první třída*

73 *bila tam, jo. Tak tam bili ešte kamna, f těch se topilo, to nebilo žádní ustřední topeň,*

74 *nič, f každej bili kamna a dicki mňeli dvě službu, museli přinést uhlí, dříví a přikládat,*

75 *abi bilo teplo. A pak a to ešte bilo diš tam chodila teda Zdena a e paňi učitelka*
76 *apelovala na rodiče, že bi bilo potreba ud'elat nákou kovovou vohrátku vokolo těch*
77 *kamen, abi se d'eři nespálili. No tak já sem jí jako s toho vived, poám paňi učitelko, neňi*
78 *třeba. Já sem sem chodil tři ro tři roki do tídle třídi, že sme bjehali dveřma, po*
79 *lavicích, voknem na zahradu a zase zpátky sme to vobjehli, to fšhecko pamatuju, ale že bi*
80 *se něgdo spálil vo ti kamna, to nepamatuju. No tak vot toho upustila vot mříže. (smích)*
81 *A jinak ... no tak teť povídej zase ti. Tobje to de. Tak cos d'ělala doma.*

82 *M.D. Já sem se narodila f Sudomněřicích u Bechiňe a chodila sem do Sudomněřic taki*
83 *do školi a pamatuju si, že ešte neš sem šla do školi, tak ve fsi bilo jenom jedno auto. To*
84 *bilo nákladní auto, to mňel Maroušek, to bil řezník, no a diš něco se stalo, něgdo*
85 *potřeboval k doktorovi nebo nákej úras, no tak se šlo za panem Marouškem a von*
86 *doves, diš to bilo v noci a nebo takle tak doves k doktorovi. Jinak jezdil pan doktor*
87 *Čámskí v Bechiňi, ten mňel auto a pamatuju si, jako d'eři, že sme si hrávali, jezdilo se,*
89 *sáňkovalo se na silnici, protože auta nejezdili, celej večer nepřijelo nepřijelo auto,*
90 *vúbec, to si nepamatuju, a tak sme dicki diš bilo heski, napad sních, diš napat prvňi*
91 *sních, tak sme tam mňeli vedle sousedi Lucemburkovi, tak jako d'eři přibjehli sme*
92 *k Lucemburkum, vitahli sme saňe a sáňkovali sme. Neska je tam uš, uš tam teda neňi,*
93 *ale bilo tam jezede na kopci, co se jede k Čerňicum, tak s toho kopečka sme sáňkovali*
94 *dolu. Dokuť na nás rodiče nezavolali, diš to bilo ná sobotu, diš sme chodili do školi,*
95 *ešte se chodívávalo i f sobotu, si pamatuju d'edo, chodilo se f sobotu, viť?*

96 *J.D. No to víš, že jo.*

97 *M.D. A tak diš to bilo na ned'eli, no tak sme taki do deseti hod'in večer nebo do púl*
98 *jedenásti se sáňkovalo, no a tak to si ešte pamatuju. No a co se mi líbilo, spomínám na*
99 *to diš, e v zimňe diš bil napat sních, tak se drávalo peří. Doma sme mňeli husi, dicki*
100 *takovejch deset dvanáct husí, no a husi se, maminka je voškubala, no a sezvali se*

101 *sousetki vokolo a to jako d'eři, to sme poslouchávali, to se viprávjeli fšechni možní, co*
102 *se gde stalo a gde komu se co narod'ilo a fšechni takoví ti klepi, no a tak to sme jako*
103 *d'eři poslouchávali. Zalezli sme si, mi sme pec nemňeli, ale babička mňela pec, no a mi*
104 *sme sed'eli vokolo kamen a no a to se dávalo na stúl se visipalo peří, babički, diš uš*
105 *sme bili vječí, museli sme taki drát, to nešlo, abisme se jako povalovali, no a tak sme*
106 *poslouchali, co viprávjeli a tak to se nám strašně líbilo. No, potom, diš uš se peří*
107 *sedralo, tak se dicki se něco upeklo, náká bábofka nebo prostě náká buchta, nákej*
108 *slatkej likér, tenkrát toho tolik nebilo, šetřilo se taki, bilo to po válce, co si pamatuju*
109 *já, sem se narod'ila v devjetatřicátim roce, no tak se ud'elala taková oslava na*
110 *dodranou, no a šlo se zase do druhího baráku, gde mňeli d'efčata, gde zase bili husi,*
111 *abisme zase jim voplat'ili, teda to drańí, no. Na to si tak spomínám, potom si*
112 *spomínám, no do školi to sme chod'ili do Sudomňeric, mi sme chod'ili domu na vobjedi,*
113 *to sme mňeli f poledne dicki hod'inu no a nebo se taki stalo, že sme něco zapomňeli,*
114 *tak se leřelo domu (smích), abi nákej úkol a nebo něco, tak se bježelo domu a a nákou*
115 *kńíšku a no, tagže sme to mňeli kousek, no. A chod'ivali sme, to bilo ešće e chod'ili sme*
116 *taki na náboženství, to teř neńi, je tam teda, ale neska to poviní neńi, tenkrát to bilo*
117 *poviní a mislim si, že to bilo dobře, že ti d'eři přece jenom e buř poslouchali, nebo se*
118 *něčeho báli. Neska je to takoví já to nepochopim.*

119 J.D. *Uvolňená morálka*

120 M.D. *Moc uvolňená morálka, no.*

121 J.D. *Obzvlášť f těch základních školách. Tam je to neska nejhorší.*

122 M.D. *No a taki si pamatuju, diš to bil nákej svátek, křesťanckej takle na Panu Mariji a*

123 *nebo něco nebo tak sme chod'ivali do kostela, to chod'ila celá třída, to nás pust'ili, no a*

124 *vječinou bilo hodně milistrantů, protože milistrant'í zase ti ešće tam bili třeba díl a*

125 nebo dříf museli, abi se připravili přet tou mší svatou, jo tak to se hlásilo dicki klukú,
 126 abi já pudu milistrovat, já pudu ministrovat, abi se ulili ze školi.
 127 J.D. Abi se ulili ze školi.
 128 M.D. A to sme chodřili fřichňí. A chodřil i pan učitel. No a mislim si, že to na škodu
 129 teda nebilo, no neska, diš jako mi eště chodříme do kostela a neska ti d'eři, škola je
 130 vedle kostela, bjehá to vokolo kostela, rozhazuje to tam papírki, fšecho, maj tam koše,
 131 ale žádnej pořádek, nič. Tos mi sme no tak, nebilo, nebilo toho ...
 132 J.D. Ti si pamatuješ pana učitele Jirku, teda říkám už jako inspektora už. Nebo to už
 133 nebil? (To nevím, ale to jméno znám z vyprávění.) To už asi nebil. Von bil, to bil
 134 rodák ze Sudomněřic, že jo. Ten učil tadi a hrál
 135 M.D. Hrál na varhani, taki, no, no. Tak todle, na to si pamatuju, na to spomínám moc.
 136 No a diš sme přiřli ze školi domu, v léte diš to bilo, tak sme museli jít taki, mňeli sme
 137 napsaní, maminka bila na poli něgde, tak sme mňeli napsáno na stole: máš f troubje
 138 máš třeba vdolki teplí, jo, abis, upekla nám vdolki, dala to do troubi abi to bilo teplí a
 139 nebo škubánki a, šusterka sme řikali, tak no a polířku na plotně, vem si a přid' za náma
 140 na Dlouhí louki a nebo prost'e takle někam, no a tak sme museli taki pomahat, jo. Eště
 141 diš mívali sme e mi sme mňeli zahrátku malou takovou, spíš sme mňeli ovocnou a na
 142 zeleňinu ne, tak sme mívali, to eště já si pamatuju, tak sme mívali na poli takovej kus a
 143 tam sme mňeli zeleňinu do polířki a burína se pjestovala zase pro v zimně, abi bila pro
 144 slepice a pro to, tak sme museli jako d'eři to vokopávat, no tak e taki se nám něgdi
 145 nechtělo (smích) tam jít, no ale museli sme, já neřikám, že sme zlobili sme taki jako
 146 jiní d'eři, ale přece jenom sme trochu poslouchali. Neska ti d'eři, já nevím, no, jako
 147 z d'ivokejch vajec. Taki, taki sme bili mladí, taki fšecho, človjek to chápe, že to nejde
 148 tak, no ale ...

149 (Pane Dušek, jaké nástroje jste s tatínkem při truhlářině používali. Vzpomněl
 150 byste si?) *No, tenkrát veškerí ruční nástroje. Nic elektrického, byla akorát pila*
 151 *elektrická, jo, ale jinak jinak von pracoval převážně s ručníma nástrojema. Pilka,*
 152 *hoblík, kladíčko, dláto, jo, tak to a to tadi prostě eště mám po něm. Ti věci, to něco*
 153 *sem něco sem dal zase tomu, sinovci, ne, truhlář, Martin Houdkú, tak tadi něco si*
 154 *vibral, ale eště to tadi eště tadi prostě uchovávám. Dokat' sem. Jesi to bude po mě*
 155 *d'elat něgdo jinej, abi to opatroval, to už nevím. A říkám, dost jako, dost jako sem*
 156 *pochiřil vod něj, že*
 157 M.D. *Ud'elá gde jakou poličku, víš, to ud'elá, d'eda, gdiš potřebuju něco (smích). Nebo*
 158 *d'etem. Děti diš něco potřebujou do školi, tak d'edo todle potřebujem todle potřebujem,*
 159 *viť. A nebo takle lecos spraví, tak to ud'elá, d'eda.*
 160 M.D. *Nebo eště spomínám taki nato, neska diš maj d'eti narozeňini, tak co fšechno*
 161 *dostanou. Mi diš sme mňeli narozeňini, tak si pamatuju, bilo to po válce, už jako vječí,*
 162 *co já si pamatuju, no tak bili líski, to sme eště, nemohlo se mohlo se koupit jako na bil*
 163 *volnej trch, jenže to stálo plno peňes, na to rodiče nemňeli, tak mamka dicki řikala:*
 164 *počkej aš budeš mít narozeňini, já ti uvařím vajíčko nebo tak nám uvařili vajíčko a*
 165 *takle něco, jen takovou maličkost, protože bila dodatka, museli se vejce dodávat jo, tak*
 166 *vona musela prostě, abi splnila, tak nám dicki slibovala: počkejte, jen aš to splním*
 167 *dodáfkou, já vám uvařím vejce. Tak diš sme mňeli narozeňini nebo něco, mis pro nás to*
 168 *bil svátek, diš sme mňeli vajíčko. A diš sme mňeli cukroví nebo něco, to bilo na*
 169 *Vánoce, to bili líski, teda potravinoví, no a potom bili na mňesíc sme mňeli každej asi*
 170 *deset deka nebo tak něk já nevím prostě na bombóni, jo, tak. Na zlášňi ústřižek, no, no*
 171 *a taki*
 172 J.D. *Buť na to bili pomeranče*

173 M.D. *Dicki na to něco bilo uvolnění, taki se stalo, že přišli na Vánoce pomeranče a*
174 *maminka šla, že nám je koupí a zlášňí ústřížek tam nemňela, taki záleželo, gde*
175 *kupovala a kerej opchodník bil, ušmik to, nebil taki tak poctivej a přišla domu a říkala,*
176 *jo já to nemám, d'etě. Něgdo mi to a no, záleželo na lidech. Bili zrovna takoví*
177 *nepoctífcí jako je to neska. Neska je to teda ve velkim, no, tenkrát to bilo přece jenom,*
178 *nevim, no.*

TEXT 14 – důchodce, *1921, důchodkyně *1930

- 1 J.K. *Diť já s toho nič nevím, teť vid'ím, že nič nevím. Máňo, tak řekňi, jak sme se prali.*
- 2 M.K. *No, kúli čemu sme se prali. Diš sme jeli k teře ke strejdovi do do Ratiboře a teta*
3 *nám koupila čekuládu, ne*
- 4 J.K. *Každímu koupila čekuládu.*
- 5 M.K. *Každímu kou každímu čekuládu a von to sňet a von to sňet a já to šetřila pro*
6 *maminku, že přijedu mamince, že přivezu čekuládu a já říkala, že já nič nemňela a von to*
7 *celí sňet a takoví.*
- 8 J.K. *A no bóže.*
- 9 M.K. *Já nevím, co bich ti řekla dál.*
- 10 J.K. *No, tak co, tak sem jí vopatřoval.*
- 11 M.K. *Dám ti něco vochutnat. No a bilo tak. Já sem teda teť furt nemohla, diš sem bila*
12 *po voperaci nohi, jo, mňe voperovali nohu, jo, zahrátku žádněj nerejpával v zahradě,*
13 *žádnej políčko nerejpal, já to teť musela fšecho rejpat. Vo tej berli a vo lopate.*
- 14 (Co tady všechno pěstujete?) J.K. *Brambori.*
- 15 M.K. *No, mňeli sme, brambor sme mňeli aš aš*
- 16 J.K. *Ale letos nemáme.*

17 M.K. *Uš, no, letos je nemáme, pretože pak jak uš letos sem je teda, letos sem nemohla*
18 *teda, diš sem bila f tej nemocnici po jaru, tak sem nič nasázet nemohla, no a tidle nič*
19 *nenasázej domáci a sestřenice teda s Táboru taki ne, tak ...*

20 J.K. *Hele, voňi přijedou a to tadi pořát voťíraj něco, já tadi bil, kolik, štiri mňesíce sám*
21 *a nedělal sem to a bil sem žif taki. Voňi říkaj, že sem bordelář, ale mňe to stačí. Ale já*
22 *nič nevitahnu a co vitahnu, to vopláchnu a je to.*

23 (Co jste pěstovali, když jste byli ještě dětmi? Pomáhali jste?) M.K. *To sme*
24 *pomáhali, to sme pomáhali, to sme museli pomáhat, diš sme bili ešte jako d'eti, ale ...*
25 *Husi sme pasli, mňeli sme husi*

26 J.K. *To pomoc, e to muselo bejt, no.*

27 M.K. *No, bavilo nás to (smích), já uš aňi nevím, jesi mňe to bavilo.*

28 J.K. *Vona bila selka, tu to bavilo. To bila selka na Blatech.*

29 M.K. *Ale von chtěl hlavně nákou vodmňenu. To sme něco dostali, ale moc toho nebilo.*
30 *No, ale choďilo e maminka nás vzala potom na do Bechiňe na patnáctího srpna diš bila*
31 *pout', ne a to sme se těšili, že si tam že koupíme si tam párek, mi jindá párek jako*
32 *nemňeli nemívali. To nejňi jako tet', diš je, no tak to sme se těšili na toho patnáctího*
33 *srpna, že pojedem do Bechiňe a že nám tam maminka koupí párek. Šli sme pješki na*
34 *Huťe*

35 J.M. *Došlo se na patnáctího srpna do Bechiňe na pout, na Huťe na pješko a pješko*
36 *f poledne naspátek a votpoledne se šel vázat voves.*

37 (Jak jste trávili prázdniny u babičky a u dědy?) M.K. *Diť mi sme nemňeli*
38 *babičku. Mňe bili dva roki, diš babička umřela a a d'eda ešte umřel dříf. Viť, Jeňíku.*
39 J.K. *Hm, jenom umřel diš já se narod'il.*
40 M.K. *Tak mi sme nemňeli teda aňi babičku žádnou. Já říkám, vnoučata moje ti maj*
41 *babiček plno.*

42 J.K. *Añi s e otcoví strani žádnou sme nemňeli.*

43 M.K. *No jo, añi jako s taťínkovi strani sme nemňeli taki žádnou. Mi sme nemňeli*

44 *žádnou d'edečka a babičku.*

45 J.K. *Teta strejda, to bilo.*

46 M.K. *Tetu sme mňeli ve Vlast'iboři, tam sme teda ráďi chod'ili*

47 J.K. *Chod'ili sme tam na pout a no a potom taki na borki*

48 M.K. *smoleckej kmotříček to bil náš, tak ten nás tam vozil kočárem, ne, ten mňel ten*

49 *kočár, tak nás tam vozil kočárem a ráďi sme tam jako jezďívali do tí Vlast'iboře. No a*

50 *potom diš já uš sem višla ze školi, tak uš sem chod'ila do Vlast'iboře na Borki. Víš, co to*

51 *je? (No, pouze matně.) No tak, rašelina, jak se teda e ne, co se rejpalo takovídle hlubokí*

52 *jámi se*

53 J. K. *Takovídle se rejпали a to se vozilo na kolečku daleko a no a vono se tam visichalo,*

54 *no. A potom se to, to bila celá procedúra s toho.*

55 M.K. *To se ne, to bili to bila ta borkovina, no. To bilo mokří, to bili takoví cihli jako*

56 *velkí jako normálňe. To a ne ti chlapi mňeli takoví na to rejपाला, viházovali to nahoru a*

57 *mi mňeli trakaře a zase sme to takle votevíra to, taki hodňe daleko, normálňe se to*

58 *skládalo takle jako rovnalo a diš to jako trošku seschlo, tak se to zase skládalo*

59 J.K. *Šraňkovalo*

60 M.K. *Šraňkovalo, skládalo se to na sebe, abi to jako lepší*

61 J.K. *To bi tadi neznali, tadi bi to neznali, ale na to chod'ili do Vlast'iboře.*

62 M.K. *No a potom se to jako kopilo, d'elali se s toho takovídle velikí jako kupi, no, a*

63 *potom diš se proto jezďílo na Blatech tam bili ti mouchi, ti hovada takoví velikí, ti*

64 *komáři, gdibi je ti kobili rači sežrali, kobili tloukli a ježíš marja to bilo hrozní, mi sme*

65 *dicke jeli ráno za tmi, diš sme jeli pro ti borki, diš uš sme jako mňeli usušení, ne, tak sme*

66 *pro ně jezďíli*

67 J.K. *A ti si ešte borki d'elala?*

68 M.K. *To ví že jo. Ale ešte teda ne, diť jak se topili borki, jak diť to bilo topeňí.*

69 J.K. *Mi sme si taki vod vás přivezli.*

70 (Jak vzpomínáte na hraní se sestřenicemi nebo bratranci?) M.K. *To sme mñeli*
71 *sestřeñici, ale neska nebo fčera, fčera sem jí volala, tej sestřeñici, ta sem jezďívala, jak*
72 *skončil školñí den, poslední ne, na prázñini, tak uš tadi večír bila. A bila tadi celí dva*
73 *mñesíce. Ne, no a teť vona je chud'inka je vo rok starší neš já, má sina, kolik je Mirkovi*
74 *štiriapadesát let, váží asi stodvacet kilo, bezmocnej, bes e nepohiblivej, ale no a vona*
75 *teda taková je chud'inka je f tom f pečováku*

76 J.K. *Neñi f pečováku.*

77 M.K. *No a jak sem to řekla.*

78 J.K. *Gé centrum f Táboře.*

79 M.K. *Aha, gé centrum f Táboře. A mám tam jako pjeknej...*

80 J.K. *No má tam bit, no.*

81 M.K. *Jo má tam bit a tam má jako co sou pořát takoví tidleti jako diš sou na pokoji dvje*
82 *třeba, ne. Ona má teda tam ložñici a kuchinku a tam co má jako koupelñičku, tam to má*
83 *pjekñí.*

84 J.K. *No, co je to platñí, diš je to.*

85 M.K. *Je jako trošku nemožná, ale teda tenhleten její sin ten je teda vúbec jako*
86 *nepohiblivej, e e ten je nepohiblivej, no. Ale jinak sme si hráli hlavñe e jako s Růžou. Já*
87 *bila vo jedenást let starší neš vona, ta bila teda vo jedenást let mlačí neš já. No tak to uš*
88 *to sme si hráli jinak, neš dibisme bili dva roki za sebou.*

89 (Jak vzpomínáte na Vánoce a Velikonoce?) J.K. *Jo, to jo, to bili. Při fší bíd'e.*

90 M.K. *Nbilo to jako teť teda, teť je fšeho moc. Mi sme nemñeli fšeho dost. Tak to jo, no,*

91 *ňákí vozdobi sme mñeli, ale ... stromeček sme mñeli, vozdobi taki ňákí sme mñeli*

92 J.K. *Já říkal za stomek, dibich se ho mňel koupit, dibich na něj nemňel jít do lesa, tak*
 93 *ho rači nechci. To sem mňel takovej chod'it na stromek to bilo takoví*
 94 M.K. *No a na Vánoce, to sme se těšili. Že něco dostanem k Ježíšku. No, normálňíňákí*
 95 *potřební vjeci. Co sme dostávali. No, takle jako na sebe oblečeňí*
 96 J.K. *To nebilo dárek, to bilo prostě co si potřebovala. To nebilo, abi to bilo jako něco*
 97 *zbitečňího, To bil bil to dárek, ale bilo to třeba.*
 98 M.K. *No, mi sme toho voblečeňí nemňeli toho voblečeňí. Moc sme toho nemňeli toho.*
 99 *Já diš sem teda, diš a*
 100 J.K. *Diť vono to e to bila doba bídi.*
 101 M.K. *Diš já teť, diť já diš sem se vdávala po válce, tak já říkám ježíš marjá, diť nič*
 102 *nebilo. Něc sme nemňeli, teť říkám, diš naše holki se vdávali, ježíš marjá, to bilo fšeho*
 103 *napečeního a e no tam se najedlo lidí u toho. To bil rozdíl, diš sem se vdávala*
 104 J.K. *Diť ses vdávala fšestašticátim, ne, to bilo po válce.*
 105 M.K. *To bilo, no nič nebilo, nič nebilo. No já sem chtěla plášť, jarňí plášť, no nebilo*
 106 *možní sehnat, to tai bil nákej tadi střílel pražák, mňel tai tu jako hoňitbu, pak ten*
 107 *maminka mu dala husu a von mi přines nákej hadr na ten plášť a ten stejňe nestál za*
 108 *nič moc. Hadr, to bilo takoví jako nič, ale mám na to dobrí spomínki. Říkám, teť mají*
 109 *fšecho, teť říkám fšecho si koupjeji pjekní na sebe, e no, mi sme nič nemňeli*
 110 *takovího.*
 111 (Jak vzpomínáte na Velikonoce?) J.K. *To bilo, jak přišli Velikonoce, tak kam*
 112 *se pojede k muzice a bilo.*
 113 M.K. *To už bilo zase diš už, to už bilo díl.*
 114 J.K. *Nejhorší bilo, diš sem mňel jít ke spovjedi. Diš sem mňel spitovat svjedomí. To mi*
 115 *dalo. Já sem si. Mi sme si říchi vopisovali. Ale to bili říchi krat sem cukr a takoví.*

116 (Vzpomínáte si na něco ze školi?) M.K. *Pana faráře zlobili klucí, pan farář bil*
117 *starej chudinka*

118 J.K. *Jo, do kostela diš púl mříški, já mislim, že falář tam u voltáře klel. Co ho jak mu*
119 *zubi lítali, voňi mu nedrželi, jak bili, ale. To diš přišli březňičáci a nebo vo kvjetnej*
120 *ned'eli, ne s t'ema košíčkama, to se to tam bilo jako koňe. No, vid'elas to, jak to bilo vo*
121 *kvjetnej ned'eli? U mříški jak se to pralo.*

122 M.K. *I ti košťata mňeli velikí*

123 J.K. *No, Franta Polák, ten mňel aš do stropu. Velkej a dlouhí košče a d'i si tam mezi*
124 *březňičáci, švich. A pan falář d'elal ... A taki potom falář taki pak ve škole fackoval.*

125 M.K. *No, ale diš já říkám, diš potom sem už višla ze školi, tak pan falář bil teda starej*
126 *a nemňeli, jak to bilo po tej válce, nemňeli co topit na faře, nemňeli tam, tak já sem tai*
127 *tai u Broukalú sloužil nákej kluk, a tak já s t'im klukem a ten Broukalovi koňe si pučil*
128 *teda a pobjehli sme po fsi a sehnali sme dříví a dovezli sme to na faru panu faráři. A*
129 *pan farář kal budu se za tebe modlit, abi si se dobře vdala, tak sem se dobře vdala.*

130 *Pak se mi narod'ili d'eťi e a ... No a moje d'eťi, no mi sme hospodařili, já sem s t'ima*
131 *d'etma jako mňela jen t'ěškou práci. Protože diť to, sme bili sami jenom jako*
132 *hospodařili fšecho sme jako d'elali sami a já říkám to víš, d'eťi diš šli do školi, abi*
133 *kapesník mňeli f kapce a fšecho tak. No a nevjeřila bis, ale voňi d'eťi aňi nezlobili.*

134 J.K. *Vo tom pochibuju.*

135 M.K. *Bili hodní teda. Naše holki bili hodní, no a Jirka taki bil hodnej.*

136 J.K. *Jirka jo.*

137 M.K. *Ten teda jeli na vílet a von straťil desíťi korunu a a teť si chťel a mňel hlat a*
138 *chťel žížeň jesisi vodu koupit a teť peníze nemňel a tak učitelka, že mu pučí, ne peňís,*
139 *že mu pučí desíťi korunu a von nechťel, že diš jí straťil, tak nechťel, tak se jí ne*
140 *nevipučil desíťi korunu a mňel, trojek žížňí.*

141 (Vzpomínáte si na školní výlety?) J.K. *Na Zvíkof. To von každej učitel mňel*
 142 *takoví místo voblíbení a tam vod'il d'eři. To bilo taidle na Kozí hrádek, já nevim, kerej*
 143 *to tam vod'il, na Zvíkof tam vod'il Mikeš. No jo, no. Taidle si pamatuju, že sme šli*
 144 *vokolo řeki a vono to bilo taková dálka a vono se nám jít nechtělo.*
 145 M.K. *No jo, ale nejhorší, říkám spomínám, diš to bilo po tej válce, tak říkám, diš bili,*
 146 *teť naše holki diš už se vdávali, tak už fšechno bilo a no. A diť já diš sem se vdávala,*
 147 *nebilo nič.*
 149 J.K. *Ňic, no. Neska je to kolik let, zejtra je to, co sem šel k vodvodu do rajchu. Gde*
 150 *sem tomu neutek. Desátího sem rukoval. Přet Vánoci v štiriaštircátim sem rukoval. A*
 151 *gdi sem to přišel? Dvaadvacátího února. Já sem se vrátil, ale zato Rakušáci dali dost.*
 152 *Voňi dali Rakušáci to dopláceli a voňi dávali tisíc korun za každej den.*
 153 M.K. *No, jenže hele, co si dostával dostal si souchoťini tam taki.*
 154 J.K. *No, dostal. Bil tam sem asi přechod'il zápal plic. Vono tam bilo taki prosřed'í*
 155 *hrozní. To bilo jako f koncentráku.*
 156 M.K. *Hele, mňel souchoťini potom ja teda Jirka ne, aš se narod'il, diť já sem se vo něj*
 157 *nesmňela ject, abi ne to taki nechit'il. Tu tuberu.*
 158 (Jak vzpomínáte na vojnu?) J.K. *Ve skutečnosti sme ned'elali nič. Vono taki nič*
 159 *d'elat nešlo. Že budeme kopat pancegráp a vono to bilo zmrzlí tak, že (Co to je?) No*
 160 *ten, lapač tankú. A to bilo tak zmrzlí, že povolil dříf kamen neš zem. No a to sme jen*
 161 *koukali, gde sou, gde sou Američaňi, nálet a e mi sme si s toho d'elali pořát srandu*
 162 *z náletú, ale potom, diš začali bombi padat vedle nás, to bilo pó legraci.*
 163 M.K. *Jeňíku, hele vidíš, jak ti gdiš si šel do toho rajchu, jak si nemňel boti nebo co, jak*
 164 *já sem jela do toho Táboru, jak si mňe tam chit'il ňákej ten chlap, víš?*
 165 J.K. *Nevim. Já mňel boti a voňi bili dost řesní, no a vona bila zima, no ne a přišli sme*
 166 *a šli sme do stodoli, to bila naše ubikace a vohřít do maštale. Tam sme bili jak, no tam*

167 *sme bili poŕát v maštali. Tam bilo aspoň teplo chvíli. Diš sem se chťel, abich se moch*
168 *ráno vobout, mňel sem ve slámce vihrabanou takovou d'íru a tam sem lech a zabalil*
169 *sem se do dvouch dek a do kabátu a nahrabal zase na sebe slámu a diš sem chťel,*
170 *abich se moch ráno vobout, tak sem boti musel si strčít pot sebe.*
171 *M.K. A taidle Jára Hruškú, jak je u kapličky. Jára bil v rajchu taki? Nebo jak jak Jára*
172 *J.K. Von v rajchu nebil, von utek. Bil, von bil štiriadvacátej ročník, tak bil ve Vídňi. A*
173 *utek vítat. No a ten se flákal. Bil nejvíc bil u Kadlecú tai.*
174 *M.K. No, ale jak ho hledali. No, ale hele diť já jak šla do tí maštale a von tam bil*
175 *zavrtanej pot tou slámou. A ešće ešće že*
176 *J.K. A voňi ho hledali a tak von doma bejt nemoch, tak to bil takle.*
177 *M.K. Ale takle jako po*
178 *J.K. No, ale potom nákou protekcí se dostal mokíbem e bil tai v internačním táboře asi*
179 *dva mňesíce zato. To bil von ho Franta Kubeš tadi, tak se flákali. Akorát dibi bejvali*
180 *chiťili Kubeše, tak ho votpravili.*
181 *M.K. Proč?*
182 *J.K. No, to e tai ho hledalo gestapo každou chvíli.*
183 *M.K. Hele, já si spomínám, jak diš hledali jak tadi hledali*
184 *J.K. Ale teť dou teť sou f televizi ti neúspješní operace druhí svjetoví válki. A já se na*
185 *to chci d'ívat a já nesmim. Vona se d'ívá na takovou blbost jako to f tej rúžovej*
186 *zahrad'e. No a takoví volovini.*
187 *M.K. No jo a mi se potom vo to hádáme. Já se chci d'ívat na Ordinaci, von zas chce*
188 *něco jiního.*
189 *J.K. U Vídňe sem koukal bil e bil nálet jak sme jeli tam, bilo tam deset kilometrú vod*
190 *Vídňe. Vlak, tam bila taková oužlabina, tam vlak zastavil a stáli sme. A tak sme vilezli*
191 *ven a uš leťeli, leťeli svazi a vídej. A voňi do nich stříleli, ale co jich padalo dolu.*

192 *Ěkerí hořeli, padali, ěkerej potom bili vid'et taki padáki a najednou ěáká ěáká*
193 *třepina takle sekla vedle nás. Jak stříleli proti ěim a to sme zalezli, ale e to sme si*
194 *s toho d'elali legraci, ale potom ne. Potom tam na silřici sme šli domu a lítali svazi a e*
195 *leťel svas vedle a pjet se jich vot takle vodbočilo a d'elali vokruch a ten kluk, co šel za*
196 *mnou povídal: todle se mi nelíbí, takle to vipadalo, diš útočili na Olomúc. Netrvalo to*
197 *dlouho a bombi se začali sipat. No, tak sme se jako rozbjehli, sem křičel: hej,*
198 *neuťíkejte ať nezačnou d'elat hloupkoví útoki. No, voři přeletěli a bilo prič.*
199 *M.K. No, tak teť je to lepší, než sme bili*
200 *J.K. A tam toho kluka tudle z Riboví Lhoti tam zastřelili hnet první noc.*

FOTOGRAFIE BECHYŇSKÉ SMOLČE

Dům postavený ve stylu tzv. jihočeského selského baroka.

Celkový pohled na smolečskou návěs. První usedlost zleva původně patřila rodině profesora Františka Cuřína.

Návesní kaple z roku 1863, zasvěcená sv. Panně Marii.

